

Personnavne

Betænkning afgivet af Navnelovsudvalget

Betænkning nr. 1446

2004

Indholdsfortegnelse

Kapitel 1 Indledning.....	7
1.1. Udvalgets nedsættelse og kommissorium.....	7
1.2. Udvalgets sammensætning.....	8
1.3. Udvalgets arbejde.....	10
1.4. Betænkningens opbygning	10
Kapitel 2 Resumé af udvalgets overvejelser og anbefalinger.....	13
Kapitel 3 Gældende ret.....	21
3. Indledning	21
3.1. Efternavne	23
3.1.1. Første erhvervelse af efternavn (§ 1)	24
3.1.2. Ændring af efternavn	25
3.1.2.1. Ændring af efternavn ved anmeldelse.....	25
3.1.2.1.1. Almindelige regler om ændring af efternavn ved anmeldelse (§ 2)	25
3.1.2.1.2. Efternavn ved adoption (§ 3)	28
3.1.2.1.3. Ændring af efternavn ved ægteskab (§ 4)	28
3.1.2.2. Ændring af efternavn ved navnebevis.....	30
3.1.2.2.1. Nyt efternavn (§ 6).....	30
3.1.2.2.2. Efternavn med slægtsmæssig eller lignende tilknytning (§ 8, nr. 1-4)	34
3.1.2.2.3. Opsamlingsbestemmelsen: Navn ansøgeren i øvrigt har en ganske særlig tilknytning til (§ 8, nr. 5).....	36
3.1.2.2.3. Forbeholdte efternavne (§ 7).....	42
3.1.2.2.4. Efternavne med bindestreg (§ 9).....	43
3.2. Mellempnavne.....	44
3.2.1. Erhvervelse af mellempnavn.....	45
3.2.1.1. Erhvervelse af mellempnavn ved dåb eller anmeldelse (§ 11, stk. 1).....	45
3.2.1.2. Erhvervelse af mellempnavn ved navnebevis m.v. (§ 11, stk. 2)	45
3.2.1.3. Særligt om mellempnavne, der også findes som fornavne	47
3.2.2. Forandring af mellempnavne (§ 11, stk. 3-4).....	49
3.2.3. Særligt om adresseringsmellempnavne.....	49
3.3. Fornavne (§ 10)	50
3.3.1. Erhvervelse af fornavn	51
3.3.1.1. Fremgangsmåden ved erhvervelse af fornavn	51
3.3.1.2. Betingelser for at tage et fornavn	52
3.3.1.2.1. Navnet skal være et egentligt fornavn.....	53
3.3.1.2.2. Navnet må ikke kunne blive til ulempe	58
3.3.1.2.3. Særligt om transseksuelles fornavne.....	59

3.3.2. Forandring af fornavn	60
3.3.2.1. Forandring ved anmeldelse	60
3.3.2.2. Forandring ved navnebevis	61
3.4. Organisation og administration.....	62
3.4.1. Ministerialbøgerne	62
3.4.1.1. Navngivning.....	63
3.4.1.2. Navneforandring ved anmeldelse.....	64
3.4.1.3. Andre grundlæggende registreringer i ministerialbogen	66
3.4.2. Personregistrene (Sønderjylland).....	67
3.4.2.1. Navngivning.....	67
3.4.2.2. Navneforandring ved anmeldelse.....	69
3.4.2.3. Andre grundlæggende registreringer i personregistret.....	70
3.4.3. Statsamterne/Københavns Overpræsidium	70
3.4.3.1. Statsamternes opgaver vedrørende ”svære navnesager”	70
3.4.3.2. Statsamternes opgaver i andre sager	71
3.4.4. Civilretsdirektoratet	72
3.4.5. Vielsesmyndigheden	73
3.4.6. Folkeregistrene.....	74
3.5. Øvrige bestemmelser m.v.	74
3.5.1 Høring af børn.....	74
3.5.2. Gebyr.....	75
3.5.3. Navnebeskyttelse m.v.	77
3.5.3.1. Straf.....	77
3.5.3.2. Beskyttelse mod uberettiget brug.....	78
3.5.3.3. Prøvelse af navnemyndighedernes afgørelser.....	79
3.5.3.3.1. Annullation af navnebeviser	79
3.5.3.3.2. Tilbagekaldelse af navnebeviser	80
3.5.3.3.3. Tvangsrettelse i ministerialbøgerne	81
3.5.4. Forholdet til fremmed navnelovgivning og interprovinsiel ret.....	84
3.5.4.1. Forholdet til fremmed ret (domicilprincippet).....	84
3.5.4.2. Interprovinsiel ret.....	85

Kapitel 4 Norsk og svensk ret og forholdet til EU-retten og menneskeret- tighederne

4.1. Norge.....	87
4.1.1. Efternavne	87
4.1.2. Mellemlavne.....	89
4.1.3. Fornavne.....	89
4.1.4. Begrænsninger for for-, mellem- og efternavne.....	89
4.1.5. Administration	89
4.1.6. Navnebeskyttelse, straf m.v.	90
4.1.7. Internationale forhold.....	90

4.2. Sverige.....	90
4.2.1. Efternavne	90
4.2.2. Mellemlavne.....	93
4.2.3. Fornavne.....	93
4.2.4. Begrænsninger for ændring af for- og efternavne.....	94
4.2.5. Administration	94
4.2.6. Navnebeskyttelse, straf m.v.	95
4.2.7. Internationale forhold.....	95
4.3. Forholdet til EU-retten	95
4.3.1. EF-traktatens regler af betydning for dansk navnelovgivning.....	95
4.3.2. Udvalgets overvejelser.....	98
4.3.2.1. Adgangen til at anvende udenlandsk navnelovgivning i Danmark.....	98
4.3.2.2. Beskyttelsen af danske navne under ophold i udlandet	100
4.4. Forholdet til Den Europæiske Menneskeretskonvention	102
4.4.1. Indledning	102
4.4.2. Artikel 8 og 14 i forhold til navnelovgivningen generelt.....	102
4.4.2.1. Artikel 8	102
4.4.2.2. Artikel 14 sammenholdt med artikel 8.....	106
4.4.3. Om transseksuelle personers navne	107
4.4.3.1. Transseksuelle, der har gennemgået en kønsskifteoperation	107
4.4.3.2. Transseksuelle, der ikke har gennemgået en kønsskifteoperation	110
4.4.4. Udvalgets overvejelser.....	111
4.4.4.1. Forholdet til navnelovgivningen generelt	111
4.4.4.2. Særligt om transseksuelles navneforhold.....	112

Kapitel 5 Udvalgets almindelige overvejelser..... 115

5.1. Udvalgets overvejelser om de grundlæggende principper for en ny navnelov.....	115
5.1.1. Navnes funktion	115
5.1.2. Nærmere om udmøntningen af de grundlæggende principper for en ny navnelov	116
5.2. Overvejelser om reglerne om efternavne	117
5.2.1. Udvalgets overvejelser om den norske model	118
5.2.2. Ret til at tage et efternavn på baggrund af slægtsmæssig tilknytning m.v.....	121
5.2.2.1. Bør sondringen mellem giftenavn og eget efternavn opretholdes?.....	121
5.2.2.2. Bør der være adgang til at tage en ugift samlevers efternavn?	124
5.2.2.3. Bør der være adgang til at tage en ugift stedforælders efternavn?.....	127
5.2.2.4. Bør der være adgang til at tage tipoldeforældres efternavne?	128
5.2.2.5. Bør et mellemnavn kunne tages som efternavn?	130
5.2.2.6. Bør der være adgang til at tage et efternavn på grundlag af samtykke fra alle, der bærer navnet her i landet?	133
5.2.3. Patronymnavne og andre særlige navnetraditioner.....	134
5.2.3.1. Grundlæggende overvejelser om forholdet til fremmede navnetraditioner	134
5.2.3.2. Bør der være adgang til at tage et patronymnavn (-søn/-datter, -son/-dóttir etc.)?	137
5.2.3.3. Navne fra en kultur, der ikke skelner mellem for- og efternavne	141

5.2.3.4. Ændringer i efternavnes kønsbestemte endelser	143
5.2.3.5. Navnetraditioner, der anvender en alternativ navnerækkefølge	145
5.2.3.6. Situationsbestemte navne	146
5.2.3.7. Visse andre navneskikke	147
5.2.4. Nye efternavne	147
5.2.4.1. Bør et efternavn uden aktuelle navnebærere være beskyttet?	147
5.2.4.2. Bør kravet om, at navnet ikke må stride mod dansk sprogbrug, lempes?	149
5.2.4.3. Beskyttelse af firmanavne m.v.	150
5.2.5. Bindestregsefternavne og flerleddede efternavne	155
5.2.5.1. Bør der være adgang til at tage et flerleddet efternavn uden bindestreg?	155
5.2.5.2. Bør mere end 2 navne kunne forbindes til ét bindestregsefternavn?	156
5.2.5.3. Bør adgangen til at opsplitte et bindestregsnavn eller et flerleddet efternavn liberaliseres?	157
5.2.6. Adoptivbørns efternavn	161
5.2.7. Bør der fortsat være adgang til at tage navn pga. navnehævd?	162
5.2.8. Bør der fortsat være adgang til fordanskning af udenlandske navne?	164
5.2.9. Bør der fortsat være en opsamlingsbestemmelse?	165
5.3. Overvejelser om reglerne om mellemnavn	169
5.3.1. Bør adgangen til at tage et mellemnavn på grundlag af familiemæssig tilknytning mv. liberaliseres?	169
5.3.2. Bør det være muligt at tage en ægtefælles eller fast samlevers mellem- eller efternavn som mellemnavn?	171
5.3.3. Særligt om forholdet til reglerne om adresseringsmellemnavne	172
5.3.4. Særligt om fornavne som mellemnavne	174
5.3.5. Særligt om visse for- og mellemnavne med efternavnspræg	177
5.4. Overvejelser om reglerne om fornavne	179
5.4.1. Hvilke krav bør der stilles til nydannede fornavne?	179
5.4.1.1. Bør der fortsat være krav om, at navnet ikke er til ulempe for bæreren?	179
5.4.1.2. Bør det fortsat være et krav, at der er tale om et egentligt fornavn?	183
5.4.1.3. Særligt om udenlandske fornavne	185
5.4.2. Bør almindeligt udbredte fornavne kræve godkendelse?	186
5.4.3. Bør det fortsat være muligt kun at godkende et fornavn til én bestemt ansøger?	190
5.4.4. Særligt om transvestitters og transseksuelles navne	192
5.5. Overvejelser om regler om organiseringen af administrationen af navneloven	198
5.5.1. Indledende overvejelser om, hvilke myndigheder der bør behandle ansøgninger om navne	198
5.5.2. Én indgang for borgeren til behandlingen af sager om navneændringer	202
5.5.3. Fordelingen af sager mellem statsamtet og ministerialbogsføreren (personregisterføreren)	203
5.5.4. Regler om klageadgang	205
5.6. Overvejelser om øvrige regler	206
5.6.1. Høring	206
5.6.2. Gebyr	209
5.6.3. Navnebeskyttelse og rettelse af fejlagtige tilførsler til ministerialbogen	212

5.6.4. Forholdet til fremmed navnelovgivning	214
--	-----

Kapitel 6 Udvalgets lovudkast..... 217

Bemærkninger til forslagens enkelte bestemmelser.....	226
Til § 1 (Børns erhvervelse af efternavn ved fødslen).....	226
Til §§ 2 og 3 (Beskyttede/ikke-beskyttede efternavne)	227
Til § 4 (Efternavne, som den pågældende har slægtsmæssig eller lignende tilknytning til).....	228
Til § 5 (Ægtefællers og samlevers efternavne).....	234
Til § 6 (Nydannede efternavne)	235
Til § 7 (Andre efternavne).....	238
Til § 8 (Dobbelt efternavn)	240
Til § 9 (Adoption).....	241
Til § 10 (Bortkastelse af efternavn)	243
Til § 11 (Mellemløst).....	243
Til § 12 (Fornavnpligt)	247
Til § 13 (Generelle regler om fornavne).....	247
Til § 14 (Godkendte fornavne m.v.).....	249
Til § 15 (Bortkastelse af fornavne)	252
Til § 16 (Navnemyndighedernes kompetence)	253
Til § 17 (Statsamternes vejledningspligt).....	255
Til § 18 (Navngivning ved dåb).....	255
Til § 19 (Navngivning og navneændring ved adoptionsbevilling)	256
Til § 20 (Regler om behandlingen af navnesager).....	256
Til § 21 (Behandling af klager).....	259
Til § 22 (Høring af børn)	260
Til § 23 (Høring af forældre, der ikke har del i forældremyndigheden).....	261
Til § 24 (Undtagelse fra domicilprincippet)	262
Til § 25 (Hjemmel til indgåelse af overenskomster med fremmede stater).....	264
Til § 26 (Straf).....	264
Til § 27 (Beskyttelse mod uberettiget navnebrug).....	265
Til § 28 (Ophævelse af den gældende navnelov).....	265
Til § 29 (Ændring i CPR-loven)	265
Til § 30 (Ikrafttrædelses- og overgangsregler).....	265
Til § 31 (Territorial gyldighed).....	268

Bilag

Bilag 1: Lov nr. 193 af 29. april 1981 om personnavne	271
Bilag 2: Karl Peder Pedersen, Navnet, det er stadig Jensen	275
Bilag 3: Notat af 1. november 2003 fra foreningen transdanmark.dk	297
Bilag 4: Den norske navnelov	303

Bilag 5: Oversigt over navne, der pr. 1. januar 2003 blev båret af 500 personer eller flere her i landet	307
Bilag 6: Kirkeministeriets baggrundsnotat om Den Ny Kirkebog (DNK)	313
Bilag 7: Kirkeministeriets notat om Den Ny Kirkebog (DNK) i forhold til Navnelovsudvalgets udkast til ny navnelov.....	321

Kapitel 1

Indledning

1.1. Udvalgets nedsættelse og kommissorium

Justitsministeriets Navnelovsudvalg blev nedsat den 9. december 2002.

Udvalgets opgaver er beskrevet således i kommissoriet:

”1. Den gældende lov om personnavne blev vedtaget i 1981, og der er siden dens gennemførelse kun foretaget mindre lovændringer.

Loven indeholder regler om erhvervelse af efternavn, mellemnavn og fornavn, herunder regler om navneforandring, om forbeholdte navne og om krav til udfærdigelse af navnebevis på nye navne.

2. Lovgivningen om personnavne har siden 1904 bygget på et princip om beskyttelse af efternavne. Princippet indebærer, at man kun kan opnå tilladelse til at bære et forbeholdt (beskyttet) mellem- eller efternavn, hvis man har tilstrækkelig slægtsmæssig tilknytning til navnet. Det gælder også de almindelige danske efternavne, der ender på *-sen*.

Efter reglerne om folkeregistrering er der dog mulighed for registrering af et såkaldt adresseringsmellemnavn i folkeregistret, hvis man har en vis tilknytning til navnet. Det kan f.eks. være ægtefællens mellemnavn eller et tidligere efternavn, hvis man i forbindelse med ægteskab har fået ægtefællens efternavn. Navneloven antages ikke at være til hinder for denne registrering af ”navnebrug”, men i praksis kan det give anledning til forvirring og misforståelser, at det er muligt at få registreret brugen af et navn, som man efter navneloven ikke har ret til at bære.

I forbindelse med debatten om integration af udlændinge har der endvidere været rejst spørgsmål om, hvorvidt der bør være mulighed for at antage et almindeligt dansk efternavn som f.eks. Jensen, Hansen eller Nielsen for personer, som ikke har slægtsmæssig tilknytning til navnet.

3. Navnlig under hensyn til, at ændring af navneloven på de nævnte punkter vil berøre det grundlæggende princip i loven om beskyttelse af slægtsnavne, har Justitsministeriet besluttet at nedsætte et udvalg, der skal overveje behovet for en revision af navneloven.

Udvalget skal for det første vurdere, i hvilket omfang der er behov for en modernisering og liberalisering af reglerne om beskyttelse af slægtsnavne. Udvalget skal bl.a. overveje, om udviklingen i samfundet fortsat berettiger et ufravigeligt krav om slægtsmæssig tilknytning til et allerede eksisterende efternavn som betingelse for at få ret til navnet som efternavn eller mellemnavn. Det bør i den forbindelse overvejes, om man bør kunne få ret til at føre et navn som mellemnavn, når man har en tilknytning til navnet, der berettiger til en registrering af navnet som adresseringsmellemnavn efter de gældende regler om folkeregistrering.

Udvalget skal endvidere overveje, om loven giver tilstrækkelige muligheder for at tage hensyn til udenlandske navneskikke ved behandlingen af ansøgninger fra udenlandske statsborgere eller andre, der har særlig tilknytning til andre navneskikke end de danske. I den forbindelse bør udvalget bl.a. overveje, hvilke ændringer der bør foretages for at give fastboende færingere og islændinge mulighed for at navngive deres børn i overensstemmelse med den navneskik, hvorefter børn navngives med faderens eller moderens fornavn efterfulgt af ”-son” eller ”-dottir”.

Udvalget skal herudover overveje, i hvilket omfang der i øvrigt er behov for en modernisering af reglerne om personnavne, herunder bl.a. gebyrreglerne, reglerne om navnehævd, om rettelser af fejlagtige tilførsler af navne til ministerialbogen og om navneforandring ved kønsskifte.

I lyset af traditionen for samarbejde mellem de nordiske lande på det familieretlige område bør udvalget inddrage udviklingstendenserne i disse lande, herunder de seneste reforminitiativer i Norge.

4. I det omfang udvalget finder, at der er behov for ændringer af navneloven, bedes udvalget udarbejde forslag til nye lovregler.

Udvalget kan efter behov afholde møder med berørte myndigheder og organisationer, der ikke er repræsenteret i udvalget.”

1.2. Udvalgets sammensætning

Udvalget havde ved arbejdets afslutning følgende sammensætning:

Formand:

Landsdommer Henrik Estrup

(Vestre Landsret)

Øvrige medlemmer:

Kontorchef Lars Erik Andersen

(Udpeget efter indstilling af Foreningen af Statsamtmand og Foreningen af Statsamtsjurister)

Chefkonsulent Rasmus Paaske Larsen

(Udpeget efter indstilling af Kirkeministeriet)

Kontorchef Torben Jerlach

(Udpeget efter indstilling af Indenrigs- og Sundhedsministeriet)

Tariq Sundoo

(Udpeget efter indstilling af Rådet for etniske minoriteter)

Lektor Michael Lerche Nielsen

(Udpeget efter indstilling af Københavns Universitet, Afdeling for Navneforskning)

Sognepræst Mary Evelyn Holm-Larsen

(Udpeget efter indstilling af Den danske folkekirke - præster og kordegne)

Formand Birgit Flemming Larsen

(Udpeget efter indstilling af Samfundet for dansk genealogi og Personalhistorie)

Direktør Dorrit Sylvest Nielsen

(Udpeget efter indstilling af Civilretsdirektoratet)

Fg. kontorchef Birgit Thostrup Christensen

(Udpeget af Justitsministeriet)

Fg. kontorchef Birgit Thostrup Christensen afløste i april 2004 kontorchef Anne Louise Bormann, Justitsministeriet.

Udvalgets sekretariat har bestået af fuldmægtig nu konsulent Nikolaj Aarø-Hansen, Justitsministeriet, kst. kontorchef Michael Jørgensen, Civilretsdirektoratet og afdelingsleder Inger Jelager, Civilretsdirektoratet.

1.3. Udvalgets arbejde

Udvalget har afholdt 15 møder.

Repræsentanter for foreningen *trans-danmark.dk – Landsforeningen for Transvestitter og Transseksuelle* har haft foretræde for udvalget. Foreningens repræsentanter fremlagde i den forbindelse et notat af 1. november 2003 med en række ønsker om indretningen af den kommende navnelov. Notatet er medtaget som bilag til betænkningen.

Udvalget har endvidere modtaget henvendelser fra en række borgere. Henvendelserne er besvaret af udvalgets sekretariat og Civilretsdirektoratet.

1.4. Betænkningens opbygning

I **kapitel 2** gives et resumé af de væsentligste problemstillinger, der er behandlet i betænkningens hovedafsnit (kapitel 5).

I **kapitel 3** findes en beskrivelse af den gældende navnelovgivning, herunder reglerne om adresseringsmellemliv i CPR-loven. Gennemgangen af de gældende regler har haft til formål at afklare behovet for ændring af reglerne. Samtidig giver gennemgangen mulighed for at vurdere betydningen af udvalgets lovudkast i forhold til gældende ret.

I **kapitel 4** redegøres for det første for navnelovgivningen i Sverige og Norge. Formålet hermed er navnlig at give inspiration til, hvordan de forskellige navneretlige problemstillinger eventuelt kan løses her i landet. Navnlig den nye norske navnelov og forarbejderne til denne har været en væsentlig kilde til inspiration i forbindelse med såvel udvalgets overvejelser som forslag. Den norske navnelov er optaget som bilag til betænkningen. For det andet beskrives navnelovgivningens forhold til Den Europæiske

Menneskeretskonvention og EU-retten. Formålet hermed er navnlig at afklare, hvilke krav disse regler stiller til udformningen af den danske navnelovgivning.

I **kapitel 5** redegøres for udvalgets generelle overvejelser vedrørende revisionen af navnelovgivningen.

Kapitel 6 indeholder udvalgets udkast til en ny lov om personnavne samt udvalgets udkast til bemærkninger til de enkelte bestemmelser heri.

I betænkningen er medtaget en række bilag.

Et **enigt** udvalg afgiver herved betænkningen til justitsministeren.

København, den 9. juni 2004

Henrik Estrup
(formand)

Rasmus Paaske Larsen

Dorrit Sylvest Nielsen

Tariq Sundoo

Michael Lerche Nielsen

Birgit Flemming Larsen

Lars Erik Andersen

Mary Evelyn Holm-Larsen

Torben Jerlach

Birgit Thostrup Christensen

Nikolaj Aarø-Hansen
Michael Jørgensen
Inger Jelager

Kapitel 2

Resumé af udvalgets overvejelser og anbefalinger

I det følgende gennemgås udvalgets overvejelser og anbefalinger i hovedtræk. En mere uddybende gennemgang findes i kapitel 5, hvori der redegøres for udvalgets generelle overvejelser. De enkelte anbefalinger er udmøntet i udvalgets lovudkast, der findes i kapitel 6. Henvisninger til, hvor i lovudkastet de enkelte anbefalinger er udmøntet, findes i kapitel 5.

De grundlæggende principper for en ny navnelov

I **kapitel 5, pkt. 5.1** redegøres for udvalgets overvejelser om navnes funktion i samfundet og for de grundlæggende principper, som udvalgets lovudkast hviler på.

Efter udvalgets opfattelse er en persons navn i første række et privat anliggende og kun i anden række et spørgsmål, som samfundet har en interesse i at regulere. På den baggrund finder udvalget, at udgangspunktet for en ny navnelovgivning bør være, at den enkelte selv bør have ret til at bestemme sit navn, medmindre der er stærke grunde til at hindre den pågældende heri. Sådanne grunde kan navnlig være hensynet til at beskytte slægtsfølelsen hos andre, der bærer samme efternavn eller mellemnavn, og hensynet til at sikre, at de navne, der kan tages, fungerer hensigtsmæssigt i den daglige kommunikation som et middel til at identificere den enkelte.

Overvejelser vedrørende reglerne om efternavne

I **pkt. 5.2** redegøres for udvalgets overvejelser vedrørende reglerne om efternavne.

Udvalget lægger i den forbindelse op til en betydelig liberalisering af reglerne om, hvilke efternavne det skal være muligt at tage.

Udvalget foreslår således i **pkt. 5.2.1** en model som i Norge, hvorefter et efternavn, der bæres af et meget stort antal personer her i landet, frit skal kunne tages af enhver. Bærere af sådanne meget udbredte navne som f.eks. Nielsen eller Hansen kan ikke antages at have en sådan slægtsmæssig tilknytning til navnet, at de har en beskyttelsesværdig interesse i, at andre ikke også kan tage navnet. Hensynet til beskyttelsen af slægtsfølelsen hos bærere af sådanne navne kan derfor ikke antages at være tilstrækkeligt tungtvejende til at hindre, at andre, der måtte ønske at tage navnet, skal kunne gøre det. I

Norge er den nævnte grænse nu fastsat til navne, der bæres af flere end 200 personer. Udvalget foreslår imidlertid, at grænsen i Danmark sættes til 1.000, således at efternavne, der bæres af 1.000 personer eller færre, er beskyttede og derfor kun kan tages af personer, der har en særlig tilknytning til navnet, mens navne, der bæres af flere end 1.000 personer, ikke er beskyttede og derfor kan tages af enhver.

I pkt. 5.2.2 foreslås en række yderligere lempelser af reglerne om, hvilke efternavne der kan tages. Det drejer sig navnlig om:

- Ophævelse af sondringen mellem giftenavne og eget efternavn. Et giftenavn, dvs. et efternavn, der er erhvervet på grundlag af ægteskab, vil herefter blive behandlet som ethvert andet navn, den pågældende bærer eller har båret. Det vil således f.eks. i videre omfang end i dag være muligt for en person, der bærer et giftenavn, at give dette videre til sine børn, herunder også børn fra et tidligere forhold, ligesom der bliver adgang til at give navnet videre til en senere ægtefælle. Tilsvarende kan en person tage et navn, som den pågældendes forældre, bedsteforældre m.v. bærer, uanset at navnet er et giftenavn.
- Indførelse af en adgang til under visse betingelser at tage en ugift samlevers efternavn efter samtykke fra denne. Baggrunden for dette forslag er navnlig, at ugifte samlevende i et fast samlivsforhold har en sådan interesse i over for omverdenen at kunne signalere, at de udgør en familie, at de fremover ligesom ægtefæller bør kunne tage et fælles efternavn.
- Indførelse af en adgang til at tage et mellemnavn som efternavn, uanset at mellemnavnet ikke er eller har været et efternavn i ens slægt. Udvalget har fundet, at personer, der bærer et mellemnavn, har en sådan tilknytning til dette navn, at de bør kunne tage det som efternavn.
- Indførelse af en adgang til også at tage en tipoldeforælders efternavn. Efter den gældende navnelov er det alene muligt at tage en forælders, bedsteforælders eller oldeforælders efternavn.

I pkt. 5.2.3 gennemgår udvalget den islandske og færøske efternavnstradition med patronymnavne, dvs. efternavne, der dannes af en slægtninges fornavn med en tilføjelse, der viser slægtsskabet (*-son/ -dóttir*) samt en række udenlandske navnetraditioner. Udvalget finder, at der bør indføres en øget mulighed for at anvende sådanne navneskikke her i landet. Der bør dog ikke fastsættes forskellige regler for forskellige etniske grupper. Denne mulighed bør derfor ikke være betinget af et eventuelt etnisk tilhørsforhold til den pågældende skik. Det afgørende bør derimod være, om det navn, som den pågældende skik ønskes anvendt på, har tradition i den pågældende navnekultur. Ved den foreslåede ordning, der svarer til retstilstanden i Norge, sikres det bl.a., at dansk navnetradition bevares samtidig med, at det i vidt

omfang bliver muligt at tage et navn, der har tradition i en anden kultur, hvis der er ønske om det. Reglerne om adgang til at anvende fremmede navnetraditioner bør endvidere formuleres kønsneutralt, uanset om den pågældende navneskik er kønsbestemt.

Udvalget foreslår herefter:

- Indførelse af en adgang til at tage patronymnavne som efternavn. Det vil således efter forslaget bl.a. blive muligt for herboende islændinge og færinger – samt for andre, der måtte ønske dette – at navngive deres børn i overensstemmelse med islandsk og færøsk navneskik. Reglen udformes således, at det også bliver muligt at tage andre navnekulturers patronymnavne. Der foreslås således også (gen-)indført en adgang til, at personer, hvis forældre har et dansk fornavn, kan tage et dansk patronymnavn, f.eks. Peterssøn eller Petersdatter.
- I visse navnekulturer skelnes der ikke mellem for- og efternavne. For navne med tradition i disse kulturer foreslås det, at det skal være muligt at tage en af forældrenes, bedsteforældrenes eller ægtefællens fornavn som efternavn.
- I visse navnlig østeuropæiske navnekulturer kønsbøjes efternavne, således at en mands efternavn f.eks. ender på *-ski*, mens det samme efternavn båret af en kvinde ender på *-ska*. Det foreslås at indføre en adgang til at kønsbøje sådanne efternavne.

I pkt. **5.2.4** gennemgås reglerne om adgangen til at tage et nydannet efternavn, dvs. et efternavn, som ingen bærer her i landet. Det foreslås i den forbindelse bl.a., at forbuddet mod at tage et navn, der afgørende strider mod dansk sprogbrug, ændres således, at det afgørende herefter bliver, om navnet er uegnet til at blive anvendt som efternavn her i landet.

Reglerne om bindestregsefternavne gennemgås i **pkt. 5.2.5**. Det foreslås navnlig, at det skal være muligt for alle, der bærer et sådant efternavn, at bortkaste et af leddene og tage det andet led som efternavn alene. Udvalget har således fundet, at personer, der bærer et bindestregsefternavn, har en sådan slægtsmæssig tilknytning til begge led i dette navn, at de bør kunne tage det pågældende led som efternavn alene.

I pkt. **5.2.6** gennemgås reglerne om adoptivbørns efternavne. Udvalget foreslår i den forbindelse bl.a., at adoptivbørn fremover skal have en generel mulighed for at tage navn efter den oprindelige slægt.

I lyset af de foreslåede lempelser af reglerne i navneloven foreslås endvidere enkelte stramninger, idet det bl.a. ikke længere findes nødvendigt at have en særlig adgang til at tage et efternavn, som ansøgeren har en "særlig tilknytning til", herunder i form af navnehævd. Afskaffelse af denne adgang vil endvidere bidrage til at forenkle administrationen af den kommende navnelov, jf. **pkt. 5.2.7 - 5.2.9.**

Overvejelser vedrørende reglerne om mellemnavne

I pkt. **5.3** redegøres for udvalgets overvejelser vedrørende reglerne om mellemnavne.

Der foreslås en liberalisering af adgangen til at tage et mellemnavn, således at reglerne i højere grad kommer til at ligne reglerne om efternavne. Herunder foreslås det bl.a., at det skal være muligt at tage en ægtefælles eller fast samlevers mellemnavn eller efternavn som mellemnavn.

Der vil herefter ikke være behov for at opretholde de særlige regler i CPR-lovgivningen om de såkaldte "adresseringsmellemnavne". Der foreslås dog en særlig overgangsregel for eksisterende adresseringsmellemnavne, jf. pkt. 5.3.3.

Som noget nyt foreslås endvidere en regel om, at det skal være muligt at tage ethvert godkendt fornavn som mellemnavn, uanset om navnet svarer til den pågældendes køn. Det vil således bl.a. blive muligt for forældre at navngive en datter og søn med et fælles mellemnavn (f.eks. Steen eller Bo). Der foreslås i den forbindelse særlige regler, der gør, at disse mellemnavne – uanset udvalgets forslag i pkt. 5.2.2 – ikke efterfølgende kan tages som efternavn.

Overvejelser vedrørende reglerne om fornavne

I pkt. **5.4** redegøres for udvalgets overvejelser vedrørende reglerne om fornavne.

Den eksisterende ordning, hvorefter alle nye fornavne skal godkendes af en central myndighed, foreslås opretholdt. I dag er det kun en meget lille del af de fornavne, der er i brug her i landet, der er optaget på en af listerne over godkendte fornavne. De fornavne, der i dag findes på listerne over godkendte fornavne, vil også blive optaget på den nye liste over godkendte drenge- og pigenavne, som justitsministeren efter udvalgets forslag skal offentliggøre. De fornavne, der ikke er optaget på listerne over godkendte fornavne i dag, men som ikke desto mindre er almindeligt udbredte, vil også blive optaget på den nye liste. Disse navne kan dermed fremover tages af enhver uden godkendelse. Der er i pkt. 5.4.2 redegjort nærmere for, hvornår et fornavn efter udvalgets opfattelse kan anses for "almindeligt udbredt".

For andre fornavne, der ikke er optaget på den nye liste over godkendte fornavne, foreslås det, at det fortsat skal være en betingelse for at få navnet godkendt, at der er tale om et egentligt fornavn. I pkt. 5.4.1.2 er der redegjort for, hvad der forstås ved dette udtryk. For at et fornavn skal kunne godkendes, er det efter forslaget endvidere en betingelse, at navnet ikke er uegnet til at blive anvendt som fornavn her i landet, og at navnet ikke er upassende eller kan vække anstød. Om betydningen af disse krav henvises til pkt. 5.4.1.2 og 5.4.1.3.

Adgangen til at tage et udenlandsk fornavn foreslås lempet, således at navnet kan tages, uanset om den, der ønsker navnet, har en særlig etnisk tilknytning til den pågældende navnekultur. Et fornavn vil dog ikke kunne godkendes, hvis det f.eks. er så fremmedartet, at det er uegnet til at blive anvendt som fornavn her i landet.

Det foreslås endvidere, at det ikke længere skal være en betingelse for at tage et fornavn, at navnet ikke kan blive til ulempe for den, der skal bære navnet. Udvalget finder, at det fremover bør overlades til den pågældende selv - og for børn til forældremyndighedens indehavere – at afgøre, om fordelene ved det ønskede navn overstiger de eventuelle ulemper, der kan imødeses.

Det foreslås fastholdt, at et fornavn ikke må betegne det modsatte køn i forhold til den, der skal bære navnet. Udvalget foreslår i den forbindelse en lempelse af adgangen til at tage et kønsneutralt fornavn.

Herudover foreslås, at der administrativt skal kunne fastsættes særlige regler for transseksuelle personer, således at den eksisterende forsøgsordning vedrørende navneændring for transseksuelle personer kan videreføres. Der vil endvidere kunne fastsættes regler, der går videre end forsøgsordningen. Forsøgsordningen er nærmere beskrevet i pkt. 3.3.1.2.3. Da udvalget som nævnt også foreslår regler om visse kønsspecifikke efternavne og mellemnavne, bør der også administrativt kunne fastsættes særlige regler for transseksuelle for så vidt angår disse navne.

Overvejelser vedrørende navnemyndighederne

I pkt. 5.5 redegøres for udvalgets overvejelser vedrørende spørgsmålet om, hvilke myndigheder der bør behandle sager om navngivning og navneændring.

I dag kan en række enklere navneændringer ske ved anmeldelse til ministerialbogsføreren (i Sønderjylland personregisterføreren), mens andre navneændringer skal ske ved navnebevis udstedt af statsamtet.

Bl.a. på baggrund af de igangværende generelle strukturovervejelser i lyset af strukturkommissionens betænkning fra januar 2004 har udvalget ikke fundet at burde foreslå mere grundlæggende ændringer i den struktur, der i dag findes for behandlingen af navnesager, og hvorefter de fleste sager om navngivning og navneændring behandles af ministerialbogsføreren og statsamtet. Adgangen til at ændre navn hos vielsemyndigheden foreslås ophævet i lyset af udvalgets forslag om afskaffelse af sondringen mellem giftenavne og eget efternavn og indførelsen af Den Ny Kirkebog.

Herudover foreslås, at det gøres enklere for borgeren at finde frem til den rette navnemyndighed. Borgeren skal således fremover kun henvende sig ét sted i sager om navngivning og navneændring, nemlig til ministerialbogsføreren (i Sønderjylland personregisterføreren). Det skal herefter overlades til ministerialbogsføreren (personregisterføreren) at videresende de sager til behandling i statsamtet, som efter udvalgets forslag skal behandles af statsamtet. Der foreslås i den forbindelse en udvidelse af ministerialbogsføreren (personregisterføreren) kompetence, således at flere sager kan behandles lokalt.

Endelig foreslås en enklere struktur vedrørende behandlingen af klagesager, således at alle sager fremover skal kunne påklages til én myndighed, nemlig Justitsministeriet (Civilretsdirektoratet).

Overvejelser vedrørende øvrige regler i navneloven

I pkt. 5.6 redegøres for udvalgets overvejelser vedrørende de øvrige regler i navneloven.

Udvalget foreslår i den forbindelse på baggrund af Menneskeretsdomstolens praksis en regel om, at der skal ske høring af en forælder, der ikke har del i forældremyndigheden over et barn, hvis barnet bærer dennes efternavn eller mellemnavn, og dette navn påtænkes ændret. Der henvises til pkt. 5.6.1.

Udvalget har endvidere overvejet reglerne om gebyr for navneændringer. Da dette spørgsmål i væsentlig grad beror på politisk-økonomiske overvejelser, har udvalget imidlertid ikke fundet at burde fremkomme med en anbefaling af, om der fortsat bør betales gebyr for behandling af visse sager om navneændringer. Der henvises til pkt. 5.6.2.

Udvalget har ligeledes overvejet, om der bør fastsættes særlige regler om tvangsrettelse af navnetilførsler i ministerialbogen. Udvalget finder imidlertid, at de almindelige forvaltningsretlige grundsætninger om annullation og tilbagekaldelse af begunstigende forvaltningsakter er tilstrækkelige til at sikre hensynet til både retshåndhævelsen og den berørte borger. Der henvises til pkt. 5.6.3.

I visse tilfælde forekommer det, at en herboende udlænding på baggrund af det såkaldte domicilprincip er omfattet af den danske navnelovgivning, samtidig med at den pågældende i sit hjemland er underlagt dette lands navnelovgivning, fordi den pågældende er statsborger i dette land. Dette kan give anledning til problemer for den pågældende, hvis vedkommende i sit hjemland har taget et navn, som den pågældende er afskåret fra at få efter den danske navnelov. Udvalget finder – bl.a. på baggrund af EF-domstolens praksis – at sådanne regelkonflikter bør afhjælpes ved at give herboende udlændinge mulighed for i Danmark at tage et navn, som den pågældende har erhvervet i henhold til lovgivningen i hjemlandet. I udvalgets lovudkast er derfor medtaget en bestemmelse herom. Der henvises i øvrigt til pkt. 5.6.4.

Kapitel 3

Gældende ret

3. Indledning

Terminologi

En persons navn består af ét eller flere fornavne, eventuelt ét eller flere mellemnavne og ét efternavn.

Det første navn i navnerækken er fornavnet, der sædvanligvis er det navn, personen kaldes og kendes under.

Et efternavn er det navn, der står sidst i navnerækken, og som i almindelighed henviser til personens slægt. Et efternavn kan bestå af 2 navne forbundet med bindestreg. Efternavnet blev frem til den gældende navnelov betegnet "slægtsnavn".

Et mellemnavn er som hovedregel et navn med efternavns karakter. I visse tilfælde kan det dog være vanskeligt at afgøre, om et navn er personens 2. eller 3. fornavn eller et mellemnavn. Nogle navne som f. eks. Bjørn og Sten anvendes både som fornavne og efternavne.

Et efternavn, der er opnået på grundlag af ægteskab, betegnes som et "giftenavn". Andre efternavne betegnes som bærerens "eget efternavn".

Indtil den gældende navnelovs ikrafttræden kunne kun kvinder føre et giftenavn. Et efternavn, som kvinden ikke havde erhvervet på grundlag af ægteskab, blev betegnet som hendes "pigenavn". Mænd kunne dog ved navnebevis få en ægtefælles efternavn, men dette navn blev ikke i relation til lovens øvrige bestemmelser anset for at være erhvervet på grundlag af ægteskabet, og der var derfor ikke grundlag for at tale om et "drengenavn".

Kort om dansk navnelovgivnings historiske udvikling

De første skrevne regler om navne gældende for hele den danske befolkning blev fastsat i Dåbsforordningen af 30. maj 1828. Hovedindholdet i forordningen var, at alle børn skulle navngives med ikke blot et fornavn, men også et familie- eller stamnavn. Ved et kancellicirkulære af 4. oktober samme år blev det præciseret, at det var faderen i en familie, der endnu ikke havde noget fast familienavn, der

efter nærmere angivne regler skulle vælge et fast familienavn til sine børn. Et barn født uden for ægteskab kunne ikke uden faderens samtykke døbes med faderens familienavn. Kancelliet lempede i en skrivelse af 22. oktober 1829 reglerne om, hvilket navn der kunne vælges i den første generation efter dåbsforordningen. Det blev i Kultusministeriets cirkulære af 8. august 1856 indskærpet, at de familier, der ikke havde faste familienavne (efternavne), for fremtiden skulle bruge et sådant, således at det familienavn, der var valgt efter 1828, nu var bindende for alle følgende slægtsled.

Danmarks første egentlige navnelov - Lov om Navneforandring¹ - trådte i kraft den 1. juli 1904. Hidtil havde det kun været muligt at få foretaget en navneforandring ved kongelig bevilling ved ansøgning til Justitsministeriet. Flertallet af befolkningen bar på det tidspunkt efternavne med endelsen -sen, hvilket gjorde det vanskeligt at identificere den enkelte. I praksis havde mange derfor "kaldenavne" dannet af navnet på f. eks. den by, gård eller egn, de stammede fra.

I 1904-loven blev det derfor bestemt, at det skulle være nemmere for folk at ændre efternavn til deres kaldenavne eller til helt nydannede efternavne. I visse tilfælde kunne ændringen ske efter ansøgning til øvrigheden (politimesteren, i København Overpræsidenten), som udfærdigede et øvrighedsbevis. I andre tilfælde skulle ansøgningen fortsat indsendes til Justitsministeriet.

Der blev ligeledes indført en regel om, at efternavne kunne forbeholdes. Folk, der ønskede deres efternavn forbeholdt, skulle indsende deres dåbsattest til Justitsministeriet inden 1. juli 1905. Justitsministeriet lod trykke en fortegnelse over disse anmeldte efternavne samt øvrige navne, der kunne forbeholdes, herunder navne på ejendomme og navne på personer, der havde gjort sig fortjent af fædrelandet. Listen blev derefter udgivet én gang årligt med tilføjelse af de efternavne, der var blevet givet ved øvrighedsbevis eller kongelig bevilling i det forløbne år. Denne liste over forbeholdte (beskyttede) efternavne findes fortsat. Den seneste samlede liste er anført i Justitsministeriets (Civilretsdirektoratets) bekendtgørelse om forbeholdte navne af 10. august 1987. Der er udstedt en tillægsbekendtgørelse for hvert af de følgende år.

Der blev samtidig indført strafbestemmelser for uberettiget benyttelse af en andens efternavn.

1904-loven indeholdt ingen regler om erhvervelse og fortabelse af navne, herunder antagelse af navn ved dåb, ved ægteskabs indgåelse og opløsning og ved adoption. Disse regler fandtes fortsat spredt i forskellige lovregler og forskrifter.

¹ Lov nr. 89 af 22. april 1904 om navneforandring. Forud for loven havde en sagkyndig kommission den 18. februar 1899 afgivet betænkningen *Dansk Navneskik*.

Justitsministeriet nedsatte i 1952 et udvalg, der skulle udarbejde et forslag til en ny lovgivning om personnavne, herunder navnlig pligt til at føre bestemte familienavne, om gifte kvinders familienavn, om ret til at vælge fornavne, om navneforandring og om beskyttelse af familienavne. Udvalget fandt det rigtigst at samle bestemmelserne om personnavne i én og samme lov og afgav i 1960 betænkning nr. 254 om en ny lovgivning om personnavne. Et forslag til en ny navnelov blev udfærdiget på baggrund af udvalgets arbejde, og den nye lov om personnavne² trådte i kraft den 1. januar 1962. Udover de nævnte forhold søgte man delvis at ligestille børn født i og uden for ægteskab. Børn født uden for ægteskab kunne som noget nyt få moderens efternavn, også selv om det var et giftenavn fra et tidligere forhold. Var faderskabet fastslået, kunne barnet i stedet få faderens efternavn.

Denne lov var gældende, indtil den gældende navnelov³ trådte i kraft den 1. april 1982.

1982-loven havde især til formål at ligestille mænd og kvinder for så vidt angår antagelse af giftenavn i forbindelse med ægteskab.

Lovens udgangspunkt er derfor, at begge ægtefæller som udgangspunkt beholder hver sit efternavn. En ægtefælle erhverver således kun et giftenavn, hvis den pågældende anmoder herom. Som nævnt havde det hidtil kun været muligt for kvinden at tage mandens efternavn som giftenavn. Med 1982-loven blev det også muligt for en mand at tage sin kones efternavn som giftenavn.

Desuden blev børn født i og uden for ægteskab ligestillet med hensyn til valg af efternavn. Hvis forældrene har forskellige efternavne, skal forældrene (de eller den, der har forældremyndigheden) vælge, om barnet skal have faderens eller moderens efternavn. Kun hvis forældrene har fælles efternavn, får barnet automatisk dette ved fødslen.

Der henvises i øvrigt til Karl Peder Pedersens artikel, *Navnet, det er stadig Jensen*, i *Personalthistorisk Tidsskrift* 2001:2, der er optaget som bilag 2 til betænkningen.

3.1. Efternavne

Navneloven indeholder ikke en definition af begrebet efternavn. Loven anvender den mere dækkende betegnelse efternavn i stedet for den tidligere betegnelse slægtsnavn.

² Lov nr. 140 af 17. maj 1961 om personnavne.

³ Lov nr. 193 af 29. april 1981 om personnavne.

Efternavnet står efter dansk navnetradition sidst i navnerækken, og der er efter den danske navnelov alene mulighed for at opnå ét navn som efternavn, bortset fra bindestregskombinationer. Fra tidligere tid findes der dog enkelte familier, der har et flerleddet efternavn uden bindestreg.

Efternavn erhverves ved fødsel, adoption, anmeldelse til ministerialbogen (i Sønderjylland personregistret), dåb i folkekirken eller et anerkendt trossamfund, anmeldelse til vielsesmyndigheden eller i forbindelse med navneforandring ved navnebevis udstedt af statsamtet.

Nedenfor gennemgås reglerne om efternavne.

3.1.1. Første erhvervelse af efternavn (§ 1)

Har forældrene samme efternavn, får barnet automatisk dette efternavn ved fødslen. Det gælder, uanset om barnet er født i eller uden for ægteskab, jf. § 1, stk. 1.

Hvis forældrene ikke har samme efternavn ved barnets fødsel, får barnet ikke noget efternavn ved fødslen. Forældrene (de eller den, der har forældremyndigheden over barnet) kan da vælge, om barnet skal have det efternavn, som faderen eller moderen bar ved barnets fødsel. Er det navn et giftenavn, kan i stedet vælges faderens eller moderens eget efternavn, jf. § 1, stk. 2.

Det efternavn, der vælges, skal anmeldes til ministerialbogen (personregistret) eller tillægges ved dåb senest 6 måneder efter barnets fødsel.

Anmelder forældrene ikke barnets efternavn inden denne frist, får barnet det navn, moderen bar ved barnets fødsel, jf. § 1, stk. 3.

Baggrunden for tilbagefaldsregelen er hensynet til at sikre, at barnet får et efternavn f. eks. i de tilfælde, hvor fristen overskrides, eller forældrene ikke kan blive enige om barnets navn. At det er moderens navn, der er valgt, skyldes, at moderens navn nødvendigvis må anvendes ved børn født uden for ægteskab, da faderskabet i disse sager ikke altid vil være fastslået inden 6 måneder efter barnets fødsel. Kun ved at vælge moderens efternavn er det således muligt at ligestille børn født i og uden for ægteskab.

Barnet kan i almindelighed også få faderens og moderens efternavne sat sammen med bindestreg efter § 9 eller et efternavn, som barnet kan få efter navnelovens § 8. Det kræver dog udfærdigelse af navnebevis. Statsamtet har hidtil sendt meddelelse til barnets fødselsregistreringsogn om, at der er udstedt et navnebevis på efternavn til barnet. Efter indførelsen af Den Ny Kirkebog (DNK) i folkekirkens sogne- menigheder skal beskeden nu sendes til moderens bopælssogn. Se desuden nedenfor, pkt. 3.4.1.2 om statsamternes mulighed for at udstede et navnebevis på et efternavn til et endnu unavngivet barn.

Navnebevis til et barn under 6 måneder er gratis, jf. § 17 a, stk. 5.

3.1.2. Ændring af efternavn

3.1.2.1. Ændring af efternavn ved anmeldelse

3.1.2.1.1. Almindelige regler om ændring af efternavn ved anmeldelse (§ 2)

Navneforandring ved anmeldelse til ministerialbogen (i Sønderjylland personregistret) kan efter § 2 ske i en række tilfælde, hvor den, der ønsker navneforandringen, har en umiddelbar adkomst til navnet, og denne adkomst typisk kan konstateres ved at undersøge ministerialbogen (personregistret) vedrørende den pågældende eller en af dennes forældre eller stedforældre.

I det følgende gennemgås de tilfælde, hvor ændring af efternavn vil kunne ske ved anmeldelse efter § 2.

Fars eller mors eget efternavn (§ 2, nr. 1)

Efter § 2, nr. 1, kan man ved anmeldelse tage et navn, der er nævnt i § 1, stk. 2, (mors eller fars efternavn) medmindre navnet er erhvervet på grundlag af ægteskab.

I modsætning til, hvad der gælder for barnets første navngivning efter § 1, stk. 2, er det således ikke muligt senere ved anmeldelse at tage et giftenavn, som en af forældrene bar ved barnets fødsel. Baggrunden herfor er, at barnet ikke har nogen egentlig slægtsmæssig tilknytning til disse giftenavne. De hensyn, der taler for at tillade forældrene ved barnets fødsel at tillægge barnet et af forældrenes giftenavne, blev derfor ikke på tidspunktet for gennemførelsen af den nugældende navnelov anset at kunne begrunde, at barnet på et hvilket som helst senere tidspunkt skulle kunne antage navnet. Såfremt barnet ved fødslen blev tillagt et af forældrenes giftenavne, men senere har fået navneforandring, vil

barnet i medfør af § 2, nr. 3, kunne genantage navnet.

Efter praksis tillades dog, at et barn i medfør af § 8, nr. 5, under visse betingelser kan få det giftenavn, som barnets mor bærer fra et tidligere ægteskab, og som barnet ikke fik ved fødslen, jf. pkt. 3.1.2.2.3.

Et efternavn en af forældrene har fået efter barnets fødsel, bortset fra et giftenavn (§ 2, nr. 2)

Efter bestemmelsen i § 2, nr. 2, kan man antage et efternavn, som en af forældrene har fået efter barnets fødsel, medmindre dette er et giftenavn. Er navnet opnået efter § 6, skal den pågældende forælder samtykke. Opnår en eller begge forældre nyt efternavn ved navnebevis, kan børnene medtages i navnebeviset og således umiddelbart blive omfattet af navneændringen. Bestemmelsen i § 2, nr. 2, finder således alene anvendelse, hvor forældrenes navnebevis ikke omfatter barnet.

Bestemmelsen omhandler de tilfælde, hvor en af forældrene har fået navneforandring efter barnets fødsel, og forældrene eller barnet selv, når det er blevet myndigt, ønsker, at også barnet skal have dette navn. Navneforandringen til det navn, som barnet nu ønsker, kan enten være opnået ved anmeldelse eller ved navnebevis efter § 8 eller i sjældne tilfælde ved adoption, jf. § 3.

Samtykkereglen, hvor navnet er opnået efter § 6, anvendes i tilfælde, hvor barnet er myndigt, eller den pågældende af forældrene ikke har del i forældremyndigheden.

Et efternavn man tidligere har båret, bortset fra et giftenavn (§ 2, nr. 3)

Efter bestemmelsen i § 2, nr. 3, kan man antage et efternavn, man tidligere har båret, medmindre der er tale om et giftenavn. Genantagelse af et tidligere efternavn kan altid ske ved anmeldelse, med mindre navnet er erhvervet på grundlag af ægteskab. Om adgangen til at genantage et giftenavn henvises til omtalen af § 4, stk. 2, og § 8, nr. 5. Genantagelse af et tidligere efternavn vil f.eks. kunne tænkes i tilfælde, hvor forældrene har antaget et nyt efternavn for en mindreårig, der efter sit fyldte 18. år, når den pågældende selv kan bestemme, foretrækker det tidligere navn, eller hvor et navneskifte er sket som følge af etablering af faderskab ved legitimation, ægteskab eller ved antagelse af stedfars navn. Det samme gælder, hvor en ansøger ved navnebevis har fået et nyt efternavn, som det senere viser sig, at vedkommende ikke kan affinde sig med.

Det er en forudsætning for at genantage et tidligere navn, at navnet har været båret med rette.

Efter §§ 10-12 i navneloven fra 1961 kunne en person miste retten til et efternavn f. eks. ved ophævelse af et adoptivforhold eller ved omstødelse af ægteskab, ligesom personer, der havde fået et efternavn efter én, som mistede retten til navnet, også selv mistede navnet. Disse regler blev ikke videreført i den gældende navnelov.

Har navnet været båret forud for en adoption, kan navnet ikke genantages ved anmeldelse, medmindre adoptionen er ophævet, og adoptivbarnet er genindtrådt i retsforholdet til sin oprindelige slægt. For voksne personer er det i praksis ikke muligt at genindtræde i retsforholdet til den oprindelige slægt.

Om ændring af efternavn ved navnebevis til den biologiske fars eller mors efternavn før adoption, se under pkt. 3.1.2.2.3 vedrørende § 8, nr. 5.

Stedfaders eller stedmoders eget efternavn efter samtykke (§ 2, nr. 4)

Efter bestemmelsen i § 2, nr. 4, er det muligt at antage en stedfaders eller stedmoders eget efternavn efter samtykke fra den pågældende. Efter fast praksis omfatter begrebet stedforælder en person, der er eller har været gift med en af barnets forældre. Forældremyndighedsindehaveren skal, hvis barnet er under 18 år, altid give sit samtykke. Har forældrene fælles forældremyndighed, skal begge samtykke.

Bærer stedfaderen eller stedmoderen et giftenavn, kan barnet ikke få navnet. Der gives normalt heller ikke tilladelse hertil ved navnebevis. Efter praksis har der dog i tilfælde, hvor forældremyndigheden er overført til en stedfar eller stedmor eller en anden person, været givet tilladelse til, at et barn fik den pågældende persons efternavn, også hvis det var et giftenavn.

Søges der om en afdød eller fraskilt stedfaders eller -moders efternavn, henvises den pågældende til at søge navneændringen gennemført ved navnebevis, se under pkt. 3.1.2.2.3 vedrørende § 8, nr. 5.

Personer, der ikke er født i Danmark, er som udgangspunkt ikke tilført ministerialbøgerne (personregistret) og kan derfor ikke opnå navneforandring ved anmeldelse efter § 2, men må henvises til at få udfærdiget navnebevis gennem statsamtet. Disse navnebeviser kunne, indtil gebyrreglerne blev ændret i 1999, kun udfærdiges mod betaling af gebyr. De er nu gratis, jf. pkt. 3.5.2.

Personer, der er født i udlandet og derefter adopteret, kan dog tilføres ministerialbogen (personregistret) på begæring. For sådanne personer kan navneændring gennemføres ved anmeldelse til ministerialbogen (personregistret). Det samme gør sig gældende, såfremt personer, der er født i udlandet, er hovedpersoner i en kirkelig handling som dåb eller vielse, se nedenfor, pkt. 3.4.3.2.

3.1.2.1.2. Efternavn ved adoption (§ 3)

Ved adoption får adoptivbarnet adoptanternes efternavn efter reglerne i § 1. Barnet kan også beholde sit eget efternavn eller bære dette i forbindelse med det efternavn, det får ved adoptionen, f. eks. som mellemnavn eller med bindestreg til det efternavn, der vælges efter § 1.

Det navn, barnet tillægges ved adoptionsbevillingen eller erhverver i medfør af § 1, kan senere ændres efter samme regler, som hvis der var tale om adoptanternes eget barn, idet barnet ved adoption får retsstilling som adoptanternes fælles barn, jf. adoptionslovens § 16 samt Justitsministeriets cirkulære nr. 139 af 17. december 2002, § 11, stk. 1.

Ovennævnte regler gælder også, hvis barnet er adopteret ved en udenlandsk afgørelse, der anerkendes her i landet.

Myndighederne i barnets oprindelsesland kan efter forudgående dansk godkendelse træffe afgørelse om adoption. Uanset, at Danmark anerkender den udenlandske adoption, er der ingen pligt til at anerkende de navne, som barnet får ved adoptionen. Hvis barnet ved en adoptionsafgørelse fra afgiverlandet er tillagt et eller flere navne, som ikke kan opnås efter dansk ret, må statsamtet ved adoptionsbevillingen give tilladelse til de navne, der ønskes.

Om et adoptivbarns mulighed for at genantage et efternavn, som barnet har båret før adoption, henvises til pkt. 3.1.2.2.3 vedrørende § 8, nr. 5.

Ophæves adoptivforholdet, kan barnet beholde det efternavn, det fik ved adoptionen, jf. § 3, stk. 2.

3.1.2.1.3. Ændring af efternavn ved ægteskab (§ 4)

Et par, der har indgået ægteskab, får ikke automatisk samme efternavn ved vielsen. Ønsker ægtefællerne samme efternavn, kan den ene ægtefælle med den andens samtykke antage dennes

efternavn ved anmeldelse til vielsesmyndigheden, jf. § 4, stk. 1. Indgåelse af et registreret partnerskab giver partnerne samme navneretlige stilling som ægtefæller, jf. lov om registreret partnerskab, § 3, stk. 2.

Det efternavn, der kan tages ved anmeldelse til vielsesmyndigheden, er den anden ægtefælles efternavn på anmeldelsestidspunktet. En ægtefælle kan dog ikke antage den andens efternavn, hvis dette er erhvervet ved ægteskab.

Antagelse af den anden ægtefælles efternavn kan også ske efter vielsen.

Adgangen til ved anmeldelse til vielsesmyndigheden at antage den anden ægtefælles navn består, indtil ægteskabet er ophørt ved skilsmisse eller på grund af en ægtefælles død.

Har den anden ægtefælle efter ægteskabets indgåelse fået nyt efternavn, som ikke er et genantaget tidligere giftenavn, kan ægtefællen med den andens samtykke ved anmeldelse til vielsesmyndigheden tage det nye navn, uanset om ægtefællen i forvejen bærer den andens efternavn.

Ægtefæller vil således efter loven kunne få navneforandring uafhængigt af hinanden, ligesom en ægtefælle, der bærer den andens efternavn, har adgang til at beholde navnet, uanset om den anden ægtefælle tager navneforandring.

Er ægteskabet indgået for udenlandsk myndighed, kan en ægtefælles efternavn alene antages ved udstedelse af navnebevis. Disse navnebeviser er nu gratis, jf. pkt. 3.5.2.

Reglen i § 4, stk. 1, giver kun en ægtefælle adgang til at antage den andens efternavn som giftenavn. Dette indebærer, at ægtefællen i tilfælde af nyt ægteskab ikke kan videregive giftenavnet til den nye ægtefælle. Derimod kan giftenavnet efter § 1, stk. 2, videregives til børn, hvis dette sker inden for 6 måneder efter fødslen, eller hvis der foreligger samtykke fra den tidligere ægtefælle i medfør af § 8, nr. 5, jf. pkt. 3.1.2.2.3. Et giftenavn fra en borgerlig vielse indføres ikke i ministerialbogen (personregistret), men alene i vielsesprotokollen hos den borgerlige vielsesmyndighed og i CPR. I Den Ny Kirkebog (DNK) kan ministerialbogsføreren herefter se CPR's oplysning om giftenavn ved opslag på borgerens kirkebogsside.

Såfremt vielsesmyndigheden er folkekirken eller et anerkendt trossamfund, indføres giftenavnet i ministerialbogen i forbindelse med registreringen af vielsen (antagelse af giftenavn kan også ske med borgerlig gyldighed ved kirkelig vielse i Sønderjylland). Der sker dog ikke derved nogen ændring af personens eget efternavn i ministerialbogen. En persons giftenavn fremgår således af den pågældendes vielsesattest, men ikke af den pågældendes fødsels- og dåbsattest eller fødsels- og navneattest, da disse attester kun indeholder personens eget efternavn. Se også nedenfor, pkt. 3.4.5. Ved ministerialbogsførers registrering af et giftenavn i DNK, opdateres CPR automatisk med oplysningen om giftenavnet. Den pågældendes giftenavn vil i øvrigt fremgå af forælderubrikken på efterfølgende fødsels- og dåbsattester og fødsels- og navneattester fra DNK for den pågældendes børn, hvad enten giftenavnet stammer fra en borgerlig eller en kirkelig vielse.

Der kan efter § 9 udfærdiges navnebevis på et navn bestående af eget efternavn med bindestreg til giftenavnet. Parterne kan herved selv bestemme, i hvilken rækkefølge de 2 navne skal forbindes med bindestreg.

En person, der bærer et giftenavn, kan ved anmeldelse til vielsesmyndigheden antage det efternavn, som vedkommende bar ved ægteskabets indgåelse, også selv om dette navn var et giftenavn fra et tidligere ægteskab.

Ønsker en person, der har været gift flere gange, at generhverve et tidligere giftenavn, som vedkommende ikke bar ved indgåelsen af det seneste ægteskab, må vedkommende ansøge statsamtet om at udfærdige navnebevis på navnet efter § 8, nr. 5, jf. pkt. 3.1.2.2.3.

3.1.2.2. Ændring af efternavn ved navnebevis

3.1.2.2.1. Nyt efternavn (§ 6)

Ved nyt efternavn forstås et efternavn, som ikke allerede er forbeholdt og anført i bekendtgørelsen om forbeholdte efternavne med senere tillæg om forbeholdte efternavne.

Der kan udfærdiges navnebevis på et nyt efternavn efter § 6, medmindre:

- 1) navnet er forbeholdt, og det ikke kan udelukkes, at der er personer her i landet, der er berettiget til navnet,
- 2) navnet er et almindeligt kendt historisk efternavn,

- 3) navnet har en sådan lighed med et forbeholdt navn eller et almindeligt kendt historisk navn, at forveksling let kan ske,
- 4) navnet er et udenlandsk efternavn, der er almindeligt kendt i Danmark,
- 5) navnet ved udtale eller skrivemåde afgjort strider mod dansk sprogbrug,
- 6) navnet er et egentligt fornavn, eller
- 7) navnet er upassende eller kan vække anstød.

De nævnte betingelser gennemgås nærmere i det følgende.

Forbeholdte navne (§ 6, nr. 1)

Efter bestemmelsen kan et nyt efternavn ikke erhverves, hvis navnet er forbeholdt, og det ikke kan udelukkes, at der er personer her i landet, der er berettiget til navnet. Kan en ansøger godtgøre, at der ikke længere findes nogen her i landet, som bærer eller er berettiget til et bestemt forbeholdt efternavn, kan navnet tillades efter § 6, såfremt navnet ikke er i strid med de øvrige bestemmelser i § 6.

En berettiget til navnet kan f. eks. være en person, der har navnet som eget efternavn, men bærer et giftenavn.

Dokumentation for, at et navn kan anses for uddødt, kan f. eks. føres ved, at ansøgeren fremlægger skifteretsattest, som viser, at den, der senest har båret navnet, er død uden at efterlade sig livsarvinger, der bærer eller er berettiget til navnet.

CPR kan her være statsamtene og Civilretsdirektoratet til hjælp, men det er begrænset, hvilke oplysninger der kan gives til ansøgeren. Der henvises i øvrigt til pkt. 5.2.4.1.

Almindeligt kendt historisk efternavn (§ 6, nr. 2)

Efter bestemmelsen i § 6, nr. 2, kan et nyt efternavn ikke erhverves, såfremt navnet er et almindeligt kendt historisk efternavn.

Sådanne navne - f.eks. Tordenskjold og lignende - kan ikke gives ved navnebevis, selv om der ikke længere findes nogen, der er berettiget til navnet.

Risiko for forveksling (§ 6, nr. 3)

Efter bestemmelsen i § 6, nr. 3, kan et nyt efternavn ikke erhverves, hvis navnet har en sådan lighed med et forbeholdt navn eller et almindeligt kendt historisk navn, at forveksling let kan ske.

Det er ikke muligt kort at angive, hvilke kriterier der følges ved afgørelsen af, om en forvekslingsmulighed er så stor, at et navnebevis ikke kan udfærdiges. Der lægges f.eks. vægt på, om navnet ved enten udtale eller stavemåde kan forveksles med et allerede forbeholdt navn.

F. eks. er Regnholm afslået p.g.a. det forbeholdte navn Reinholm, Marksou p.g.a. Marksov og Dosti afslået p.g.a. Dusty.

Ansøgning om et bindestregsnavn afslås, selv om blot det ene led af navnet er forbeholdt eller har den i loven nævnte lighed med et forbeholdt navn, medmindre ansøgeren har ret til det forbeholdte navn.

For at sikre ensartethed i afgørelserne og for at hindre, at der af forskellige statsamter samtidig udfærdiges navnebevis på samme helt nye navn til forskellige ansøgere, skal ansøgninger om navnebevis på et nyt efternavn, der ikke begrundes med en særlig tilknytning til navnet, forelægges Civilretsdirektoratet til afgørelse, medmindre navnet er forbeholdt, eller det af anden grund er åbenbart, at ansøgningen skal afslås, jf. Justitsministeriets cirkulære nr. 139 af 17. december 2002, § 10, nr. 3.

Kendt udenlandsk navn (§ 6, nr. 4)

Efter bestemmelsen i § 6, nr. 4, kan et nyt efternavn ikke erhverves, hvis navnet er et udenlandsk efternavn, der er almindeligt kendt i Danmark. Bestemmelsen forstås i praksis således, at det afgørende er, om navnet er på en udenlandsk person, der er almindeligt kendt i Danmark.

Bestemmelsen gælder uden hensyn til, om der i udlandet findes bærere af navnet. Hvis navnet er på en person, der er almindelig kendt i udlandet uden at være kendt i Danmark, vil navnebevis kunne udfærdiges, forudsat at betingelserne herfor i øvrigt er til stede, jf. herved § 6, nr. 5.

Ved vurderingen af, om et navn er almindeligt kendt, lægges efter praksis vægt på, om den udenlandske bærer af navnet må anses for at være kendt ud over sin tid, eller blot er en "døgnflue". F.eks. er Dickens og Dumas afslået, mens Cassedy, Stallone og Garfunkel tilladt.

Navnet strider mod dansk sprogbrug (§ 6, nr. 5)

Efter bestemmelsen i § 6, nr. 5, kan et nyt efternavn ikke erhverves, hvis navnet ved udtale eller skrivemåde afgjort strider mod dansk sprogbrug.

Denne bestemmelse har i praksis ændret sig i takt med tiden. Nye navne med engelsk eller tysk sprogtone tillades således i vid udstrækning, og i de senere år er der også tilladt navne med tyrkisk og arabisk sprogtone.

F. eks. er Sunborn, Silverdoff, Bauhaus, Ostenheim, Hikmet og Demirhad tilladt, mens Heart-cure, MacJauernik, Somschlüt og Azizoglu er afslået.

I praksis giver denne bestemmelse anledning til vanskeligheder for herboende personer, der har tilknytning til andre lande, og som ønsker et efternavn fra slægten uden at kunne dokumentere tilknytningen til navnet.

Sådanne navne er ofte ikke forbeholdt, men kan være så meget i strid med dansk sprogbrug, at det ikke kan tillades som et nyt efternavn, jf. § 6, nr. 5.

Navnet er et egentligt fornavn (§ 6, nr. 6)

Efter bestemmelsen i § 6, nr. 6, kan et nyt efternavn ikke erhverves, hvis navnet er et egentligt fornavn. De fornavne, der er godkendt, og som står på Kirkeministeriets liste over godkendte fornavne, jf. Kirkeministeriets cirkulærer om godkendte fornavne af henholdsvis 1. november 1990 og 1. november 1997, kan i almindelighed ikke tillades som efternavne. Det kan dog forekomme, at et navn både bruges som for- og efternavn. Hvis navnet også har karakter af efternavn og mest er anvendt som efternavn, eventuelt i de europæiske lande, kan navnet også tillades som efternavn.

Navne, der ikke er godkendt som fornavne, kan, hvis de ikke er for fornavnsprægede, tillades som efternavn. F. eks. er Marella, Iselle og Cetiennie tilladt, mens Villas, Jamil og Cesaer er afslået.

Upassende og anstødelige navne (§ 6, nr. 7)

Efter bestemmelsen i § 6, nr. 7, kan et nyt efternavn ikke erhverves, hvis navnet er upassende eller kan vække anstød.

Afslag efter § 6, nr. 7, forekommer sjældent, men kan især komme på tale, hvis det pågældende navn har en obscøn eller profan klang, eller ordet ikke skønnes egnet som personnavn.

Fra praksis kan det f.eks. nævnes, at Togange er afslået. Ansøgeren ville hedde Thomas Togange Thomsen. Herudover kan endvidere nævnes, at navnene Hexx, Bandit og Blaalys er afslået, mens Sildeøje, Virgin og Tingfinder er tilladt.

3.1.2.2.2. Efternavn med slægtsmæssig eller lignende tilknytning (§ 8, nr. 1-4)

Bestemmelsen i § 8 fastslår, hvornår der kan udfærdiges navnebevis på efternavne, der er forbeholdt eller i øvrigt undtaget fra tilegnelse efter §§ 6 og 7. De specielle bestemmelser i § 8, nr. 1-4, er suppleret med en mere generel regel i nr. 5, hvorefter der åbnes adgang til at udfærdige navnebevis på et beskyttet navn, når ansøgeren i andre tilfælde end de i nr. 1-4 nævnte kan påvise en ganske særlig tilknytning til navnet. Praksis efter denne opsamlingsbestemmelse er gennemgået nærmere nedenfor, jf. pkt. 3.1.2.2.3.

Efter § 8, nr. 1-4, kan navnebevis udfærdiges, selvom en af de omstændigheder, der er omtalt i § 6, nr. 1-7, foreligger, hvis

- 1) navnet bæres eller har været båret som efternavn af en af ansøgerens forældre, bedsteforældre eller oldeforældre, medmindre navnet er erhvervet på grundlag af ægteskab,
- 2) det er plejefaderens eller plejemoderens efternavn, hvis plejefaderen eller plejemoderen giver samtykke,
- 3) der er tale om tilpasning af et fremmedartet efternavn til dansk sprogbrug, eller
- 4) efternavnet er erhvervet ved navnebevis efter § 6 af ansøgerens ægtefælle, bedsteforældre, oldeforældre, børn, søskende eller forældres søskende, og samtykke foreligger.

Forældre, bedsteforældre eller oldeforældres navne, bortset fra giftenavne (§ 8, nr. 1)

Det ansøgte navn må dokumenteres ved tilvejebringelse af vedkommende forfædres dåbs- eller fødselsattester, idet angivelserne i forældrerubrikken i efterkommernes dåbsattester ikke anses for tilstrækkelig dokumentation, jf. Justitsministeriets cirkulære nr. 139 af 17. december 2002, § 3, stk. 1.

Støttes ansøgningen på faderskab for børn født uden for ægteskab, kræves det, at den pågældende er født efter 1. januar 1938, og at faderskabet er fastslået i overensstemmelse med de efter denne dato gældende regler, jf. Justitsministeriets cirkulære nr. 139 af 17. december 2002, § 11, stk. 2. Er denne betingelse ikke opfyldt, vil navneændring eventuelt kunne opnås efter § 8, nr. 5, jf. pkt. 3.1.2.2.3. Adoptivforhold ligestilles med virkeligt slægtskab, jf. cirkulærets § 11, stk. 1.

Personer, der ikke er i besiddelse af danske fødsels- og dåbs(navne)attester, skal fremlægge anden form for dokumentation, jf. Justitsministeriets cirkulære nr. 139 af 17. december 2002, § 3, stk. 2.

Hvis den person, som navnet stammer fra, er født før dåbsforordningen af 1828 og derfor ikke er anført med efternavn på attesten, må der fremlægges dokumentation for den pågældendes faktisk førte navn. Dette kan ske ved fremlæggelse af vielsesattest, forældrerubrik i børns fødsels- eller dåbsattest og af dødsattest.

Plejefaderens eller plejemoderens efternavn efter samtykke (§ 8, nr. 2)

Er barnet i pleje hos ægtefæller, der bærer samme efternavn, må begge samtykke i navneforandringen. Endvidere må der foreligge samtykke fra barnet, hvis det er over 12 år, og fra indehaverne af forældremyndigheden, hvis barnet er under 18 år, jf. pkt. 3.5.1.

Der skal foreligge dokumentation for plejeforholdet i form af en plejetilladelse, og der skal have været tale om opfostring i plejehjemmet. Et plejeforhold kan også foreligge, hvis barnet bor hos den, der har forældremyndigheden over barnet, som ikke er en af barnets forældre.

I tilfælde, hvor unge omkring 18 års-alderen anbringes i en familiepleje i kortere tid, og som senere søger om at få "plejeforældrenes" efternavn, gives der som udgangspunkt ikke tilladelse hertil, da der ikke har været tale om en egentlig opfostring i hjemmet.

Tilpasning af et fremmedartet efternavn til dansk sprogbrug (§ 8, nr. 3)

Tilpasning af et fremmedartet efternavn til dansk sprogbrug kan tillades efter bestemmelsen i § 8, nr. 3. Som eksempel herpå kan nævnes, at Civilretsdirektoratet har tilladt Grezegorek ændret til Gregersen.

Tilladelse gives i praksis også, selv om navnet måske stadig må betegnes som udansk i den ændrede form, når denne dog i forhold til den hidtidige stavemåde betegner en tilnærmelse til dansk sprogbrug. Civilretsdirektoratet har f.eks. tilladt Shanmugaratnasarma ændret til Sarma.

Nærtstående nye efternavn efter samtykke (§ 8, nr. 4, jf. § 6)

Efter bestemmelsen kan man ved navnebevis erhverve et efternavn, der er erhvervet ved navnebevis efter § 6 af ansøgerens ægtefælle, bedsteforældre, oldeforældre, børn, søskende eller forældres søskende, hvis samtykke hertil foreligger. Der er således tale om tilfælde, hvor en person ved navnebevis efter § 6 har fået et nyt, konstrueret efternavn, og hvor denne persons nærmeste familie senere også ønsker at få navnet.

Den personkreds, som kan få det nye navn, er udtømmende angivet i § 8, nr. 4. Hvis ægtefællen ikke har været medtaget i navnebeviset, kan den pågældende efter § 8, nr. 4, få navnebevis på navnet med ret til at videregive dette bl.a. til en senere ægtefælle. Navnet anses således ikke for erhvervet på grundlag af ægteskab. Dette vil derimod være tilfældet, hvis ægtefællen har erhvervet navnet inden ægteskabets indgåelse.⁴

Bestemmelsen anvendes af samlevende forældre, der ikke er gift, til at opnå samme efternavn. Det er for så vidt en omgåelse af reglerne i § 4, hvorefter kun ægtefæller kan få samme efternavn. Det sker i praksis ved, at f.eks. mor og barn søger om et nydannet efternavn, hvorefter faderen med samtykke fra barnet og moderen får tilladelse til at bære navnet.

3.1.2.2.3. Opsamlingsbestemmelsen: Navn ansøgeren i øvrigt har en ganske særlig tilknytning til (§ 8, nr. 5)

Efter bestemmelsen i § 8, nr. 5, kan man ved navnebevis erhverve et efternavn, som ansøgeren i øvrigt påviser en ganske særlig tilknytning til.

⁴ Jf. Skarrildhus-beretningen 1982, side 25-26.

I det følgende gennemgås statsamternes og Civilretsdirektoratets praksis efter denne bestemmelse. Det er tilstræbt at beskrive denne praksis udtømmende. Det kan dog ikke udelukkes, at enkelte typer af sager ikke kan rummes inden for beskrivelsen. Der henvises i øvrigt til pkt. 5.2.7.

Hævd

Der kan gives tilladelse til et efternavn på baggrund af navnehævd, jf. Justitsministeriets cirkulære nr. 139 af 17. december 2002, § 18.

Ansøgeren og eventuelt dennes slægtninge i opstigende linie skal efter denne bestemmelse dokumentere brugen af navnet både privat og i erhvervssammenhæng. Hævdsperioden er på 50 år eller mere og kan tidligst regnes fra ansøgerens 15. år. Ansøgeren og eventuelt dennes slægtninge skal have været kaldt ved og være almindelig kendt under det ansøgte navn, og navnet skal have været brugt uafbrudt og upåtalet i hele hævdsperioden.

Der skal foreligge skriftlig dokumentation for hele perioden. Der kan f.eks. være tale om skole- eller uddannelsespapirer, forretningspapirer, skøder, girokort, lønsedler, forsikringer, foreningskort eller lignende.

Hvis bevis søges ført ved erklæringer fra andre, må kun én af disse være beslægtet med ansøgeren. De pågældende skal vedstå deres erklæring personligt over for statsamtet eller til politirapport. Der skal bl.a. gøres rede for, hvor længe de har kendt ansøgeren og eventuelt tillige dennes slægtninge under det ansøgte navn.

Såfremt der påberåbes brug af navnet gennem flere generationer, men f.eks. faderen, som den længste hævdsperiode hviler på, ikke selv ønsker navnet, kræves det efter praksis, at ansøgeren selv har været kaldt ved og kendt under navnet i mindst 25 år.

Det kræves således ikke, at den eller dem, på hvem hævden hviler (f. eks. far og farfar), selv antager navnet, men i praksis skærpes kravet til hævdsperioden for ansøgeren, hvis den slægtning, der har brugt navnet det meste af sit voksne liv, ikke selv ønsker at antage det.

Er den pågældende slægtning imidlertid død, kan reglen om ansøgerens 25 års brug fraviges, når blot brugen af navnet har været fortsat af ansøgeren efter den pågældendes død.

Der kan ikke vindes hævde på 2 navne forbundet med bindestreg, selv om ansøgeren i det anførte tidsrum har været kaldt ved et mellemnavn i forbindelse med efternavnet.

Hævdsreglerne giver anledning til mange problemer. Ansøgerne har svært ved at dokumentere 50 års brug af navnet. Det er som hovedregel den første del af hævdsperioden, hvor dokumentationen er sparsom, der volder problemer. Efterhånden som flere og flere virksomheder, institutioner m.m. er koblet til CPR, anvendes folks fulde, korrekte navn de fleste steder, hvilket gør det mere og mere vanskeligt at dokumentere hævdsbrug af et navn.

De fleste sager omhandler ansøgere, der bruger deres mellemnavn som efternavn i stedet for efternavnet.

Biologisk fars efternavn for børn født uden for ægteskab før 1938 og bidragspligtiges efternavn 1938-1960.

For børn født uden for ægteskab før 1. januar 1938 indebar en anerkendelse af faderskabet ingen slægtsmæssige retsvirkninger. Der var således heller ikke adgang til at erhverve faderens efternavn, medmindre faderen gav samtykke. Der var dog mulighed for at blive pålagt bidragspligt.

Giftede moderen sig imidlertid senere med faderen, blev barnet gennem ægteskabet legitimeret som ægtebarn med hertil hørende ret til at erhverve faderens efternavn.

For andre børn var der mulighed for at opnå samme status gennem legitimationsbevilling eller kuldlysning. Der henvises i den forbindelse til betænkning nr. 1350 af 1997 om børns retsstilling, side 75 ff.

Adgangen til at erhverve en fars navn for et barn født uden for ægteskab før 1. januar 1938 eller dets efterkommere har siden da alene kunnet ske med samtykke fra den pågældende. Det samme gælder børn, for hvem der efter 1938 alene var fastslået en bidragspligt. Navnebevis er i disse situationer hidtil givet i medfør af navnelovens § 8, nr. 5, jf. Justitsministeriets cirkulære nr. 139 af 17. december 2002, § 14.

Ved lov nr. 131 af 7. maj 1937 om børn født uden for ægteskab, der trådte i kraft den 1. januar 1938, blev det muligt at fastslå faderskabet, og børn, til hvem faderskabet blev fastslået efter denne lov, blev anset for "et lovligt medlem af faderens familie", og barnet kunne dermed få navn efter faderens slægt.

Hvis der i den konkrete sag ikke var grundlag for at fastslå faderskabet, kunne en eller flere mænd efter omstændighederne kendes bidragspligtige. Et barn blev ikke retligt anset for at være barn af en bidragspligtig mand. Der henvises i den forbindelse til betænkning nr. 1350 af 1997 om børns retsstilling, side 82-83. Denne ordning blev først ophævet ved lov nr. 200 af 18. maj 1960.

Et barn kan ved navnebevis efter navnelovens § 8, nr. 5, med samtykke fra den bidragspligtige mand tage dennes efternavn, jf. Justitsministeriets cirkulære nr. 139 af 17. december 2002, § 14.

Sted- og plejeforældres efternavne

Der kan gives navneforandring til en afdød eller fraskilt stedfars eller stedmors navn, jf. Justitsministeriets cirkulære nr. 139 af 17. december 2002, § 15.

For at opnå en fraskilt stedfars eller stedmors efternavn må den pågældende samtykke heri, jf. § 15, stk. 1. En afdød stedfars eller stedmors efternavn kan ikke opnås, hvis det må antages, at det ikke vil stemme med afdødes ønske, at ansøgeren erhverver navnet. Der vil i almindelighed blive indhentet erklæring fra afdødes nærmeste slægt, dvs. vedkommendes børn, forældre eller søskende, jf. § 15, stk. 2.

Navneforandring til afdøde eller fraskilte plejeforældres navn gives under samme betingelser, jf. Justitsministeriets cirkulære nr. 139 af 17. december 2002, § 16.

Bindestregsefternavn hvoraf ét af navnene er opnået efter § 6

En person, som i medfør af § 6 har fået navneforandring til et nyt ikke tidligere forbeholdt efternavn forbundet med bindestreg til sit hidtidige efternavn, kan få tilladelse til at føre det nye navn alene, jf. Justitsministeriets cirkulære nr. 139 af 17. december 2002, § 17.

Efterkommere kan efter bestemmelsen få samme tilladelse, hvis den, der opnåede navnet efter § 6, samtykker heri.

Ugifte samlevende

En person, der samlever med en anden, uden at de har indgået ægteskab, kan som altovervejende hovedregel ikke tage samleverens efternavn i medfør af den gældende navnelov.

Efter § 8, nr. 5, kan der dog meddeles tilladelse hertil i helt særlige situationer, hvor det godtgøres, at det må anses for praktisk udelukket, at parterne kan indgå ægteskab med hinanden. Det anses efter praksis for at være tilfældet, hvis ansøgeren eller samleveren er gift med en anden, og der ikke er værneting for anlæggelse af ægteskabssag her i landet.

Der kan endvidere under helt særlige omstændigheder gives navneforandring til en afdød samlevers navn med samtykke fra vedkommendes nærmeste slægt. Der har i få ganske særlige tilfælde været givet tilladelse efter § 8, nr. 5, til at antage en afdød samlevers efternavn. Det har været i situationer, hvor der har været planlagt bryllup, og partneren er død pludselig. Der har været fællesbørn, og afdødes familie har samtykket. I et enkelt tilfælde var der udfærdiget prøvelsespapirer, hvoraf fremgik, at man ønskede fælles efternavn.

Enker eller enkemænd

Enker eller enkemænd efter personer, der ville have været berettiget til et navnebevis efter § 8, nr. 4, vil eventuelt efter § 8, nr. 5, kunne opnå tilladelse til navnet som giftenavn. Der kan ligeledes gives tilladelse til en enke/enkemand til at antage et efternavn, som den afdøde ægtefælle kunne have erhvervet. Efter praksis forudsættes det, at der er fællesbørn, der opnår navnet samtidig eller, hvis de allerede har navnet, giver deres samtykke.

Giftenavn eller tidligere ført giftenavn

En ægtefælle kan få tilladelse til at føre et efternavn, som den anden ægtefælle ville kunne erhverve, hvis denne meddeler samtykke hertil.

Personer, der har været gift flere gange, vil i medfør af § 8, nr. 5, kunne få navnebevis på et tidligere giftenavn, som ikke kan genantages ved anmeldelse til vielsesmyndigheden, fordi vedkommende ikke bar navnet ved det seneste ægteskab, jf. § 4, stk. 2.

Mors giftenavn fra tidligere ægteskab, der ikke er tillagt barnet ved fødslen

I praksis efter § 8, nr. 5, tillades, at et barn kan få det giftenavn, som barnets mor bærer fra et tidligere ægteskab, og som barnet ikke fik ved fødslen, men nu ansøger om, f. eks. fordi mor og ældre halvsøsken har navnet. Tilladelsen gives kun, hvis moderens tidligere ægtefælle samtykker. Hvis ægtefællen er død, kan samtykke indhentes fra nærmeste pårørende.

Biologisk fars eller mors efternavn før adoption

Adoptivbørns antagelse eller genantagelse af biologiske forældres navn kan som udgangspunkt alene ske ved anmeldelse efter § 2, nr. 3, og navnebevis efter § 8, nr. 1, i tilfælde, hvor adoptionen er ophævet, og vedkommende er genindtrådt i retsforholdet til sin biologiske slægt. Bestemmelserne anvendes dog sjældent i praksis, da genindtræden i retsforholdet oftest ikke er mulig.

Derudover kan der i ganske særlige tilfælde være mulighed for i medfør af navnelovens § 8, nr. 5, at give tilladelse til antagelse eller genantagelse af biologiske forældres efternavn, hvis kontakten til de biologiske forældre er genoptaget, og samtykke meddeles til navneforandringen.⁵ Er den biologiske far eller mor død, kan der indhentes bekræftelse fra den nærmeste slægt på karakteren af kontakten.

Bogstavændring

En navneforandring, som alene indebærer en ændring af stavemåden af ansøgerens hidtidige navn, tillades kun, såfremt navnet ikke er forbeholdt i den ansøgte form. Der er også mulighed for at opnå ændring af stavemåde på hævdsgrundlag, såfremt der kan fremlægges tilstrækkelig hævdsdokumentation til støtte for ansøgningen. Søges der i forbindelse med en ansøgning om navnebevis efter § 8, nr. 1, om en ændring af stavemåden, f.eks. hvor ansøgeren har båret den pågældende forfaders navn som mellemnavn med en lidt anden stavemåde, kan ansøgningen dog eventuelt imødekommes, hvis det ved fremlæggelse af flere generationers dåbsattester kan sandsynliggøres, at den ansøgte stavemåde i virkeligheden er den rette, eller der er berettiget tvivl om stavemåden. Hvis der er tale om et mere almindeligt navn, har kravene i praksis været knapt så strenge.

⁵ Jf. Skarrildhus-beretningen 1988, side 42.

Anmodninger om ændring fra aa til å eller omvendt af skrivemåden i et navn i ministerialbogen anses på baggrund af drøftelser med Dansk Sprognævn ikke for en ændring af navnet. Sådanne ændringer kan derfor efterkommes uden navnebevis, uanset om der er tale om fornavn, mellemnavn eller efternavn.⁶

3.1.2.3. Forbeholdte efternavne (§ 7)

Forbeholdte efternavne er for det første de efternavne, der var optaget på den fortegnelse, der er nævnt i § 3 i navneloven af 1904, dvs. især efternavne, som en af bærerne af navnet inden 1. juli 1905 ved skriftlig anmeldelse til Justitsministeriet har forbeholdt som efternavn. For det andet er det de navne, der efter den nævnte dato ved overøvrighedsbevis, kongelig bevilling eller navnebevis er givet som efternavn.

Navne, der tillades ved anmeldelse til ministerialbogen (personregistret) eller vielsemyndigheden, opnår ikke beskyttelse, med mindre den, der bærer navnet, selv anmelder det til Civilretsdirektoratet.

Følgende efternavne kan efter stk. 2 skriftligt anmeldes til Civilretsdirektoratet:

- 1) Navne, der bæres af personer med bopæl her i landet, hvis navnet ikke tidligere er forbeholdt.
- 2) Navne, der udgør eller indgår i et firma, varemærke eller foreningsnavn, der er indregistreret her i landet.
- 3) Kunstnernavne og pseudonymer, der er almindeligt kendt her i landet og anvendes af en person med bopæl her i landet.

Beskyttelsen vedvarer, selv om anmelderen opgiver sin bopæl her eller dør, forudsat at der stadig er en her i landet, der er berettiget til navnet, jf. Justitsministeriets cirkulære nr. 139 af 17. december 2002, § 10, nr. 2, 2. pkt.

Fra navneloven af 1904 trådte i kraft, eksisterede adgangen til ved anmeldelse at forbeholde et allerede erhvervet slægtsnavn kun til 1. juli 1905. Mange nåede derfor ikke at få deres navn forbeholdt, ligesom personer, der var indvandret til landet efter den nævnte dato, ikke havde mulighed for at opnå

⁶ Jf. Skarrildhus-beretningen 1993, side 34, samt Kirkeministeriets cirkulære nr. 171 af 12. oktober 1993.

beskyttelse af deres navn. Da navneloven blev ændret i 1961, blev der givet en tidsbegrænset adgang til ved anmeldelse at opnå en sådan beskyttelse.

Statsamterne indsender hvert år til Civilretsdirektoratet en fortegnelse over de ikke tidligere forbeholdte navne, som statsamtet i kalenderårets løb har givet tilladelse til. På grundlag heraf udarbejdes årlige tillæg til fortegnelsen over forbeholdte navne. En hovedfortegnelse er senest udgivet i 1987, og der er udgivet tillægsfortegnelser for hvert af de følgende år.

3.1.2.4. Efternavne med bindestreg (§ 9)

To efternavne, som ansøgeren enkeltvis kan opnå, kan i almindelighed sættes sammen med bindestreg til ét efternavn efter navnelovens § 9.

Der kan dog ikke meddeles navnebevis på navne, der består af flere end 2 led forbundet med bindestreg, jf. Justitsministeriets cirkulære nr. 139 af 17. december 2002, § 6, stk. 1.

Efter praksis meddeles der heller ikke navnebevis på et efternavn, der består af flere led, som ikke er forbundet med bindestreg eller på anden måde. Der eksisterer imidlertid navne bestående af flere led, som antages at være et samlet efternavn. En bærer af et sådant navn vil ikke kunne tage det enkelte navn som efternavn, medmindre den pågældende har ret til dette led som efternavn efter navnelovens almindelige regler. Den, der bærer et sådant navn og vil gøre gældende, at flere end det sidste led hører med til slægtsnavnet, har bevisbyrden herfor.

Personer med tilknytning til spansk- og portugisisktalende lande bærer som hovedregel dobbelte efternavne uden bindestreg. Personer fra disse lande ønsker i forbindelse med indgåelse af ægteskab eller navngivning af børn i mange tilfælde at danne nye dobbelte efternavne uden bindestreg. Det er ikke muligt at imødekomme sådanne ansøgninger. I praksis tilbyder statsamterne i stedet, at det ene navn bliver et mellemnavn og det andet et efternavn, eller at de 2 navne sættes sammen med bindestreg.

Der kan kun ske opsplitning af bindestregsefternavne, hvis ansøgeren har tilknytning til det ansøgte led efter navnelovens almindelige bestemmelser, jf. Justitsministeriets cirkulære nr. 139 af 17. december 2002, § 6, stk. 2. Er bindestregsnævnet opnået på samtykkegrundlag efter 1961-lovens regler, hvor samtlige bærere af et forbeholdt navn kunne give samtykke til, at andre personer fik navnet, eventuelt forbundet med bindestreg til det hidtidige efternavn, kan der ikke ske opsplitning.

3.2. Mellempavne

I det følgende beskrives navnelovens regler om mellempavne. Under pkt. 3.2.3 beskrives endvidere de såkaldte "adresseringsmellempavne" i henhold til lov om Det Centrale Personregister.

Mellempavne har i almindelighed karakter af et efternavn, men placeres efter fornavnet og inden efternavnet. I praksis er karakteren af mellempavne imidlertid på visse punkter uklar.

Før navneloven af 1961 var det muligt ved dåb eller navngivning af et barn at tillægge dette et forbeholdt efternavn som mellempavn, uanset om barnet eller dets familie havde tilknytning af nogen art til dette navn. Disse navne har således efternavns karakter, men bæres af personer, der ikke har den slægtsmæssige tilknytning til navnet, som normalt er kendetegnende for bærere af efternavne, jf. pkt. 3.1. Denne mulighed blev oplevet som en krænkelse af de familier, der havde den egentlige slægtsmæssige tilknytning til disse navne som efternavne, og ordningen blev afskaffet med virkning fra den 1. januar 1962. Retstilstanden har herefter været den, at der sondres mellem en slægtsmæssig tilknytning til et og samme navn som efternavn og som mellempavn: Den, der har en slægtsmæssig tilknytning til navnet som efternavn, vil normalt både kunne tage det som efternavn og som mellempavn, mens den, der kun har en slægtsmæssig tilknytning til navnet som mellempavn, alene vil kunne tage det som mellempavn. En stor del af de mellempavne, der findes i dag, stammer fra perioden før navneloven af 1961, hvor det var muligt ved dåb eller navngivning at indføre nye mellempavne.

Mellempavne, der har efternavns karakter, giver ikke anledning til tvivl om, hvorvidt der er tale om et mellempavn eller et 2. eller senere fornavn. Har en familie brugt at give børn flere fornavne, og det 2. fornavn også er et forbeholdt efternavn, (som f. eks. Bjørn, Steen eller Lykke), og navnet i familien har været betragtet som et mellempavn, giver det i dag vanskeligheder at afgrænse, om navnet er et fornavn eller et mellempavn. Der findes således en række mellempavne, der ikke har karakter af efternavne, men snarere af fornavne. Sådanne (fornavns)mellempavne giver i praksis anledning til særlige problemstillinger, jf. pkt. 3.2.1.3.

I forbindelse med indførelsen af Den Ny Kirkebog (DNK) har folkekirkens ministerialbogsførere gennemført en systematisk dataverificering af bl.a. navneoplysninger for personer, født fra og med 1969. I forbindelse med denne verificering er personernes navne opdelt i fornavne, mellempavne og efternavn. Ved udskrifter og attester fra DNK vil fornavne, mellempavne og efternavn således være

anført i hver sin rubrik, hvilket fremover vil lette afgørelsen af, hvorvidt et navn er et mellemnavn eller ej.

3.2.1. Erhvervelse af mellemnavn

3.2.1.1. Erhvervelse af mellemnavn ved dåb eller anmeldelse (§ 11, stk. 1)

Efter navnelovens § 11, stk. 1, kan et barn ved dåb eller ved anmeldelse til ministerialbogen (personregistret) i forbindelse med den første navngivning eller på et hvilket som helst senere tidspunkt som mellemnavn erhverve et navn, som faderen eller moderen bærer som mellemnavn.

Det er endvidere muligt som mellemnavn at tage et navn, som vedkommende kan få som efternavn i medfør af § 1 (ved fødslen), § 2 (ved senere anmeldelse) og § 8, nr. 1, (et navn, der bæres eller har været båret af ansøgerens forældre, bedsteforældre eller oldeforældre, medmindre navnet er erhvervet på grundlag af ægteskab). For disse navnes vedkommende er det en betingelse, at barnet kan få navnet som efternavn på anmeldelsestidspunktet.

Et giftenavn, som faderen eller moderen bærer ved barnets fødsel, kan barnet erhverve som efternavn ved den første navngivning efter § 1. Såfremt dette ikke er sket, kan barnet ikke senere erhverve navnet ved anmeldelse efter § 2. Barnet kan således få tillagt giftenavnet som mellemnavn i forbindelse med den første navngivning, men kan ikke senere erhverve navnet som mellemnavn ved anmeldelse.

3.2.1.2. Erhvervelse af mellemnavn ved navnebevis m.v. (§ 11, stk. 2)

Efter navnelovens § 11, stk. 2, kan statsamtene i øvrigt ved navnebevis tillade et mellemnavn, som den pågældende *kan få som efternavn* eller har en *særlig tilknytning til*. Hvis der ansøges om et mellemnavn ved navnebevis, inden et barn har fået tillagt fornavn og efternavn, vil navnebeviset efter Civilretsdirektoratets og statsamternes praksis give ret til, at barnet i forbindelse med den første navngivning kan tillægges det pågældende navn som mellemnavn. Situationen forekommer hyppigt, hvor forældrenes efternavn er et bindestreksnavn, og hvor man ønsker et af leddene som mellemnavn til barnet.

Om hvilke navne det er muligt at erhverve *som efternavne* henvises til pkt. 3.1. Efter bestemmelsen i § 11, stk. 2, er det ikke muligt som mellemnavn at tage en ægtefælles mellemnavn, en ægtefælles eget efternavn eller et giftenavn, som man tidligere har båret.

Det er efter praksis heller ikke muligt som mellemnavn at tage sit eget efternavn, således som dette er registreret i ministerialbogen (personregistret), hvis man bærer et giftenavn, medmindre vedkommende først antager et andet eget efternavn i ministerialbogen (personregistret). Det skyldes, at oplysningen om personens eget efternavn ikke ændres ved, at en person ved ægteskab tager et giftenavn. Hvis en person, der bærer et giftenavn, skulle tage sit eget efternavn som mellemnavn, ville den pågældende derfor være registreret med det samme navn som både mellemnavn og eget efternavn. Efter navnelovens § 11, stk. 4, bortfalder et mellemnavn, hvis det tages som efternavn. Personer, hvis aktuelle efternavn er et giftenavn, vil dog altid være berettigede til at *anvende* deres eget efternavn, som de står anført med i ministerialbogen (personregistret), som mellemnavn foran giftenavnet. Det er således f.eks. muligt at få registreret navnet som adresseringsmellemnavn i CPR, jf. pkt. 3.2.3. I praksis giver denne mulighed anledning til, at sådanne personer ofte – fejlagtigt – tror, at denne brug af eget efternavn betyder, at de navneretligt hedder det, der fremgår af deres aktuelle navnebrug. Den retsgyldige vielsesattest for sådanne personer vil dog kun indeholde den pågældendes giftenavn i efternavnsrubrikken, mens personens eget efternavn er anført for sig i vielsesattestens rubrik om ”Eget efternavn”.

Bestemmelsen om adgangen til at tage et mellemnavn, som man har en *særlig tilknytning* til, er udmøntet i cirkulære nr. 139 af 17. december 2002, §§ 24 og 25:

”§ 24. Der kan i medfør af lovens § 11, stk. 2, udfærdiges navnebevis til som mellemnavn at føre:

- 1) Et mellemnavn, som helsøskende har erhvervet ved navngivning eller navnebevis.
- 2) Bedsteforældres mellemnavn eller forældres helsøskendes mellemnavn tillagt ved navngivning, hvis ansøgerens fader (moder) samtykker heri.
- 3) Sted- eller plejefaders, sted- eller plejemoders mellemnavn, hvis der foreligger samtykke fra den pågældende.

Stk. 2. ...

§ 25. Der kan udfærdiges navnebevis til som mellemnavn at føre:

- 1) Et navn, der efter §§ 13-17, samt lovens § 8, nr. 2, kunne tillægges ansøgeren som efternavn, medmindre navnet er erhvervet ved ægteskab.
- 2) Et mellemnavn, som ansøgeren tidligere har båret med rette.”

Bedsteforældres mellemnavn kan efter § 24, stk. 1, nr. 2, opnås ved navnebevis, under forudsætning af, at ansøgerens far/mor giver samtykke. Det er således ikke muligt at få sine bedsteforældres mellemnavn, hvis ansøgers far/mor er død. Efter praksis dispenseres ikke fra dette krav. Det er heller ikke muligt at opnå oldeforældres mellemnavn som mellemnavn.

3.2.1.3. Særligt om mellemnavne, der også findes som fornavne

Hvis der er tale om et mellem- eller efternavn, som den pågældende i medfør af § 11 har ret til at anmelde som mellemnavn, stilles der - i modsætning til, hvad der gælder for fornavne, jf. pkt.

3.3.1.2.2 - ikke krav om, at mellemnavnet skal være i overensstemmelse med den pågældendes køn.

Det gælder også, selv om der er tale om et mellemnavn, der også findes som fornavn, f.eks. Lykke eller Steen.

I relation til § 11, stk. 1, har det imidlertid hidtil i praksis ofte været vanskeligt at afgøre, om det navn, der ansøges om, er et for- eller mellemnavn hos f.eks. ansøgerens mor. Dette problem er i væsentligt omfang afhjulpet ved ministerialbogsførernes gennemførelse af den systematiske DNK-dataverificering, jf. ovenfor pkt. 3.2. Indtil navneloven af 1961 var der fri adgang til at tillægge sine børn et mellemnavn. Der var endvidere ikke krav om registrering af, om et navn, der efter sin karakter kunne være både et fornavn og et efternavn, faktisk var tillagt som mellemnavn eller som yderligere fornavn. I praksis må der derfor foretages en konkret vurdering af, om et navn, som en af ansøgerens forældre m.fl. bærer, er vedkommendes for- eller mellemnavn. For at vurdere navnets status foretages en nærmere undersøgelse af navnets oprindelse i slægten.

I ældre praksis kunne der efter § 11, stk. 1, kun tillægges et barn et mellemnavn, der ikke svarede til den pågældendes køn, efter tilladelse fra Kirkeministeriet, såfremt det dokumenteredes, at navnet tillige forekom som efternavn i den nærmeste slægt. Efter § 11, stk. 2, blev der endvidere kun givet tilladelse til, at en pige kunne erhverve et drengefornavn som mellemnavn, hvis det havde været båret som mellemnavn af kvinder i slægten født før 1961-loven, hvor der som nævnt ikke var begrænsninger i retten til at erhverve forbeholdte efternavne som mellemnavne.

Denne praksis blev kritiseret af Folketingets Ombudsmand i en sag, der er gengivet i Folketingets Ombudsmands Beretning 1988, side 112, hvor en pige havde fået afslag på tilladelse til at bære navnet Bjørn, som var hendes faders, farbrødrers og disses børns mellemnavne.

Den nævnte praksis er efterfølgende justeret, jf. nu Civilretsdirektoratets cirkulæreskrivelse af 23. november 2001, hvorefter almindelige dreng- eller pigefornavne, der tillige er forbeholdte efternavne, kan tillades som mellemnavn til personer uanset køn, såfremt navnet:

- har været anvendt som 2. fornavn/mellemnavn i slægten i mere end én generation, hvoraf mindst én generation skal være født før 1. januar 1962 og dermed navngivet efter dagældende regler, og
- der er formodning for, at navnet har været tænkt anvendt som mellemnavn, idet det bæres af flere søskende, eventuelt også i andre grene af familien.

Begge betingelser skal være opfyldt.

Det betyder, at hvis f.eks. et drengefornavn, som tillige er et forbeholdt efternavn, ønskes tillagt en pige, stilles der ikke længere et ubetinget krav om, at også pigerne i en søskendeflok har fået det omhandlede mellemnavn ved dåb eller navngivning, når blot flere af brødrene har fået navnet.

Såfremt ansøgerens faders eller moders 2. fornavn således må anses for et mellemnavn, sker anmeldelse af navnet som et mellemnavn i medfør af § 11, stk. 1.

I de situationer, hvor sådanne sager forelægges Kirkeministeriet, er det Kirkeministeriets faste praksis at rekvirere en slægtstavle inden afgørelsen af sagen. Slægtstavlen udarbejdes af den pågældende ministerialbogsfører i samarbejde med ansøgeren.

En til dels tilsvarende vurdering foretages af statsamterne efter § 11, stk. 2, hvis ansøgeren oplyser at have en særlig tilknytning til et bestemt mellemnavn. I cirkulærets § 24, stk. 2, anføres det herom:

”Stk. 2. Forekommer det ønskede mellemnavn tillige som henholdsvis dreng- eller pigefornavn, vil det i almindelighed ikke kunne tillægges personer af det modsatte køn, medmindre navnet forekommer som efternavn i nærmeste slægt, eller navnet med rette bæres som mellemnavn af henholdsvis et kvindeligt eller mandligt medlem af den personkreds, der er nævnt i stk. 1, nr. 1-3.”

I visse egne af landet har det været skik at give en mand et atypisk 1. fornavn, som f. eks. Kronborg eller Ahlmann. Efter gældende praksis afslås ansøgning om at tage sådanne navne som fornavn. Derimod tillades det at antage forældres eller bedsteforældres atypiske fornavn som mellemnavn efter navnelovens § 11, stk. 2.

3.2.2. Forandring af mellemnavne (§ 11, stk. 3-4)

Et mellemnavn kan bortkastes ved anmeldelse til ministerialbogen (personregistret). Dette gælder, uanset om mellemnavnet er erhvervet ved dåb eller anmeldelse eller ved navnebevis.

Et navn, som hidtil er båret som mellemnavn, men som ved anmeldelse eller navnebevis erhverves som efternavn, bortfalder som mellemnavn. Heraf følger, at et navn, der i forvejen bæres som efternavn, ikke kan erhverves som mellemnavn, medmindre vedkommende samtidig får nyt efternavn.

Endelig kan forandring af mellemnavne ske ved adoptionsbevilling, jf. § 12.

3.2.3. Særligt om adresseringsmellemnavne

Indenrigs- og sundhedsministeren kan efter lov om Det Centrale Personregister, jf. lovbekendtgørelse nr. 140 af 3. marts 2004, § 5, stk. 8, fastsætte regler om registrering af adresseringsmellemnavn umiddelbart foran personens efternavn i adresseringsnavnet. Ved adresseringsnavnet forstås et navn, der er registreret i CPR, og som kan benyttes af offentlige myndigheder og private bl.a. til maskinel adressering til de enkelte borgere, jf. lov om Det Centrale Personregister § 5, stk. 4-7. Reglerne giver mulighed for at få registreret en navnebrug, der rækker ud over, hvad der hjemles i navneloven. Ønsker om at få et særpræget navn er meget populært, og brugen af adresseringsmellemnavne er derfor meget anvendt.

Bestemmelsen i lov om Det Centrale Personregister § 5, stk. 8, er udmøntet i Indenrigs- og Sundhedsministeriets bekendtgørelse nr. 842 af 13. oktober 2003 om folkeregistrering § 5:

”§ 5. En person kan i bopælskommunen få registreret ét af de i stk. 2-4 nævnte navne som mellemnavn, der placeres umiddelbart foran personens efternavn i adresseringsnavnet.

Stk. 2. Bærer anmelderen eget efternavn, d.v.s. det navn, som anmelderen senest har erhvervet på anden måde end ved ægteskab, kan som mellemnavn anmeldes

- 1) nuværende ægtefælles eget efternavn eller
- 2) et giftenavn anmelderen tidligere har ført.

Stk. 3. Bærer anmelderen nuværende ægtefælles eget efternavn som giftenavn, kan som mellemnavn anmeldes

- 1) anmelderens eget efternavn eller
- 2) nuværende ægtefælles mellemnavn, hvis ægtefællerne bærer fælles efternavn, eller
- 3) et giftenavn anmelderen tidligere har ført.

Stk. 4. Bærer anmelderen en tidligere ægtefælles eget efternavn som giftenavn, kan som mellemnavn anmeldes

- 1) anmelderens eget efternavn eller
- 2) nuværende ægtefælles eget efternavn.

Stk. 5...

Stk. 6. De anmeldte mellemnavne efter stk. 2-4 registreres i CPR alene som adresseringsmellemnavne og bevirker ingen egentlig navneændring.

Stk. 7... ”

Muligheden for at få registreret et adresseringsmellemnavn har tidligere været foreslået ophævet, jf. lovforslag nr. L 9 til lov om Det Centrale Personregister, der blev fremsat 7. oktober 1998⁷. I dette lovforslag var der således lagt op til, at den hidtidige adresseringsmellemnavnspraksis ikke skulle opretholdes. Baggrunden herfor var, dels at borgerne ofte misforstår registreringen og tror, at de ”hedder” disse navne og ikke kun har fået registreret en navnebrug, dels at offentlige myndigheder bør registrere borgerne under de navne, de har efter navnelovgivningen⁸.

De nævnte forståelsesproblemer giver i praksis også anledning til en række problemer for vielsesmyndigheden, folkeregistrene samt pas- og kørekortkontorerne.

1998-lovforslaget blev ikke vedtaget inden folketingssamlingens udløb. Ved genfremsættelsen af forslag til lov om Det Centrale Personregister i den efterfølgende folketingssamling blev reglerne om adresseringsmellemnavne imidlertid foreslået opretholdt, da det ikke blev fundet hensigtsmæssigt at indlede en større debat om dette spørgsmål i løbet af efteråret 1999 i forbindelse med behandlingen af CPR-lovforslaget⁹. I bemærkningerne til dette forslag blev det imidlertid anført, at der var enighed mellem det daværende Indenrigsministerium og Justitsministeriet om, at reglerne om navne bør være indeholdt i navnelovgivningen¹⁰.

3.3. Fornavne (§ 10)

I det følgende gennemgås reglerne om erhvervelse og forandring af fornavne.

⁷ Jf. Folketingstidende 1998/99, Tillæg A, side 48.

⁸ Jf. Folketingstidende 1998/99, Tillæg A, side 68.

⁹ Jf. Folketingstidende 1999/00, Tillæg A, side 21.

¹⁰ Jf. Folketingstidende 1999/00, Tillæg A, side 42.

Fornavnet er det eller de første navne i navnerækken. Fornavnet har en anden sproglig funktion end mellem- og efternavnet, idet fornavnet udpeger det enkelte menneske (dvs. er individualudpegende), ligesom fornavnet i alverdens kulturer i almindelighed signalerer personens køn.

I modsætning til efternavnet betegner et fornavn ikke en slægtsmæssig tilknytning til andre, der bærer samme navn. Som følge heraf gælder der heller ikke noget krav om slægtsmæssig tilknytning for, at man kan tage et fornavn.

På samme måde adskiller fornavne sig fra mellemnavne, der også betegner en vis slægtsmæssig tilknytning til navnet.

Dog findes der flere navne, der er i brug som både fornavn, mellemnavn og efternavn.

3.3.1. Erhvervelse af fornavn

3.3.1.1. Fremgangsmåden ved erhvervelse af fornavn

Erhvervelse af fornavne sker enten ved dåb i folkekirken eller et anerkendt trossamfund eller ved anmeldelse til ministerialbogen i moderens bopælssogn (i Sønderjylland personregistret). Den eller de, der har forældremyndigheden over barnet, bestemmer barnets navn. Har forældrene fælles forældremyndighed, skal de være enige herom.

Efter navnelovens § 10, stk. 2, skal et fornavn senest 6 måneder efter barnets fødsel anmeldes til ministerialbogen (personregistret) af barnets forældre eller den, der har forældremyndigheden, eller tillægges barnet ved dåb. Overtrædelse af bestemmelsen straffes med bøde, jf. navnelovens § 16, stk. 3. Der kan endvidere i medfør af retsplejelovens § 997, stk. 3, pålægges forældrene tvangsbøder, der løber, indtil navngivning sker.

I dommen gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 1999, side 1288, blev et forældrepar, der havde undladt inden 6 måneder at oplyse barnets fornavn til ministerialbogen, hver idømt en bøde på 400 kr. og pålagt tvangsbøder på 1.000 kr. om måneden. Forældrene ville ikke anmelde navnet til ministerialbogen, fordi den førtes af Folkekirken. Hensynet til religionsfriheden, jf. grundlovens § 68, kunne ikke føre til andet resultat.

Der er forskel på fremgangsmåden ved navngivning i Sønderjylland og i resten af landet.

Årsagen er, at Sønderjylland efter krigen i 1864 blev underlagt tysk ret. Ved genforeningen i 1920 blev denne retstilstand kun delvist ophævet. Personer, der fødes i Sønderjylland, fødselsregistreres således af en personregisterfører, mens det i resten af landet er ministerialbogsførerne, der foretager fødselsregistreringen. Det betyder, at navnesager behandles dér, hvor navneoplysningerne findes, jf. pkt. 3.4.2.1.

3.3.1.2. Betingelser for at tage et fornavn

Efter navnelovens § 10 skal et barn tillægges et eller flere fornavne. Som fornavn må ikke vælges et navn, der ikke er et egentligt fornavn, eller som kan blive til ulempe for barnet.

Kirkeministeriet, som har kompetencen for så vidt angår navngivning og navneændring uden for de sønderjyske landsdele, har fastsat følgende regler, jf. cirkulære nr. 24 af 1. marts 1982 om ændring af lovgivningen om personnavne:

”II. Erhvervelse af fornavn

Bestemmelserne herom findes i lovens § 10, stk. 1, der foreskriver følgende:

1. Ethvert barn skal tillægges et eller flere fornavne.
2. Der må som fornavn ikke vælges et navn, der ikke er et egentligt fornavn, eller som kan blive til ulempe for barnet.

Det tilkommer forældremyndighedens indehaver under iagttagelse af de fastsatte begrænsninger at vælge fornavn for barnet. Med henblik på at lette valget af fornavn og i øvrigt i videst muligt omfang at undgå tvivl med hensyn til, om et påtænkt navn kan anvendes som fornavn, udsender kirkeministeriet i samråd med Københavns universitets institut for navneforskning med passende mellemrum en fortegnelse over godkendte fornavne. Den seneste fortegnelse er udsendt ved ministeriets cirkulære af 1. december 1981. Fortegnelsen omfatter ikke navne, som kun er godkendt under særlige omstændigheder eller på særlige vilkår.

Med hensyn til valg af fornavn skal i øvrigt bemærkes følgende:

1. Det følger af bestemmelserne i § 10, stk. 1, at et navn, der er i brug som efternavn, i almindelighed ikke kan anvendes som fornavn, og at der ikke må tillægges en dreng et pigenavn eller en pige et drengenavn.
2. Med de undtagelser, der fremgår af fortegnelsen, anses i almindelighed navne med endelsen -i og -y som drengenavne og navne med endelsen -a og -ie som pigenavne.
3. Der må ikke tillægges et barn et fornavn, som bæres af ældre levende søskende, medmindre der tillægges barnet et yderligere fornavn.
4. Kælenavsformer, forkortelser og usædvanlige stavemåder af gængse fornavne vil i almindelighed ikke kunne forventes godkendt.

5. Almindeligt kendte titler, titulaturer, stillingsbetegnelser o.lign. kan ikke anvendes som fornavne.
6. Betegnelsen junior, talangivelser (f.eks. III) eller præfixer (f.eks. de, du og von) kan ikke benyttes til fornavne.
7. Der kan ikke tillægges et barn 2 ens fornavne, ej heller forbundet med bindestreg. Derimod kan forskellige fornavne forbindes med bindestreg. Et fornavn og et mellemnavn kan ikke forbindes med bindestreg.
8. Navne, der ikke er optaget på fortegnelsen over godkendte fornavne, må kun tillægges efter forud indhentet godkendelse fra kirkeministeriet, jfr. dog pkt. 9. Godkendelse kan eventuelt indhentes telefonisk. Hævdes det ønskede navn faktisk at være i brug som fornavn inden for den europæisk-amerikanske kulturkreds, må dette så vidt muligt dokumenteres. I tilfælde af opkaldelse må der tilvejebringes dåbsattest/navneattest for den person, efter hvem barnet ønskes opkaldt, eller eventuelt anden dokumentation for den pågældendes navn. Påberåbes en lokal navneskik, må denne godtgøres. Navne hentet fra fjernerestående samfund vil normalt ikke kunne forventes godkendt, medmindre forældrene eller en af disse har tilknytning til et land, hvor navnet er i brug som fornavn. Den af medlemmer af det mosaiske trossamfund fulgte særlige navneskik berøres ikke af foranstående regler.
9. Forældre, hvoraf den ene eller begge har eller har haft fremmed statsborgerret, kan uden forelæggelse for kirkeministeriet tillægge deres barn et ikke tidligere godkendt navn, såfremt de erklærer, at navnet er i brug som fornavn i det land, hvori de eller en af dem har eller har haft statsborgerret.”

Justitsministeriet (Civilretsdirektoratet) har kompetencen for så vidt angår navngivning og navneændring i de sønderjyske landsdele, jf. pkt. 3.4.2.1.

Statsamtet Sønderjylland og Civilretsdirektoratet behandler tvivlsspørgsmål om fornavne for de sønderjyske landsdele. Statsamtets og direktoratets praksis afstemmes med Kirkeministeriet.

3.3.1.2.1. Navnet skal være et egentligt fornavn

Kirkeministeriet har udfærdiget lister over godkendte drenge- og pigefornavne. Der henvises til cirkulære nr. 195 af 1. november 1990 samt cirkulære nr. 146 af 1. november 1997.

Hvis der er tale om et navn, der ikke står på disse lister, afgør Kirkeministeriet, eventuelt efter forudgående drøftelse med Københavns Universitets Afdeling for Navneforskning, om navnet er et egentligt fornavn. Hvor det ønskede navn tillige er forbeholdt som efternavn, træffes afgørelsen efter forelæggelse for Justitsministeriet (Civilretsdirektoratet).

Ved vurderingen lægges navnlig vægt på, at der er tale om et fornavn, og at det ikke er upassende eller kan vække anstød.

Disse kriterier har i praksis navnlig haft betydning i forhold til navne, der også er i brug som efternavne, og i forhold til udenlandske fornavne samt i tilfælde, hvor der er ønsker om helt nye fornavne.

Navne, der er i brug som efternavne

Efter Kirkeministeriets cirkulære nr. 24 af 1. marts 1982, kapitel II, stk. 2, pkt. 1, jf. pkt. 2, der er givet ovenfor, kan et navn, der er i brug som efternavn, i almindelighed ikke tages som fornavn, medmindre der er tale om et godkendt fornavn.

I praksis tillades dog sådanne fornavne, hvis det godtgøres, at navnet er almindeligt som fornavn indenfor den europæisk-amerikanske kulturkreds. Det gælder, uanset om der er tale om et forbeholdt efternavn, men ikke hvis navnet er f.eks. tvekønnet eller har for stor lighed med andre ordgrupper, som f.eks. Jordan og Cuba.

Som eksempel kan nævnes, at navnet Storm, der er et forbeholdt efternavn, efter en del overvejelse blev tilladt som drengefornavn. Navnet anvendes som drengefornavn i bl.a. USA, England og Tyskland. Trolle, der også er et forbeholdt efternavn, er derimod ikke et navn, der anvendes som fornavn i den europæisk-amerikanske kulturkreds, og det er derfor ikke blevet tilladt som drengefornavn.

Patronymnavne dannet af faderens fornavn med endelsen -søn eller -datter - blev afskaffet som efternavne ved Dåbsforordningen af 1828. Der er dog udviklet en praksis, hvorefter piger kan få tilladelse til at få fars eller mors fornavn med endelsen -datter som yderligere fornavn. Praksis er oprindeligt udviklet efter ønske fra islandske statsborgere i Danmark, som ikke kunne få deres børn navngivet efter islandske regler. Bekendtgørelse nr. 96 af 24. februar 1988 om anvendelse af islandske regler om personnavne, hvorefter islændinge med midlertidigt ophold i Danmark kan få tilladelse til at navngive deres børn efter islandske navneregler, har nu afhjulpet dette problem. Også danskere har dog ønsket denne mulighed for at tillægge deres børn patronymikon, og det tillades således som yderligere fornavn, hvis barnet samtidig får et egentligt fornavn som 1. fornavn. I praksis kan dette som hovedregel lade sig gøre for piger. Navne med endelsen -sen eller -søn kan derimod i almindelighed kun tillægges efter reglerne om mellem- og efternavne. Dette vil dog sjældent være muligt, da de fleste -sen-navne er forbeholdte. Navnet vil derfor som hovedregel ligge for tæt på et forbeholdt efternavn. For eksempel vil Holgersøn ikke kunne tillades som yderligere fornavn på grund af det forbeholdte efternavn Holgersen.

Kombinationer af eksisterende fornavne med eller uden bindestreg

Efter Kirkeministeriets cirkulære nr. 24. af 1. marts 1982, kapitel II, stk. 2, pkt. 7, kan “forskellige fornavne forbindes med bindestreg. Et fornavn og et mellemnavn kan dog ikke forbindes med bindestreg”.

Bestemmelsen, der omfatter almindeligt forekommende navne som Jens-Erik og Anne-Marie og derudover en lang række mere usædvanlige navnekombinationer, giver i almindelighed ikke anledning til problemer i praksis.

Vurderingen af, om et konkret navn er et ekstra fornavn eller et mellemnavn, har dog frem til indførelsen af den nye, elektroniske kirkebog DNK været vanskelig. Efter praksis har man derfor kun frit kunnet kombinere godkendte fornavne med bindestreg, evt. i let varierende stavemåde. Begge navne har endvidere skullet være enten drenge- eller pigenavne.

De senere år har der været et stigende antal ansøgninger (henimod 200 årligt) om sammenskrevne navneformer af typen Hannecatrine, Lisamaryann, Diannamia, Jensalexander, Flemmingask og Marcgabriel. De nævnte eksempler er blevet tilladt i 2003-04. Selvom de nye kombinationer ofte forekommer ejendommelige, kan de ligesom bindestregsnavnene sammenlignes med en gammel navnegruppe HanneMarie, Annelouise, Ingesofie, Hanspeter, Jensenik. Kun pigenavnene af denne type kan dog siges at forekomme ofte.

Ansøgningerne om sammenskrivning af fornavne er i praksis blevet behandlet efter de samme regler som bindestregsnavne, dog med den modifikation, der følger af, at navnene bliver en sammensætning. Således kan store bogstaver inde i det nye navn ikke godkendes. Eksempelvis er CarianMaya, AzazYah, HanneKarin, KimBent og MartinKim blevet afslået i 2003-04.

Sammenskrivningen kan i særlige tilfælde vanskelig- eller umuliggøre identifikationen af de bagvedliggende fornavne. Dette har især, når der blev søgt om sammenskrevne fornavne til børn, medført, at der er givet afslag med henvisning til navnelovens § 10, idet navne som Markusemil, Finnulrik, Madschristian, Madsmac ikke har kunnet opfattes som “egentlige fornavne”, ligesom det blev skønnet, at de kunne blive “til ulempe” for navnebæreren.

Udenlandske fornavne

Efter Kirkeministeriets cirkulære nr. 24 af 1. marts 1982, kapitel II, stk. 2, pkt. 8, godkendes fremmede fornavne kun som nye fornavne, hvis det godtgøres, at der er tale om et navn, der er i brug som fornavn inden for den europæisk-amerikanske kulturkreds. Et udenlandsk fornavn kan endvidere konkret tillades, hvis en af barnets forældre har tilknytning til et andet land, og det godtgøres, at der er tale om et navn, der er i brug som fornavn i dette land.

Hvis en af barnets forældre er eller har været statsborger i et andet land, anses dokumentationskravet for opfyldt, hvis vedkommende erklærer, at navnet er i brug som fornavn i dette land, jf. cirkulærets pkt. 9.

Det kan være vanskeligt at vurdere, om et fornavn, der søges af personer, der har tilknytning til andre lande, er et egentligt fornavn, og om det er et drenge- eller pigefornavn.

Ved opslag i CPR, diverse fornavnebøger og i forskellige databaser på Internettet er der en mulighed for at undersøge navnets udbredelse og brugen af det som pige- eller drengefornavn.

I praksis har kravet om, at ens forældre skal have tilknytning til et andet land, navnlig givet anledning til problemer, hvor en person, der er konverteret til islam og i den anledning ønsker et muslimsk fornavn for sig selv og evt. for sine børn, ikke har nogen familiemæssig tilknytning til et land, hvor navnet anvendes som fornavn.

En del muslimske fornavne er godkendt som fornavne, men dette er ofte ikke tilfældet for det navn, der ønskes.

Nye fornavne

Kravet i navnelovens § 10, stk. 1, om, at der skal være tale om et egentligt fornavn, udelukker ikke, at der kan tages et helt nydannet fornavn, der ikke i forvejen er i brug som sådan i Danmark eller udlandet.

Der er en udbredt tendens i befolkningen til, at forældre selv vil bestemme, hvad deres børn skal hedde, og ikke mener, at myndighederne skal blande sig i det, ligesom voksne personer mener, at deres navn (fornavn) må være deres eget valg.

En relativ ny tendens er ønsket om at ændre et fornavn på baggrund af numerologiske principper, der er en særlig opfattelse af et navns betydning for bæreren på baggrund af en analyse af navnets stavemåde og en talmæssig værdi, der knyttes hertil.

På baggrund af en forespørgsel blandt folkekirkens ministerialbogsførere har Kirkeministeriet anslået, at ministerialbogsførerne i perioden ultimo 2002 – ultimo 2003 i alt gennemførte ca. 2.700 navneændringer med numerologisk baggrund. Det er Kirkeministeriets opfattelse, at antallet af navneændringer med numerologisk baggrund ikke længere er stigende hos ministerialbogsførerne.

Som eksempler fra Sønderjylland, hvor Civilretsdirektoratet har tilladt sådanne navne, kan nævnes: Kriztell, Haralld, Jørni, Inggrid, Jensmathias, Leifde. Senest er Steen tilladt ændret til Stecn. Der var tale om en konkret tilladelse, og det pågældende navn er således ikke generelt godkendt som fornavn. Ansøgeren havde i CPR set, at en anden person havde dette fornavn. Civilretsdirektoratet foretog en høring af Kirkeministeriet, som meddelte, at navnet én gang efter omstændighederne var blevet tilladt i en navneændring for en voksen, men at ministeriets faste praksis – også efterfølgende – var at afslå ansøgninger om Stecn som fornavn. Civilretsdirektoratet foretog også høring af Københavns Universitet, Afdeling for Navneforskning, som ikke kunne anbefale denne stavemåde af navnet. Civilretsdirektoratet tillod dog efter omstændighederne navnet.

Ønsket om at ændre stavemåden af almindelige navne på grund af numerologiske principper forekommer i mindre omfang også på mellem- og efternavnsområdet.

Titler og talangivelser m.v.

Kirkeministeriets cirkulære nr. 24. af 1. marts 1982, kapitel II, stk. 2. pkt. 5, fastslår endvidere, at almindeligt kendte titler, titulaturer, stillingsbetegnelser m.v. ikke kan anvendes som fornavne. Bestemmelsen skal ses på baggrund af, at adelige titler i f.eks. Tyskland og Frankrig, der ellers har afskaffet adelsstanden, i stedet gives som fornavne. Der har kun været få sager af denne art, da få mennesker i ramme alvor har ønsket at hedde Greve eller Oberstinde til fornavn. Enkelte afslag er dog givet med henvisning til denne bestemmelse, f.eks. *Duchesse* i 2001.

Cirkulærets bestemmelse i kapitel II, stk. 2, pkt. 5, om, at betegnelser som junior, talangivelser (f.eks. III) eller præfixer (de, du og von) ikke kan tages som fornavn har derimod givet anledning til en del afslag. Sådanne betegnelser opfattes ikke som egentlige navne, men som et løst tillæg til navnet, der

ikke har selvstændig vægt som fornavn. Efter Kirkeministeriets praksis kan initialer heller ikke godkendes som selvstændige fornavne som f.eks. "S" i Harry S Truman.

3.3.1.2.2. Navnet må ikke kunne blive til ulempe

I begrebet ulempe ligger bl.a., at der ikke må gives et fornavn, der kan give anledning til drillerier. Begrebet stammer fra Dåbsforordningen fra 1828, der blev fortolket således, at navne, der kunne virke latterlige eller i øvrigt blive til ulempe for barnet senere hen i livet, ikke måtte godkendes.

Drenge-/pigenavne

Kravet om, at navnet ikke må kunne blive til ulempe, betyder navnlig, at det som udgangspunkt er forbudt at give en pige et drengenavn eller omvendt. Om de særlige forhold for transseksuelle henvises til pkt. 3.3.1.2.3.

I Kirkeministeriets cirkulære kapitel II, stk. 2, pkt. 2, er sondringen mellem pige- og drengenavne søgt gennemført ved at pege på, at endelserne –i og –y hovedsageligt optræder som drengenavne, mens pigenavne ofte ender på vokalerne –a og –ie. Da der imidlertid er en lang række fornavne, som ikke ender på de pågældende vokaler, men i stedet ender på –e, f.eks. Åge eller Åse, eller ender på konsonanter som Jan og Ann, er adskillelsen alene ved hjælp af navnets endelse særdeles vanskelig. Der er da i praksis også en hel del drengenavne, der ender på –a, f.eks. Orla, ligesom mange pigenavne ender på –i, f.eks. Janni.

Med de senere årtiers internationalisering og øgede kontakt med fremmede kulturer er der kommet en lang række navne til landet fra muslimske, afrikanske og asiatiske lande, som yderligere har vanskeliggjort en entydig sondring mellem drenge- og pigenavne ved navneendelserne. Navne fra disse kulturer ønskes i stigende omfang af danske statsborgere, der ikke har særlig tilknytning til de pågældende områder, jf. cirkulærets kapitel II, stk. 2, pkt. 9. Som eksempler kan nævnes pigenavnene Bhakthie, Kawthar, Sewit, Subhadra og Swami samt drengenavnene Dawa, Dhjuani, Mazyar, Wjac og Waduge.

Civilretsdirektoratet har ved cirkulæreskrivelse af 2. juli 1998 til statsamterne, Kirkeministeriet og personregisterførerne i Sønderjylland udsendt Justitsministeriets svar til Folketingets Retsudvalg af 24. juni 1998, hvorefter praksis er ændret, således at piger kan blive navngivet med faderens, farfaderens og eventuelt oldefaderens fornavn som 2., 3., og 4. fornavn. Dette forudsætter, at barnets forældre er

eller har været statsborgere i et land, der følger en sådan navneskik, samt at pigerne tillægges et egentligt pigefornavn som 1. fornavn.

Det kan undertiden være vanskeligt at drage en skarp grænse mellem drenge- og pigefornavne. Der findes således enkelte navne, der både er drenge- og pigenavne.

Navne, der giver anledning til drillerier

Der må heller ikke vælges et navn, der kan give anledning til drillerier. Dette hensyn ligger bl.a. også bag bestemmelserne i Kirkeministeriets cirkulære kapitel II, stk. 2, pkt. 3 om, at et barn ikke må tillægges et fornavn, som bæres af ældre levende søskende, medmindre det tillægges yderligere et fornavn. Det samme gælder kapitel II, stk. 2, pkt. 4, om, at kælenavne, forkortelser og udsædvanlige stavemåder af gængse fornavne i almindelighed ikke kan forventes godkendt, samt kapitel II, stk. 2, pkt. 7, om at man ikke kan bære 2 ens fornavne, heller ikke med bindestreg.

I sin praksis har Kirkeministeriet ved afvejningen af, om navnet må antages at kunne blive til gene for navnebæreren, tillagt det en vis betydning, om der er ansøgt om et navn til et barn (navngivning) eller til en voksen (navneændring).

Som eksempler kan nævnes, at Kirkeministeriet har givet afslag på de fornavne, der er nævnt i det følgende. Det fremgår ikke, om de ønskede navne drejede sig om navngivning af nyfødte, eller om det var navneforandringer til voksne personer:

Piger: Baselika, Bjælde, Cinus, Denpfi, Lykkez, Frille, Ikea, Mhshed, Petit, Piel, Plaza.

Drenge: Bacchus, Bais, Bandito, Bimme, Buddha, Denpf, Gøgler, Monkey, Pirmin, Po.

3.3.1.2.3. Særligt om transseksuelles fornavne

Kravet om, at en dreng skal have et drengenavn og en pige et pigenavn, jf. Kirkeministeriets cirkulære nr. 24 af 1. marts 1982, kapitel II, stk. 2, pkt. 1, har givet anledning til en række særlige problemstillinger i relation til transseksuelle personers fornavne.

Hidtil har det været praksis, at transseksuelle først får tilladelse til at ændre fornavn til et kønsentydigt fornavn (af modsat køn), når der som følge af en kønsskifteoperation er sket en egentlig ændring af den pågældendes kønsstatus. Det medfører også ret til ændring af CPR-nummer.

Der har imidlertid blandt visse transseksuelle været et stærkt ønske om at få tilladelse til at ændre fornavn til et navn, der betegner det modsatte køn, uden forudgående kønsskifteoperation.

Hidtil har dette kun kunnet imødekommes ved at ændre fornavn til et af de fornavne, som kan anvendes til begge køn, eller hvor ligheden mellem pigenavnet og drengenavnet er stor, f. eks. Kim, Rumle, (både drenge og pigefornavn), eller Cimmi, Kimmy (drengefornavn)/ Cimmie, Kimmi, Kimi (pigefornavn).

Civilretsdirektoratet har i februar 2002 i samråd med Sexologisk Klinik ved Rigshospitalet etableret en forsøgsordning, hvorefter det er muligt for transseksuelle, der venter på en tilladelse til operation, samt for visse transseksuelle, der ikke kan eller vil opereres, at opnå tilladelse til at få et fornavn, der normalt kun gives til personer af det modsatte køn.

De 2 grupper, der kan komme ind under forsøgsordningen, kan beskrives således:

1. Ansøgere, der går i et observationsforløb på Sexologisk Klinik med henblik på senere at søge tilladelse til kønsskifte. Det er en betingelse, at Sexologisk Klinik bekræfter, at ansøgeren, er blevet henvist til kønshormonbehandling med hormoner fra det ønskede køn.
2. Ansøgere, der ikke aktuelt ønsker kønsskifte, men som gennem længere tid har levet som det andet køn. Det er en betingelse, at Sexologisk Klinik afgiver en udtalelse om, at der er tale om en transseksuel, der gennem længere tid har levet fuldtids som det andet køn, men ikke ønsker at gennemgå kønsskifte. Ønsket om at leve som det andet køn skal være stabilt, og det er en betingelse, at ansøgerens livskvalitet skønnes at blive væsentligt forbedret ved et fornavn, der svarer til den kønlige fremtoning.

Pr. 1. april 2004 har ca. 15 personer opnået ændring af fornavn efter denne forsøgsordning. Civilretsdirektoratet har oplyst, at det er direktoratets opfattelse, at ordningen ikke har givet anledning til praktiske problemer, og at den i vidt omfang imødekommer det eksisterende behov for navneændringer for transseksuelle personer.

3.3.2. Forandring af fornavn

3.3.2.1. Forandring ved anmeldelse

Efter navnelovens § 10, stk. 3, kan forandring af fornavn ske ved anmeldelse til ministerialbogen (personregistret).

§ 10, stk. 1, gælder også ved forandring af fornavn. En ansøger vil derfor kun kunne bortkaste et fornavn, såfremt vedkommende enten beholder et andet fornavn eller samtidig erhverver et nyt fornavn. Endvidere skal det nye fornavn være et egentligt fornavn, og det må ikke kunne blive til ulempe for ansøgeren. Forandring af fornavn kan endvidere ske ved udfærdigelse af adoptionsbevilling.

Kravet i § 10, stk. 1, om at et barn skal have mindst et fornavn, og at det navn, der vælges, ikke må kunne blive til ulempe for barnet, betyder i praksis, at hvis et barn har 2 eller flere fornavne, hvoraf det ene er et kønsukorrekt fornavn, kan navneforandring ikke tillades, hvis det alene er det kønsukorrekte fornavn, der står tilbage.

Problemstillingen kendes fra drenge/mænd med sydeuropæisk (italiensk, spansk eller portugisisk) oprindelse, der bærer et pigefornavn som 2. fornavn, f.eks. Joseph Maria. Hvis der på et senere tidspunkt bliver fremsat begæring om at bortkaste det første fornavn, Joseph, skal der tages stilling til, om barnets navn herefter opfylder betingelsen i navnelovens § 10, stk. 1.¹¹ Denne bestemmelse vil således føre til, at navnet Joseph ikke må bortkastes, uden at der samtidig tages et nyt drengefornavn.

Det samme gælder for piger/kvinder med en muslimsk baggrund f.eks. somalisk, som også har fået tilladelse til at bære drengefornavne som 2. eller senere fornavn, forudsat at hun bærer et pigenavn som 1. fornavn¹², og for personer, der har fået tilladelse til at bære et dansk patronymnavn som 2. eller senere fornavn, jf. pkt. 3.3.1.2.1.

3.3.2.2. Forandring ved navnebevis

Det følger af navnelovens § 15, at forandring af fornavn også kan ske ved navnebevis, dels i forbindelse med navneforandringer, der kun kan ske ved navnebevis, dels for personer, der ikke er tilført en ministerialbog her i landet.

Når Civilretsdirektoratet og statsamterne skal vurdere, om et ikke godkendt fornavn kan tillades ved navnebevis, følges samme praksis som ved navngivning af børn, jf. pkt. 3.3.1.2.

¹¹ Jf. Skarrildhus-beretningen 1995, side 45.

¹² Jf. Civilretsdirektoratets cirkulæreskrivelse af 2. juli 1998 til statsamterne.

Et fornavn, som et adoptivbarn er blevet tillagt ved adoptionen, bortfalder ikke, hvis adoptionen ophæves¹³.

3.4. Organisation og administration

Navneloven administreres af Justitsministeriet (Civilretsdirektoratet). Administrationen af lovens enkelte bestemmelser er imidlertid fordelt på en række myndigheder.

Det drejer sig i korte træk om følgende:

Ministerialbogsførerne, personregisterførerne (i Sønderjylland), statsamterne/Københavns Overpræsidium, vielsesmyndighederne og folkeregistrene (dog kun fsva. adresseringsmellemlavne, jf. nedenfor, pkt. 3.4.6).

Ministerialbøgerne hører under Kirkeministeriet, mens personregistrene hører under Justitsministeriet (Civilretsdirektoratet). Velsesmyndigheden hører dels under kommunerne, dels under Kirkeministeriet. Dog er prøvelsen af, om ægteskabsbetingelserne er opfyldt forud for velsen, henlagt til kommunerne med rekurs til Justitsministeriet (Civilretsdirektoratet). Endelig hører folkeregistrene under kommunerne og CPR under Indenrigs- og Sundhedsministeriet.

Et egentligt overblik over, hvilke myndigheder der på navneområdet har hvilke opgaver, er det dog erfaringsmæssigt svært for den enkelte borger at have. Antallet af forskellige myndigheder, der har at gøre med navngivning og navneforandringer, giver således i visse situationer anledning til, at der opstår usikkerhed med hensyn til, hvem der har kompetencen, herunder navnlig om hvem der skal træffe afgørelsen, hvem der skal føre tilsyn og afgøre tvivlsspørgsmål, og hvem der kan klages til.

I det følgende gennemgås, hvilke myndigheder der foretager registrering af navn og foretager navneforandringer, samt fordelingen af opgaver mellem disse.

3.4.1. Ministerialbøgerne

¹³ Jf. Justitsministeriets skrivelse nr. 22 af 29. januar 1949 om fornavne ved ophævelse af adoption.

Opgaven som ministerialbogsfører i folkekirken varetages i det enkelte sogn af den sognepræst, til hvis stilling hvervet som ministerialbogsfører er henlagt. I større sogne varetages opgaven i praksis af en kordegn, der fører ministerialbogen på vegne af den pågældende sognepræst.

Ministerialbogsføringen står under tilsyn af provsten og under overtilsyn af biskoppen, jf. kapitel 4 i Kirkeministeriets cirkulære af 13. december 2001 om folkekirkens ministerialbog (DNK). Tilsyn skal gennemføres mindst hvert 2. år.

I forbindelse med ikrafttrædelsen af den nugældende navnelov blev en del sager om navneforandring, der hidtil havde været behandlet af statsamtene, lagt over til ministerialbogsførerne (personregisterførerne) og vielsesmyndigheden.

Man ønskede herved at aflaste statsamtene. Ved beslutningen om at overlade disse opgaver til ministerialbogsførerne blev der bl.a. lagt vægt på, at en del sager ikke krævede en egentlig sagsbehandling. Der var således tale om navneændringer, der kunne tillades, når visse let konstaterbare betingelser var opfyldt.

De navneforandringer, der i dag foretages ved anmeldelse til ministerialbogen (personregistret), er således navneforandringer, der i vidt omfang kan løses ud fra de oplysninger, der allerede findes i ministerialbogen (personregistret), f.eks. om slægtskab, vielse/ægtefælle, eget efternavn mv.

Ved fordelingen af kompetencen til at behandle navnesager har man endvidere ønsket at henlægge kompetencen til den myndighed, hvor borgeren har lettest ved at henvende sig, f.eks. ved barnedåb eller ved vielse. Der findes på landsplan over 2.100 sogne.

Navneforandringer foretaget ved anmeldelse til ministerialbogen meddeles til CPR. Efter indførelsen af DNK sker dette automatisk ved ministerialbogsførerens registrering i DNK. Tidligere tiders papirindberetning til folkeregistret er således faldet bort.

3.4.1.1. Navngivning

Navngivning af børn, der er født i Danmark uden for Sønderjylland, foretages ved anmeldelse til ministerialbøgerne, jf. navnelovens §§ 1, 10 og 11.

Navngivning ved anmeldelse sker til ministerialbogen i moderens bopælssogn eller ved dåb. Navngivning ved dåb (og anmeldelse) kan også ske til et anerkendt trossamfund, der har tilladelse til at føre ministerialbog, jf. § 13.

De 9 anerkendte trossamfund er: Reformerte menigheder, Det romersk-katolske trossamfund, Det mosaiske trossamfund, Det metodistiske trossamfund, Svenska Gustafs församlingen i København, Den ortodokse russiske menighed i København, St. Alban's English Church i København, Det danske Baptist-samfund og den norske menighed ved Kong Haakon Kirken i København.

Ministerialbogsføringen i de anerkendte trossamfund står under tilsyn af landsarkiverne og under overtilsyn af Rigsarkivet, jf. § 17 og § 18 i Kirkeministeriets cirkulære af 14. august 1987 om folkekirkens og de anerkendte trossamfunds ministerialbøger.

3.4.1.2. Navneforandring ved anmeldelse

De fleste af de navneforandringer, der kan ske ved anmeldelse, foretages ved anmeldelse til ministerialbogen, jf. navnelovens §§ 2, 10 og 11.

I 1996 blev der i folkekirkens sogne registreret 57.171 dåb, 13.851 navngivninger og 28.518 navneændringer, jf. bilag A15 til rapporten *Den Ny Kirkebog – Design af en IT-baseret løsning* (Kirkeministeriet, 1998). Navneforandringer hos ministerialbogsføreren er gebyrfri.

Fornavne

Ministerialbogsføreren kan tillade fornavne, der er anført i Kirkeministeriets liste over godkendte pige- og drengefornavne. Fornavne, der ikke er anført på listen, kan tillades efter de bestemmelser, der er anført i Kirkeministeriets cirkulære nr. 24 af 1. marts 1982, kapitel II, stk. 2, pkt. 8 og 9, der er gennemgået under pkt. 3.3.1.2.

Kirkeministeriet kan godkende nye fornavne. Er navnet tillige et forbeholdt efternavn, eller ligner det et sådant navn, sker vurderingen i praksis i samråd med Justitsministeriet (Civilretsdirektoratet), som vurderer, om det forbeholdte efternavn har en sådan karakter, at det også kan tillades som fornavn. Civilretsdirektoratet har bl.a. fundet det rettest at navnene Bille, Kronborg, Rind og Trolle ikke tillades som fornavne.

Kirkeministeriet kan endvidere indhente en rådgivende udtalelse fra Københavns Universitet, Afdeling for Navneforskning i sager om fornavne.

I de tilfælde, hvor der gives afslag på et fornavn, kan det undertiden konstateres, at det giver anledning til tvivl for afgørelsens adressat, hvem der har kompetence til at træffe afgørelse. Det skyldes, at Kirkeministeriet – i overensstemmelse med god forvaltningsskik – i sin gennemgang af sagens faktum / sin begrundelse for afgørelsen, altid oplyser om indholdet af en eventuel udtalelse fra Justitsministeriet (Civilretsdirektoratet) eller Københavns Universitet, Afdeling for Navneforskning, såfremt udtalelsen har haft betydning for Kirkeministeriets meddelelse af afslag.

Melleminavne

Ministerialbogsføreren kan tillægge et barn eller en voksen et eller flere melleminavne, jf. navnelovens § 11, stk.1. Efter denne bestemmelse kan man få forældres melleminavne eller et melleminavn, den pågældende kan få som efternavn efter §§ 1-2, og 8, nr. 1.

Ønskes et barn ved anmeldelse eller dåb tillagt et melleminavn, der kun kan opnås ved navnebevis efter § 11, stk. 2, og Justitsministeriets cirkulære nr. 139 af 17. december 2002, § 24, udfærdiger statsamtet et særligt navnebevis inden navngivningen, jf. umiddelbart nedenfor vedrørende efternavne.

Efternavne

Ministerialbogsføreren kan tillægge et barn eller en voksen et efternavn, jf. navnelovens §§ 1 og 2. Efter disse bestemmelser kan man få et af forældrenes efternavne, stedfars eller stedmors efternavn eller et efternavn, den pågældende tidligere har båret (med mindre det er erhvervet på grundlag af ægteskab). Det gælder dog ikke, hvis der foreligger en adoption.

Ønskes et barn ved anmeldelse eller dåb tillagt et efternavn, som barnet kun kan opnå efter § 8, nr.1 (bedste- eller oldeforældres efternavn), § 8, nr. 5 (en del af et dobbelt efternavn), og § 9 (f. eks. fars og mors efternavne sat sammen med bindestreg), er det på den ene side en betingelse, at statsamtet udfærdiger et navnebevis, inden navngivningen ved anmeldelse eller dåb kan ske. Der er på den anden side ikke hjemmel i loven til at navngive et barn ved et navnebevis. Det skal ske ved dåb eller ved anmeldelse til ministerialbogen.

Da man ikke først vil kræve, at barnet får et efternavn, der umiddelbart er opnåeligt efter reglerne om anmeldelse/dåb, og efterfølgende ændrer navnet ved navnebevis, er der dog praksis for, at der udfærdiges et særligt navnebevis til barnet inden navngivning.

Statsamtet udfærdiger således i disse tilfælde navnebevis, der lyder på *”unavngivet barn kan ved dåb eller navngivning tillægges mellemnavnet/efternavnet...”*

Indgives ansøgningen til statsamtet, inden barnet er fyldt 6 måneder, er navnebeviset gratis, jf. § 17 a, stk. 5.

Samme procedure anvendes ved børn af islandske forældre, der ønskes navngivet efter islandsk navneskik, og hvor forældrene opfylder de betingelser, der er anført i bekendtgørelse nr. 96 af 24. februar 1988 om anvendelse af islandsk navneskik.

3.4.1.3. Andre grundlæggende registreringer i ministerialbogen

Det er ikke kun navngivning og navneændringer, der registreres i ministerialbogen. Det er således hele den grundlæggende personregistrering, der i Danmark (bortset fra Sønderjylland) sker ved anmeldelse til ministerialbøgerne, jf. lov om anmeldelse af fødsler og dødsfald.

Ministerialbøgerne indeholder dermed grundlæggende oplysninger om befolkningen i Danmark, herunder oplysninger om fødsel, slægtskab, navn og dødsfald.

Dette skal bl.a. ses i lyset af, at en række folkekirkelige handlinger er tillagt borgerlig gyldighed. Det drejer sig – ud over navngivning ved dåb – også om vielser.

Fra årsskiftet 2003/2004 sker registreringen over hele landet elektronisk i Den Ny Kirkebog (DNK). Det indebærer bl.a., at registreringen sker på en virtuel kirkebogsside for hver enkelt borger. Alle sogne vil således fremover kunne registrere og se registrerede oplysninger om en borger på kirkebogssiden, uanset hvor i landet registreringen i praksis gennemføres.

Registreringerne lagres i en database, der er fælles tilgængelig for DNK og CPR.

Om Den Ny Kirkebog henvises endvidere til det, der er anført i Kirkeministeriets notat om Den Ny Kirkebog, der er optaget som bilag 6 til betænkningen.

3.4.2. Personregistrene (Sønderjylland)

3.4.2.1. Navngivning

For personer, der er fødselsregistreret i Sønderjylland, har navngivning ved dåben i folkekirken eller et anerkendt trossamfund ikke borgerlig gyldighed, jf. navnelovens § 13. Ved dåben benævnes barnet med det navn, der fremgår af personregistreringsattesten.

Ved Sønderjyllands genforening med Danmark i 1920 indførtes kirkelig vielse med borgerlig gyldighed i de sønderjyske landsdele. Navneændring i forbindelse med vielse kan således i dag gennemføres af en folkekirkelige vielsesmyndighed i Sønderjylland på fuldstændig samme måde som hos en vielsesmyndighed i den øvrige del af landet.

Om *dåb* har borgerlig gyldighed som navngivning i Sønderjylland afhænger af, hvor fødselsregistreringen er sket. På samme måde skal der også ved *navneændringer* tages hensyn til, hvorvidt fødslen er registreret i ministerialbogen eller i personregistret.

Ved indførelsen af Den Ny Kirkebog (DNK) er der i folkekirkens sognemenigheder indført et princip om bopælsregistrering i navnesager. Det medfører bl.a., at en person, der er fødselsregistreret i folkekirkens ministerialbog, blot skal anmelde navngivning/navneændring til ministerialbogsføreren i sit nuværende bopælssogn, uanset i hvilket sogn den pågældende i sin tid blev fødselsregistreret/navngivet.

Er fødselsregistreringen foretaget i Sønderjylland, skal anmodningen om navngivning/navneændring behandles af personregistermyndigheden i netop den kommune, hvor fødslen er registreret. Dette gælder som udgangspunkt, uanset at den, der ønsker navneændringen, nu er bosat uden for Sønderjylland, eller for den sags skyld blot i en anden sønderjysk kommune.

Er den pågældende fødselsregistreret/navngivet til ministerialbogen, er situationen imidlertid en anden: En sønderjysk ministerialbogsfører kan således efter indførelsen af DNK sagtens komme ud for også at skulle behandle sager om navngivning/navneændring af sognets beboere under forudsætning af, at disse er fødselsregistreret/navngivet til ministerialbogen i et sogn uden for Sønderjylland.

En mere detaljeret oversigt over mulighederne for at foretage navngivning ved dåb eller anmeldelse til de sønderjyske ministerialbogsførere fremgår af skemaerne nedenfor.

For navngivning ved anmeldelse gælder følgende forhold:

Barnet.....	Navngivningen ved <i>anmeldelse</i>.....
- er fødselsregistreret i Sønderjylland - har bopæl i Sønderjylland	- skal ske ved anmeldelse til personregisterføreren på fødselsregistreringsstedet
- er fødselsregistreret i Sønderjylland - er flyttet uden for Sønderjylland før ½ år efter fødslen	- skal ske ved anmeldelse til personregisterføreren på fødselsregistreringsstedet
- er fødselsregistreret uden for Sønderjylland - bor i Sønderjylland	- skal ske ved anmeldelse til ministerialbogsføreren i bopælssognet

Et sønderjysk sogn kan gennemføre navngivning ved dåb for et barn, der er fødselsregistreret i de danske ministerialbøger, uanset om barnet bor i eller uden for det sønderjyske område. Det sønderjyske sogn bliver i så fald navnemyndighed.

For navngivning ved dåb gælder i øvrigt følgende forhold:

Barnet.....	Navngivningen ved folkekirkelig <i>dåb</i>.....
- er fødselsregistreret i Sønderjylland - har bopæl i Sønderjylland	<u>I Sønderjylland:</u> - kan ikke foretages <u>Uden for Sønderjylland:</u> - kan ikke foretages
- er fødselsregistreret i Sønderjylland - er flyttet uden for Sønderjylland før ½ år efter fødslen (uden at være navngivet)	<u>I Sønderjylland:</u> - kan ikke foretages <u>Uden for Sønderjylland:</u> - kan foretages - navnet tilgæmmes til personregisterføreren på fødselsregistreringsstedet
- er fødselsregistreret uden for	<u>I Sønderjylland:</u>

Sønderjylland - har bopæl i Sønderjylland	- kan foretages <u>Uden for Sønderjylland:</u> - kan foretages
- er fødselsregistreret uden for Sønderjylland - har bopæl uden for Sønderjylland	<u>I Sønderjylland:</u> - kan foretages <u>Uden for Sønderjylland:</u> - kan foretages

En person, der er navngivet til et sønderjysk personregister, skal også anmelde navneændring hertil.

En person, der er navngivet til de danske ministerialbøger, og som er bosiddende i Sønderjylland, skal anmelde navneændring til ministerialbogsføreren i bopælssognet.

Navneændring efter navnelovens § 4 (vielsesnavne) skal, for personer der er kirkeligt viede, indgives til ministerialbogsføreren i bopælssognet uanset fødselsregistreringssted.

Ved borgerlig vielse skal anmodning om navneændring indgives til den borgerlige vielsesmyndighed.

En sønderjysk dåbsattest må og kan kun udskrives for en person, der er fødselsregistreret i et sønderjysk personregister og døbt i en sønderjysk kirke/sogn.

Personer, der er fødselsregistreret uden for Sønderjylland og døbt i Sønderjylland, skal dermed have udskrevet en 'almindelig' dåbsattest.

En sønderjysk dåbsattest er retsgyldig dokumentation for dåben og evt. medlemskab af folkekirken, men det er ikke retsgyldig dokumentation, hvad angår navne.

3.4.2.2. Navneforandring ved anmeldelse

Personregisterføreren kan tillade fornavne, der er godkendte. Der følges i hovedreglen den samme praksis, som er anført ovenfor under ministerialbogsførerne. Ansøgninger om ikke godkendte fornavne forelægges for Statsamtet Sønderjylland, som eventuelt forelægger sagen for Civilretsdirektoratet.

Personregisterførerne kan tillade de mellemnavne, der er anført i navnelovens § 11, stk. 1, og de efternavne, der er anført i navnelovens §§ 1 og 2. Navneforandringer foretaget ved anmeldelse til personregistret meddeles til CPR.

3.4.2.3. Andre grundlæggende registreringer i personregistret

I personregistreret registreres de samme grundlæggende personoplysninger, som findes i ministerialbøgerne, jf. pkt. 3.4.1.3.

Således registreres fødsler og dødsfald i Sønderjylland i personregistret.

Derimod registrerer personregistre ikke vielser og navneændringer i forbindelse med vielser. Disse registreres således – som i resten af landet - i vielsesbøgerne hos den kommunale vielsesmyndighed eller i den kirkelige vielsesmyndigheds ministerialbøger.

3.4.3. Statsamterne/Københavns Overpræsidium

3.4.3.1. Statsamternes opgaver vedrørende ”svære navnesager”

Statsamterne behandler ansøgninger om navneforandringer, der skal ske ved navnebevis, efter navnelovens § 6, § 8, nr. 1-5, § 9 samt § 11, stk. 2, og § 15.

Ansøges der samtidig om ændring af fornavn og mellemnavn eller efternavn, kan navneforandringen ske ved navnebevis, når et af de ønskede navne kun kan opnås ved navnebevis, jf. § 15, stk. 1.

Når statsamtet har foretaget en navneforandring ved navnebevis, underrettes ministerialbogsføreren (personregisterføreren) i de tilfælde, hvor personen er tilført ministerialbogen eller personregistret, samt CPR.

I praksis er der stor forskel på, hvor sagsbehandlingskrævende de forskellige typer af sager i statsamterne er.

Statsamterne foretager således mange navneforandringer ved navnebevis, som er forholdsvis simple, og som ikke kræver en egentlig sagsbehandling. Det drejer sig f.eks. om:

1. De ændringer af fornavn, mellemnavn og efternavn, der må ske ved navnebevis, fordi personen ikke er tilført ministerialbogen eller personregistret, jf. pkt. 3.4.3.2.
2. Fars og mors efternavn sat sammen med bindestreg.
3. Antagelse af giftenavn efter indgåelse af ægteskab i udlandet.
4. Ægtefæller, der ønsker at føre deres efternavne med bindestreg.
5. Genantagelse af et tidligere båret giftenavn.

Heroverfor kan nævnes de mere vanskelige navnesager i statsamterne, som statsamterne i en vis udstrækning forelægger for Civilretsdirektoratet:

1. Nydannede efternavne efter § 6 (forelæggelse obligatorisk).
2. Genantagelse af biologisk fars eller mors efternavn fra før adoption.
3. Bedste- eller oldeforældres efternavn med en anden stavemåde end den, der fremgår af dåbsattesten.
4. Oldeforældres faktisk førte efternavn, når de er født før dåbsforordningen.
5. Opsplitning af bindestregsefternavne og dobbelte efternavne.
6. "Biologisk fars" efternavn for børn født uden for ægteskab før 1938 og (alene) bidragspligtiges efternavn for børn født uden for ægteskab frem til 1960.
7. Forældres, bedste- og oldeforældres efternavn, når der er mangelfuld dokumentation.
8. Enker/enkemænds ret til et efternavn, som en afdød ægtefælle kunne have taget.
9. Børn, der ønskes tillagt en fars/mors tidligere ægtefælles efternavn.
10. Stedfars/-mors efternavn til udenlandske børn.
11. Fornavnsændringer til transseksuelle.
12. Fordanskninger af udenlandske efternavne efter § 8, nr. 3.
13. Hævdssager.
14. Drengefornavne som mellemnavne til piger og omvendt.
15. Bedste- eller oldeforældres atypiske fornavne som mellemnavn.
16. Plejeforældres efternavne og mellemnavne.
17. Navnelovens § 8, nr. 4 – samtykker.
18. Fraskilt eller afdød stedfars/-mors efternavn og et efternavn, som stedfar/-mor er berettiget til at tage.
19. Når der søges fars, mors eller ægtefælles efternavn med kønsspecifik endelse, f.eks. –ski/ -ska og lignende.

3.4.3.2. Statsamternes opgaver i andre sager

Personer, der er domicilerede i Danmark, men ikke er tilført ministerialbogen (personregistret), kan ikke opnå navneforandring ved anmeldelse. For at blive tilført en dansk ministerialbog (personregister) skal man være født i Danmark eller være adopteret ved en dansk adoptionsbevilling. Endvidere indføres personer, der døbes i den danske folkekirke / et anerkendt trossamfund i ministerialbogen ved dåben. Det samme gælder for kirkelige vielser, ligesom børn, der adopteres fra udlandet, på begæring kan optages i ministerialbogen.

Ansøgninger om navneforandring for personer, der er domicileret i Danmark, men ikke tilført ministerialbogen (personregistret) skal alle behandles i statsamtet, også selv om der er tale om de såkaldte "simple navneforandringer", der normalt sker ved anmeldelse. Størstedelen af disse sager omfatter udlændinge, der nu bor i Danmark, men også danskere, der er født uden for Danmark, skal ansøge statsamtet om et navnebevis for at få foretaget en navneforandring.

I forbindelse med, at statsamtet udfærdiger en adoptionsbevilling, kan der endvidere samtidig ske visse navneforandringer, jf. navnelovens §§ 3 og 12.

3.4.4. Civilretsdirektoratet

Civilretsdirektoratet er klageinstans for afgørelser truffet af statsamtet, uanset om sagen forinden afgørelsen har været forelagt for direktoratet.

Statsamterne og andre myndigheder og private forelægger endvidere en række navneretlige spørgsmål for Civilretsdirektoratet.

Ud over de sager, der er omtalt i pkt. 3.4.3.1, drejer det sig navnlig om følgende sager:

1. Tvangsrettelser i ministerialbøgerne af fejlagtige navngivninger eller navneforandringer. Disse sager forelægges Civilretsdirektoratet af Kirkeministeriet til udtalelse, jf. pkt. 3.5.3.3.3.
2. Statsamterne forelægger sager om navneændringer i medfør af § 6 for så vidt angår uddøde navne.
3. Anerkendelse af visse udenlandske navneforandringer f. eks. til brug for indføring i pas, folkeregister/CPR eller ministerialbøger. Disse sager kan f.eks. blive forelagt af politiet i forbindelse med behandlingen af pas-sager, ambassader, folkeregistrene via statsamtet og Kirkeministeriet.
4. Private virksomheder og borgere anmelder ikke forbeholdte efternavne og firmanavne m.v., jf. navnelovens § 7, stk. 2.

5. En række offentlige myndigheder, herunder kommuner, statsamter og udlændingemyndigheder forelægger Civilretsdirektoratet spørgsmål om personers rette navn. Disse spørgsmål vedrører især udlændinge, der har mangelfuld dokumentation ved indrejsen i Danmark.

3.4.5. Vielsesmyndigheden

Vielsesmyndigheden er dels de kirkelige myndigheder, jf. ægteskabslovens §§ 16-17, dels den borgerlige vielsesmyndighed, jf. ægteskabslovens § 18.

Uanset hvor vielsen skal finde sted, foretager den kommune, hvor en af parterne bor, en prøvelse af betingelserne for indgåelse af ægteskab, jf. ægteskabslovens § 13, stk. 1. I den forbindelse meddeler parterne, hvilket efternavn de ønsker at bære efter vielsen. Hvis en af ægtefællerne ønsker at tage den anden ægtefælles navn, afgives anmeldelsen herom og det nødvendige samtykke efter navnelovens § 4, stk. 1, på den blanket, der skal udfyldes af parterne i forbindelse med prøvelsen.

Den kirkelige vielsesmyndighed

I forbindelse med en kirkelig vielse registrerer ministerialbogsførerne de navneændringer, der kan opnås efter navnelovens § 4, stk. 1, (giftenavne) i ministerialbogen. Senere navneændringer efter § 4, stk. 2, anmeldes i disse tilfælde til den kirkelige vielsesmyndighed. Hvis den kirkelige vielsesmyndighed er en af folkekirkens sognemenigheder, sker opdateringen af CPR automatisk ved registreringen af giftenavnet i DNK. Registreringen af personens eget efternavn ændres ikke ved antagelse af giftenavn. Personens aktuelle navn (giftenavn) fremgår herefter af vielsesattesten. På personens fødsels- og dåbsattest eller fødsels- og navneattest fremgår giftenavn imidlertid ikke. Her fremgår i stedet personens eget efternavn.

Den borgerlige vielsesmyndighed

I forbindelse med en borgerlig vielse registrerer den borgerlige vielsesmyndighed de navneændringer, der kan opnås efter navnelovens § 4, stk. 1, i vielsesprotokollen. Senere ændringer efter § 4, stk. 2, anmeldes i disse tilfælde til vielsesmyndigheden (borgmesterkontoret).

I begge tilfælde underrettes Folkeregistret/CPR om navneændringen.

3.4.6. Folkeregistrene

Folkeregistrene foretager ikke navneforandringer i henhold til navneloven. Folkeregistrene tager derimod stilling til ansøgninger fra borgere, der ønsker at benytte et såkaldt adresseringsmellembavn. Adresseringsmellembavnene har ikke hjemmel i navneloven, men derimod i Indenrigs- og Sundhedsministeriets bekendtgørelse om folkeregistrering, § 5, jf. pkt. 3.2.3.

Anmeldelse af adresseringsmellembavne sker ofte i forbindelse med en vielse eller umiddelbart herefter.

3.5. Øvrige bestemmelser m.v.

3.5.1 Høring af børn

Efter § 14, stk. 1, kræver forandring af et barns navn samtykke fra barnet, hvis det er fyldt 12 år. Bestemmelsen indebærer f.eks., at børn, hvis de er fyldt 12 år, ikke uden at have samtykket kan tillægges et nyt navn.

Statsamtet kan dog efter bestemmelsens stk. 3 ved navnebevis tillade navneforandring, selv om samtykke fra barnet ikke foreligger, hvis særlige grunde taler for det. Sådanne grunde kan f.eks. være, at barnet på grund af et mentalt handicap er ude af stand til at give samtykke, eller at navneforandringen skal ske i forbindelse med adoption, og der efter § 6 i adoptionsloven fritages for at indhente samtykke fra barnet.

Barnets samtykke meddeles normalt skriftligt, men dette er ikke et krav. Fra Civilretsdirektoratets praksis kan således nævnes et eksempel, hvor en 15-årig psykomotorisk retarderet dreng skulle have sin stedfars efternavn. Han kunne ikke skrive, og det kunne være vanskeligt for nogen at forstå, hvad han sagde. Navneforandringen kunne normalt gives ved anmeldelse, men på grund af det manglende samtykke fra barnet skulle der udfærdiges navnebevis (mod gebyr), jf. § 14, stk. 3. Sagen blev forelagt Civilretsdirektoratet, som meddelte statsamtet, at statsamtet kunne udfærdige et navnebevis, hvis det ved en samtale med barnet kunne udlede, at drengen var indforstået med navneforandringen.

Er barnet under 12 år, skal der i henhold til § 14, stk. 2, foreligge oplysning om dets holdning til den påtænkte navneforandring i det omfang, barnets modenhed og sagens omstændigheder tilsiger det. Ved

afgørelsen skal der i videst muligt omfang tages hensyn til barnets holdning til den påtænkte navneforandring.

Bestemmelsen i stk. 2 blev indsat ved lov nr. 233 af 2. april 1997. Af bemærkningerne til forslaget fremgår, at baggrunden for forslaget bl.a. var en udtalelse fra januar 1995, som FN's Komite om barnets rettigheder¹⁴ afgav i anledning af Danmarks første rapport fra juli 1993 om FN's børnekonvention. I udtalelsen udtrykte komiteen tilfredshed med den danske udvikling på en række punkter. Komiteen gav imidlertid også udtryk for bekymring over, at bl.a. konventionens artikel 12 om børns mulighed for at blive hørt ikke tilstrækkeligt blev afspejlet i dansk lovgivning og planlægning. Der henvises til Folketingstidende 1996-97, Tillæg A, side 1859 ff.

Barnets holdning skal i henhold til bemærkningerne til bestemmelsen tilvejebringes på en måde, der er afpasset barnets alder, modenhed og sagens omstændigheder. Der er ikke tale om en ubetinget høringspligt, idet barnet ikke skal sættes i en situation, som det ikke kan overskue eller har forudsætninger for at tage stilling til.

Der henvises endvidere til Civilretsdirektoratets cirkulæreskrivelse til statsamtene af 29. oktober 1997 om lovændringen og Skarrildhus-beretningerne 1998, side 85 ff., og 1999, side 65.

3.5.2. Gebyr

Efter § 17a skal der betales et gebyr på 3.000 kr. til statsamtet for udfærdigelse af navnebevis. Betaling sker samtidig med indgivelsen af ansøgning om navnebevis. Udfærdiges navnebevis ikke, tilbagebetales beløbet.

Omfatter en ansøgning flere personer, skal der betales for hver ansøger. Der skal dog kun betales 3.000 kr., hvis ansøgningen omfatter ægtefæller, mindreårige søskende, eller forældre og mindreårige børn.

Bestemmelserne om mindreårige søskende og børn finder tilsvarende anvendelse på mindreårige sted- eller plejebørn.

Der skal ikke ske betaling for udfærdigelse af navnebevis for et barn, hvis ansøgning indgives inden 6

¹⁴ Den 19. juli 1991 ratificerede Danmark FN's konvention af 20. november 1989 om Barnets Rettigheder. Konventionen trådte for Danmarks vedkommende i kraft den 18. august 1991. Det følger af konventionens artikel 12, at et barn, der har en vis modenhed, skal have ret til at udtale sig om alle forhold, der vedrører barnet.

måneder efter barnets fødsel eller inden 6 måneder efter adoption af barnet.

Efter § 17 b skal der på ny indbetales et gebyr på 3.000 kr. til statsamtet, hvis et afslag påklages. Navngivning og navneændring i ministerialbogen er i dag gebyrfri.

Reglerne om gebyr for udfærdigelse af navnebeviser blev oprindeligt fastsat ved bekendtgørelse nr. 877 af 20. december 1989 om brugerbetaling inden for det familieretlige område. Gebyret blev fastsat til 3.000 kr. Gebyret blev lovreguleret ved ændring af navneloven ved lov nr. 386 af 20. maj 1992. Ved denne lovændring blev det som noget nyt gebyrfrit at få et navnebevis til børn under 6 måneder. Baggrunden for ændringen var, at mange forældre klagede over, at de skulle betale gebyr for et navnebevis til deres nyfødte barn, hvis barnet skulle have et navn, der ikke kunne tillades ved anmeldelse til ministerialbogen, men krævede navnebevis. Det var især børn, der skulle have et efternavn bestående af fars og mors efternavn sat sammen med bindestreg, eller opsplittning af dobbelte efternavne, der gav anledning til kritik. Mange havde ældre børn, som havde fået det ønskede efternavn uden betaling af gebyr. For søskende født efter 1990 skulle der nu betales 3.000 kr. for det samme navn.

Ved lov nr. 361 af 20. maj 1999 blev det bestemt, at der ikke skal ske betaling for udfærdigelse af navnebevis i medfør af § 15, stk. 2. Navnebeviser efter denne regel omfatter de navneforandringer, der ikke kan ske ved anmeldelse til ministerialbogen eller vielsemyndigheden, fordi ansøgeren ikke er tilført den danske ministerialbog eller viet af en dansk vielsemyndighed. Denne ændring skete ligeledes på baggrund af talrige klager fra personer, der fandt det urimeligt at skulle betale 3.000 kr. for et navnebevis til en navneforandring, som for de fleste var gratis. Efter ændringen er personer, der har domicil i Danmark, men er født i udlandet eller har indgået ægteskab i udlandet, gebyrmæssigt ligestillet med personer, der er født i Danmark eller gifter sig i Danmark.

I 1999 – 2003 udfærdigede statsamtene henholdsvis 2.377, 3.192, 2.803, 3.236 og 3.178 navnebeviser.

Efter at reglen om fritagelse for betaling af gebyr for navnebeviser i henhold til navnelovens § 15, stk. 2, blev gennemført, er det ikke Civilretsdirektoratets indtryk, at ansøgere forsøger at omgå gebyrreglerne i samme omfang som tidligere. Ministerialbogsførerne er derimod fra tid til anden ude for, at der for at spare et gebyr ”skydes et mellemlid ind” ved en efternavnsændring. Det kan f.eks. være tilfældet, hvis en person, der ønsker sin mormors efternavn som sit efternavn, lader sin mor anmelde, at hun antager navnet først, hvorefter ansøgeren gratis kan anmelde navnet. Moderen kan herefter ved anmeldelse gebyrfrit genantage sit oprindelige efternavn.

3.5.3. Navnebeskyttelse m.v.

3.5.3.1. Straf

Efternavne/mellemlavne

Den, der uberettiget benytter et navn, straffes efter navnelovens § 16, stk. 1, med bøde. Påtale finder efter bestemmelsen kun sted, når en forurettet begærer det, eller hvis almene hensyn kræver det.

Der er hjemlet straf for enhver uberettiget benyttelse af et navn, f.eks. også som mellemlavn. Også brugen af pseudonymer eller kunstnerlavne vil efter omstændighederne kunne stride mod § 16, stk. 1.

Det er en betingelse for straf efter stk. 1, at den pågældende anvender navnet som sit eget, jf. Vestre Landsrets dom gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 2000, side 1262 V, hvor der var rejst tiltale for overtrædelse af navnelovens § 16, stk.1, ved at have benyttet navnet Løvehjerte som kennelmærke, selv om navnet var forbeholdt som efternavn for en anden person. Landsretten frifandt tiltalte, da hun ikke havde brugt navnet som sit eget, hvorfor forholdet ikke var omfattet af navnelovens § 16, stk. 1.

Fornavne

Overtrædelse af pligten i § 10, stk. 2, til at navngive et barn med et fornavn straffes i henhold til navnelovens § 16, stk. 3, med bøde. Retten kan endvidere i medfør af retsplejelovens § 997, stk. 3, pålægge forældrene tvangsbøder, der løber, indtil navngivning sker.

Den praktiske kontrol med navngivning

Kontrollen med, at navngivningen sker rettidigt, påhviler ministerialbogsføreren i bopælsognet (i Sønderjylland personregisterføreren på fødselsregistreringsstedet). Ministerialbogsføreren adviseres af DNK, såfremt et barn ikke er navngivet efter 5 måneder. Er navngivningen ikke sket inden 6 månedersfristens udløb, får barnet ifølge loven det efternavn, moderen bar ved barnets fødsel, jf. § 1, stk. 3.

Der sendes meddelelse til forældrene om, at barnet har fået et efternavn i medfør af § 1, stk. 3. Samtidig mindes forældrene om, at de under bødeansvar, jf. § 16, stk. 3, er pligtige at give barnet et fornavn, og at der vil blive afgivet indberetning til statsamtet (Overpræsidiat), såfremt tillæggelse af fornavn ikke har fundet sted inden udløbet af en frist på 4 uger. Er der gået 6 uger, uden at forældrene har reageret, sendes indberetningen til statsamtet (Overpræsidiat). Der henvises til Kirkeministeriets

cirkulære nr. 24 af 1. marts 1982 om ændring af lovgivningen om personnavne, samt til pkt. 13.2 i DNK-Håndbogen. Bestemmelsen anvendes sjældent i praksis.

3.5.3.2. Beskyttelse mod uberettiget brug

Den, der kan godtgøre, at en anden uberettiget benytter vedkommendes navn eller et navn, der har en sådan lighed hermed, at forveksling let kan ske, kan ved dom få den anden tilpligtet at ophøre med brugen af navnet, jf. navnelovens § 16, stk. 2.

Fører retssagen til domfældelse, og fortsætter domfældte med brugen af navnet, efter at denne er forpligtet til at ophøre dermed, finder reglerne i retsplejeloven kapitel 48 om tvangsfuldbyrdelse af andre krav end pengekrav anvendelse.

Fra praksis kan nævnes Vestre Landsrets dom gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 1999, side 2078, hvor en person blev dømt efter navnelovens § 16, stk. 2, for uberettiget at have anvendt sit mellemnavn som efternavn. Sagsøgte, der gennem en længere årrække havde brugt sit mellemnavn Hareskov som efternavn, havde i 1991 fået afslag fra statsamtet på at få udfærdiget navnebevis på navnet Hareskov som efternavn på hævdsgrundlag efter § 8, nr. 5. Sagsøgte blev ved dommen tilpligtet at ophøre med brugen af navnet Hareskov som efternavn.

Bestemmelsen tilsigter at værne såvel efternavne som mellemnavne og kunstnernavne. Navneretten kan – i modsætning til efter § 16, stk. 1 - ikke blot krænkes ved uhjemlet benyttelse af navnet som efternavn eller mellemnavn, men også på anden måde, f.eks. ved at det anvendes som en del af et forretningsnavn, jf. Højesterets dom gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 1984, side 1103, hvor der dog konkret ikke blev fundet at være tale om en krænkelse.

Bestemmelsen beskytter således også mod uberettiget navnebrug på Internettet. I internetadresser har Civilrettsdirektoratet konstateret en øget brug af forbeholdte efternavne. Klage herover kan indgives til Klagenævnet for Domænenavne, der er et uafhængigt klagensævn nedsat med den opgave at behandle tvister om retten til registrerede domænenavne under det danske .dk-domæne. Nævnet, der er nedsat af Dansk Internet Forum (DIFO), har en højesteretsdommer som formand. DIFO har udformet regler om domæneregistrering. Reglerne kan læses på adressen: www.difo.dk, hvor der også findes afgørelser fra klagenævnet.

Fra klagenævnets praksis kan nævnes nævnets J.nr.: 2000-096: En person med mellemnavnet Lillien-skjold havde oprettet domænenavnet "lillien skjold.dk". Et medlem af familien von Lillien skjold, der er

et forbeholdt efternavn, indbragte en sag for Klagenævnet for Domænenavne med påstand om, at vedkommende skulle tilpligtes at anerkende, at domænenavnet ”lillienskjold.dk” blev slettet og overført til klageren. Klagenævnet afgjorde, at indklagede skulle anerkende, at registreringen af domænenavnet ”lillienskjold.dk” er i strid med gældende dansk ret, og at registreringen af navnet skulle slettes og overføres til klageren. Klagenævnet fandt herved, at indklagedes adgang til at benytte betegnelsen Lillienskjold som mellemnavn ikke kunne antages at omfatte en adgang til at benytte betegnelsen isoleret i kommercielt øjemed. Den beskyttelse, som § 16, stk. 2, giver klageren som bærer af slægtsnavnet, fandtes således også at måtte gælde over for en benyttelse, hvor indklagede - der ingen rettigheder havde til betegnelsen som efternavn - havde registreret det som domænenavn og brugt det som hovedbetegnelse for sin virksomhed. Benyttelsen fandtes herefter at være uberettiget i forhold til klageren.

3.5.3.3. Prøvelse af navnemyndighedernes afgørelser

Navneloven indeholder ikke regler om domstolsprøvelse af navnemyndighedernes afgørelser. Bestemmelsen i lovens § 16, stk. 2, kan således ikke begrunde et selvstændigt krav på annullation af et allerede udfærdiget navnebevis, f.eks. under påberåbelse af, at det tilladte navn har for stor lighed med sagsøgerens efternavn.

Navnemyndighedernes afgørelser kan imidlertid prøves ved domstolene i henhold til de almindelige principper for domstolenes adgang til at prøve administrationens afgørelser, jf. grundlovens § 63.

3.5.3.3.1. Annullation af navnebeviser

Domstolene annullerer efter almindelige forvaltningsretlige retsgrundsætninger en forvaltningsafgørelse, hvis den lider af en retlig mangel, der må anses for væsentlig, medmindre der foreligger særlige forhold, der med styrke taler for at opretholde afgørelsen, uanset at der foreligger en væsentlig retlig mangel. Hjemmelsmangler anses normalt i sig selv for væsentlige, jf. Gammeltoft-Hansen m.fl. *Forvaltningsret*, 2. udg., 2002, side 849-50.

Nogle domme tyder dog på, at afgørelser, hvorved der skabes en retlig status, og som derfor af offentligretlige grunde bør have en særlig bestandighed, kan forventes opretholdt, selv om der har foreligget mindre graverende hjemmelsmangler ved deres udstedelse, jf. Gammeltoft-Hansen m.fl. *Forvaltningsret*, 2. udg., 2002, side 852, hvor også følgende afgørelse nævnes: I Vestre Landsrets dom gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 1973, side 852, blev et navnebevis udstedt på baggrund af navnehævd ikke fundet ugyldigt, selvom det efterfølgende viste sig, at hævdsbetingelserne ikke var opfyldt. Landsretten lagde bl.a. vægt på, at afgørelsen om navnebevis ikke lå uden for grænserne for skønnet om ”en ganske

særlig tilknytning”, jf. den daværende § 8, nr. 7 (nuværende § 8, nr. 5). Det forhold, at navnebeviset blev meddelt på grundlag af ufuldstændige og urigtige oplysninger, kunne heller ikke medføre ugyldighed.

Bliver statsamtene eller Civilretsdirektoratet opmærksom på, at et navnebevis lider af en hjemmelsmangel, skal det, inden der kan træffes afgørelse om annullation, overvejes, om der er hensyn til borgeren, der taler imod rettelse, uanset om afgørelsen lider af hjemmelsmangler, jf. Folketingets Ombudsmands Beretning 1996, side 173, hvor ombudsmanden endvidere udtalte, at det i forbindelse med denne vurdering bør tillægges betydning, at en ændring (annullation) af en begunstigende afgørelse i en navnesag i almindelighed må betegnes som ganske indgribende, i hvert fald når der er hengået en vis tid, i hvilken den pågældende har indrettet sig i tillid til afgørelsen. Den nævnte ombudsmandsudtalelse er gennemgået under pkt. 3.5.3.3.3.

3.5.3.3.2. Tilbagekaldelse af navnebeviser

Om tilbagekaldelse af navnebeviser gælder de almindelige forvaltningsretlige grundsætninger om tilbagekaldelse af forvaltningsakter.

Efter disse regler kan en forvaltningsmyndighed ikke tilbagekalde en begunstigende afgørelse, der har beroet på en skønsmæssig vurdering, blot med henvisning til, at afgørelsen er truffet på et urigtigt faktisk grundlag, og at afgørelsen ikke ville være blevet truffet (eller i hvert fald ikke ville have fået samme indhold), hvis man havde været klar over det rette forhold.

Baggrunden herfor er, at det påhviler vedkommende forvaltningsmyndighed at drage omsorg for at tilvejebringe de oplysninger, der er fornødne for at træffe afgørelse i foreliggende sager. Hvis det senere viser sig, at de faktiske forudsætninger, hvorpå den trufne afgørelse byggede, var urigtige, men ansøgeren ikke har været skyld i eller i øvrigt har forårsaget myndighedens vildfarelse, må risikoen for det passerede derfor som regel placeres hos det offentlige, medmindre afgørelsen for en efterfølgende vurdering ligefrem må anses for at falde uden for de rammer for skønsudøvelsen, loven sætter, eller væsentlige offentligretlige hensyn kan begrunde tilbagekaldelsen.

Adgangen til at tilbagekalde en forvaltningsakt til ugunst for borgeren efter almindelige retsgrundsætninger beror således på en afvejning af interesser, hvor hensynet til borgerens berettigede forventninger indgår med betydelig vægt.

Betingelserne for, at en forvaltningsmyndighed kan tilbagekalde en begunstigende forvaltningsakt, er endvidere beskrevet forskellige steder i den juridiske litteratur, bl.a. Gammeltoft-Hansen m.fl. Forvaltningsret, 2. udg., 2002, side 942ff.

Der kan i den forbindelse henvises til Højesterets dom gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 2001, side 313, der vedrørte Civilretsdirektoratets afgørelse om at annullere et statsamts afgørelse om tilbagekaldelse af et navnebevis. Statsamtet udfærdigede i november 1995 et navnebevis på efternavnet Gaulshøj efter navnelovens § 8, nr. 5, på hævdsgrundlag. En fætter til den pågældende, der bar efternavnet Gaulshøj, klagede til statsamtet over afgørelsen og krævede navnebeviset annulleret, idet han henviste til, at han havde gjort indsigelse over for den pågældendes brug af navnet. Klager havde dog i 1973 afgivet en erklæring om at være indforstået med, at den pågældende bar navnet. Statsamtet tilbagekaldte navnebeviset i februar 1996. Der blev klaget til Civilretsdirektoratet over statsamtets afgørelse om at tilbagekalde navnebeviset. Civilretsdirektoratet ophævede statsamtets afgørelse, så navnebeviset fortsat stod ved magt, idet der efter Civilretsdirektoratets opfattelse ikke forelå en væsentlig retlig mangel, da statsamtet udfærdigede navnebeviset, ligesom der ikke var tale om, at retsgrundlaget for at udstede navnebeviset ikke var opfyldt. Statsamtet havde derimod været i en vildfarelse om, at brugen af navnet ikke havde været påtalt i hævdsperioden. Hævdsgrundlaget forekom ganske vist spinkelt, men direktoratet fandt ikke, at dette i sig selv var tilstrækkeligt til at tilbagekalde en begunstigende forvaltningsakt. Sagen blev indbragt for Landsretten. Landsretten fandt ikke, at statsamtet havde haft grundlag for at tilbagekalde navnebeviset. Højesteret stadfæstede landsrettens dom, da erklæringen fra 1973 fortsat var bindende i 1995, hvor navnebevis blev udstedt.

3.5.3.3.3. Tvangsrettelse i ministerialbøgerne

Hvis ministerialbogsførerne tillader et navn ved anmeldelse, som efter navneloven ikke kan opnås ved anmeldelse, opstår spørgsmålet om, hvorvidt tilladelsen skal annulleres eller tilbagekaldes, jf. ovenfor .

I praksis sker annulation og tilbagekaldelse ved en afgørelse om tvangsrettelse af navnet. I Kirkeministeriets cirkulære af 13. december 2001 om folkekirkens ministerialbog, § 5, stk. 1, er der herom anført:

”§ 5. Fejl i ministerialbogen (DNK) kan berigtiges af ministerialbogsføreren under forudsætning af, at fejlen er klart dokumenteret. I alle andre tilfælde kan rettelse kun ske med tilladelse fra Kirkeministeriet.”

Der henvises desuden til § 12 i Kirkeministeriets cirkulære af 14. august 1987 om folkekirkens og de anerkendte trossamfunds ministerialbog for så vidt angår de anerkendte trossamfund:

§ 12. Fejl i ministerialbøgerne, der opdages under indskrivningen eller senest ved den i § 11, stk. 1, omtalte konferering eller det i § 11, stk. 2, omtalte gennemsyn kan berigtiges af ministerialbogsføreren under forudsætning af, at fejlen er klart dokumenteret. I alle andre tilfælde kan rettelse kun ske med tilladelse fra Kirkeministeriet.

Som det fremgår, er det ministerialbogsføreren eller Kirkeministeriet, der afgør, om rettelsen skal ske. Efter praksis forelægges sagen ofte for Civilretsdirektoratet, inden der tages stilling. Afgørelsen træffes på baggrund af almindelige forvaltningsretlige regler, herunder reglerne om partshøring, jf. også DNK-Håndbogens pkt. 48.3 og pkt. 50.2.

Disse sager giver anledning til meget besvær, dels for de pågældende borgere, dels for myndighederne, og kompetencespørgsmålet er uklart for de fleste borgere.

Civilretsdirektoratet får af og til forelagt sager via Kirkeministeriet eller statsamtet med spørgsmål om, hvorvidt en fejlagtig navngivning, der er sket ved dåb, kan forblive, som den er.

Forældrene ønsker f.eks. barnet tillagt et efternavn bestående af forældrenes efternavne med bindestreg. Det kræver udfærdigelse af navnebevis, men i visse tilfælde kan præsten have foretaget navngivningen og henvist forældrene til at søge navnebevis hos statsamtet efterfølgende eller i andre tilfælde at få navngivningen ”godkendt af Civilretsdirektoratet”, jf. nedenfor. Sagen sendes, når fejlen opdages efter navngivningen, via statsamtet eller Kirkeministeriet til Civilretsdirektoratet. Da man ikke kan udfærdige et navnebevis lydende på et navn, som barnet allerede har fået ved dåb eller navngivning, giver det ikke mening at bede statsamtet om at udfærdige et navnebevis.

Hjemmelsmangler anses som nævnt normalt i sig selv for væsentlige. Kun i sjældne tilfælde vil sådanne mangler ikke føre til ugyldighed. Dette kan være tilfældet, hvis det viser sig, at en påberåbt hjemmel for en afgørelse ikke holder stik, men det samtidig oplyses, at afgørelsen kunne være truffet i medfør af en anden bestemmelse, jf. Gammeltoft-Hansen m.fl. *Forvaltningsret*, 2. udg., 2002, side 852.

Herudover kan hensynet til den berørte i visse tilfælde medføre, at en sådan afgørelse ikke annulleres, jf. pkt. 5.3.3.1.

Sådanne overvejelser ligger til grund for praksis i de tilfælde, hvor barnet kunne have opnået navnet ved navnebevis inden dåb/navngivning til ministerialbogen. I praksis træffer Kirkeministeriet kun sjældent afgørelse i sådanne sager uden forinden at have hørt Civilretsdirektoratet. Direktoratet har ofte meddelt, at navngivningen efter omstændighederne kan forblive, som den er, da det ellers ville kræve en

rettelse af navnet i ministerialbogen og en efterfølgende udfærdigelse af et navnebevis. Barnet vil ofte være over ½ år gammelt, og så skal der betales gebyr for navnebeviset.

Er der tale om en navngivning, der ikke kunne opnås med hjemmel i navneloven, henstiller Civilretsdirektoratet som hovedregel til Kirkeministeriet, at der sker rettelse i ministerialbogen. Hvis der undtagelsesvist foreligger andre særlige grunde, som uanset den pågældende hjemmelsmangel med styrke taler imod at anse afgørelsen som ugyldig, henstiller Civilretsdirektoratet imidlertid, at navnet opretholdes. Som eksempler herpå kan nævnes følgende sager:

To srilankanske statsborgere søgte statsamtet om tilladelse til, at deres 4. barn fik samme efternavn som tre ældre børn. Navnet var faderens 1. fornavn Antony. Anthony er et forbeholdt efternavn. De tre ældste børn var født i Danmark i h.h.v. 1988, 1991 og 1995 og var navngivet ved dåb i en romersk-katolsk menighed og uretmæssigt tillagt faderens fornavn som efternavn. Ved det tredje barns navngivning reagerede ministerialbogsføreren i barnets fødselsogn på den forkerte navngivning i forbindelse med dåben, og sagen blev forelagt statsamtet, som fejlagtigt udtalte, at man intet havde imod, at barn nr. 3 fik samme efternavn som de ældre børn. Da barn nr. 4 skulle navngives/døbes, reagerede ministerialbogsføreren. Sagen blev sendt til statsamtet med ansøgning om, at barnet fik samme efternavn som de øvrige børn. Sagen blev forelagt for Civilretsdirektoratet, som overvejede at indstille til tvangsrettelse af de ældste børns efternavn. Det er Landsarkiverne, der fører tilsyn med de anerkendte trossamfunds ministerialbøger og foretager rettelser og tilføjelser, hvis der er skrivefejl o.l. Dette sker under overtilsyn af Rigsarkivet, jf. cirkulære af 14. august 1987 om folkekirkens og de anerkendte trossamfunds ministerialbøger. Landsarkivet blev hørt. I de tre børns anmærkningsrubrik var noteret, at de var navngivet "efter hjemlandets navneskik". Da der var begået fejl flere steder undervejs, undlod Civilretsdirektoratet at henstille tvangsrettelse af de tre ældste børns navne og tillod i medfør af § 8, nr. 5, at der blev udfærdiget navnebevis på efternavnet Antony til det 4. barn efter sagens særlige omstændigheder.

I sagen gengivet i Folketingets Ombudsmands Beretning 1996, side 173, fik 2 søstre født i henholdsvis 1972 og 1975 ved anmeldelse til ministerialbogen tillagt deres fars 2. fornavn Hartvig som mellemnavn. Hartvig er et forbeholdt efternavn, og ingen andre i familien havde navnet som for-, mellem- eller efternavn. Sagen blev forelagt Civilretsdirektoratet af Kirkeministeriet, som mente, at der burde ske rettelse af navnet, så Hartvig blev slettet. Civilretsdirektoratet udtalte, at der ikke var hjemmel til at tillægge søstrene navnet Hartvig som mellemnavn og var enig med Kirkeministeriet i, at der burde ske rettelse. Der blev foretaget rettelse af navnet 9 måneder efter, at anmeldelsen havde fundet sted. Sagen blev indbragt for Ombudsmanden, som bad Kirkeministeriet genoptage sagen med henblik på at vurdere, om der forelå sådanne særlige forhold, at navneændringen burde opretholdes. Kirkeministeriet

svarede, at det var uundgåeligt, at der skete fejl, og at de kirkelige myndigheders kontrol og mulighed for at korrigere fejl ville blive afgørende svækket, hvis synspunktet om begunstigende forvaltningsakter skulle anlægges for navneændringer i strid med gældende lovgivning, når navneændringen er foretaget af en ministerialbogsfører, uden at der foreligger godkendelse fra Kirkeministeriet. Ombudsmanden udtalte herefter, at de kirkelige myndigheder ved "rettelse af konstaterede fejl" i hvert enkelt tilfælde er nødsaget til at overveje, om der er hensyn til borgere, der taler imod rettelse, også selv om afgørelsen lider af hjemmelsmangler. Ombudsmanden henstillede herefter til Kirkeministeriet at genoptage sagen. Kirkeministeriet fastholdt sit afslag.

3.5.4. Forholdet til fremmed navnelovgivning og interprovinsiel ret

3.5.4.1. Forholdet til fremmed ret (domicilprincippet)

Danmark følger domicilprincippet, hvilket betyder, at personer, der har domicil i Danmark, er omfattet af den danske navnelov. Ved domicil forstås i dansk ret den stat eller det territoriale retsområde, som en person har bopæl eller ophold i, i den hensigt varigt at forblive der eller i det mindste uden hensigt til, at opholdet kun skal være midlertidigt.

Efter domicilprincippet kan danske statsborgere med udenlandsk domicil ikke få navneforandring efter den danske navnelov.

Der gøres dog en undtagelse fra domicilprincippet, hvis danske statsborgere i domicillandet udelukkes fra at få foretaget navneændringer på grund af, at de er danske statsborgere. Dette kan forekomme, hvis bopælslandet ikke anvender domicilprincippet, men i stedet statsborgerskabsprincippet og derfor ikke anser sig som kompetent til at træffe afgørelse om de pågældende danskere.¹⁵ Der er tale om en snæver undtagelse, der kun gælder i de tilfælde, hvor navneændring i udlandet er udelukket på grund af statsborgerskabet. Undtagelsen giver således ikke mulighed for, at danskere i udlandet efter dansk ret kan opnå navneændringer, som de ikke ville kunne få i deres bopælsland, blot fordi de dér gældende regler ikke giver denne mulighed. Undtagelsen finder kun anvendelse, hvor det på grund af ansøgerens danske statsborgerskab er umuligt at få en navneændring i bopælslandet.

Efter domicilprincippet kan udlændinge med dansk domicil ikke navngives efter hjemlandets navneskik, hvis der ikke er hjemmel hertil i den danske navnelov. Det gælder også, hvis den pågældende

¹⁵ Jf. Skarrildhus-beretningen 1997, side 64-65.

f.eks. gifter sig i sit hjemland¹⁶. Om forholdet til konkrete udenlandske navnetraditioner henvises til pkt. 5.2.3.

Herudover kan der i praksis være særlige problemer for herboende udlændinge i de tilfælde, hvor hjemlandet ikke anvender domicilprincippet, men derimod statsborgerskabsprincippet. Disse lande anser sig for kompetente til at foretage navneændringer i henhold til landets egen lovgivning for deres statsborgere, herunder personer med dansk domicil. Domicilprincippet kan således f.eks. være til hinder for, at en herboende udlænding kan få et navn, der svarer til navnet på den pågældendes pas, hvis ansøgeren har taget et nyt navn i henhold til navnelovgivningen i hjemlandet og fået et nyt pas lydende på dette navn.

Efter § 18, stk. 1, kan regeringen indgå overenskomst med andre stater om forholdet mellem dansk og fremmed rets regler om personnavne, herunder om navnebeskyttelse. Sådanne overenskomster er endnu ikke indgået.

Efter § 18, stk. 2, kan justitsministeren endvidere fastsætte regler om forholdet mellem danske og andre nordiske landes regler om personnavne, herunder om navnebeskyttelse. Denne bestemmelse er udnyttet til udstedelse af bekendtgørelse nr. 96 af 24. februar 1988 og cirkulæreskrivelse af 5. juli 1988, der giver mulighed for, at islændinge, der opholder sig midlertidigt i Danmark, kan få tilladelse til at navngive deres børn efter islandsk navneskik.

3.5.4.2. Interprovinsiel ret

Navnelovgivningen på Færøerne

Navneloven gælder ikke for Færøerne.

Den 1. januar 1992 overgik administrationen af navneloven til det færøske landsstyre. Landsstyret har vedtaget lagtingslov nr. 142, der trådte i kraft den 16. oktober 1992. Loven adskiller sig på en række punkter væsentligt fra den danske navnelov. Indtil lagtingslovens ikrafttræden var den danske navnelov fra 1904 gældende.

Navnelovgivningen i Grønland

¹⁶ Jf. Skarrildhus-beretningen 1994, side 45-46.

Ved anordning nr. 549 af 21. august 1986 blev navneloven – med visse afvigelser - sat i kraft i Grønland med virkning fra 1. januar 1987.

De væsentligste afvigelser består i, at 6-månedersfristen for navngivelse er ændret til 1 år, og at der tillige tages hensyn til grønlandsk sprogbrug.

Forholdet mellem dansk og færøsk/grønlandsk navnelovgivning

I forholdet mellem dansk og færøsk/grønlandsk navnelovgivning finder domicilprincippet tilsvarende anvendelse som mellem dansk og udenlandsk navnelovgivning¹⁷. Spørgsmålet er dog navnlig af betydning for forholdet mellem dansk og færøsk navnelovgivning.

Afgørende for, om en person kan navngives eller få foretaget en navneændring efter den danske navnelov, er således, om den pågældende må anses for at have domicil her i landet.

§ 18 i navneloven giver ikke hjemmel til at fastsætte regler om forholdet mellem dansk og færøsk/grønlandsk navnelovgivning.

De færøske sogne anses både for at være danske og færøske myndigheder, og de færøske ministerialbøger anses således også for at være danske ministerialbøger. Navneforandring efter navnelovens § 2 og §§ 10-11 for personer, der er tilført ministerialbogen på Færøerne, men som har domicil i Danmark, kan ske ved anmeldelse til ministerialbogen på Færøerne, jf. navnelovens § 15, stk. 2.¹⁸

¹⁷ Jf. således i forhold til færøsk navnelovgivning Justitsministeriets cirkulæreskrivelse nr. 60241 af 13. oktober 1998, pkt. 1. Der kan endvidere henvises til Skarrildhus-beretningen 1994, side 44.

¹⁸ Jf. Justitsministeriets cirkulæreskrivelse nr. 60241 af 13. oktober 1998, pkt. 1.

Kapitel 4

Norsk og svensk ret og forholdet til EU-retten og menneskerettighederne

4.1. Norge

Den norske lov om personnavne, lov nr. 19 af 7. juni 2002, trådte i kraft den 1. januar 2003.¹⁹ Loven er optrykt som bilag 4 til denne betænkning.

4.1.1. Efternavne

Efter lovens § 3, stk. 1, er et efternavn, der bæres af flere end 200 personer i Norge, frit og kan tages af andre.

Andre efternavne, der er i brug i Norge, er beskyttede. Et beskyttet efternavn kan kun tages efter samtykke fra alle, der har det pågældende navn som efternavn, jf. § 3, stk. 2, eller hvis der i øvrigt er en særlig familiemæssig eller lignende tilknytning til navnet. De typer af tilknytning, som kan begrunde, at et beskyttet efternavn kan tages, er følgende, jf. § 4, stk. 1, nr. 1-9:

- Tipoldeforældres, oldeforældres, bedsteforældres eller forældres efternavn eller mellemnavn, medmindre navnet er et tidligere navn, som er erhvervet på grundlag af ægteskab eller et ugift samlivsforhold.
- En af forældrenes fornavn med en endelse, som viser slægtskabet, eller, når navnet har tradition i en kultur som tillader dette, en af bedsteforældrenes fornavn med en endelse, som viser slægtskabet.
- Et navn, som er eller har været en af forældrenes eller bedsteforældrenes fornavn, når navnet har tradition i en kultur, som ikke skelner mellem fornavn og efternavn.

¹⁹ Der henvises i den forbindelse til betænkning *NOU 2001:1 - Lov om personnavn Tradisjon, liberalisering og forenkling*. Betænkningen kan læses på Internettet på adressen:

<http://odin.dep.no/jd/norsk/publ/utredninger/NOU/012001-020010/index-inn001-b-n-a.html>.

Lovforslaget bag den norske navnelov (Otp rp nr. 31 2001-2002) kan læses på Internettet på adressen:

<http://odin.dep.no/jd/norsk/publ/otprp/012001-050042/index-inn001-b-n-a.html>

- Et navn, som er eller har været ægtefællens efternavn eller mellemnavn, og som ikke er erhvervet på grundlag af et tidligere ægteskab eller et tidligere ugift samlivsforhold.
- En ægtefælles fornavn, når navnet har tradition i en kultur, som ikke skelner mellem fornavn og efternavn.
- Et navn, som er en af stedforældrenes eller fosterforældrenes efternavn eller mellemnavn, og vedkommende samtykker.
- Et efternavn eller et mellemnavn, som vedkommende tidligere har haft, og som ikke er erhvervet på grundlag af ægteskab eller et ugift samlivsforhold, eller et mellemnavn, som vedkommende bærer.
- Et navn på et gårdbrug, som ansøgeren har en nærmere bestemt tilknytning til, medmindre gården er navngivet efter 1947 med et navn, der strider mod visse regler.
- Et efternavn eller mellemnavn, som ansøgeren i øvrigt har en særlig tilknytning til.

Ugifte samlevende, som har boet sammen i mindst 2 år eller har fælles børn, kan vælge fælles efternavn på samme måde som ægtefæller, hvis den samlevende samtykker, jf. § 4, stk. 2.

Adoptivbørn kan både vælge efternavn efter adoptantens slægt og den oprindelige slægt, jf. § 4, stk. 3.

En ændring af stavemåden af et efternavn, der bringer stavemåden nærmere den almindelige udtale af navnet eller nærmere skriftsproget i øvrigt, anses ikke for at indebære, at den pågældende tager et andet navn. Det samme gælder ændringer af et efternavns kønsbestemte endelse, jf. § 6

Bindestregsefternavne anses for at være 2 adskilte efternavne, jf. § 7.

Et navn, der ifølge det centrale folkeregister ikke er registreret som i brug som efternavn i Norge, kan tages som nyt efternavn, jf. § 3, stk. 3, medmindre:

- Navnet let kan forveksles med et beskyttet efternavn. Navnet kan dog alligevel tages, hvis der indhentes samtykke fra alle, der bærer det beskyttede efternavn.
- Navnet er identisk med eller let kan forveksles med et almindeligt kendt virksomhedsnavn eller varemærke m.v., der er beskyttet i Norge
- Navnet er registreret i det centrale folkeregister som et navn, der er eller har været i brug som fornavn, medmindre navnet har oprindelse eller tradition som efternavn i Norge eller i udlandet, eller har tradition i en kultur, der ikke skelner mellem fornavne og efternavne.

4.1.2. Mellemlavne

Som mellemlavn kan tages et navn, der kan tages som efternavn, jf. § 9.

4.1.3. Fornavne

Som fornavn kan tages ethvert navn, der ikke er registreret i det centrale folkeregister som et navn, som er eller har været i brug som efternavn eller mellemlavn, jf. § 8. Et sådant navn kan dog alligevel tages, hvis navnet har sin oprindelse eller tradition som fornavn i Norge eller et andet land, eller det har tradition i en kultur, der ikke skelner mellem fornavne og efternavne.

Det er muligt for transseksuelle personer, der er i gang med en kønsskifteproces, at tage et kønsukorrekt fornavn, uanset om kønsskiftet ikke af afsluttet, hvis dog hormonbehandling er påbegyndt. Det samme gælder for personer med en "transgender identitet (transepersoner)", uanset om den pågældende er i gang med en kønsskifteproces.²⁰ Også transvestitter antages at være omfattet af dette begreb. Der kræves ikke nogen særlig dokumentation for, at ansøgeren er transseksuel eller transvestit. Det er således tilstrækkeligt, at den pågældende erklærer at være dette i forbindelse med ansøgningen. Endvidere kan enhver tage et kønsneutralt fornavn²¹.

4.1.4. Begrænsninger for for-, mellem- og efternavne

Det følger af § 10, stk. 1, at en anmeldelse om navngivning, navneændring eller bortkastelse af et navn skal afslås, selvom om betingelserne i øvrigt er opfyldt, hvis navnet ellers kan blive til væsentlig ulempe for vedkommende, eller andre stærke grunde tilsiger dette.

Endvidere følger det af bestemmelsens stk. 2, at personer over 18 år kun kan tage, ændre eller bortkaste fornavn eller efternavn én gang hvert 10. år, medmindre der er tale om en række nærmere angivne ændringer, eller hvis der i øvrigt foreligger særlig omstændigheder. Der skal ikke stilles strenge krav i vurderingen af, om der foreligger sådanne særlige omstændigheder.

4.1.5. Administration

²⁰ Jf. Justits- og Politidepartementets Rundskriv G-20/2002 af 15. november 2002, pkt. 2.3.7.1.

²¹ Jf. Justits- og Politidepartementets Rundskriv G-20/2002 af 15. november 2002, pkt. 2.3.7.1.

Alle anmeldelser om navngivning, navneændring eller bortkastelse af et navn skal ske til folkeregistret. Justitsministeriet kan dog fastsætte, at bestemte navnesager skal behandles af et andet forvaltningsorgan. Folkeregistrets afgørelser kan påklages til fylkesmanden.

4.1.6. Navnebeskyttelse, straf m.v.

Ifølge navnelovens § 1 har enhver pligt til at bruge sit fornavn og efternavn som personnavn. Overtrædelse af denne pligt er strafbar efter § 337 i den norske straffelov. Overtrædelse af pligten i § 2 til at navngive børn er strafbar efter straffeloven § 339, nr. 1.

Efter § 13 i den norske navnelov gælder der en særlig forældelsesfrist for sager, hvor det gøres gældende, at en persons navnerettigheder er blevet krænket som følge af en afgørelse om navngivning, navneændring eller bortkastelse af et navn. Fristen er 2 år efter, at vedkommende fik eller burde have fået kendskab til afgørelsen. Sagen skal dog under alle omstændigheder senest være anlagt inden 10 år efter, at afgørelsen blev truffet.

4.1.7. Internationale forhold

Norge anvender domicilprincippet, jf. § 14. Udenlandske statsborgere, der har norsk domicil kan dog få tilladelse til at tage et navn, der er i overensstemmelse med en afgørelse truffet af statsborgerskabslandets myndigheder. Herudover kan der administrativt fastsættes nærmere regler om, hvilket lands navnelovgivning der skal finde anvendelse på udenlandske statsborgere med norsk bopæl og på norske statsborgere, der har bopæl i udlandet. Der kan endvidere fastsættes regler om beskyttelse i Norge af efternavne, der er i brug i udlandet.

4.2. Sverige

Den svenske lov om personnavne, lov nr. 670 af 24. juni 1982, trådte i kraft den 1. januar 1983. Den er ændret 11 gange siden, senest ved lov nr. 652 fra 2003.

4.2.1. Efternavne

Børns efternavne

Ved første navngivning får et barn forældrenes efternavn, hvis de har fælles efternavn, jf. § 1. Har forældrene ikke fælles efternavn, og har de et eller flere børn, som de har fælles forældremyndighed over, får barnet ved fødslen det efternavn, som den senest fødte af barnets søskende bærer. I øvrigt får barnet moderens efternavn, hvis forældrene ikke inden 3 måneder efter fødslen anmelder det navn, som barnet skal bære. Hvis faderskabet til barnet ikke er fastslået inden tre måneder, anses barnet for at have erhvervet moderens efternavn ved fødslen.

Ved adoption får barnet adoptivforældrenes efternavn, hvis de har fælles efternavn. I øvrigt gælder tilsvarende regler for navngivning af adoptivbørn som for andre børn, jf. § 2.

Hvis et barn under 18 år bærer en af forældrenes efternavn, uden at denne forælder har del i forældremyndigheden over barnet, er det en betingelse for ændring af barnets efternavn, at den pågældende forælder har samtykket i ændringen, eller at en domstol har fundet, at denne er forenelig med, hvad der er bedst for barnet, jf. § 6.

Efternavne på grundlag af slægtsmæssig tilknytning

En person kan ændre det efternavn, den pågældende fik ved navngivning, til den anden forælders efternavn ved anmeldelse til skattekontoret ("Skatteverket"), jf. § 5, stk. 1. Det samme gælder, hvis den pågældende, før vedkommende er fyldt 18 år, har fået foretaget en sådan ændring af et efternavn og nu ønsker at ændre navnet tilbage til den første forælders efternavn, jf. stk. 3. Andre navneændringer, herunder antagelse af nydannede navne, kræver ansøgning til Patent- og registreringsverket. Er den ønskede forælders efternavn et giftenavn, der stammer fra en tredjeperson, kan navnet alene tages med samtykke fra denne person. Man kan også tage det efternavn, som en af ens forældre senest har båret, og som ikke er opnået gennem ægteskab, jf. § 5, stk. 2.

Efter § 8 er det også muligt at tage en plejeforælders efternavn.

Ægtefællers efternavne

En ægtefælle kan ved vielsen vælge at tage den anden ægtefælles navn, således at parret får fælles efternavn. Det gælder dog ikke, hvis navnet er erhvervet på grundlag af ægteskab, jf. § 9. En ægtefælle kan også under ægteskabet tage den anden ægtefælles efternavn, hvis denne samtykker, jf. § 10.

Nydannede efternavne

Som nydannet efternavn kan ifølge § 12 tages et navn, medmindre det

- har en sådan sproglig form, at det ikke er tjenligt som efternavn i Sverige,
- er i brug som fornavn, og der ikke er særlig grund til, at det skal kunne bruges som efternavn,
- er et dobbeltnavn,
- det kan vildlede almenheden, f.eks. fordi det er betegnelsen for en jernbanestation, et postkontor eller lignende,
- kan vække anstød eller
- kan blive til ulempe ("obehag") for den, som bærer det.

Uanset om navnet er nydannet eller ikke, kan et navn ifølge § 13 ikke godkendes, hvis det

- er et efternavn, som nogen ifølge lov er berettiget til at bære,
- er et almindeligt kendt navn, der har været båret af en uddød slægt,
- er et almindeligt kendt udenlandsk efternavn,
- er et kunstnernavn, der er almindeligt kendt,
- er en betegnelse for en stiftelse, en ideel forening eller lignende sammenslutning,
- er et i Sverige beskyttet firma eller varemærke eller et andet erhvervsmæssigt indarbejdet kendetegn eller
- er en betegnelse for et beskyttet litterært eller kunstnerisk værk, hvis dette ville medføre en krænkelse af nogens ophavsret til værket.

Andre efternavne

Uanset reglerne i §§ 12 og 13 kan et efternavn dog tillades i følgende tilfælde:

- Et efternavn ansøgeren tidligere har båret, medmindre navnet har været frataget bæreren, jf. § 14, stk. 1. Det er dog en betingelse, at der "finns särskilda skäl".
- Der er tale om et patronymnavn, der ender på –son eller –dotter, jf. § 14, stk. 1. Det er dog en betingelse, at der "finns särskilda skäl". Det kan f.eks. være, at navnet tidligere har været i brug i familien i denne form.
- Der i øvrigt foreligger særlige grunde ("synnerliga skäl"), jf. § 14, stk. 2. Det kan f.eks. være, at navnet har været brugt i slægten i ret opstigende linje i de sidste ca. 100 år som udgangspunkt i mindst 2 generationer. Hvis disse betingelser ikke er opfyldt, kan et navn, der har været i slægten, alene tages, hvis det kun bæres af relativt få personer, og der er indhentet samtykke fra alle, der bærer navnet, eller som har en "latent rätt" til dette.

Endvidere kan der ske ændring af et udenlandsk efternavns kønsbøjede form, jf. § 15. En sådan ændring anses ikke for en ændring til et andet efternavn.

Fortabelse af retten til et efternavn

I §§ 16-19 er der fastsat særlige regler om fortabelse af retten til et efternavn. Det drejer sig for det første om den situation, at et barn har fået efternavn efter sin far, og det så efterfølgende viser sig, at den pågældende mand alligevel ikke var far til barnet. Dertil kommer de tilfælde, hvor en person enten ved anmeldelse eller efter tilladelse fra Patent- og registreringsverket ved en fejl måtte have fået et efternavn, som den pågældende ikke var berettiget til, samt tilfælde hvor andre har erhvervet et navn på grundlag af en familiemæssig tilknytning til en person, der viser sig ikke at have haft ret til navnet. I disse situationer er udgangspunktet, at navneretten fortages, men en domstol kan dog bestemme, at dette ikke skal være tilfældet, hvis der foreligger ”synnerliga skäl”.

4.2.2. Mellemlivnavne

En ægtefælle kan med den anden ægtefælles samtykke tage den anden ægtefælles efternavn som mellemnavn foran sit eget efternavn, medmindre ægtefællens efternavn er erhvervet på grundlag af ægteskab. To ægtefæller kan dog ikke begge erhverve hinandens efternavne som mellemnavn, jf. § 24. En ægtefælle, der antager den anden ægtefælles efternavn, kan endvidere tage et tidligere efternavn som mellemnavn.

Et barn, som har fået den ene af forældrenes efternavn, kan vælge den anden forælders efternavn som mellemnavn, jf. § 25. Barnet kan derimod ikke få et af forældrenes mellemnavne. Hvis en af forældrene erhverver et nyt efternavn gennem ægteskab med en anden end den anden forælder, kan barnet opnå dette navn som mellemnavn, hvis ægtefællen samtykker.

Endvidere kan et adoptivbarn beholde sit tidligere efternavn som mellemnavn, jf. § 26.

4.2.3. Fornavne

Et barn kan bære et eller flere fornavne. Som fornavn kan ikke vælges et navn, som kan vække anstød eller kan antages at blive til ulempe (”antas leda til obehag”), eller som af anden grund åbenbart ikke er egnet (”lämpligt”) som fornavn, jf. § 34.

Transseksuelle personer, der har påbegyndt en kønsskifteproces, men som endnu ikke er blevet opereret, kan ændre fornavn til et navn, der betegner det modsatte køn, hvis navneændringen anbefales af Socialstyrelsens Rättsliga Råd, samtidig med, at styrelsen godkender kønsskifte. I 2 afgørelser fra Patentbesvärsträtten fra 1999 er der dog meddelt tilladelse til navneændring til et fornavn, der betegner det modsatte køn, selvom der kun var iværksat en medicinsk kønsskifteproces. Der blev i sagerne navnlig lagt vægt på speciallægeudtalelser fra sexologiklinikker, hvorved det blev attesteret, at de pågældende igennem længere tid havde gennemgået en indgående undersøgelse forud for et eventuelt kønsskifte, og at de inden for en kortere tid ville indgive en ansøgning om egentligt kønsskifte. Patent- og registreringsverket har oplyst, at der endnu ikke har været sager, hvor det har været nødvendigt at tage stilling til, om transvestitter kan tage et kønsukorrekt fornavn. Som nævnt i pkt. 5.4.1.1 har Patent- og registreringsverket udarbejdet en liste på mere end 300 fornavne, der kan tages af personer af begge køn.

4.2.4. Begrænsninger for ændring af for- og efternavne

Der findes en række regler, der varetager hensynet til navnestabilitet.

F.eks. gælder det, at en person, der én gang har ændret sit efternavn til et nydannet efternavn eller i øvrigt til et navn, som vedkommende ikke har en slægtsmæssig tilknytning til, herunder ved ægteskab, kun kan opnå en senere navneændring til et sådant navn, hvis der foreligger ”särskilda skäl”, jf. § 11. Endvidere kan nævnes, at en ægtefælle, der under ægteskabet har ændret efternavn, ikke derefter kan tage den anden ægtefælles efternavn, jf. § 10, stk. 3.

Fornavn kan kun én gang ændres ved anmeldelse, medmindre der er tale om ændring af rækkefølgen af flere fornavne eller en ændring i stavemåden, der ikke ændrer udtalen af navnet, jf. § 31, stk. 3, og § 32. Herudover kræves en egentlig ansøgning til Patent- og registreringsverket, der kun imødekommes, hvis der foreligger ”särskilda skäl”.

4.2.5. Administration

Anmeldelse af fornavne og første fornavnsændringer, anmeldelse af giftenavne, antagelse af mellemnavne og generhvervelse af efternavne efter at have båret et navn på grundlag af ægteskab sker til Skatteverket.

Andre navneændringer sker som hovedregel ved ansøgning til Patent- og registreringsverket.

4.2.6. Navnebeskyttelse, straf m.v.

I §§ 20-23 er der fastsat særlige regler om beskyttelse for efternavne, der har en særlig egenart, dvs. navne, der er egnede til at angive tilhørsforholdet til en bestemt slægt.

Sådanne navne – og navne der let kan forveksles hermed – må kun anvendes af andre, der har en særlig adkomst til dette navn. Navnet må heller ikke bruges i forretningsmæssig henseende som firmanavn eller varemærke m.v, jf. § 20.

En undtagelse hertil gælder dog ifølge § 21, hvis et efternavn med særlig egenart eller et navn, der let kan forveksles hermed, er blevet anvendt som kunstnernavn m.v., og det dermed er blevet almindelig kendt. I et sådant tilfælde er det en betingelse for at hindre anvendelsen af navnet som kunstnernavn m.v., at der anlægges sag om dette spørgsmål inden for rimelig tid. En lignende regel gælder for forretningskendetegn, hvis kendetegnet er blevet indarbejdet.

Efter § 23 har den, hvis ret til et egenartet efternavn er blevet krænket, ret til erstatning.

Der er ikke fastsat regler om straf for uberettiget brug af et personnavn.

4.2.7. Internationale forhold

Sverige anvender domicilprincippet. Udenlandske statsborgere, der i deres hjemland har fået foretaget en navneændring, kan kun få dette navn i Sverige, hvis det er muligt efter den svenske navnelov. Dette vil i praksis ofte være tilfældet, jf. § 14, stk. 2 ("synnerliga skäl"). For norske, danske og finske statsborgere gælder dog den svenske navnelov.

4.3. Forholdet til EU-retten

4.3.1. EF-traktatens regler af betydning for dansk navnelovgivning

EF-traktaten indeholder ikke regler, der direkte regulerer navnelovgivningen i medlemslandene, og EU har ikke vedtaget bestemmelser i afledt ret, der regulerer navneretten.²²

²² I forordning (EF) nr. 2201/2003 af 27. november 2003 om kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser i ægteskabssager og i sager vedrørende forældreansvar og om ophævelse af forordning (EF) nr. 1347/2000,

Selv om navnelovgivningen således som udgangspunkt må antages at være omfattet af medlemsstaternes enekompetence, stiller EF-traktatens regler alligevel visse krav til dansk navnelovgivning.

På en række områder, der henhører under medlemsstaternes enekompetence, har Domstolen således udtalt, at medlemsstaterne skal overholde fællesskabsretten ved udøvelsen af deres kompetence, herunder forbuddet mod direkte og indirekte diskrimination af personer, der har gjort brug af den fri bevægelighed for personer. Det gælder f.eks. direkte beskatning af personer, der utvivlsomt henhører under medlemsstaternes enekompetence, jf. sag C-279/93, Schumacker.

Domstolen har endvidere i flere sager understreget, at også hindringer for egne statsborgeres udrejse opstillet af statsborgerskabslandet kan være i strid med EF-traktatens bestemmelser om personers frie bevægelighed, jf. f.eks. sag C-415/93, Bosman.

Domstolen har i 2 sager taget stilling til forholdet mellem de nævnte regler i EF-traktaten og medlemslandenes nationale navnelovgivning.

I Konstantinidis-sagen²³, havde en græsk statsborger, der arbejdede som selvstændig i Tyskland, klaget over, at det tyske civilstatusregister havde "oversat" hans navn til latinske bogstaver på en måde, som både var ganske uventet og – fra de fleste perspektiver - var inadækvat, men som ikke desto mindre var i overensstemmelse med det foreskrevne translitterationssystem for oversættelse fra det græske til det latinske alfabet.

Domstolen fastslog, at der efter traktaten intet er til hinder for, at en medlemsstat, som benytter det latinske alfabet, omskriver et græsk navn til latinske skrifttegn i sine civilstandsregistre. Såfremt medlemsstaten foretager en sådan omskrivning, tilkommer det den at fastsætte de nærmere bestemmelser herom ved lov eller administrativt og i henhold til de regler, der er fastsat i internationale konventioner om civilstandsspørgsmål, som medlemsstaten har tiltrådt. Sådanne bestemmelser skal kun anses for at være uforenelige med reglerne om den frie etableringsret (nu artikel 43 i EF-traktaten), såfremt anvendelsen af dem medfører sådanne ulemper for en græsk statsborger, at det faktisk indskrænker den frie udøvelse af etableringsretten, som den nævnte artikel sikrer ham.

Domstolen fandt, at der forelå en sådan ulempe, hvis det i henhold til etableringslandets lovgivning pålægges en græsk statsborger ved udøvelsen af sit erhverv at anvende en skrivemåde for sit navn, som

artikel 1, stk. 3, litra c, er det således udtrykkeligt angivet, at forordningens regler om forældreansvar ikke finder anvendelse på spørgsmål vedrørende "barnets for- og efternavn".

²³ EF-Domstolens dom af 30. marts 1993 i sagen C-168/91, Christos Konstantinidis mod Stadt Altensteig - Standesamt og Landratsamt Calw.

følger af translitterationen i civilstandsregistre, hvis denne skrivemåde bevirker, at udtalen forvansktes med fare for, at hans potentielle kunder forveksles ham med en anden person.

Der kan endvidere henvises til Domstolens dom i *Garcia Avello-sagen*²⁴. Sagen vedrørte 2 børn af en spansk far og en belgisk mor. Familien boede i Belgien. Børnene, der var både spanske og belgiske statsborgere, bar i henhold til den belgiske navnelov deres fars efternavn, "Garcia Avello". Forældrene ønskede imidlertid børnene navngivet efter spansk navnetradition med faderens første efternavn efterfulgt af moderens andet efternavn, "Garcia Weber". Dette navn kunne imidlertid ikke tages i medfør af den belgiske navnelovgivning. Efter den belgiske internationale privatret skal belgiske statsborgere følge den belgiske navnelovgivning. Det gælder også personer, der både er statsborgere i Belgien og i et andet land. Børnene var ved Spaniens ambassades konsulærafdeling i Belgien registreret under efternavnet "Garcia Weber".

Domstolen anførte generelt, at artikel 17 i EF-traktaten om unionsborgerskab fastsætter, at statsborgere i medlemsstaterne, der befinder sig i samme situation, inden for traktatens materielle anvendelsesområde skal være undergivet den samme retlige behandling. Traktatens materielle anvendelsesområde omfatter situationer, der er knyttet til udøvelsen af de ved traktaten sikrede grundlæggende friheder, og medlemsstaterne skal overholde fællesskabsretten, når de udøver deres kompetence på navneområdet, navnlig reglerne om unionsborgeres ret til at færdes og opholde sig på medlemsstaternes område, medmindre situationen ikke har nogen tilknytning til fællesskabsretten.

Domstolen fandt herefter, at børnene befandt sig i en situation, der havde tilknytning til fællesskabsretten, da de var statsborgere i en medlemsstat og opholdt sig på en anden medlemsstats område. Diskriminationsforbuddet i artikel 12 fandt derfor anvendelse. Denne bestemmelse forbyder både, at ens situationer behandles forskelligt, og at forskellige situationer behandles ens.

Domstolen udtalte i den forbindelse (præmis 35-37):

"35. I modsætning til personer, der udelukkende er belgiske statsborgere, har belgiske statsborgere, der ligeledes har spansk statsborgerskab, forskellige efternavne i henhold til de 2 pågældende retsordener. Nærmere bestemt får de berørte børn i en situation som den i hovedsagen omhandlede afslag på en ansøgning om at tage det efternavn, som følger af anvendelsen af lovgivningen i den medlemsstat, der har fastlagt deres fars efternavn.

²⁴ EF-Domstolens dom af 2. oktober 2003 i sagen C-148/02, Carlos Garcia Avello mod den belgiske stat.

36. Det er imidlertid ubestrideligt..., at en sådan situation med forskellige efternavne for de berørte kan give anledning til alvorlige ulemper såvel erhvervsmæssigt som privat, bl.a. som følge af vanskeligheder, der er forbundet med i en medlemsstat, hvori de er statsborgere, at være omfattet af retsvirkningerne af afgørelser eller dokumenter, der er udarbejdet i det navn, som er anerkendt i en anden medlemsstat, som de ligeledes er statsborgere i. Som det er fastslået i denne doms præmis 33, kan forvaltningsmyndighedernes løsning, hvorefter børnene kan tage faderens første efternavn, ikke afhjælpe den forskel, der består med hensyn til efternavnene, og som de berørte søger at undgå.

37. Under disse omstændigheder kan belgiske statsborgere, der har forskellige efternavne som følge af de forskellige love, de er omfattet af på grund af deres statsborgerskab, påberåbe sig vanskeligheder, der er kendetegnende for deres situation og adskiller dem fra personer, som udelukkende er belgiske statsborgere og kun har ét efternavn.”

Domstolen udtalte, at en sådan forskelsbehandling er i strid med artikel 12, medmindre behandlingen er begrundet i objektive forhold (præmis 31), og at hverken hensynet til princippet om efternavnets faste karakter i belgisk ret, hensynet til at forebygge tvivl om børnenes identitet og slægtskab, eller hensynet til at integrere børnene i Belgien i den konkrete sag kunne begrunde den nævnte forskelsbehandling (præmis 39-45).

Domstolen fandt herefter, at den belgiske navnelovgivning var i strid med artikel 12 og 17 i EF-traktaten, idet disse bestemmelser skal fortolkes således, at de er til hinder for, at forvaltningsmyndigheder i en medlemsstat afviser at imødekomme en ansøgning om navneændring for mindreårige børn, der er bosat i denne medlemsstat, og som er statsborgere både i denne stat og i en anden medlemsstat, når ansøgningen har til formål at gøre det muligt for børnene at bære det efternavn, som de ville have i henhold til den anden medlemsstats retsorden og traditioner.

4.3.2. Udvalgets overvejelser

4.3.2.1. Adgangen til at anvende udenlandsk navnelovgivning i Danmark

Udvalget har på baggrund af Konstantinidis-dommen og Garcia Avello-dommen overvejet, om bestemmelserne om unionsborgerskab, diskriminationsforbud og om personers fri bevægelighed er til hinder for, at medlemsstaterne kan opretholde en national navnelovgivning, der finder anvendelse for personer, der har bopæl (domicil) eller er statsborgere i det pågældende land, og afskærer en EU-

borger, der benytter sin ret til fri bevægelighed, fra navneændring efter navnelovgivningen i hjemlandet.

Udvalget hæfter sig ved, at Garcia Avello-dommen fastslår, at artikel 12 og 17 i EF-traktaten stiller krav om, at navnelovgivningen i medlemsstaterne gør det muligt for personer, der udøver deres ret til fri bevægelighed, at ændre navn i opholdslandet i overensstemmelse med lovgivningen i hjemlandet, hvis en række betingelser er opfyldt. Disse betingelser gennemgås i det følgende.

Det forhold, at dommen vedrører en sag om 2 mindreårige børn, kan for det første ikke på grundlag af dommens præmisser antages at medføre, at retten til navn i henhold til hjemlandets lovgivning kun gælder for børn.

Domstolen lægger for det andet vægt på, at børnene samtidig er statsborgere i 2 medlemsstater. Det var dette forhold, der gjorde, at børnene i henhold til de internationale privatretlige regler i begge stater var underlagt statens navnelovgivning, hvorved de med Domstolens ord blev sat i en situation, der kunne medføre "alvorlige ulemper" i forhold til personer, der kun var statsborgere i én medlemsstat.

Efter dansk international privatret er det afgørende for, om dansk navnelovgivning finder anvendelse på en person, om den pågældende har domicil her i landet, jf. pkt. 3.5.4. Der sondres således som udgangspunkt ikke mellem, om der er tale om en dansk eller udenlandsk statsborger.

Dette forhold gør imidlertid ikke, at dommen er uden betydning for dansk navneret.

Domicilprincippet indebærer nemlig, at enhver EU-borger, der kommer fra et land, der anvender statsborgerskabsprincippet, og som får domicil i Danmark, her i landet vil kunne opleve de "alvorlige ulemper" af at have forskellige navne i forskellige medlemsstater, som Domstolen fandt uforenelige med artikel 12 og 17 i EF-traktaten i Garcia Avello-dommen. I Danmark vil denne situation således kunne opstå også i tilfælde, hvor den pågældende EU-borger ikke har dobbelt statsborgerskab i 2 medlemsstater.²⁵

²⁵ En præjudiciel sag om dette spørgsmål er forelagt for EF-domstolen, jf. C-96/04, Grunkin-Paul mod Standesamt Niebüll. Der er dog endnu ikke truffet afgørelse i sagen. Sagen, der er forelagt af en tysk domstol, omhandler den situation, at et barn, der er tysk statsborger, men født i Danmark af herboende forældre, er navngivet her i landet med et bindestreksnavn, der består af moderens og faderens efternavne kombineret. De tyske navnemyndigheder, der har afslået at anerkende navngivningen i henhold til dansk ret, kræver, at barnet navngives efter tysk navnelovgivning med enten faderens eller moderens efternavn.

Udvalget finder på den baggrund, at det i udvalgets udkast til forslag til en ny navnelov bør sikres, at en EU-borger ikke tvinges til at befinde sig i en sådan situation som følge af, at den pågældende under udøvelsen af retten til fri bevægelighed får domicil her i landet.

Udvalget hæfter sig endvidere ved, at dommen vedrørte en situation, hvor børnene i henhold til spansk navnelovgivning havde fået det pågældende navn. Det er denne situation, som kan give anledning til ”alvorlige ulemper”. Det er således ikke tilstrækkeligt, at den pågældende hævder at kunne opnå det ønskede navn i hjemlandet.

Særligt i relation til anvendelse af den spansk-portugisiske navnetradition med anvendelse af dobbelt efternavn kunne det overvejes, om det i henhold til Garcia Avello-dommen vil være tilstrækkeligt at tillade, at ansøgere tog dette navn med bindestreg, eller at det ene navn tages som mellemnavn, mens det andet navn tages som efternavn.

Udvalget finder imidlertid ikke, at dette vil være tilstrækkeligt til at imødekomme Domstolens krav. Vurderingen heraf skal ses i lyset af Konstantinidis-dommen, hvor Domstolen fandt, at det afgørende for, om en given translitteration kunne accepteres, var, om udtalen herved forvansktes med fare for, at potentielle kunder forveksler den pågældende med en anden person.

Tilsvarende overvejelser må således efter udvalgets opfattelse formentlig føre til, at det ikke er tilstrækkeligt at tillade et bindestregsefternavn, da sådanne efternavne fremtræder forskelligt fra et flerleddet efternavn uden bindestreg, hvorfor der er en risiko for forveksling.

Hvis den pågældende alene anvender det ene navn som mellemnavn, vil det på samme måde kunne give anledning til spørgsmål, om der er tale om den samme person, ikke mindst, som anført i Garcia Avello-dommen, i forbindelse med offentlige afgørelser.

4.3.2.2. Beskyttelsen af danske navne under ophold i udlandet

Udvalget har endvidere i lyset af Bosman-dommen overvejet, hvorvidt bestemmelserne om personers fri bevægelighed er til hinder for, at den navneretlige beskyttelse af et navn ophører, hvis det pågældende navn ikke længere bæres her i landet, f.eks. som følge af, at bæreren benytter sin ret til fri bevægelighed.

Denne situation vil efter udvalgets forslag til § 6 om nydannede efternavne kunne opstå for en person, der er den eneste, der her i landet bærer et efternavn. Hvis den pågældende udrejser af landet, vil dette i sig selv gøre, at navnet ikke længere er beskyttet her i landet og vil kunne tages som nydannet navn af enhver anden, der måtte ønske navnet. Den nye erhververs navneret vil dog ikke være til hinder for, at den oprindelige navnebærer atter kan indrejse i Danmark og beholde navnet. Navnet vil herefter være beskyttet i forhold til begge bærere.

Det er imidlertid et spørgsmål, om kravet efter forslaget til § 6 om fast bopæl som betingelse for navnebeskyttelse mod, at andre tager ens efternavn som nydannet efternavn, overhovedet vil kunne anses for at være en hindring af den frie bevægelighed for egne statsborgere. Efter udvalgets opfattelse kan det således ikke antages, at Domstolen vil vurdere, at det forhold, at der i denne helt særlige situation, hvor alle navnebærere samtidig forlader landet, og hvor der er en risiko for, at andre, der ønsker at antage navnet som et nydannet efternavn, overhovedet er en restriktion for personers ret til fri bevægelighed. Det skyldes, at sådanne overvejelser ikke kan antages at have nogen mærkbar indflydelse på de pågældendes afgørelse om, hvorvidt de ønsker at benytte deres ret til fri bevægelighed. Dertil kommer, at bestemmelsen i forslaget til § 6 tilsvarende giver navneretlig beskyttelse i og med, at der etableres fast bopæl her i landet. Bestemmelsen kan i denne henseende siges at befordre personers fri bevægelighed.

Hvis Domstolen – på trods af det anførte - måtte vurdere, at der er tale om en vis hindring for den frie bevægelighed for danske statsborgere og andre unionsborgere, der har domicil her i landet, vil denne hindring alene være i strid med EU-retten, såfremt den ikke opfylder betingelserne om saglig begrundelse og proportionalitet.

Kravet om, at navnet skal bæres her i landet, er begrundet i hensynet til myndighedernes mulighed for at kontrollere, om det pågældende navn faktisk er i brug. De danske myndigheder har i praksis ikke mulighed for i hver enkelt tilfælde at kontrollere, om navnet er i brug i hver enkelt medlemsstat. En sådan undersøgelsespligt i alle tilfælde vil derfor ikke være praktisk realiserbar.

I lyset af de hensyn, der ligger til grund for forslaget til § 6, må det således antages, at Domstolen vil betragte kravet om, at navnet skal bæres her i landet, som tilstrækkeligt sagligt begrundet. Det kan heller ikke antages, at bopælskravet giver anledning til problemer i forhold til proportionalitetsbetingelsen.

Lovforslagets krav om fast bopæl som betingelse for navnebeskyttelse i forhold til nydannede navne kan derfor ikke anses for at være i strid med EU-retten.

4.4. Forholdet til Den Europæiske Menneskeretskonvention

4.4.1. Indledning

Den Europæiske Menneskeretskonvention, som Danmark har ratificeret og inkorporeret²⁶, indeholder i modsætning til visse andre internationale konventioner ikke regler, der udtrykkeligt regulerer navngivning og navneændring.²⁷

Konventionen indeholder ikke desto mindre 2 bestemmelser, der kan være af betydning for navnelovgivningen, nemlig artikel 8 og artikel 14.

Disse bestemmelser gennemgås i det følgende i forhold til navnelovgivningen generelt, jf. pkt. 4.4.2.

Under pkt. 4.4.3 gennemgås reglerne endvidere i forhold til de særlige navneretlige problemstillinger i forhold til transseksuelle.

Udvalgets overvejelser om forholdet til disse bestemmelser er anført under pkt. 4.4.4.

4.4.2. Artikel 8 og 14 i forhold til navnelovgivningen generelt

4.4.2.1. Artikel 8

Efter Den Europæiske Menneskeretskonventions artikel 8 har enhver ret til respekt for sit privatliv, familieliv, sit hjem og sin korrespondance. Undtagelse herfra kan efter stk. 2 kun gøres, hvis dette sker i overensstemmelse med loven og er nødvendigt i et demokratisk samfund af hensyn til visse særligt opregnede grunde, herunder hensynet til beskyttelse af andres rettigheder.

Kravet om, at et indgreb skal være i overensstemmelse med loven, indebærer navnlig, at det skal have hjemmel i offentlig tilgængelig lovgivning, og at denne har en tilstrækkelig klarhed.²⁸ Kravet om, at

²⁶ Jf. lovbekendtgørelse nr. 750 af 10. oktober 1998 om Den Europæiske Menneskerettighedskonvention.

²⁷ Se således FN's konvention om borgerlige og politiske rettigheder, art. 24, stk. 2, der foreskriver, at ethvert barn skal registreres umiddelbart efter fødslen og have et navn. Efter FN's konvention om barnets rettigheder, artikel 7, stk. 1, jf. bekendtgørelse nr. 6 af 16. januar 1992 (Lovtidende C), skal et barn fra fødslen have ret til et navn.

²⁸ Van Dijk og van Hoof m.fl., *Theory and practice of the European Convention on Human Rights*, 3.ed., side 765ff.

indgrebet skal være nødvendigt i et demokratisk samfund, indebærer i henhold til Domstolens praksis et krav om, at indgrebet skal imødekomme "*a pressing social need*", og at der er proportionalitet mellem de anvendte midler og det forfulgte formål. Der foretages altid en konkret helhedsvurdering, og Den Europæiske Menneskeretsdomstol ser på, om myndighedens begrundelse for dens indgreb har været relevant og tilstrækkelig. Myndigheden har en skønsmargin ("*margin of appreciation*"), hvis bredde bl.a. afhænger af indgrebets karakter og intensitet. Ved vurderingen er det navnlig afgørende, om den nationale ordning indeholder retssikkerhedsgarantier til beskyttelse af individet, og om der er foretaget en rimelig afvejning af hensynet til individets rettigheder over for hensynet til samfundets generelle interesser.

I relation til navnelovgivningen har Menneskeretsdomstolen i en række sager fundet, at efternavne må anses som "*a means of personal identification and of linking to a family*", hvorfor Menneskeretsdomstolen, uanset at der ikke er udtrykkelige regler herom, finder, at efternavne "*concerns his or her private and personal life*", og dermed omfattes af beskyttelsen i artikel 8, stk. 1. Domstolen har endvidere udtalt, at: *The fact that society and the State have an interest in regulating the use of names does not exclude this, since these public-law aspects are compatible with private life conceived of as including, to a certain degree, the right to establish and develop relationships with other human beings in professional or business contexts as in others*, jf. *Burghartz-sagen*²⁹. Menneskeretsdomstolen har i *Guillot-sagen*³⁰ fundet, at også fornavne falder ind under artikel 8. Menneskeretsdomstolen udtalte i den forbindelse, at forældrenes valg af et barns fornavn "*is a personal, emotional matter and therefore comes within their private sphere*".

Beskyttelsen i artikel 8 er primært en sikring af individet mod vilkårlige indgreb fra myndighedernes side. Der er tale om en overvejende negativ forpligtelse for staten til at undlade indgreb, men staten pålægges efter praksis også visse positive pligter for at gøre det muligt at opretholde et normalt privat- og familieliv. Forholdet mellem staternes positive og negative forpligtelser i henhold til artikel 8 kan ikke klart afgrænses. I begge tilfælde skal der være en rimelig balance mellem hensynet til den enkelte og hensynet til samfundet som sådant. I *Stjerna-dommen*³¹ udtalte Menneskeretsdomstolen således bl.a., at retlige restriktioner i adgangen til at ændre efternavn kan være retfærdiggjort af samfundsmæssige hensyn, f.eks. for at sikre en korrekt befolkningsregistrering eller for at sikre efternavnet som middel til personlig identifikation og forbindelsen til bærere af et bestemt efternavn til en familie. Domstolen bemærkede i den forbindelse, at konventionslandenes navnelovgivning er vidt

²⁹ Burghartz mod Schweiz af 22. februar 1994, præmis 24.

³⁰ Guillot mod Frankrig, Domstolens dom af 24. oktober 1996, præmis 21-22.

³¹ Stjerna mod Finland, Domstolens dom af 25. november 1994, præmis 39.

forskellig. Domstolen udledte heraf, at staterne inden for navnelovgivningens område har en vid skønsmargin, og at Menneskeretsdomstolens vurdering ikke skal træde i stedet for de kompetente nationale myndigheders regulering af adgangen til at ændre efternavn. Domstolen skal i stedet vurdere myndighedernes afgørelser i henhold til de nationale regler i forhold til konventionen.

Menneskeretsdomstolen har i en række sager forholdt sig til denne afvejning på navnelovgivningens område.

I *Bijleveld-sagen*³² klagede en hollandsk statsborger bl.a. over den hollandske navnelovgivning, der fastsatte, at ægtepar kun kunne vælge efternavn til deres førstefødte, idet senere børn automatisk ville få det navn, som parret har valgt til den førstefødte. Der er ikke mulighed for ændring af efternavnet for ét barn i en søskendeflok uden, at de øvrige navne samtidig ændres til det samme. Domstolen fandt ikke, at denne indskrænkning af forældrenes ret til at bestemme barnets navn var urimelig i forhold til hensynet til at sikre, at alle søskende i en familie fik samme efternavn.

Et lignende spørgsmål blev prøvet i *G.M.B og K.M.-sagen*³³. Efter schweizisk navnelovgivning fik et barn født i ægteskab automatisk parrets fælles efternavn. Dette kunne kun ændres, hvis parret samtidig ændrede efternavn. Et ægtepar, der bar mandens efternavn som familienavn, fik derfor afslag på at give deres barn moderens efternavn. Domstolen fandt ikke, at der var tale om en krænkelse af artikel 8. Domstolen lagde herved vægt på, at ægteparret kunne skifte fælles efternavn, og at der ikke var peget på konkrete ulemper for klagerne som følge af afslaget.

*Sijka-sagen*³⁴ vedrørte en polsk statsborgers adgang til at ændre sit navn, ”Sijka”, til ”Krüger-Cylwich”, der var en sammensætning af klagerens mors pigenavn, Krüger, og klagerens tidligere giftenavn, Cylwich. De polske myndigheder afslog dette under henvisning til, at hun ikke opfyldte betingelserne for ændring af efternavn. Den polske navnelovgivning tillod som udgangspunkt kun navneændring under særlige betingelser, navnlig hvis efternavnet var upassende, uværdigt eller var af upolsk karakter, eller hvis ansøgeren de facto havde båret navnet gennem længere tid. Den tidligere Menneskeretskommission fandt, at det kunne anføres, at klageren havde et legitimt ønske om at kunne udtrykke en slægtsmæssig forbindelse til sin moders slægt. Kommissionen fandt imidlertid

³² Domstolens afvisningsafgørelse af 27. april 2000, sag nr. 42973/98.

³³ Domstolens afvisningsafgørelse af 27. september 2001, sag nr. 36797/97, G.M.B og K.M. mod Schweiz.

³⁴ Kommissionens afvisningsafgørelse af 10. september 1997 i sag nr. 26272/98.

ikke, at dette hensyn var tilstrækkeligt over for hensynet til navnestabilitet, som den polske navnelovgivning tilgodeså.

Domstolen har i *Petersen-sagen*³⁵ anført, at en forælder, der som følge af en separation ikke har forældremyndighed over et barn, kan anse det forhold, at barnet ”*continues to bear a joint surname as an outer sign of the continuing bond between them*”. Domstolen udtalte således i sagen under henvisning til en afgørelse fra den tidligere Menneskeretskommission, at en efterfølgende ændring af barnets efternavn i en sådan situation kan anses for en yderligere svækkelse af familiebandet mellem far og søn og dermed udgøre et indgreb i retten til respekt for familieliv, jf. artikel 8, stk. 1. I den konkrete sag fandt Menneskeretsdomstolen imidlertid ikke, at der var tale om et sådant indgreb. Domstolen lagde herved vægt på, at forældrene havde valgt, at barnet skulle bære moderens efternavn, at barnet således aldrig havde båret faderens efternavn, og at barnets efternavn således ikke på noget tidspunkt havde udgjort et ydre tegn på et bånd mellem faderen og barnet. Under disse omstændigheder fandt Menneskeretsdomstolen, at “*the connections between the applicant’s involvement in the choice of his child’s surname at the time of his birth and the later change of this surname are too remote as to..constitute any legitimate interest in the protection of the applicant’s family life with his son*”.

I den nævnte kommissionsafgørelse³⁶ (*Rogl-sagen*) bar barnet oprindeligt faderens efternavn, og ændringen heraf udgjorde dermed et indgreb i faderens ret til respekt for sit familieliv. Det blev dog heller ikke i denne sag fundet, at der var tale om en krænkelse af artikel 8, da navneændringen var i overensstemmelse med tysk navnelovgivning, der var tilstrækkelig klar og præcis, da ændringen måtte antages at være begrundet i hensynet til, at barnet kunne få en stedbrors og stedfars efternavn, der også var moderens efternavn, da myndighederne ved afgørelsen havde lagt vægt på, at et sådant nyt fælles efternavn i henhold til ekspertudtalelser tillod et barn at integrere sig fuldt ud i den nye familie, da klageren var blevet hørt i forbindelse med navneændringen, og da de nationale domstole havde foretaget en afvejning af hensynet til den biologiske faders ret til familieliv og de modstående hensyn til barnet. Kommissionen udtalte i den forbindelse bl.a.:

”Moreover, the Commission finds that the applicant, assisted by counsel, was involved in the decision-making process, seen as a whole to a degree sufficient to provide him with the requisite protection of his interests. The procedural requirements implicit in Article 8...were therefore complied with...”

³⁵ Domstolens afvisningsafgørelse af 6. december 2001 Petersen mod Tyskland.

³⁶ Kommissionens afvisningsafgørelse af 10. maj 1995 i sagen Rogl mod Tyskland.

Endvidere kan henvises til, at den tidligere Menneskeretskommission i sin admissibilitetsafgørelse af 21. april 1998 i sag nr. 25701/94 ikke fandt, at den græske lovgivning, der krævede, at alle skulle have et efternavn, var i strid med konventionens artikel 3 eller 8. Sagen vedrørte den tidligere græske konge og 8 medlemmer af hans familie, der traditionelt ikke havde noget efternavn. I Kommissionens afvisningsafgørelse af 2. juli 1997 i sag nr. 27868/95 (Salonen mod Finland) fandt Kommissionen ikke, at de finske myndigheder havde krænket artikel 8 ved at afvise forældrenes ønske om at give deres barn navnet "Ainut Vain Marjaana", da dette blev anset for at være i strid med finsk praksis, og da der ikke var angivet en begrundelse for ansøgningen.

4.4.2.2. Artikel 14 sammenholdt med artikel 8

Efter artikel 14 i Den Europæiske Menneskeretskonvention skal nydelsen af de i denne konvention anerkendte rettigheder og friheder sikres uden forskel på grund af køn, race, farve, sprog, religion, politisk eller anden overbevisning, national eller social oprindelse, tilhørsforhold til et nationalt mindretal, formueforhold, fødsel eller ethvert andet forhold.

Forskelsbehandling er dog kun i strid med bestemmelsen, hvis den ikke har en objektiv og rimelig grund, eller hvis der mangler et rimeligt og proportionalt forhold mellem det anvendte middel og formålet.³⁷

På navneområdet har bestemmelsen i Menneskeretsdomstolens praksis navnlig haft betydning i sammenhæng med artikel 8 for så vidt angår spørgsmål om diskrimination på grundlag af køn.

I *Burghartz-sagen*, der er nævnt ovenfor, ønskede klageren i overensstemmelse med tysk navnelovgivning at tage sit eget efternavn efterfulgt af sin kones efternavn uden bindestreg. Schweizisk navnelovgivning forbød imidlertid, at en ægtemand tog sin kones efternavn, medmindre dette var besluttet i forbindelse med forlovelsen af parterne. Efter retspraksis var det dog muligt som et uofficielt navn at anvende ægtefællernes navne forbundet med bindestreg. Menneskeretsdomstolen fandt, at der var tale om diskrimination på grundlag af køn, og at denne diskrimination ikke kunne retfærdiggøres af hensynet til "familiens enhed", som lå bag den schweiziske lovgivning. Domstolen fandt herefter, at der forelå en krænkelse af artikel 8 sammenholdt med artikel 14. Der kunne ikke lægges vægt på, at det var muligt at anvende et bindestregnavn, da der alene var tale om et uofficielt navn, der ikke ville kunne anvendes på officielle papirer.

³⁷ Jf. Domstolens dom af 27. marts 1998 i sagen Petrovic mod Østrig, præmis 30, med yderligere henvisninger.

I *Bijleveld-sagen*, der er nævnt ovenfor, klagede en hollandsk statsborger bl.a. over den hollandske navnelovgivning, der fastsatte, at et barn født i ægteskab automatisk får faderens efternavn, hvis parret ikke inden en bestemt frist afgiver en erklæring om, at barnet skal have et andet navn. Klageren gjorde bl.a. gældende, at frist-reglen udgjorde en krænkelse af art. 8 sammenholdt med artikel 14, idet den gav faderen i et ægteskab vetoret i forhold til barnets navn. Domstolen udtalte herom bl.a.:

”Recalling the margin of appreciation of Contracting States as to the assessment whether and to what extent differences in otherwise similar situations justify a difference in treatment, the Court accepts that Contracting States may regard as undesirable a situation in which the surname of a child would remain undetermined until both parents have reached an agreement on this point, and in order to prevent such a situation, establish an automatic rule which applies in the absence of such an agreement. It therefore considers that, as to the difference in treatment complained of in the present case, there is a reasonable relationship of proportionality between the means employed and the aim sought to be realised.”

Stjerna-sagen, der er nævnt ovenfor, vedrørte en finsk statsborger, der bar efternavnet ”Stjerna”, men som ønskede dette ændret til ”Tavastjerna”. Han gjorde i den forbindelse bl.a. gældende, at dette navn var båret af en af hans forfædre. De finske navnemyndigheder afslog imidlertid, da det ikke var godtgjort, at klageren rent faktisk nedstammede fra en bærer af navnet ”Tavastjerna”. Der blev herved lagt vægt på, at den første bærer af navnet ”Stjerna” var født uden for ægteskab i 1764, og at en eventuel familieforbindelse måtte anses for at være så fjern, at den ikke kunne begrunde, at klageren tog dette navn. Menneskeretsdomstolen fandt, at der ikke var tale om en krænkelse af artikel 8 sammenholdt med artikel 14, da begrundelsen om, at navnet ikke var blevet båret af ansøgerens slægt i over 200 år, ikke var diskriminerende, og at det forhold, at klagerens forfar var født uden for ægteskab, ikke havde været afgørende for afslaget.

4.4.3. Om transseksuelle personers navne

4.4.3.1. Transseksuelle, der har gennemgået en kønsskifteoperation

Domstolen har i en række sager behandlet spørgsmålet om, i hvilket omfang personer, der har gennemgået en kønsskifteoperation, har krav på, at offentlige myndigheder anerkender kønsskiftet retligt.³⁸

³⁸ Se Lorenzen m. fl., Den Europæiske Menneskeretskonvention med kommentarer, 2. udgave, 2003, side 395ff med yderligere henvisninger.

Den Europæiske Menneskeretsdomstol nåede i den principielle *Christine Goodwin-sag*³⁹ frem til, at det udgjorde en krænkelse af konventionens artikel 8, at klageren, der havde fået foretaget en kønsskifteoperation fra mand til kvinde, ikke i retlig henseende blev anerkendt som kvinde.

Christine Goodwin, der er britisk statsborger, gennemgik i 1990 en kønsskifteoperation fra mand til kvinde. Udgifterne til behandlingen og operationen blev betalt af den nationale sygesikring. Christine Goodwin påstod bl.a., at hun havde været udsat for sexchikane på sin arbejdsplads, og et sagsanlæg havde været nytteløst, idet hun i retlig henseende blev betragtet som en mand. Hun blev efterfølgende fyret på grund af helbredsmæssige problemer, men hun fastholdt selv, at det skyldtes, at hun var transseksuel. I forbindelse med at hun begyndte på en ny arbejdsplads, var det påkrævet, at hun fremviste sit personnummer. Hun havde selv forinden forgæves forsøgt at få et nyt personnummer fra den nationale administrative myndighed. Hun påstod, at hendes arbejdsgiver som følge heraf havde haft mulighed for at undersøge hendes baggrund, at oplysningerne om hendes transseksualitet var kommet frem, og at dette havde medført, at hun nu blev udsat for problemer på sin arbejdsplads. Endvidere havde hun oplevet problemer i forbindelse med sine bidrag til socialforsikring, idet den administrative myndighed havde oplyst hende om, at hun ikke ville være berettiget til folkepension som 60-årig, hvilket var pensionsalderen for kvinder, men at hun skulle betale pensionsbidrag, indtil hun fyldte 65 år, hvilket var pensionsalderen for mænd. Hertil kom, at hun ind i mellem modtog breve adresseret til det mandlige navn, der var givet hende ved fødslen.

Domstolen nåede frem til, at der var sket en krænkelse af artikel 8, idet Storbritannien ikke i retlig henseende havde anerkendt hendes nye køn.

Domstolen bemærkede bl.a., at den tidligere havde afsagt dom i sager vedrørende transseksuelles situation i Storbritannien. I disse sager havde Domstolen fundet, at den nationale praksis, hvorefter fødselsattester ikke kunne ændres i overensstemmelse med efterfølgende ændringer af personens køn, ikke udgjorde et indgreb i retten til respekt for privatlivet. Domstolen udtalte imidlertid, at det var afgørende, at konventionen blev fortolket og anvendt på en måde, der gjorde rettighederne praktisk anvendelige og effektive og ikke teoretiske og illusoriske. Domstolen fandt således, at konventionen skulle fortolkes i lyset af nutidens forhold ("*present day conditions*").

Domstolen fandt, at selvom klageren var født som mand, havde undergået en kønsskifteoperation og levede som kvinde, var hun i retlig henseende forblevet en mand. Dette havde haft betydning for klagerens liv, idet en persons køn havde retlig relevans i forbindelse med bl.a. pension og pensionsalder.

³⁹ Christine Goodwin mod Storbritannien, Domstolens dom af 11. juli 2002.

Domstolen fandt under hensyntagen til antallet af transseksuelle i Storbritannien og til, at det ikke fandtes bevist, at tredjepersoner ville lide skade, hvis fødselsregistreringssystemet blev ændret, var det ikke nødvendigt at opretholde den historiske baggrund for fødselsregistreringssystemet.

Selvom de problemer og uligheder, som klageren oplevede efter sin operation, ikke kunne karakteriseres som daglige indgreb i hendes privatliv, understregede Domstolen, at konventionens kerne var respekten for menneskelig værdighed og frihed.

Domstolen udtalte i præmis 91:

”The Court does not underestimate the difficulties posed or the important repercussions which any major change in the system will inevitably have, not only in the field of birth registration, but also in the areas of access to records, family law, affiliation, inheritance, criminal justice, employment, social security and insurance. However, as is made clear by the report of the Interdepartmental Working Group, these problems are far from insuperable, to the extent that the Working Group felt able to propose as one of the options full legal recognition of the new gender, subject to certain criteria and procedures. (...) Nor is the Court convinced by arguments that allowing the applicant to fall under the rules applicable to women, which would also change the date of eligibility for her State pension, would cause any injustice to others in the national insurance and State pension systems as alleged by the Government. No concrete or substantial hardship or detriment to the public interest has indeed been demonstrated as likely to flow from any change to the status of transsexuals and, as regards other possible consequences, the Court considers that society may reasonably be expected to tolerate a certain inconvenience to enable individuals to live in dignity and worth in accordance with the sexual identity chosen by them at great personal cost.”

Domstolen anerkendte således, at en ændring i systemet ville have væsentlige følger for ikke alene fødselsregistrering, men også områder som adgang til registre, familieret, slægtskab, arveret, ansættelse, social sikring og forsikring, men fastholdt at disse problemer var langt fra uoverstigelige. Endvidere anerkendte Domstolen, at det med rimelighed kunne forventes af samfundet, at det måtte acceptere en vis ulejlighed med henblik på at gøre det muligt for enkeltpersoner at føre et liv i værdighed og i overensstemmelse med den seksuelle identitet, de havde valgt med store personlige omkostninger til følge. Idet der ikke fandtes at være nogen væsentlige offentlige interesser, der opvejede klagerens interesse i at opnå juridisk anerkendelse af sit nye køn, konkluderede Domstolen, at afvejningen nu faldt ud til klagerens fordel, og at der derfor var sket en krænkelse af konventionens artikel 8.

4.4.3.2. Transseksuelle, der ikke har gennemgået en kønsskifteoperation

Domstolen ses endnu ikke at have taget stilling til, om staten i forhold til navnelovgivningen har en positiv forpligtelse til at tillade transseksuelle personer, der ikke har gennemgået en kønsskifteoperation, ændringer af kønsspecifikke navne⁴⁰.

Folketingets ombudsmand har dog i en utrykt afgørelse af 10. oktober 1997 (j.nr. 1197-828-650 CC) taget stilling til en sag, hvor en præ-opereret transseksuel ønskede at ændre sit kønsspecifikke efternavn til det modsatte køn. Civilretsdirektoratet havde meddelt afslag med den begrundelse, at der hverken i navnelovens § 8, nr. 5, eller § 6 var hjemmel til at imødekomme ansøgningen. Ombudsmanden anførte, at han ikke fandt holdepunkter for at antage, at Civilretsdirektoratets praksis stred mod Menneskeretsdomstolens praksis om transseksuelle. Ombudsmanden besluttede derfor ikke at indlede en nærmere undersøgelse af sagen.

Afgørelsen er blevet kritiseret i teorien⁴¹, idet det bl.a. er blevet anført, at det for den transseksuelle, der er påbegyndt forberedelserne til kønsskifteoperationen, og som i praksis lever som det modsatte køn, kan give sig udslag i krænkende situationer, hvis vedkommende ikke kan ændre sit navn til det køn, som han eller hun vil få med kønsskifteoperationen.

På den baggrund og på baggrund af bl.a. en analyse af de principper, som Menneskeretsdomstolen i øvrigt har lagt vægt på i relation til post-operative transseksuelle, anføres det i artiklen, at det må anses som tvivlsomt, om der – i relation til transseksuelle, der forbereder en kønsskifteoperation – er sket en rimelig afvejning af de generelle statslige interesser over for individets interesser, og at navneforandring bør tillades tidligere, f.eks. når ”hverdagstesten” er påbegyndt, hvis den transseksuelle ønsker dette. Det anføres ikke direkte, at retstilstanden må antages at være i strid med Danmarks konventionsforpligtelser.⁴²

⁴⁰ I Domstolens dom af 11. juli 2002 sagen I mod Storbritannien gjorde klageren bl.a. gældende, at den myndighed, der udsteder kørekort, i relation til personer, der var under kønsskifte, ikke (længere) ændrede den kode i kørekortet, som viste bærerens navn (præmis 45). Domstolen tog imidlertid ikke stilling til dette klagepunkt. I dom af 12. juni 2003, van Kück mod Tyskland, gennemgik klageren en kønsskifteoperation i den samme periode som appelsagen i Tyskland blev behandlet.

⁴¹ Jf. Marianne Holdgaard Bukh og Christina Ladefoged, *Når navnet bliver et problem – om transseksuelles ret til navneændring*, Juristen 2000, side 58ff.

⁴² Lignende synspunkter er anført i *Kønsskifte – juridisk set*, kapitel 7, af Marianne Holdgaard og Bettina Lemann Kristiansen, (endnu upubliceret manuskript) forventes udgivet 2004.

4.4.4. Udvalgets overvejelser

4.4.4.1. Forholdet til navnelovgivning generelt

Udvalget hæfter sig ved, at Menneskeretsdomstolen i sin praksis har fastholdt, at konventionslandene i deres navnelovgivning har en vid skønsmargin med hensyn til, hvilke restriktioner der kan sættes for borgernes adgang til navneændringer.

Restriktioner kan således begrundes i samfundsmæssige hensyn, f.eks. for at sikre en korrekt befolkningsregistrering, for at sikre efternavnet som middel til personlig identifikation og forbindelsesled til bærere af et bestemt efternavn til en familie og af hensyn til familiens enhed. Endvidere synes hensynet til navnestabilitet at kunne begrunde ganske restriktive regler, jf. *Sijka-sagen*.

Det gælder dog ikke, som i *Burghartz-sagen*, hvis reglerne er diskriminerende på grundlag af køn, medmindre dette er sagligt og objektivt begrundet. Som anført i *Bijleveld-sagen* er konventionen således ikke til hinder for at opretholde en regel som den eksisterende § 1, stk. 3, i navneloven, hvorefter et barn automatisk får moderens efternavn, hvis den eller de, der har forældremyndigheden over barnet, ikke inden 6 måneder efter barnets fødsel har tillagt barnet et efternavn.

Udvalget har i forhold til ændring af børns mellem- og efternavne endvidere overvejet, om der i lyset af *Rogl-sagen* kan antages at gælde en pligt til høring af en forælder, der ikke har del i forældremyndigheden⁴³. Dette skyldes, at det følger af Menneskeretsdomstolens praksis, at der efter artikel 8 gælder en generel ret for den part, hvis ret til respekt for privat- eller familieliv der gøres indgreb i, til at deltage i "the decision-making process"⁴⁴.

Udvalget har i det følgende søgt at afgrænse tilfælde, hvor det må antages, at der ikke gælder et krav om høring. Som det fremgår af det ovenfor anførte, er Menneskeretsdomstolens praksis på området imidlertid ganske sparsom. Det kan derfor ikke udelukkes, at Domstolen i en senere sag kunne komme frem til, at Menneskeretskonventionen stiller krav om høring i videre omfang end antaget af udvalget.

Det følger af Menneskeretsdomstolens afgørelse i *Petersen-sagen*, at en høringspligt ikke kan antages at gælde i det tilfælde, hvor barnet ikke på noget tidspunkt har båret efternavnet til den forælder, der ik-

⁴³ Hvis begge forældre har del i forældremyndigheden, skal begge samtykke til en navneændring, jf. § 2 i lov om forældremyndighed og samvær, lov nr. 387 af 14. juni 1995 med senere ændringer.

⁴⁴ Se Lorenzen m.fl., *Den Europæiske Menneskeretskonvention med kommentarer*, 2. udgave, 2003, side 403 (bortadoption uden biologisk fars viden og samtykke), 404-5 om forældremyndighed og samvær mellem forældre og børn og side 408-410 om tvangsfjernelse af børn.

ke har del i forældremyndigheden. Det samme må antages at gælde ved mellemnavne. Som følge heraf vil det ikke være nødvendigt at indføre en høringsregel ved *navngivning* af et barn.

Det samme må efter udvalgets opfattelse antages i den situation, hvor barnet har båret f.eks. en faders efternavn, men hvor dette efterfølgende er ændret til et andet efternavn, og hvor der herefter på ny bliver tale om at ændre barnets efternavn. Det skyldes, at en ændring af det nye efternavn ikke kan anses for en yderligere svækkelse af båndet mellem barnet og barnets far, da barnets efternavn i forvejen ikke viser et sådant bånd.

Det bemærkes, at et krav om høring ikke er det samme som et krav om, at den forælder, der ikke har del i forældremyndigheden over et barn, skal samtykke til navneændringen. Det vil således – som i *Rogl-sagen* - bero på en konkret vurdering, om der er tilstrækkelige hensyn, der taler for ændringen, til, at disse hensyn bør tillægges større vægt end hensynet til beskyttelse af den pågældende forælders ret til respekt for sit privatliv og familieliv. En bestemmelse om høring har til formål at sikre, at der under beslutningsprocessen kan tages højde for sådanne forhold og dermed, at en ansøgning om navngivning og navneændring kan afslås, hvis betingelserne herfor er opfyldt.

Selvom barnet bærer samme mellem- eller efternavn som den pågældende forælder, må det på det foreliggende sparsomme grundlag efter udvalgets opfattelse med en vis usikkerhed antages, at navneændring som udgangspunkt kan foretages imod den pågældende forælders protest, hvis forælderen ikke eller kun i kort tid har boet sammen med barnet, medmindre der f.eks. ved samvær har været en lignende nær kontakt mellem barn og forælder. I disse tilfælde vil der således i almindelighed ikke være behov for en nærmere vurdering af baggrunden for den ønskede navneændring. Der vil således i disse tilfælde i almindelighed være tilstrækkeligt tungtvejende grunde til at tilsidesætte en eventuel protest fra en forælder, der ikke har del i forældremyndigheden.

Udvalget finder på baggrund af den anførte usikkerhed om, hvorvidt og i givet fald i hvilket omfang Menneskeretskonventionens artikel 8 stiller krav til høring af en forælder, der ikke har del i forældremyndigheden over et barn, at der i udvalgets lovforslag bør indgå et krav om høring, hvis barnet bærer den pågældende forælders mellem- eller efternavn, og dette ønskes ændret.

Om udvalgets overvejelser om udformningen af en sådan regel henvises til kapitel 5 og 6.

4.4.4.2. Særligt om transseksuelles navneforhold

Efter udvalgets opfattelse må *Christine Goodwin*-dommen forstås således, at transseksuelle, der har gennemgået en kønsskifteoperation, retligt skal anerkendes i overensstemmelse med det nye køn i alle henseender inden for navnelovgivningen, jf. dommens præmis 91, hvorefter kønsskifteoperationen ikke alene skal anerkendes i forhold til fødselsregistreringen, men også "*in the areas of access to records, family law, affiliation, inheritance, criminal justice, employment, social security and insurance.*" Dette indebærer efter udvalgets opfattelse også retten til at få et navn i overensstemmelse med det nye køn.

Om transseksuelle, der ikke har gennemgået en kønsskifteoperation, finder udvalget ikke, at den eksisterende praksis fra Menneskeretsdomstolen giver grundlag for at fastslå, at der i henhold til konventionen består en pligt til at tillade navneændring til et kønsspecifikt navn af det modsatte (ønskede) køn.

Udvalget har herved navnlig lagt vægt på, at Menneskeretsdomstolen ikke har udtalt sig om dette spørgsmål, og at Domstolen tværtimod i en række sager har lagt vægt på, at sagen drejede sig om, hvorvidt staten retligt burde anerkende resultaterne af en kønsskifteoperation. Det kan således ikke med sikkerhed lægges til grund, at Menneskeretsdomstolen vil anvende de samme principper og vurderinger på præ-opererede transseksuelle, som den har lagt til grund i sin praksis om post-opererede transseksuelle.

Det forhold, at en ret for transseksuelle, der ikke har gennemgået et kønsskifteoperation, til at tage et kønsspecifikt navn, der betegner det modsatte køn, ikke kan antages at eksistere i henhold til konventionen, udelukker imidlertid ikke medlemsstaterne fra at gå videre, end konventionen kræver. Om udvalgets overvejelser om, hvorvidt præ-opererede transseksuelle i bestemte tilfælde bør tillades at ændre navn, henvises til pkt. 5.4.4.

Kapitel 5

Udvalgets almindelige overvejelser

5.1. Udvalgets overvejelser om de grundlæggende principper for en ny navnelov

5.1.1. Navnes funktion

En persons navn er den almindelige og officielle betegnelse for den pågældende. For den enkelte er det en personlig og privat sag, hvilket navn den pågældende bærer, og de interesser, som den enkelte knytter til navnet, kan variere betydeligt. I Danmark er efternavnet således ofte udtryk for en tilknytning til en bestemt slægt. For andre er navnet i højere grad et udtryk for deres identitet og individualitet eller et symbol på deres forankring i en bestemt kulturel eller religiøs tradition. Der findes også personer, der alene tillægger navnet en praktisk betydning som en enkel måde at skelne forskellige personer fra hinanden på.

Det vil således på den ene side kunne opleves krænkende, hvis lovgivningen hindrer en person i at tage det navn, den pågældende ønsker. På den anden side kan det opleves krænkende, hvis en person kan tage et navn, der signalerer tilknytning til en bestemt slægt, som den pågældende ikke har nogen tilknytning til. På linje hermed kan det opleves krænkende, hvis en person kan tage et navn, der anvendes af en juridisk person eller som varemærke.

I forhold til andre er navnets vigtigste funktion at identificere den enkelte borger på en enkel, smidig og hensigtsmæssig måde. Dette gælder både i den daglige omgang mellem borgerne og i forholdet mellem borgere og offentlige myndigheder. Navnlig i den sidste relation har indførelsen af personnummeret dog betydet, at myndighedernes identifikation af borgerne i meget vidt omfang kan ske uafhængigt af den pågældendes navn og eventuelle ændringer heri.

En vid adgang til at ændre navn har navnlig tidligere kunnet gøre det vanskeligt at identificere den enkelte i dagligdagen. Hvis en person med et efternavn, der viser den slægtsmæssige tilknytning, tager et helt nyt efternavn, vil det således ikke længere være muligt at se, fra hvilken slægt den pågældende stammer. Hyppige navneændringer vil endvidere i et vist omfang kunne vanskeliggøre kommunikationen mellem borgerne. Det har navnlig tidligere kunnet være tilfældet, hvis en kreditor ønskede kontakt med en uvillig debitor, der hele tiden skiftede navn. Fra et samfundsperspektiv kan der således peges på en interesse i en vis navnestabilitet, selvom hensynet ikke længere er så tungtvejende som før indførelsen af personnumre.

Det kan derfor på den ene side fortsat være hensigtsmæssigt at fastsætte lovmæssige rammer for muligheden for at vælge eller ændre et personnavn, mens der på den anden side nok kan ske en liberalisering af reguleringen af borgernes mulighed for at vælge eller ændre navn. En sådan liberalisering vil efter udvalgets opfattelse også kunne medføre forbedrede muligheder for integration af personer, der tilflytter fra udlandet.

5.1.2. Nærmere om udmøntningen af de grundlæggende principper for en ny navnelov

Efter udvalgets opfattelse skal navneloven fastsætte de lovgivningsmæssige rammer for, hvilke navne befolkningen kan tage. Loven skal således kun sætte rammerne for navneudviklingen i Danmark, men ikke styre udviklingen inden for disse. Udvalget har herved lagt vægt på hensynet til så vidt muligt at undgå statslig detailregulering af forhold, som i væsentlig grad berører den enkeltes privatliv. Det er derfor også vigtigt, at en kommende navnelov ikke sætter for stramme rammer for udviklingen af navnetraditionerne i Danmark.

Siden vedtagelsen af den gældende navnelov i 1981 har samfundsudviklingen bl.a. med hensyn til kønsligestilling og ændret befolkningssammensætning medført en øget samfundsmæssig forventning om tolerance over for og accept af anderledes navnekulturer og navnebrug.

Endvidere stilles der i lyset af den hastige samfundsudvikling og de væsentlige påvirkninger fra udlandet betydelige krav til rummeligheden og fleksibiliteten af en kommende navnelov, også fordi det er vanskeligt at forudse behovet for ændringer frem i tiden.

Efter udvalgets opfattelse bør loven derfor gøres så fleksibel, at det ikke snart igen vil være nødvendigt med en revision af loven.

På baggrund heraf samt af det anførte om navnets betydning for den enkelte finder udvalget, at navnelovgivningens så vidt muligt bør give borgerne adgang til at lade de forskellige bevæggrunde, der ligger bag navneønsker, komme til udtryk ved valg af navn.

Borgerne bør således som udgangspunkt have ret til selv at bestemme deres eget navn, medmindre der er stærke grunde til at hindre den pågældende i at tage det navn, vedkommende ønsker.

Afgørende for udmøntningen af et sådant princip, der har valgfriheden som udgangspunkt, bliver naturligvis, hvilke grunde der er tilstrækkeligt stærke til, at samfundet skal hindre et menneske i at tage et

navn, som den pågældende ønsker sig. Der skal med andre ord foretages en afvejning mellem på den ene side hensynet til individets selvbestemmelsesret og på den anden side hensynet til andre borgere samt samfundets interesser.

Stærke grunde til at afslå et navneønske foreligger efter udvalgets opfattelse ikke, hvis det hensyn, der skal begrunde en restriktion i valgfriheden, primært er et hensyn til at undgå ulempe for den, der ønsker en ændring af navnet. I dette tilfælde må det som udgangspunkt være den pågældende selv, der afgør, om ulemperne ved at tage et bestemt navn overstiger fordelene herved. Heraf følger f.eks., at det som udgangspunkt bør være op til borgerne, om de ønsker at tage et nyt efternavn, der ikke længere afspejler de pågældendes slægtsmæssige tilknytning. Tilsvarende bør der som udgangspunkt fremover være adgang til at tage et beskyttet efternavn, hvis ansøgeren har fået tilladelse fra alle bærere af dette navn. Som et yderligere eksempel kan nævnes, at det efter udvalgets opfattelse ikke længere bør være op til myndighederne at afgøre, om et fornavn kan blive til ulempe for ansøgeren.

Tilsvarende finder udvalget, at det forhold, at et navn følger en anden navnetradition end den danske, i almindelighed ikke i sig selv kan antages at være tilstrækkeligt til at hindre en person i at tage navnet. Som følge heraf bør borgerne f.eks. ikke længere – uanset deres etniske baggrund – være afskåret fra at vælge et nyt efternavn, alene fordi dette strider mod dansk sprogbrug. Afgørende bør i stedet være, om navnet har en sådan karakter, at det vil hindre kommunikationen i samfundet, og dermed om det vil være uegnet til at blive anvendt som navn har i landet.

5.2. Overvejelser om reglerne om efternavne

Som anført i udvalgets kommissorium skal udvalget bl.a. vurdere, i hvilket omfang der er behov for en modernisering og liberalisering af reglerne om beskyttelse af slægtsnavne. Udvalget skal bl.a. overveje, om udviklingen i samfundet fortsat berettiger et ufravigeligt krav om slægtsmæssig tilknytning til et allerede eksisterende efternavn som betingelse for at få ret til navnet som efternavn.

Udvalget har således overvejet, om der bør indføres en ordning – som i Norge – hvorefter visse navne, der bæres af et stort antal personer, bør kunne tages af enhver, uanset om ansøgeren har en slægtsmæssig tilknytning til navnet, jf. pkt. 5.2.1.

Udvalget har herudover overvejet, om der også i øvrigt bør ske en liberalisering af adgangen til at tage et efternavn. Udvalgets overvejelser om disse spørgsmål samt om øvrige ændringer i reglerne om efternavne er anført under pkt. 5.2.2-5.2.9.

5.2.1. Udvalgets overvejelser om den norske model

De gældende regler

Lovgivningen om personnavne har siden 1904 bygget på et princip om beskyttelse af efternavne.

Princippet indebærer, at man kun kan opnå tilladelse til at bære et forbeholdt (beskyttet) efternavn, hvis man har tilstrækkelig slægtsmæssig tilknytning til navnet. Det gælder også de almindelige danske efternavne, der ender på –sen.

Siden navneloven af 1961 har det samme været gældende for mellemnavne.

Den norske model

I udvalgets kommissorium er det anført, at udvalget i lyset af traditionen for samarbejde mellem de nordiske lande på det familieretlige område bør inddrage udviklingstendenserne i disse lande, herunder de seneste reforminitiativer i Norge.

Udvalget har på den baggrund overvejet, om der kunne være anledning til at foreslå en model for beskyttelse af slægtsnavne svarende til de norske regler, der i store træk går ud på følgende:

- Efternavne, som bæres af flere end 200 personer, er ikke beskyttede og kan frit tages af andre (§ 3, stk. 1).
- Efternavne, som 200 eller færre personer bærer, er beskyttede og kan kun tages af andre, hvis alle, der bærer navnet, giver samtykke (§ 3, stk. 2). Fra denne hovedregel gælder en række undtagelser, således at personer, der har en nærmere bestemt tilknytning til navnet, alligevel kan tage det uden samtykke (§ 4).
- Efternavne, som ikke er registreret i CPR som værende i brug som efternavn i Norge, kan frit tages som efternavn (§ 3, stk. 3). Fra denne hovedregel gælder 3 undtagelser, der indebærer, at visse efternavne, der ikke er i brug, alligevel ikke kan tages (§ 3, stk. 3, nr. 1-3).

Om den norske navnelov henvises endvidere til pkt. 4.1.

Udvalgets overvejelser og forslag

Ved overvejelsen af, om der som i Norge bør ske en fravigelse af kravet om slægtsmæssig tilknytning til et efternavn som betingelse for at kunne tage det, har udvalget taget udgangspunkt i, at der, som det er udtrykt i udvalgets principielle overvejelser om udgangspunktet for en ny navnelov, skal være *stærke grunde* for at hindre et menneske i at tage det efternavn, det ønsker. Udgangspunktet kan ikke være det modsatte, at der skal stærke grunde til for at tillade et menneske at skifte navn. I et moderne samfund ville det være at vende tingene på hovedet.

Som anført under pkt. 5.1.1 er efternavnet ofte udtryk for en slægtsmæssig tilknytning til andre bærere af samme navn. Dette er også naturligt i dansk sammenhæng, hvor navnelovgivningens som nævnt siden 1904 har hvilet på et krav om slægtsmæssig tilknytning til et efternavn.

Udvalget finder derfor, at hensynet til beskyttelse af slægtsfølelsen fortsat bør være et tungtvejende hensyn ved udformningen af den kommende navnelov, og at dette hensyn som udgangspunkt er tilstrækkeligt tungtvejende til fortsat at afskære individuelle ønsker om at tage et eksisterende efternavn, medmindre der foreligger den fornødne slægtsmæssige tilknytning.

Udvalget finder imidlertid, at afvejningen af hensynet til den, der ønsker et navn, over for hensynet til dem, der i forvejen bærer det pågældende navn, må falde forskelligt ud afhængig af, hvor udbredt det navn, der er tale om, er. Et navn, der bæres af et forholdsvis begrænset antal personer, vil således formentlig blive opfattet som havende en højere grad af individuelt slægtsmæssigt særpræg end navne, der bæres af mange mennesker fordelt over hele landet. Risikoen for, at en person, der får et i forvejen almindeligt udbredt navn, vil blive identificeret med eller sat i relation til de øvrige bærere af navnet, er langt mindre – om overhovedet eksisterende – end for en person, der får et mindre udbredt navn. Den potentielle ”kränkelsesrisiko” for bærerne af et navn ved, at andre også kan tage navnet, må med andre ord anses at være faldende, jo mere udbredt det pågældende navn er.

Ved meget udbredte navne er der næppe nogen reel kränkelsesrisiko overhovedet, da personer, der bærer et meget udbredt navn, ikke har nogen forventning om slægtsmæssig forbindelse til andre personer, der bærer samme navn. Der kan i den forbindelse tillige henvises til betænkning om Dansk Navneskik, 1899, side 136ff., hvor det efter en statistisk gennemgang af udbredelsen af –sen-navne i visse dele af Danmark er anført:

”Hermed maa det være klart godtgjort, at vort Folk har underkastet sig en saadan Ensformighed, at Tusinder, ja i nogle Tilfælde Hundredetusinde bære

det samme Slægtnavn. Men herved mister netop et saadant Navn sin Karakter af at være en Slægts Navn.

Familienavne have jo netop deres ædle Værdi derved, at de ere det ydre Mærke paa alle dem, som ved Blod og fælles Afstamning høre sammen, og de yde deres Hjælp til, at Familieforbindingen, der i hvert Samfund knytter de inderligste og dybest gribende Baand, bliver holdt i Hævd; men ved hine Navne, som Legioner bære, er Navnets Betydning som Slægtsbetegnelse fuldstændig svækket.⁴⁵

...

Hvad i øvrigt privates Eneret til deres Navne angaar, da findes der jo Familienavne, som bæres af saa stort et Antal Personer, at enhver Tanke om, at de skulde tilhøre én Slægt, maa anses for udelukket; det er enten mange ubeslægtede Familier eller Familier, hvis Slægtskab ikke kan udredes, som føre det samme Familienavn... Det synes klart, at der her ikke kan være Tale om en Eneret til Navnet.

En Ejendomsret vil først komme frem, naar man maa sige, at kun en enkelt Slægt, om end maaske kløftet eller stærkt forgrenet, bærer dette Navn."

Udvalget finder på denne baggrund, at der bør indføres en ordning med en grænse som i Norge, men således at det antal bærere af et efternavn, der skal til, for at navnet ikke længere er beskyttet og derfor frit kan tages, bør sættes noget højere end i Norge. Udvalget foreslår i den forbindelse, at grænsen sættes til 1.000 bærere.

Efternavne, der bæres af et antal personer, der ligger under denne grænse, vil fortsat være beskyttede, således at navnet kun kan tages af personer, som har en særlig, nærmere defineret tilknytning til navnet (eller som kan opnå samtykke fra alle bærere af navnet).

Et sådant forslag vil indebære en væsentlig liberalisering, idet en række hidtil beskyttede navne derved bliver givet fri. Det er dog kun navne, der er så udbredte, at krænkelsen af de nuværende bærere af navnene er minimal.

Den praktiske hovedregel målt i forhold til antallet af forskellige efternavne vil fortsat være, at navnet er beskyttet.

⁴⁵ Det anførte synspunkt bruges i den nævnte betænkning som udtryk for et behov for at indføre nye slægtsnavne til afskaffelse af -sennavnene, da disse anses at være udtryk for "Kedsommelighed og Upraktiskhed".

Ifølge oplysninger fra Danmarks Statistik var der pr. 1. januar 2003 kun 313 navne (ud af mere end i alt 160.000 slægtsnavne i Danmark), der blev båret af 1.000 eller flere personer. Kun disse 313 navne vil med en grænse på 1.000 ved den foreslåede ordning blive frigivet. Der henvises til bilag 5. Alle andre navne vil fortsat være beskyttede. I opgørelsen indgår både navne, der bæres som eget efternavn, og navne, der bæres som giftenavn.

Udvalgets forslag på dette punkt er udmøntet i udvalgets lovudkast §§ 2 og 3 med tilhørende bemærkninger.

5.2.2. Ret til at tage et efternavn på baggrund af slægtsmæssig tilknytning m.v.

5.2.2.1. Bør sondringen mellem giftenavn og eget efternavn opretholdes?

Udvalget har overvejet, om sondringen mellem giftenavn og eget efternavn bør opretholdes, eller om et navn, der er erhvervet på grundlag af ægteskab, fremover bør behandles som et hvilket som helst andet navn, den pågældende bærer eller har båret.

De gældende regler

Efter den gældende navnelov kan et eget efternavn gives videre til ægtefæller, børn, børnebørn, oldebørn samt pleje- og stedbørn.

Derimod kan et navn, der er erhvervet ved ægteskab, ikke gives videre til en senere ægtefælle, jf. § 4. Bærerens børn vil kunne få navnet i forbindelse med fødslen, jf. § 1, men ikke senere, jf. § 2, nr. 1 og 2, og § 8, nr. 1. I særlige tilfælde vil der dog kunne meddeles navnebevis på navnet efter § 8, nr. 5. Et barn, der tidligere har båret et sådant "forældergiftenavn", vil senere kunne genantage dette i medfør af § 2, nr. 3. Navnet vil i forhold til barnet være barnets eget efternavn, og barnet vil derfor kunne give dette navn videre til en senere ægtefælle og børn m.v. Tilsvarende kan et giftenavn ikke gives videre til stedbørn, jf. § 2, nr. 4, ligesom det ikke er muligt at tage en bedsteforælders eller oldeforælders giftenavn, jf. § 8, nr. 1. Den, der tidligere har båret et giftenavn, vil dog selv kunne genantage navnet i medfør af § 8, nr. 5, som giftenavn.

Udvalgets overvejelser

De gældende regler er efter de almindelige bemærkninger til forslaget til den gældende navnelov, pkt. 4.c, begrundet i hensynet til den tidligere ægtefælle. Den særlige undtagelse for børns navngivning, jf.

§ 1, er begrundet i hensynet til at sikre, at barnet kan få sin mors efternavn, også selv om dette måtte være erhvervet på grundlag af ægteskab, jf. Folketingstidende 1980/81, Tillæg A, spalte 2760-61.

Udvalget finder imidlertid ikke, at hensynet til den tidligere ægtefælle fortsat kan antages at være tilstrækkeligt tungtvejende til at opretholde den eksisterende sontring mellem eget efternavn og giftenavn.

Det skyldes for det første, at et ønske om at videreføre en tidligere ægtefælles efternavn uanset ægteskabets ophør normalt kun kan antages at være aktuelt, hvor bæreren har en sådan tilknytning til navnet, at det reelt opleves som en del af den pågældendes identitet i forhold til omverdenen. Hvis dette ikke er tilfældet, ville det således ofte være mere nærliggende i forbindelse med indgåelse af et nyt ægteskab at tage et andet efternavn.

Udvalget har endvidere lagt vægt på, at det forhold, at et efternavn er erhvervet på grundlag af samtykke fra en ægtefælle, ikke principielt adskiller sig fra den situation, hvor navnet i øvrigt er erhvervet på grundlag af samtykke, f.eks. fra en stedmor eller stedfar, og hvor der efter gældende ret ikke er nogen begrænsning i adgangen til at give et sådant navn videre. Det forhold, at et ægtepar, hvor f.eks. hustruen har taget mandens efternavn, efterfølgende bliver skilt, adskiller sig således ikke principielt fra den situation, hvor kontakten mellem f.eks. en plejemor og et plejebarn, der bærer plejemoderens efternavn, på et tidspunkt afbrydes på grund af uoverensstemmelser.

Den, der har båret et efternavn erhvervet på grundlag af ægteskab, må således i almindelighed antages at have en sådan tilknytning til navnet, at det bør behandles på linje med et hvilket som helst andet navn, som den pågældende har båret.

Det kan i den forbindelse bemærkes, at denne retstilstand fandtes frem til den gældende navnelov fra 1981, hvis en mand tog sin kones efternavn. En mand kunne efter 1961-loven ikke have et giftenavn. Ønskede en mand således sin kones efternavn, krævedes der en tilladelse hertil fra statsamtet (overøvrigheden), jf. den dagældende § 8, nr. 7. Sådant tilladelse, der blev meddelt kurant, medførte, at manden fik navnet som eget slægtsnavn, der kunne overføres til en ny ægtefælle, jf. bemærkningerne til lovforslaget til navneloven af 1981, Folketingstidende 1980/81 Tillæg A, spalte 2760 og spalte 2774. Denne ordning blev afskaffet med den gældende navnelov, der ligestillede mænds og kvinders giftenavne.

En afskaffelse af sontringen mellem giftenavn og eget efternavn vil indebære en væsentlig liberalisering af, hvilke navne det er muligt for borgerne at tage i medfør af bestemmelserne om

slægtsmæssig tilknytning. Det gælder ikke mindst som følge af, at en afskaffelse af sondringen også vil give adgang til at tage bedsteforældres, oldeforældres og tipoldeforældres giftenavne.

Endelig er der tale om en væsentlig administrativ forenkling, idet der ikke længere er behov for at opretholde en registrering af, hvilke navne der er erhvervet på grundlag af ægteskab, og hvilke der er erhvervet på andet grundlag.

Bør liberaliseringen kun gælde for giftenavne, der ikke er erhvervet i perioden fra den 1. april 1982 til den nye navnelovs ikrafttræden?

Udvalget har overvejet, om den foreslåede liberalisering i form af afskaffelse af sondringen mellem giftenavn og eget efternavn bør begrænses, således at den kun finder anvendelse for giftenavne, der enten er erhvervet før, den gældende navnelov trådte i kraft den 1. april 1982, eller er erhvervet efter, udvalgets forslag træder i kraft.

Baggrunden herfor er, at et giftenavn efter den gældende navnelov kun kan tages med samtykke fra ægtefællen. Efter den tidligere navnelov var der ikke krav om samtykke, hvis en hustru tog sin mands efternavn.

For giftenavne taget med samtykke kan det tænkes, at en samtykkende ægtefælle ved samtykket har lagt vægt på, at ægtefællen efter en ophævelse af ægteskabet ikke kunne give navnet videre. Det kunne derfor anføres, at en udvidelse af videregivelsesadgangen i disse tilfælde kan anses for en "bristende forudsætning" ved dette samtykke.

Udvalget har imidlertid fundet, at de ovennævnte hensyn, der taler for en liberalisering af reglerne om giftenavne, gør, at hensynet til at undgå en sådan "bristende forudsætning" ikke er en tilstrækkeligt tungtvejende grund til at afskære nogle bærere af giftenavne fra at blive omfattet af den foreslåede liberalisering. Hertil kommer, at opretholdelsen af én type giftenavne, men ikke andre typer giftenavne ville være meget vanskelig at administrere.

Udvalgets forslag

Udvalget foreslår på den baggrund, at der ikke længere skal gælde nogen særlige begrænsninger for adgangen til at videregive et navn, der er erhvervet på grundlag af ægteskab.

Forslaget herom er i udvalgets lovudkast udmøntet ved, at der ikke er medtaget særlige regler om giftenavne.

Eksisterende registreringer af og dokumentation for, at et navn er taget på grundlag af ægteskab, vil dermed ikke længere være af betydning for, om navnet f.eks. kan videregives til en senere ægtefælle eller ej. Eksisterende registreringer af og dokumentation for en persons "eget efternavn" vil alene have betydning i relation til, hvilke navne den pågældende tidligere har båret, og som dermed vil kunne genantages efter udkastet til § 4, stk. 1, nr. 1, og tages af den pågældendes efterkommere i medfør af udkastets § 4, stk. 1, nr. 2.

Forslaget indebærer således, at der for personer, der bærer et giftenavn – på linje med andre personer, der har ændret efternavn - alene vil være behov for at sondre mellem deres aktuelle efternavn og tidligere efternavne.

Om udvalgets overvejelser om betydningen heraf for udførelsen af vielsesattester og behandlingen af sager om navneændringer i forbindelse med vielser henvises til det, der er anført under pkt. 5.5.1.

5.2.2.2. Bør der være adgang til at tage en ugift samlevers efternavn?

De gældende regler

Efter den gældende navnelov er det alene ægtefæller, der har mulighed for at tage hinandens efternavne i kraft af deres samlivsfællesskab.

Ugifte samlevende kan således ikke tage et fælles efternavn, medmindre parterne hver for sig måtte have ret til samme navn.

Dog forekommer det i praksis, at ugifte samlevende, der har fælles børn, tager et nydannet fælles efternavn i medfør af § 6 og § 8, nr. 4, jf. pkt. 3.1.2.2.2.

Udvalgets overvejelser

Ægteskabsudvalget af 1969 anlagde i en række betænkninger fra midten af 1970'erne den familieretlige strategi, at man ikke burde sigte mod at forbedre ugifte samlevende pars retsstilling ved at tilvejebringe en samlet retlig regulering af samlivsforholdene til en slags ægteskab af anden klasse eller ved at skabe fælles lovgivning for ægteskabet og andre samlivsforhold. Udvalget foreslog imidlertid for-

skellige mere enkeltstående regler til forbedring af retsstillingen for ugifte samlevende par. Ægteskabsudvalget lagde endvidere vægt på, at ugifte samlevende ikke bør stilles bedre end ægtefæller, men i det højeste bør ligestilles med gifte.⁴⁶

Siden da er retsstillingen for ugifte samlevende på en række punkter blevet reguleret nærmere. Det er i den forbindelse meget almindeligt at gøre samlivsforholdets tidsmæssige udstrækning til et afgørende kriterium. I lejelovens §§ 75, stk. 2, og 77 er der således krav om 2 års samliv. Det samme gælder i arbejdsskadeforsikringslovens § 35, stk. 3, samt i boafgiftslovens § 1, stk. 2, litra d, samt § 22, stk. 1, litra d. Et krav om samlivets varighed kan eventuelt kombineres med en nærmere kvalifikation af samlivsforholdets karakter, f.eks. ved krav om ”fælles husstand” eller ”ægteskabslignende forhold”.⁴⁷

Fra 1974-80 steg antallet af ugifte samlevende fra ca. 200.000 til ca. 400.000. I 2003 var tallet knap 600.000, og de ugifte samlevende udgjorde skønsmæssigt ca. 22% af alle samlevende (gifte, registrerede partnere og ugifte)⁴⁸.

Efter den norske navnelovs § 4, stk. 2, kan samlevende, som har boet sammen i mindst 2 år, eller som har fælles barn, vælge navn på samme måde som ægtefæller, hvis den samlevende samtykker.

Som nævnt under pkt. 5.1.1 anses efternavnet ofte som udtryk for en slægtsmæssig tilknytning, således at bærere af fælles efternavn herved tilkendegiver, at de er i familie med hinanden.

Udvalget finder, at også ugifte samlevende i et ægteskabslignende forhold kan have en stærk og beskyttelsesværdig interesse i over for omverdenen at kunne tilkendegive, at de anser sig for en familie ved at anvende et fælles efternavn.

En ordning, hvorefter ugifte samlevende kan tage et fælles efternavn, vil endvidere være egnet til at styrke båndene i en familie af ugifte samlevende. Det gælder ikke mindst i forhold til børn i sådanne familier, hvor det forhold, at forældre og børn har et fælles efternavn, kan være medvirkende til at styrke en oplevelse af at være en del af en familie.

På den baggrund anser udvalget det for ønskeligt, at reglerne om, at en ægtefælle kan tage sin ægtefælles efternavn, således at de bærer det samme efternavn, udstrækkes til også at gælde faste samlivsforhold.

⁴⁶ Ægteskabsudvalget af 1969, betænkning 8 (nr. 915/1980), side 12, samt side 45-54.

⁴⁷ Jf. Ingrid Lund-Andersen m.fl. *Familieret*, 5. udgave, 2003, side 679, ved note 11.

⁴⁸ Jf. Ingrid Lund-Andersen m.fl. *Familieret*, 5. udgave, 2003, side 676, ved note 1-2.

Det anførte gælder uanset, om der er tale om samlevende af forskelligt eller samme køn, idet samhørighedshensynet i almindelighed må antages at være lige tungtvejende for begge grupper. Dette svarer endvidere til principperne bag lov om registreret partnerskab, der i vidt omfang ligestiller et registreret partnerskab med ægteskab.

Udvalgets forslag

Udvalget foreslår på den anførte baggrund en regel om, at en part i et ugift samlivsforhold skal kunne tage sin partners efternavn, således at de bærer det samme efternavn, hvis partneren samtykker heri.

Udvalget har overvejet, hvorledes begrebet ugifte samlevende nærmere bør afgrænses. De ovenfor anførte hensyn til de pågældendes familieliv gør sig efter udvalgets opfattelse som udgangspunkt kun gældende, hvis der er tale om et samlivsforhold af en vis fasthed. Udvalget foreslår derfor – på linje med den ovenfor nævnte lovgivning - at samlivet skal have varet i 2 år. En sådan begrænsning må også anses for nødvendig af hensyn til at undgå en risiko for omgåelse.

Dokumentation for, at samlivskravet er opfyldt, vil normalt kunne ske ved udskrifter fra CPR, der viser, at de pågældende i en sådan periode har haft fælles folkeregisteradresse.

Hvis parret har et eller flere fælles børn under 18 år, der også skal have det pågældende efternavn, finder udvalget imidlertid, at parterne allerede i kraft heraf har en beskyttelsesværdig interesse i overfor omverdenen at kunne fremstå som en familie. Udvalget finder derfor, at der ikke i disse tilfælde bør stilles krav om 2 års forudgående samliv.

Der findes imidlertid en række eksempler på personer, der lever sammen, uden at de derved kan sidestilles med et ægtepar. Det gælder bl.a., hvis der er tale om flere end 2 personer, der bor sammen. Hertil kommer f.eks. studiekammerater eller andre bekendte, der i en periode deler en lejlighed uden herved at leve i et parforhold.

For at undgå at sådanne samboende omfattes af forslaget, finder udvalget, at der bør stilles krav om, at der skal være tale om et ægteskabslignende forhold. Om dette er tilfældet, må efter udvalgets opfattelse kunne dokumenteres ved en erklæring fra parret herom. Afgivelse af en urigtig skriftlig erklæring vil efter omstændighederne kunne straffes i medfør af straffelovens § 163.

Udvalgets forslag, der i det væsentlige svarer til bestemmelsen i den norske navnelov § 4, stk. 2, er udmøntet i udvalgets lovudkast § 5, stk. 2, med tilhørende bemærkninger.

5.2.2.3. Bør der være adgang til at tage en ugift stedforælders efternavn?

De gældende regler

Efter § 2, nr. 4, i den gældende navnelov, kan et barn ved anmeldelse få en stedforælders efternavn, medmindre dette navn er erhvervet på grundlag af ægteskab, eller det efternavn, stedfaderen eller stedmoderen senest har båret, som ikke er erhvervet på grundlag af ægteskab.

Ved stedforældre forstås efter fast praksis alene personer, der har indgået ægteskab med en af barnets forældre, jf. pkt. 3.1.2.1.1.

Det er således ikke muligt for ugifte samlevende at bestemme, at den ene parts særbarn skal bære den anden parts efternavn.

Udvalgets overvejelser og forslag

Den gældende navnelovs § 2, nr. 4, sikrer som nævnt, at den ene ægtefælles særbarn med den anden ægtefælles samtykke kan tage dennes efternavn, således at familien navnemæssigt fremstår som en enhed.

Bestemmelsen er navnlig nødvendig, da en forælder, der (på ny) er blevet gift, efter den gældende navnelov normalt ikke kan videregive sit (nye) giftenavn til sit særbarn. Bestemmelsen sikrer således, at et særbarn til en ægtefælle, der har taget den anden ægtefælles efternavn, også kan få stedforælders efternavn.

Efter udvalgets forslag om at ophæve sondringen mellem giftenavne og eget efternavn vil et barn imidlertid altid kunne tage sin mors eller fars efternavn, uanset om dette er et giftenavn. Udvalget har derfor indledningsvis overvejet, om der fortsat er behov for en sådan bestemmelse.

Adgangen til at tage en stedforælders efternavn efter den gældende navnelovs § 2, nr. 4, er imidlertid ikke afhængig af, at den ægtefælle, der er barnets biologiske forælder, har taget stedforælders efter-

navn. Bestemmelsen kan således også anvendes i situationer, hvor f.eks. barnets biologiske mor be- holder sit eget efternavn i ægteskabet, men hvor barnet ønskes tillagt stedfaderens efternavn. Det kan f.eks. være, fordi parrets fællesbørn – og dermed barnets halvsøskende – bærer dette navn.

Udvalget finder derfor, at der fortsat bør være en særlig regel om adgang til at tage en stedforælders efternavn.

Udvalget har under pkt. 5.2.2.2 foreslået, at ugifte samlevende sidestilles med ægtefæller i relation til adgangen til at tage et fælles efternavn. Som det fremgår ovenfor, er baggrunden herfor navnlig hensynet til, at familien kan fremstå som en enhed.

Tilsvarende overvejelser gør efter udvalgets opfattelse, at der også for særbørn i ugifte samlivsforhold – på samme måde som det i dag er tilfældet for særbørn i ægteskaber – bør være adgang til at bestemme, at den ene parts særbarn skal bære den anden parts efternavn. En sådan ordning tilgodeser også hensynet til, at familien kan fremstå som en enhed, eventuelt blot ved, at alle familiens børn, herunder eventuelt en af parternes særbørn, bærer samme efternavn.

Udvalget foreslår på den baggrund, at det fremover også skal være muligt at tage en ugift stedforælders efternavn, hvis denne samtykker heri.

På linje med udvalgets overvejelser i relation til ugifte samlevendes adgang til at tage samme efternavn bør der stilles krav om, at der skal være tale om et fast ægteskabslignende samliv, hvor parterne enten har boet sammen i mindst 2 år eller har fælles børn, der har eller skal have navnet, jf. pkt. 5.2.2.2.

Forslaget er udmøntet i § 4, stk. 1, nr. 4, i udvalgets lovudkast med tilhørende bemærkninger.

5.2.2.4. Bør der være adgang til at tage tipoldeforældres efternavne?

De gældende regler

Efter § 8, nr. 1, i navneloven kan en ansøger få sine oldeforældres efternavn. Det er derimod ikke muligt at tage en tipoldeforælders efternavn.

Muligheden for direkte at erhverve oldeforældres efternavne blev indført i 1981-loven. Hidtil havde det kun været muligt at få oldeforældres efternavne, hvis det led, der kunne tage navnet - typisk forældre eller bedsteforældre - levede og samtykkede.

Var mellemlæddet død, kunne oldeforældres efternavn ikke tages. For at fjerne denne ulighed gjorde man det muligt for alle at tage oldeforældres efternavne. Der henvises i den forbindelse til Folketings-tidende 1980/81, Tillæg A, spalte 2777.

Udvalgets overvejelser og forslag

Udvalget har overvejet, om reglerne om, hvilke efternavne det er muligt at tage på grundlag af slægtsmæssig tilknytning, bør lempes, således at også tipoldeforældrenes efternavne kan tages.

Udvalget finder ikke, at hensynet til andre bærere af navnet i slægten taler afgørende imod en liberalisering på dette punkt. Også et tipoldebarn må således antages at have en sådan slægtsmæssig tilknytning til det pågældende navn, at det må anses for rimeligt at tillade en sådan adgang.

Ved vurderingen af, om en sådan liberalisering bør gennemføres, bør det imidlertid tillige tages i betragtning, om det i almindelighed vil være praktisk muligt at dokumentere forbindelsen til navnet.

Før dåbsforordningen af 1828 blev kun fornavne anført i ministerialbogen. Er den af ansøgerens forfædre, hvis efternavn ønskes taget, født før dåbsforordningen, må det faktisk førte efternavn derfor dokumenteres på anden vis. Det vil kunne ske ved fremlæggelse af den pågældendes vielsesattest, ved henvisning til navn i forælderubrikken i børns dåbsattester og ved dødsattest. Fremgår det faktisk førte efternavn enslydende af disse attester, må dette forventes at blive lagt til grund ved en navneforandring.

Før dåbsforordningen var det som hovedregel kun adelen, gejstlige og borgerskabet, der førte faste familienavne. Et barns efternavn blev dannet som et patronymikon, d.v.s. af faderens fornavn efterfulgt af –datter eller –søn. Ved dåbsforordningen blev det bestemt, at et barn ved dåben skulle benævnes med det familie- eller stamnavn, som det i fremtiden skulle bære. Denne bestemmelse blev uddybet i et kancellicirkulære af 4. oktober 1828. I dette cirkulære blev der givet vejledning om, hvordan dåbsforordningen skulle forstås. I familier, der ikke havde antaget fast familienavn, måtte faderen bestemme, om han ville lade sit barn få det tilnavn, som han selv havde båret, eller lade dette tilnavn danne af sit fornavn på den hidtil brugte måde, eller tillægge det et fast navn efter det sted, hvortil han hørte. Dog bortfaldt dette valg, hvis han havde ældre levende børn, da de yngre børn skulle have samme tilnavn, som de ældre allerede havde. Det tilnavn, som faderen valgte, skulle også gælde for (senere) tilkommende børn, og dette navn skulle blive i familien, medmindre man fik et andet navn ved bevilling.⁴⁹

⁴⁹ Jf. betænkning nr. 254/1960, side 8.

Udvalget finder, at der bør udvises tilbageholdenhed med at udstrække den slægtsmæssige tilknytning, der kan begrunde erhvervelsen af et efternavn, hvis der herved bliver åbnet op for at tage efternavne, der ligger så langt tilbage i slægten, at der i almindelighed vil blive tale om at dokumentere et efternavn tilbage fra før dåbsforordningen af 1828.

Udvalget har på dette punkt lagt vægt på, at der nu er gået over 20 år, siden navneloven sidst blev revideret, således at det også blev muligt at tage oldeforældres efternavne. Der synes på den baggrund at være gået den fornødne tid til, at adgangen til at tage et efternavn på grundlag af direkte slægtsmæssig tilknytning kan udvides med yderligere en generation, uden at dette medfører større praktiske problemer.

Udvalget finder derfor, at det bør være muligt at tage en tipoldeforælders efternavn.

Udvalgets anbefaling er udmøntet i udvalgets lovudkast § 4, stk. 1, nr. 2, med tilhørende bemærkninger.

5.2.2.5. Bør et mellemnavn kunne tages som efternavn?

De gældende regler

Efter den gældende navnelovs § 11, stk. 1 og 2, er det muligt at tage et navn som mellemnavn, hvis ansøgeren ville kunne tage navnet som efternavn. Efter stk. 1 kan som mellemnavn endvidere tages et af forældrenes mellemnavne. Efter stk. 2 kan som mellemnavn desuden tages et navn, som den pågældende har særlig tilknytning til. Om gældende ret henvises i øvrigt til pkt. 3.2.1.

Hvis en ansøgers mellemnavn er taget på grundlag af et efternavn, jf. § 11, stk. 1 og 2, vil den pågældende selvsagt også kunne tage navnet som efternavn. Det gælder som udgangspunkt også, hvis den pågældende har fået et af forældrenes mellemnavne, hvis dette er taget på grundlag af et navn, som den pågældende forælder kunne tage som efternavn. I disse tilfælde vil barnet således ofte selv have en sådan slægtsmæssig tilknytning til navnet, at det kan tage det som efternavn efter § 8, nr. 1.

Det gælder dog ikke, hvis navnet gennem generationer har været båret som mellemnavn i den pågældende slægt uden at have været båret som efternavn. I sådanne tilfælde vil den slægtsmæssige tilknytning til navnet som efternavn på et tidspunkt ophøre som følge af, at det i henhold til § 8, nr. 1, alene er muligt at gå tilbage til oldeforældrenes efternavne. For senere generationer vil det således ikke være

muligt at tage navnet som efternavn, uanset at der er tale om et navn, som har været båret i familien som efternavn tidligere, og uanset at navnet eventuelt har været båret uafbrudt i familien som mellemnavn.⁵⁰

Hvis mellemnavnet i familien er taget efter 1904-navneloven og udgør et navn, som den pågældende familie ikke havde slægtsmæssig tilknytning til at tage som efternavn, vil ansøgeren også være afskåret fra at tage det som efternavn.

Udvalgets overvejelser og forslag

Udvalget har nøje overvejet, om det bør være muligt at tage et mellemnavn som efternavn, uanset om ansøgeren ikke har den fornødne tilknytning til navnet som efternavn, jf. ovenfor.

Ved vurderingen heraf må der foretages en afvejning af hensynet til dem, der har ret til navnet som efternavn, over for hensynet til dem, der alene har ret til navnet som mellemnavn. Udvalget har ved afvejningen heraf navnlig lagt vægt på følgende hovedsynspunkter:

- Bærere af et forbeholdt efternavn må som udgangspunkt have krav på beskyttelse af navnet mod andre, der ønsker at bære det. Det gælder også i forhold til personer, der bærer navnet som mellemnavn, idet disse ikke på noget tidspunkt har kunnet påregne at tage navnet som efternavn. Det var tilsvarende overvejelser, der var baggrunden for, at reglerne om adgangen til at tage et mellemnavn med navneloven fra 1961 blev strammet op, således at det som udgangspunkt kræves, at navnet kunne være taget som efternavn.
- Personer, der har ret til et mellemnavn, har en særlig tilknytning til dette navn. Dette adskiller dem fra andre, der ikke har nogen tilknytning til navnet overhovedet. Denne tilknytning er ikke tilfældig, men har enten rod i den tidligere navnelovgivning, der tillod sådanne mellemnavne, eller i en tidligere tilknytning til navnet som efternavn. Da mellemnavnet som nævnt ofte har været båret i slægten igennem flere generationer som betingelse for, at den pågældende har kunnet få navnet som mellemnavn, må hensynet til personer, der i dag bærer et sådant mellemnavn, tillægges betydelig vægt.

⁵⁰ Navnet må som udgangspunkt have været båret i alle slægtled som mellemnavn, da retten til navnet som mellemnavn i familien ellers vil være gået tabt som følge af, at det i henhold til § 11, stk. 1, kun er muligt at tage et mellemnavn, som ens forældre bærer. Efter navnecirkulærets § 24, stk. 1, nr. 2, er det dog i visse tilfælde bl.a. muligt at tage en bedste-forælders mellemnavn.

- Blandt bærere af mellemnavne er der hos mange et stærkt ønske om at kunne tage mellemnavnet som efternavn. Størstedelen af sagerne om erhvervelse af efternavne på hævdsgrundlag vedrører således mellemnavne, der i praksis anvendes som efternavne.
- I den praktiske navnebrug anvendes mellemnavne ofte som efternavne i forhold til f.eks. venner, kolleger, forretningsforbindelser etc., som ikke er bekendt med, at den pågældende har et (andet) efternavn. Det kan derfor forekomme uforståeligt for personer, der bærer et mellemnavn, at de ikke kan tage dette som efternavn. I forhold til offentligheden vil personer, der retmæssigt bærer navnet som henholdsvis mellemnavn og efternavn, således i praksis allerede efter gældende ret kunne blive sat i forbindelse med hinanden, uanset at de pågældende ikke har nogen slægtsmæssig forbindelse.

Efter en nøje afvejning af disse hensyn finder udvalget, at det fremover bør være muligt at tage et mellemnavn som efternavn.

Udvalget har i den forbindelse overvejet, om der bør stilles krav om, at mellemnavnet skal være båret gennem flere led i den pågældendes slægt. Overvejelserne herom skal ses i lyset af udvalgets forslag om at lempe adgangen til at tage et mellemnavn, således at kravet til slægtsmæssig tilknytning i højere grad kommer til at svare til betingelserne for at kunne tage et efternavn. Det vil herved bl.a. blive muligt at tage en olde- og tipoldeforælders mellemnavn, uden at det har været båret af ansøgerens forældre og bedsteforældre. Personer, der på denne baggrund måtte tage et mellemnavn, ville således have en mindre tilknytning til det pågældende navn end personer, der i dag bærer et mellemnavn på baggrund af flere generationers tilknytning til navnet som mellemnavn.

Udvalget har imidlertid ikke foreslået et sådant krav. Udvalget har herved lagt vægt på, at et sådant krav ville kunne medføre, at forældre, der bærer et mellemnavn, ikke selv ville kunne tage dette navn som efternavn, men at de ville kunne give det til deres børn som efternavn. Dertil kommer, at de pågældende selv med den foreslåede, lempeligere adgang til at tage et mellemnavn dog har en særlig – om end mindre tungtvejende – tilknytning til det pågældende navn, og at et krav om, at mellemnavnet også skal være båret af en af bærerens forældre, ville kunne omgås ved, at ansøgeren først får en af sine forældre til at tage mellemnavnet.

Udvalgets forslag er udmøntet i lovudkastets § 4, stk. 1, nr. 3, med tilhørende bemærkninger.

Som anført under pkt. 5.3.4 foreslår udvalget i forslaget til § 11, stk. 1, nr. 4, at det skal være muligt at tage et fornavn som mellemnavn, uanset om der er tale om et drenge- eller pigenavn svarende til bærerens køn. Udvalget finder imidlertid, at mellemnavne, der er taget i medfør af denne bestemmelse, ikke

bør kunne tages som efternavne. Denne mulighed afskæres derfor i udvalgets forslag til § 4, stk. 3, og § 11, stk. 2, 3. pkt.

5.2.2.6. Bør der være adgang til at tage et efternavn på grundlag af samtykke fra alle, der bærer navnet her i landet?

De gældende regler

Efter den gældende navnelov er det ikke muligt at tage et efternavn på grundlag af samtykke fra alle, der bærer navnet her i landet. Efter § 8, nr. 4, kan der dog meddeles tilladelse til at tage et efternavn, som ansøgerens ægtefælle, bedsteforældre, oldeforældre, børn, søskende eller forældres søskende har erhvervet i medfør af § 6, såfremt den eller de pågældende giver samtykke.

Udvalgets overvejelser og forslag

Før navneloven af 1961 var det muligt at tage et efternavn på grundlag af samtykke fra ”samtlige her i Landet bosatte Personer over 18 Aar, der er Bærere af Navnet, samt fra disses Hustruer”.⁵¹

Om baggrunden for forslaget om at afskaffe denne mulighed blev det i 1960-betænkningen anført, at samtykkeerklæringer var blevet gjort til genstand for økonomiske transaktioner, at det i praksis var en håbløs opgave at fremskaffe de nødvendige erklæringer, og at det kunne give et vist ubehag for de hidtidige bærere af navnet⁵². I stedet blev en bestemmelse, der i et vist omfang svarede til den nugældende § 8, nr. 4, foreslået.

Efter udvalgets opfattelse er de nævnte hensyn imidlertid ikke tilstrækkelige til at begrunde et forbud mod at tage et efternavn, hvis samtlige bærere af navnet samtykker.

Det skyldes, at det netop er hensynet til slægten, der er det bærende for beskyttelsen efter forslagens § 3, og at det derfor ville være urimeligt ikke at lade dens medlemmer selv være herre over beskyttelsen. Dertil kommer, at en meget stor del af alle efternavne i dag alene bæres af en

⁵¹ Jf. cirkulære af 24. juni 1927 til Overpræsidenten i København og samtlige Amtmænd angaaende Behandlingen af Andragender om Navneforandring ved kongelig Bevilling afsnit II, pkt. 2.

⁵² Jf. betænkning nr. 254/1960, side 46.

eller meget få personer, og at det i disse tilfælde ikke vil være noget problem at indhente de fornødne samtykker.

Udvalget foreslår derfor, at det fremover skal være muligt at tage et efternavn, hvis alle bærere af navnet samtykker.

Udvalgets forslag er udmøntet i lovudkastets § 4, stk. 1, nr. 7, med tilhørende bemærkninger, hvor også de praktiske muligheder for borgerne for at fremskaffe oplysninger om eventuelle ukendte bærere af et ønsket efternavn er beskrevet nærmere.

Som følge heraf finder udvalget endvidere, at der ikke er behov for at medtage en bestemmelse svarende til § 8, nr. 4, i den gældende navnelov.

5.2.3. Patronymnavne og andre særlige navnetraditioner

5.2.3.1. Grundlæggende overvejelser om forholdet til fremmede navnetraditioner

I 2003 var der i alt 430.000 udlændinge (personer med udenlandsk baggrund)⁵³ i Danmark svarende til 8,0% af hele befolkningen. Heraf var de 331.506 indvandrere og 99.183 efterkommere af indvandre-re⁵⁴. Ca. 24% kommer fra Norden, EU og Nordamerika, mens ca. 76% af alle udlændinge og efterkom-mere i Danmark kommer fra andre lande.

Udvalget skal ifølge sit kommissorium overveje, om den gældende navnelov giver tilstrækkelige mu-ligheder for at tage hensyn til udenlandske navneskikke ved behandlingen af ansøgninger fra udenland-ske statsborgere eller andre, der har særlig tilknytning til andre navneskikke end de danske.

Danmark anvender som beskrevet i pkt. 3.5.4.1 domicilprincippet i forholdet mellem dansk og frem-med navneret. Det indebærer, at børn, der fødes af forældre med bopæl (domicil) i Danmark, skal navn-gives efter reglerne i den danske navnelov. Udlændinge (og andre) med dansk domicil kan således ikke navngives efter fremmed navneskik, medmindre det ønskede navn kan tillades inden for rammerne af

⁵³ Jf. Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration, Årbog om udlændinge i Danmark 2003, tabel 1.2.

⁵⁴ Jf. Ministeriet for Flygtninge, Indvandrere og Integration, Årbog om udlændinge i Danmark 2003, tabel 1.1. Det bemærkes, at der er tale om en særlig definition af begreberne udlændinge, indvandrere og efterkommere, der er udarbejdet med henblik på statistiske analyser, jf. årbogens pkt. 3. Kategorierne indvandrere og efterkommere omfatter såvel udenlandske som danske statsborgere. I alt har 40,2 % af udlændingene dansk statsborgerskab.

den danske navnelovgivning. Det er således f.eks. ikke muligt for en islænding med dansk domicil at navngive sit barn med et patronymnavn i overensstemmelse med islandsk navneskik.

Det grundlæggende spørgsmål er i den forbindelse, i hvilket omfang navneloven bør sætte grænser for anvendelse af udenlandsk navneskik.

Der må med andre ord foretages en afvejning af hensynet til herboende udlændinge m.fl., der ønsker at anvende en konkret navneskik, over for hensynet til beskyttelsen af slægtsfølelsen hos bærere af et beskyttet navn, der er til hinder herfor, samt den praktiske navnebrug i det danske samfund.

Ved vurderingen af hensynet til ønsket om anvendelse af fremmed navneskik må der lægges vægt på, om og i givet fald i hvilket omfang en nægtelse heraf kan udgøre et indgreb i den personlige og kulturelle identitet for de pågældende udlændinge m.v. i forhold til deres eget kulturelle miljø.

Dette kan illustreres med et eksempel om retstilstanden for herboende islændinge:

En herboende islænding ved navn Haraldur Gudmundsson, der er søn af Gudmundur Pálsson, får en datter med en islandsk kvinde, Drífa Armannsdóttir. Parret ønsker pigen opkaldt efter islandsk navneskik med navnet María Haraldsdóttir. Da der imidlertid hverken i faderens eller moderens slægt er nogen, der har båret efternavnet Haraldsdóttir, må dette afvises efter den gældende danske navnelov. Hvis barnet skal navngives med faderens efternavn, vil navnet i forhold til pigens islandske familie angive, at det er pigens farfar, der er far til hende, ligesom hun i øvrigt i henhold til navnet burde være en dreng. Hvis hun skal navngives med moderens efternavn, er navnet ganske vist kønskorrekt, men det angiver, at hendes morfar er hendes far.

Eksemplet viser, at navnelovens grænser anvendt på udenlandsk navneskik kan få betydning ikke bare i forhold til den, der ikke kan få et ansøgt navn, men også i forhold til, hvordan den pågældendes eget kulturelle miljø opfatter ham eller hende. Det anførte gælder – ud over for andre patronymnavne – også for navnekulturer, hvorefter det er almindeligt at tage en af forældrenes eller andre forfædres (for)navne som efternavn. Tilsvarende gør sig gældende for navnekulturer, hvorefter det er almindeligt at tage en ægtefælles fornavn som slægtsnavn og f.eks. for den spansk/portugisiske navneskik, der kombinerer faderens og moderens efternavn på en bestemt måde i et dobbelt efternavn uden bindestreg. Udvalgets overvejelser vedrørende den sidstnævnte navnetradition er anført under pkt. 5.2.5.1.

Efter udvalgets opfattelse truer de nævnte udenlandske navnetraditioner ikke traditionel dansk navnebrug. Den danske navnetradition vil således allerede inden for rammerne af den gældende lovgivning under alle omstændigheder udvikle sig i takt med befolkningens ønsker og herunder de impulser, der kommer udefra. Der findes således allerede i dag et meget stort antal udenlandske navne i brug her i landet, uden at disse giver anledning til nævneværdige problemer. Der kan dog være en grænse ved dannelsen af nye efternavne, hvor de pågældende navne er så fremmedartede, at de vanskeliggør kommunikation med og om de pågældende.

Adgangen til at anvende fremmed navneskik bør gælde uanset etnisk tilknytning til denne skik

Udvalget finder, at reglerne om adgang til at følge fremmed navneskik – som i Norge - bør udformes således, at der ikke fastsættes regler, der er forskellige for bestemte etniske grupper.

Reglerne bør således gælde for alle, der er omfattet af den danske navnelov i kraft af dansk bopæl (domicil).

Herved undgås for det første en forskelsbehandling, der typisk ville indebære, at herboende udlændinge ville blive stillet bedre end danske statsborgere.

Dertil kommer, at en sådan regel må antages at imødekomme et behov hos danskere, der f.eks. i anledning af ægteskab med en udlænding eller eventuelt ved konvertering til en anden religion ønsker at tage et navn, der afspejler et tilknytningsforhold til en anden navnetradition.

Desuden må krav om særlig etnisk tilknytning til en bestemt navnetradition antages at kunne give anledning til vanskelige afgrænsningsspørgsmål, der vil gøre reglerne svære at administrere. Endelig vil et sådant krav være vanskeligt at formulere på en rimelig måde. Det gælder f.eks. i forholdet mellem forældre og børn, hvis forældrene – men ikke børnene – har en tilstrækkelig tilknytning til en konkret navneskik.

Reglerne om fremmede navnetraditioner bør formuleres kønsneutralt – uanset om traditionen er kønsbestemt

Reglerne i navnelovgivningen frem til den gældende navnelov om ægtefællers og ægtebørns efternavn hvilede på en forudsætning om, at det er manden, der er hovedpersonen. Efter navneloven af 1961 fik

kvinden ved indgåelse af ægteskab mandens navn, medmindre hun erklærede, at hun ville beholde sit eget navn. Kom der børn i ægteskabet, fik de faderens efternavn.

Denne ordning blev ændret med navneloven fra 1981, da den ikke harmonerede med moderne synspunkter om ligestilling mellem mand og kvinde⁵⁵.

Hensynet til kønsligestilling kan imidlertid – som i forhold til tidligere dansk navneret – også i forhold til visse fremmede navnetraditioner give anledning til særlige overvejelser. F.eks. er det inden for det muslimske kulturområde almindeligt, at et barn navngives med faderens eller tidligere forfædres fornavn. Moderens fornavn anvendes derimod ikke. Den nævnte navneskik behandles under pkt. 5.2.3.3.

Udvalget finder i den forbindelse, at reglerne om fremmed navneskik - på samme måde som de gældende danske navneregler - bør formuleres kønsneutralt. Det gælder, uanset at den pågældende navneskik ikke tillader en sådan navnepraksis.

5.2.3.2. Bør der være adgang til at tage et patronymnavn (-søn/-datter, -son/-dóttir etc.)?

De gældende regler

Det er ikke muligt efter navneloven at navngive et barn med et patronymnavn. Muligheden for at navngive børn efter denne navneskik ophørte i princippet ved dåbsforordningen af 1828, hvor det blev bestemt, at børn skulle have faderens fornavn efterfulgt af -sen, faderens tilnavn eller det efternavn, som faderen bar. Alle børn skulle have samme efternavn, og navnet, der blev valgt, var familiens fremtidige efternavn.

Mange islændinge og færinger, der bor i Danmark, ønsker, at deres børn kan få patronymikon, dvs. fars eller mors fornavn efterfulgt af -søn/-datter, -son/-dóttir eller tilsvarende endelse, der viser slægtskab.

Der er i 1988 fastsat regler i medfør af navnelovens § 18, stk. 2, om, at islandske statsborgere, der opholder sig midlertidigt i Danmark, og således fortsat har domicil i Island, kan navngive deres børn efter islandsk navneskik, jf. bekendtgørelse nr. 96 af 24. februar 1988 om anvendelse af islandske regler om personnavne.

⁵⁵ Jf. Folketingstidende 1980/81, Tillæg A, spalte 2755.

Børn, der fødes i Danmark af personer med tilknytning til Færøerne, kan ikke få efternavn efter færøsk navnelov, hvis forældrene har domicil i Danmark. Er forældrene kun midlertidigt bosat i Danmark, og agter de at flytte tilbage til Færøerne, kan barnet dog navngives på Færøerne efter færøske regler, og navnet vil efterfølgende kunne tilføres den danske ministerialbog⁵⁶.

Som nævnt under pkt. 3.3.1.2.1 er der dog udviklet en praksis, hvorefter piger kan få tilladelse til at få fars eller mors fornavn med endelsen -datter som yderligere fornavn. Praksis er oprindelig udviklet efter ønske fra islandske statsborgere i Danmark, men også danskere har ønsket denne mulighed for at tillægge deres børn et patronymikon. Tilladelse er dog betinget af, at barnet samtidig får et egentligt fornavn som 1. fornavn. I praksis kan dette som hovedregel lade sig gøre for piger. Navne med endelsen -sen eller -søn kan derimod i almindelighed kun tillægges efter reglerne om mellem- og efternavne. Dette vil dog sjældent være muligt, da de fleste -sen-navne er forbeholdte. Navnet vil derfor som hovedregel ligge for tæt på et forbeholdt efternavn.

Udvalgets overvejelser om patronymnavne

Efter udvalgets kommissorium bør det bl.a. overvejes, hvilke ændringer der bør foretages for at give fastboende færinger og islændinge mulighed for at navngive deres børn i overensstemmelse med den navneskik, hvorefter børn navngives med faderens eller moderens fornavn efterfulgt af -son eller -dóttir.

Udvalget har i forlængelse heraf overvejet, om en sådan ændring bør udformes således, at den udover patronymnavne efter islandsk/færøsk navnetradition også tillader patronymnavne efter dansk navneskik.

Der har i den forbindelse i udvalget været enighed om, at der ikke bør indføres en adgang til at danne patronymnavne på -sen, idet denne endelse ikke længere i dansk sprogbrug kan antages at blive opfattet som et patronymnavn, men derimod må opfattes som kønsneutral. Udvalgets overvejelser har herefter vedrørt spørgsmålet om, hvorvidt der bør gives adgang til at tage et patronymnavn med endelserne -søn eller -datter.

Som nævnt under afsnittet om udvalgets overvejelser om de grundlæggende principper for en ny navnelov under pkt. 5.1 finder udvalget, at borgerne så vidt muligt selv bør have ret til at bestemme deres eget navn, medmindre der er stærke grunde til at hindre den pågældende i at tage det navn, vedkom-

⁵⁶ Jf. Skarrildhus-beretningen 1994, side 44.

mende ønsker. Som nævnt under afsnittet om de gældende regler, jf. pkt. 3.3.1.2.1, forekommer det endvidere også i dag, at der er ønske om anvendelse af danske patronymnavne. Dertil kommer, at den nuværende ordning, hvorefter patronymnavne kun tillades som 2. eller senere fornavn - og kun for piger - forekommer utilfredsstillende, da disse navne ikke fremstår som egentlige fornavne, og da reglerne ikke bør være afhængige af ansøgerens køn. Spørgsmålet er herefter, om der er tilstrækkeligt tungtvejende hensyn til at nægte genindførelsen af en mulighed for at tage patronymnavne.

Genindførelsen af patronymnavnene kan for det første ikke antages at stride mod dansk navneskik, da patronymnavne tidligere har været et meget vigtigt element i dansk navneskik, navnlig på landet⁵⁷.

Dansk navnelovgivning har siden dåbsforordningen af 1828 hvilet på et princip om faste efternavne, der videreføres fra generation til generation. Formålet hermed har navnlig været at få udryddet den hidtidige navnetradition i landområderne om anvendelse af patronymnavne, da disse forvoldte administrative forviklinger og problemer⁵⁸. Kravet om faste efternavne medførte imidlertid, at –sennavnene i slutningen af det 19. århundrede var blevet så talrige, at de kun dårligt tjente deres formål om at skelne den ene borger fra den anden.⁵⁹ Et af hovedformålene med navneloven af 1904 var derfor at begrænse anvendelsen af de alt for almindelige navne på –sen betydeligt.⁶⁰ I overensstemmelse hermed var det et af hovedhensynene bag navneloven fra 1961 at støtte tendensen til at søge bort fra de almindelige til de mere særprægede navne⁶¹.

Som anført i pkt. 5.1 kan de navnlig administrative hensyn, der lå bag afskaffelsen af patronymnavne i det 19. århundredes navnelovgivning, imidlertid ikke efter indførelsen af bl.a. CPR længere anses for at være så tungtvejende som tidligere. Hensynet til at sikre myndighedernes overblik over slægtsforbindelser og den enkeltes identitet varetages således ikke længere alene af navnelovgivningen. Udvalget finder derfor ikke, at disse hensyn fortsat afgørende kan tale imod en liberalisering af navnelovgivningen på dette punkt.

⁵⁷ Betænkning vedrørende Dansk Navneskik, 1899, side 117.

⁵⁸ Jf. Karl Peder Pedersen, *Navnet, det er stadig Jensen*, i *Personalhistorisk Tidsskrift* 2001:2, side 203-4. Den nævnte artikel er optaget som bilag 2 til betænkningen

⁵⁹ Jf. Betænkning vedrørende Dansk Navneskik, 1899, side 136, hvor det efter en statistisk gennemgang af udbredelsen af –sennavne anføres: ”Hermed maa det være klart godtgjort, at vort Folk har underkastet sig en sådan Ensformighed, at Tusinder, ja i nogle Tilfælde Hundredetusinde bære det samme Slægtsnavn. Men herved mister netop et sådant Navn sin Karakter af at være en Slægts Navn.”

⁶⁰ Jf. Karl Peder Pedersen, *Navnet, det er stadig Jensen*, i *Personalhistorisk Tidsskrift* 2001:2, side 212-13.

⁶¹ Betænkning nr. 254/1960, side 28.

Udvalget har endelig overvejet, om patronymnavne fortsat bør nægtes af hensyn til personer, der bærer et traditionelt dansk –sen-navn. Problemet opstår f.eks., hvis en dreng ønskes tillagt patronymnavnet Holgersøn, idet efternavnet Holgersen er et beskyttet efternavn.

Udvalget finder imidlertid ikke, at dette hensyn bør afskære en genindførelse af den traditionelle danske patronymskik. Udvalget har herved navnlig lagt vægt på, at et navn, der ender på –søn, tilstrækkeligt klart vil fremstå som et andet navn end et –sen-navn, uanset at udtalen af de 2 navne vil ligge ganske tæt op ad hinanden.

Udvalget finder derfor, at der bør være adgang til at tage et patronymnavn med endelsen –søn eller –datter.

I lyset af udvalgets overvejelser om islandske/færøske og danske patronymnavne finder udvalget, at der – på samme måde som i den nye norske navnelov § 4, stk. 1, nr. 2 - også bør være adgang til at tage et patronymnavn dannet efter andre sprog.

Udvalgets forslag

Udvalgets anbefaling er udmøntet i udvalgets lovudkast til § 7, stk. 1, nr. 1 og 2, med tilhørende bemærkninger. Udvalget har herved bl.a. af hensyn til tilbagefaldsreglen i § 1, stk. 2, hvorefter et barn får moderens efternavn, hvis navngivning ikke er sket senest 6 måneder efter barnets fødsel, valgt at skille den traditionelle danske patronymregel ud til en særskilt bestemmelse.

En genindførelse af adgangen til at anvende patronymnavne i dansk ret må efter udvalgets opfattelse udformes med udgangspunkt i denne tradition, således at disse navne er personlige og retvisende og dermed ikke kan gives videre til børn og ægtefæller m.v.

Herom henvises til lovudkastets § 1, stk. 2, 2. og 3. pkt., § 4, stk. 2, § 5, stk. 1, og § 11, stk. 2, 1. og 2. pkt., med tilhørende bemærkninger. Som det fremgår heraf, er det ikke muligt at give et patronymnavn, der er taget i medfør af § 7, stk. 1, nr. 1 og 2, videre til bl.a. en ægtefælle og børn.

Ministerialbogsføreren (personregisterføreren) vil i ministerialbogen (personregistret) i et særligt felt (anmærkningsrubrikken) skulle markere hjemlen for en konkret navngivning eller navneændring. Det vil herefter ved et simpelt opslag kunne fastslås, om navnet er taget i medfør af § 7, stk. 1, nr. 1 eller 2. Der henvises i den forbindelse til bilag 7 om sammenhængen mellem udvalgets lovudkast og Den Ny Kirkebog.

Udvalget er herved opmærksom på, at der f.eks. som følge af indvandring kan findes andre patronymnavne, som dermed ikke rammes af den nævnte begrænsning, idet disse navne ikke er taget i medfør af de nævnte bestemmelser. Udvalget har imidlertid ikke fundet, at der bør sættes særlige begrænsninger for disse navne. Det skyldes navnlig, at en sådan regel ville indebære, at ministerialbogsførerne i princippet for hver enkelt navneansøgning skulle tage stilling til, om det ansøgte navn kan antages at have karakter af et patronymnavn. Dette ville navnlig for udenlandske efternavne kunne være en ganske omfattende opgave, som udvalget ikke finder bør pålægges ministerialbogsførerne. Risikoen for, at sådanne navne vil blive videregivet, må endvidere efter udvalgets opfattelse anses for begrænset, da de pågældende i almindelighed må antages at have en sådan forbindelse til den konkrete navnetradition, at det vil forekomme stødende at give deres børn m.v. et misvisende patronymnavn.

5.2.3.3. Navne fra en kultur, der ikke skelner mellem for- og efternavne

De gældende regler

En række kulturer skelner ikke mellem for- og efternavn. Det drejer sig f.eks. om visse lande i fjernøsten, visse muslimske lande og visse ikke-muslimske afrikanske lande. Et navn fra disse kulturer kan således anvendes både som for- og efternavn.⁶²

For eksempel ønsker personer fra Sri Lanka ofte, at deres børn kan få faderens fornavn som efternavn, ligesom en kvindelig ægtefælle ofte ønsker mandens fornavn som efternavn. Også i visse ikke-muslimske afrikanske navnekulturer anvendes faderens fornavn som efternavn.

Tilsvarende anvender personer med tilknytning til den muslimske kulturkreds ofte ikke fast efternavn. Børn får således ofte et (eget) fornavn efterfulgt af faderens, farfaderens og eventuelt oldefaderens fornavne. Der er derfor i nogle kredse et ønske om også at kunne følge denne navneskik i Danmark.

Efter den gældende navnelov er der ikke adgang til at tage et fornavn som efternavn. Det gælder, uanset om navnet har tradition i en kultur, der ikke skelner mellem for- og efternavne, eller om der er tale om et traditionelt dansk fornavn.

Hvis der ikke er nogen, der bærer navnet som efternavn, vil det efter omstændighederne kunne godkendes som et nydannet fornavn. Efter bestemmelsen i § 6, nr. 6, kan et nyt efternavn ikke erhverves,

⁶² En lignende tradition kendtes også tidligere her i visse landsdele. Som eksempler herpå kan nævnes, at navnene Lyng, Holm, Holme, Mandrup, Manderup og Mylius er optaget på Kirkeministeriets lister over godkendte fornavne.

hvis navnet er et egentligt fornavn. Det vil således som udgangspunkt ikke være muligt at tage et fornavn som efternavn, hvis det står på Kirkeministeriets liste over godkendte fornavne. Hvis det kan dokumenteres, at navnet også har karakter af efternavn og mest er anvendt som efternavn, kan navnet dog tillades som efternavn, jf. pkt. 3.1.2.2.1.

Udvalgets overvejelser og forslag

Udvalget har overvejet, om det bør tillades at tage en forælders, bedsteforælders eller ægtefælles fornavn som efternavn, hvis navnet stammer fra en kultur, der ikke sondrer mellem for- og efternavne.

Som nævnt under pkt. 5.2.3.1 bør der i den forbindelse lægges vægt på, at anvendelse af faste, slægtsmæssigt forankrede efternavne for personer, der kommer fra andre navnekulturer, vil kunne få betydning for, hvordan deres eget kulturelle miljø opfatter dem.

Hensynet til slægtsfølelsen for de personer, der allerede bærer det pågældende navn som efternavn, synes ikke at kunne anføres imod, at det tillades andre også at tage det pågældende navn som efternavn. De personer, der allerede bærer navnet, vil således typisk have tilknytning til den samme kultur som dem, der af kulturelle grunde også ønsker at føre navnet som efternavn, og de må derfor forventes at have forståelse for dette ønske.

Udvalget finder på den baggrund, at det bør være muligt at tage en forælders, bedsteforælders eller ægtefælles fornavn som efternavn, hvis navnet har tradition i en kultur, der ikke sondrer mellem for- og efternavne.

Afgørende for, at et navn kan tages efter dette forslag er, om det har en tilstrækkelig tradition i den pågældende navnekultur. Det vil sige, at det kan godtgøres, at navnet har været anvendt i den pågældende kultur i tilstrækkelig grad. Derimod stilles der ikke krav om, at navnet har sin oprindelse i den pågældende kultur. Et sådant krav ville efter udvalgets opfattelse dels gøre det meget vanskeligt at afgøre, om et ansøgt navn opfylder betingelsen, dels ville der være en risiko for, at et navn, der er udbredt i en kultur, der ikke sondrer mellem for- og efternavne, ikke ville kunne tages. For at der kan siges at foreligge en tilstrækkelig tradition, må det efter udvalgets opfattelse kræves, at navnet har været brugt i et omfang, der overstiger det ubetydelige, og over en periode på mere end én generation.

Udvalgets anbefaling er udmøntet i udvalgets lovudkast § 7, stk. 1, nr. 3, med tilhørende bemærkninger. Bestemmelsen svarer i det væsentlige til den nye norske navnelovs § 4, stk. 1, nr. 3 og 5.

Som anført under punkt 5.2.3.1 bør disse regler gælde for alle, uanset om en ansøger har etnisk tilknytning til den pågældende kultur.

En ordning, hvorefter det afgørende er, om navnet har tradition i en kultur, der ikke sonderer mellem for- og efternavne, indebærer, at der ikke sker forskelsbehandling af personer af forskellig etnisk baggrund.

Ved en sådan ordning sikres det tillige, at en lempelse af adgangen til at anvende en navnetradition, der ikke skelner mellem for- og efternavn, ikke medfører en opløsning af det for dansk navnebrug helt centrale element, at der er forskel på for- og efternavne.

Udvalgets forslag indebærer således ikke en sammensmeltning af dansk og fremmed navneskik, men alene en liberalisering, der gør, at det er muligt ved siden af dansk navneskik at anvende en navneskik, der ikke sonderer mellem for- og efternavn.

5.2.3.4. Ændringer i efternavnes kønsbestemte endelser

De gældende regler

Efter en række navnlig østeuropæiske navnetraditioner har efternavnene en forskellig endelse afhængigt af, om de bæres af en mand eller en kvinde. Det gælder f.eks. i Polen, hvor kvinders efternavne i mange tilfælde får endelsen –a, mens mænds navne får endelsen –i. Tilsvarende tradition findes i Grækenland (–ou, –u eller –i for kvinder og –is for mænd) og i Tjekkiet (–ova for kvinder og –il for mænd). Som et kendt eksempel kan peges på, at efternavnet på den kvindelige tennisspiller ”Navratilova” anvendt på en mand ville have været ”Navratil”.

I de pågældende lande anses begge former af navnet for at være det samme navn.

Efter den gældende danske navnelov anses de 2 former af et sådant kønsbøjet efternavn for at være 2 forskellige efternavne. Hvis en mand f.eks. bærer et kønsbøjet efternavn i hankønsformen, vil hans eventuelle ægtefælle også kun kunne tage navnet i denne form efter navnelovens § 4.

Hvis hunkønsformen af efternavnet ikke er et forbeholdt efternavn, vil dette navn kunne tages i medfør af § 8, nr. 5. Herudover vil navnet i princippet kunne tages i medfør af § 6, hvis betingelserne i denne bestemmelse i øvrigt er opfyldt. Herved vil der dog skulle tages stilling til, om det navn, som ægtefællen bærer (hvis det er et forbeholdt navn), må antages at være til hinder for at tage det nye efternavn p.g.a. mulighed for forveksling, jf. § 6, nr. 3. Hvis der kan meddeles navnebevis på hunkønsformen af efternavnet, vil dette indebære, at andre i slægten afskæres fra at tage dette navn, ud over de tilfælde, der er særligt hjemlet efter § 8, nr. 4. Efter denne bestemmelse kræves der dog samtykke fra den oprindelige erhverver.

Udvalgets overvejelser og forslag

Efter udvalgets opfattelse viser gennemgangen af de gældende regler, at disse klart ikke fungerer hensigtsmæssigt i forhold til navne, der følger de nævnte navnetraditioner med kønsbøjede endelser. De gældende regler giver således en unødvendig og uhensigtsmæssig beskyttelse af hver af de enkelte former af disse navne, uanset at det slægtsmæssige hensyn bag navnelovens regler tværtimod burde føre til det modsatte resultat.

Udvalget finder på den baggrund, at det vil være ubetænkeligt at ophæve navnebeskyttelsen på dette punkt, således som dette også er sket i både Norge og Sverige, jf. pkt. 4.1 og 4.2.

I begge lande er den foreslåede liberalisering sket ved at lovfæste en regel om, at ændring af et kønsbestemt efternavns endelse ikke anses for en ændring til et andet efternavn. Det væsentlige i en sådan bestemmelse er, at navnet i begge versioner skal anses for det samme navn.

Udvalget kan tilslutte sig en sådan opfattelse. Da der imidlertid bør kunne fastsættes regler om, i hvilket omfang og hvordan en ændring fra den ene form til den anden form kan foretages, finder udvalget imidlertid ikke at burde foreslå en bestemmelse, hvorefter sådanne ændringer i endelsen på et navn ikke skal anses for en navneændring.

Efter §§ 2 og 3 i udvalgets lovudkast skal justitsministeren hver år opgøre, hvilke navne der er ubeskyttede som følge af, at der er eller har været flere end 1.000 bærere af navnet her i landet. Ved opgørelsen heraf skal kønsbøjede efternavne anses for et og samme efternavn. Det vil sige, at antallet af bærere af et efternavn i dets hunkønsform skal lægges sammen med antallet af bærere af navnet i hankønsform ved opgørelsen af, hvor mange aktuelle bærere af navnet, der er her i landet.

Som nævnt foreslår udvalget i § 4, stk. 1, nr. 7, at det skal være muligt at tage et efternavn, hvis ansøgeren indhenter samtykke fra alle bærere af navnet. Ved behandlingen af disse sager følger det af udvalgets forslag, at der skal indhentes samtykke fra alle bærere af navnet i både hunkøns- og hankønsformen.

Tilsvarende følger det af udvalgets forslag, at der ved ansøgning om en tilladelse til et nydannet efternavn efter forslaget til § 6 vil skulle meddeles afslag på en ansøgning om et kønsbøjet navn i hankønsform, hvis der findes blot én bærer af navnet i hunkønsformen – og omvendt.

Dette er præciseret i bemærkningerne til de nævnte bestemmelser.

5.2.3.5. Navnetraditioner, der anvender en alternativ navnerækkefølge

De gældende regler

Efter den gældende navnelov er efternavnet det sidste navn i navnerækkefølgen, jf. pkt. 5.2.

I bl.a. Kina, Japan og Vietnam skrives slægtsnavnet ("efternavnet") imidlertid før fornavnet.

Udvalgets overvejelser og forslag

Udvalget har på den baggrund overvejet, om det bør tillades at anvende en alternativ navnerækkefølge, hvis navnet har tradition i en kultur, der tillader dette.

Tilladelsen af en sådan navneskik ville imidlertid efter udvalgets opfattelse gøre det vanskeligt for andre at afgøre, hvilket navn der er bærerens efternavn og fornavn, og dermed kunne være til hinder for kommunikationen om og med den pågældende.

En udbredt anvendelse af en sådan alternativ navnerækkefølge ville endvidere kunne skabe en vis risiko for, at sondringen mellem for- og efternavne, der udgør et centralt element i den danske navnetradition, går tabt eller bliver udvandet.

Udvalget kan derfor ikke anbefale en sådan lempelse.

5.2.3.6. Situationsbestemte navne

De gældende regler

I de afrikanske lande er der – ud over muslimsk navneskik - mange forskellige navneskikke. For eksempel får et barn i visse lande ikke faderens eller moderens efternavn. Derimod bliver der dannet et særligt efternavn, som beskriver en situation ved barnets fødsel.

I forhold til den danske navnelov ønskes der ofte et navn, der ikke i forvejen er forbeholdt her i landet. Sådanne navne kan derfor efter den gældende navnelov som udgangspunkt frit tages som et nydannet efternavn efter § 6.

Dog forekommer det ofte, at et barn ønskes navngivet med et navn med en bogstavering, der er i strid med dansk sprogbrug, hvorfor ansøgningen må afslås, jf. § 6, nr. 5.

Udvalgets overvejelser

Udvalget har som nævnt under pkt. 5.2.4.2 foreslået at ændre kravet om, at et nydannet efternavn ikke ved udtale eller skrivemåde afgjort må stride mod dansk sprogbrug, således at det fremover i stedet skal være et krav, at navnet ikke må være uegnet til at blive anvendt som efternavn her i landet.

Udvalget har således i sit forslag givet mulighed for en vis udvidelse af anvendelsen af situationsbestemte efternavne, uanset om disse er i overensstemmelse med dansk sprogbrug, hvis blot de ønskede navne i praksis kan fungere som efternavne her i landet.

Baggrunden for kravet om, at navnet ikke må være uegnet til at blive anvendt som efternavn her i landet, er at sikre, at navnet kan anvendes i den daglige kommunikation. Udbredelsen af nye navne, der efter deres stavemåde og udtale m.v. ikke er egnede til at blive anvendt som efternavne her i landet, vil ikke kun være til ulempe for bæreren af navnet, men også for andre, der har brug for at kommunikere med og om den pågældende.

Udvalget finder derfor ikke, at der bør ske en yderligere lempelse af adgangen til at tage et situationsbestemt efternavn.

5.2.3.7. Visse andre navneskikke

Det kendetegner en lang række lande og kulturer især i den tredje verden, at man kan skifte navn igennem livet, alt efter om man er barn, voksen, forælder eller bedsteforælder.

Også ens livsomstændigheder som f.eks. erhverv og religiøsitet kan føre til navneskift. I en række kulturer, f.eks. områder i Afghanistan, bærer man ikke et egentligt efternavn, og det har ført til problemer for de danske registreringsmyndigheder ved f.eks. familiesammenføringer fra de pågældende områder.

Udvalget har i den forbindelse fundet, at hensynet til kommunikationen om og med den pågældende her i landet, gør, at også personer med tilknytning til en sådan navnekultur, fortsat bør have et efternavn.

5.2.4. Nye efternavne

Udvalget finder, at det fortsat skal være muligt at tage et nydannet efternavn, således som dette følger af den gældende navnelovs § 6. Udvalget har imidlertid overvejet, om reglerne herom på enkelte punkter bør liberaliseres.

5.2.4.1. Bør et efternavn uden aktuelle navnebærere være beskyttet?

De gældende regler

Efter § 6, nr. 1, i den gældende navnelov kan et forbeholdt navn ikke tages, medmindre det kan udelukkes, at der er personer her i landet, der er berettiget til navnet. Berettiget til et efternavn er personer, der bærer efternavnet, eventuelt som giftenavn, eller har det pågældende efternavn som sit eget efternavn, uanset om den pågældende aktuelt bærer et giftenavn. Derimod medregnes ikke personer, der ville kunne tage navnet, f.eks. i kraft af slægtskabsforbindelse til personer, der bærer dette. Endvidere medregnes ikke personer, der ikke længere bærer navnet som giftenavn. Det samme gælder personer, der bærer navnet som mellemnavn, også selv om de måtte have ret til at tage navnet som efternavn.

Personer født før oprettelsen af CPR i 1968 er i visse tilfælde ikke registreret i dette register med de efternavne, de har båret inden dette tidspunkt. Det er derfor ikke alene ved en søgning i CPR muligt at afgøre, om der – efter den nævnte praksis – er personer, der er berettiget til navnet.

Dokumentation for, at et navn kan anses for uddødt, kan herefter navnlig ske ved, at ansøgeren fremlægger skifteretsattest for behandlingen af boet efter den, der senest har båret navnet. En sådan attest lyder på dem, der er lodtagere i boet⁶³. Herved er det muligt at konstatere, om den, der senest har båret navnet, er død uden at efterlade sig livsarvinger, der bærer eller har båret navnet som sit eget efternavn. Herudover kontrollerer Civilretsdirektoratet, at navnet i CPR ikke længere er i brug, og at der ikke i CPR er optaget levende personer, der har det som sit eget efternavn. Endvidere skal de øvrige betingelser i § 6 være opfyldt for, at navnebevis kan meddeles.

Udvalgets overvejelser og forslag

Udvalget har overvejet, om reglerne bør lempes, så det bliver muligt at tage et efternavn, hvis det ikke længere bæres af nulevende personer her i landet.

Efter dødsboskiftelovens § 113 udsteder skifteretten på anmodning fra boets arvinger, afdødes ægtefælle eller den, der har fået boet udlagt, skifteretsattest om boets berigtigelse. Andre kan efter lovens § 114, stk. 2, få oplysning om boets behandlingsmåde. Under samme betingelser kan der meddeles udskrift af boets dokumenter, hvis ansøgeren har en retlig interesse heri, jf. stk. 3 og retsplejelovens § 41. Kun henvendelser på en bestemt afdøds navn må besvares⁶⁴, og det er derfor et krav, at den afdøde kan identificeres.

Kravet til dokumentation for, at et navn er uddødt, vil således efter dødsboskifteloven kun kunne opfyldes af en begrænset persongruppe, idet det i det mindste er en betingelse, at vedkommende kan identificere den afdøde⁶⁵. Hensynet til at andre kan tage et efternavn, som ingen længere bærer, taler derfor for den nævnte lempelse, hvorefter det ikke er en betingelse for at kunne tage navnet, at det er uddødt i den ovenfor anførte betydning, men blot at det ikke længere bæres af nulevende personer her i landet. Et sådant bevis er langt lettere at føre.

Dertil kommer, at en sådan lempelse synes at være i bedre overensstemmelse med udvalgets forslag til regler om, hvilke efternavne der skal være beskyttede, jf. pkt. 5.2.1. Det afgørende i den sammenhæng

⁶³ Jf. Vestre Landsrets dom gengivet i Tidsskrift for Familie- og Arveret 1999, side 72.

⁶⁴ Jf. Jf. betænkning nr. 1270/1994 om skifte af dødsboer, side 322, samt Folketingstidende 1995-96, Tillæg A, side 2906.

⁶⁵ Der er i Civilretsdirektoratets praksis eksempler på, at andre end arvinger, afdødes ægtefælle eller den, der har fået boet udlagt, har fremlagt skifteretsattest.

er, hvor mange der aktuelt bærer navnet, mens antallet af berettigede ikke er afgørende for, om et navn er beskyttet eller ej.

En sådan ordning vil lette navnemyndighedernes behandling af sager om ansøgning om et nydannet efternavn som følge af lempelsen for ansøgeren. Ved alene at stille krav om, at der ikke må være aktuelle bærere af navnet, vil det ved et opslag i CPR kunne afgøres, om denne betingelse for at i mødekomme ansøgningen er opfyldt.

Heroverfor står hensynet til dem, der er berettiget til navnet uden aktuelt at bære det.

Hensynet til denne persongruppe kan dog efter udvalgets opfattelse ikke være særligt tungtvejende. For det første kan personer, der ikke tidligere har båret navnet som eget efternavn, men som ville have ret til at tage det som efternavn, efter gældende ret ikke modsætte sig udstedelse af navnebevis på navnet i medfør af navnelovens § 6. For det andet har personer, der tidligere har båret navnet, netop valgt, at de ikke længere ønsker at bære det som efternavn.

Udvalget finder på den baggrund, at afvejningen af de nævnte hensyn fører til, at der bør ske en lempelse af bestemmelsen, således at det bør være tilstrækkeligt for at tage et efternavn, at der ikke aktuelt er nogen bærere af navnet her i landet.

Udvalgets forslag er udmøntet i lovudkastets § 6 med tilhørende bemærkninger.

5.2.4.2. Bør kravet om, at navnet ikke må stride mod dansk sprogbrug, lempes?

De gældende regler

Efter bestemmelsen i den gældende navnelovs § 6, nr. 5, kan et nyt efternavn ikke erhverves, hvis navnet ved udtale eller skrivemåde afgjort strider mod dansk sprogbrug. Praksis efter bestemmelsen har udviklet sig i takt med tiden. Navne med engelsk eller tysk sprogtone tillades således i vid udstrækning. I de senere år er også navne med tyrkisk og arabisk sprogtone tilladt.

Udvalgets overvejelser og forslag

Adgangen til at tage et nydannet navn er bl.a. vigtig i forbindelse med anvendelsen af udenlandsk navneskik her i landet, idet det herved bliver muligt at følge en sådan navneskik, hvis dette ikke strider

mod hensynet til beskyttelsen af slægtsfølelsen hos andre navnebærere her i landet. Dette vil ofte ikke være tilfældet for navngivning efter fremmed navneskik.

En betingelse må imidlertid være, at navnet ikke har en så fremmedartet udformning, at det i realiteten er til hinder for kommunikationen om og med bæreren her i landet.

Det forhold, at praksis har udviklet sig i retning af i højere grad at tillade navne med engelsk, tysk, tyrkisk eller arabisk sprogtone, afspejler efter udvalgets opfattelse, at den større grad af brug af udenlandske navne og andre ord i samfundet i dag i forhold til tidligere gør, at kravet om, at navnet ikke må være i strid med *dansk* sprogbrug, ikke længere er egnet til formelt at være afgørende for, om det har en sådan karakter, at det hindrer den nævnte kommunikation om og med bæreren her i landet.

Denne bestemmelse giver i praksis i visse tilfælde anledning til vanskeligheder for herboende personer, der har tilknytning til andre kulturer, og som ønsker et efternavn fra slægten uden at kunne dokumentere tilknytningen til navnet. Det samme gælder f.eks. i forhold til visse ikke-muslimske afrikanske navnetraditioner, hvorefter et barn navngives med udgangspunkt i en bestemt situation omkring dets fødsel, jf. pkt. 5.2.3.6.

Udvalget finder på den baggrund, at det fremover bør være afgørende, om navnet har en sådan karakter, at det må antages at være til hinder for, at det kan tjene som efternavn her i landet.

Udvalget foreslår derfor, at bestemmelsen udformes således, at det alene skal være et krav, at navnet ikke er uegnet til at blive anvendt som efternavn her i landet. Herefter vil det afgørende ikke være, om navnet er i strid med dansk sprogbrug, hvis der øvrigt er tale om et navn, der har en sådan karakter, at det vil kunne fungere som efternavn her i landet.

Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til lovudkastets § 6, nr. 6, hvor indholdet af den foreslåede bestemmelse er udførligt beskrevet.

5.2.4.3. Beskyttelse af firmanavne m.v.

De gældende regler i navneloven

Efter den gældende navnelovs § 7, stk. 2, kan navne, der udgør eller indgår i et firma, varemærke eller foreningsnavn, der er indregistreret her i landet, og kunstnernavne og pseudonymer, der er almindeligt

kendt her i landet og anvendes af en person med bopæl her i landet, forbeholdes ved anmeldelse til Justitsministeriet.

Bestemmelsen blev foreslået indført i 1960-betænkningen. Om baggrunden herfor anføres side 32-33 bl.a. følgende:

”Under drøftelserne...har det været et nærliggende problem, om ikke også firmaer, varemærker og foreningsnavne skulle beskyttes mod optagelse som familienavne. Efter udvalgets opfattelse kan det være stødende, om sådanne navne, der evt. har fået en særlig god klang i befolkningen og måske tilmed repræsenterer betydelige økonomiske værdier, kan tilegnes som familienavn. Lignende synspunkter gør sig gældende med hensyn til almindelig kendte kunstnernavne og pseudonymer”.

Begrundelsen blev ikke uddybet nærmere i bemærkningerne til lovforslaget, jf. Folketingstidende 1960-61 (2. samling), Tillæg A, spalte 377. Bestemmelsen blev med redaktionelle ændringer videreført i den gældende navnelov, jf. Folketingstidende 1980-81, Tillæg A, spalte 2777.

Efter § 7, stk. 2, er det en betingelse, at firmanavnet m.v. er anmeldt, for at det kan nyde beskyttelse. Der kendes således eksempler på, at personer har fået navnebevis på kendte firmaers navne, f.eks. ”Hafnia”⁶⁶.

Et firmanavn m.v., der er forbeholdt efter denne bestemmelse, kan ikke erhverves som nyt efternavn i medfør af navnelovens § 6.

Beskyttelsen efter den gældende lovs § 7, stk. 2, er ikke afhængig af konkurrencemæssige overvejelser. Det vil således bl.a. ikke være afgørende, om der er branchesammenfald, varelighed eller geografisk nærhed. Det er endvidere ikke afgørende, om den, der ønsker navnet, agter at bruge det i erhvervsmæssig henseende.

Beskyttelsen er imidlertid begrænset til kun at gælde i forhold til nydannede efternavne, jf. § 6. Der er således intet til hinder for, at et anmeldt navn kan tages som efternavn i medfør af lovens øvrige bestemmelser, f.eks. hvis den pågældende har den fornødne slægtsmæssige tilknytning til navnet.

Andre regler om beskyttelsen af virksomhedsnavne

⁶⁶ Jf. Kockvedgaard, *Lærebog i konkurrenceret*, 5. udgave, 2003, side 338-339.

Udover beskyttelsen i navneloven, nyder firmanavne og varemærker m.v. tillige beskyttelse efter andre bestemmelser i lovgivningen.

Efter aktieselskabslovens § 153, stk. 2, skal aktieselskabers navne således ”*tydeligt adskille sig fra navnet på andre virksomheder, der er registreret i Erhvervs- og Selskabsstyrelsen. I navnet må ikke optages slægtsnavn, firma, særegent navn på fast ejendom, varemærke, forretningskendetegn og lignende, der ikke tilkommer selskabet, eller noget, som kan forveksles hermed.*”

Tilsvarende bestemmelser findes i anpartsselskabslovens § 2, stk. 2, samt § 6, stk. 2, i lov om visse erhvervsdrivende virksomheder, samt lov om erhvervsdrivende fonde, § 4, stk. 2.

Ved vurderingen af, om der er mulighed for forveksling, lægges der vægt på en lang række forhold, herunder på om navnene lyder ens, om navnet er indarbejdet, om der er helt eller delvis branchesammenfald og den geografiske afstand⁶⁷. Bestemmelsen er dog ud over konkurrencemæssige forhold også begrundet i ordensmæssige forhold.

Personnavne, kaldenavne, kunstnernavne og pseudonymer nyder efter fast retspraksis beskyttelse mod uberettiget kommerciel brug i henhold til markedsføringslovens § 1⁶⁸.

Endvidere følger det af markedsføringslovens § 5, at erhvervsdrivende ikke må ”*benytte forretningskendetegn og lignende, der ikke tilkommer dem, eller benytte egne kendetegn på en måde, der er egnet til at fremkalde forveksling med andres.*”⁶⁹

Det antages, at det efter denne bestemmelse i almindelighed er tilladt at benytte eget navn i en firmabetegnelse sammen med en almindelig beskrivelse af virksomhedens art, også selv om en person med tilsvarende navn driver lignende virksomhed under lignende betegnelse, når der blot ikke vælges en helt identisk betegnelse⁷⁰.

Endelig kan det nævnes, at det følger af varemærkelovens § 2, at varemærker bl.a. kan bestå af personnavne og firmanavne, herunder kunstnernavne og pseudonymer⁷¹.

⁶⁷ Rosenberg, Sneholt og Thomsen, A/S' loven med kommentarer, 6. udg., 1999, side 495ff.

⁶⁸ Jf. Wallberg og Prehn i Nordisk Immaterielt Rättsskydd 2003, side 111.

⁶⁹ Om forholdet mellem reglerne om registrering af virksomhedsnavne og markedsføringslovens § 5 henvises til J. Ørskov Rasmussen og Jesper Kock Clausen, Beskyttelse af virksomhedsnavne, 2003, side 62-63 med henvisninger.

⁷⁰ Jf. Børge Dahl i Karnov, note 58, med henvisning til U 1941H, U 1957.982S og U 1965.788V.

⁷¹ Koktvedgaard og Wallberg, Kommenteret Varemærkelov, 1998, side 113 forudsætningsvis.

Den, der ejer et varemærke, kan efter lovens § 4 forbyde andre, der ikke har dennes samtykke, at gøre erhvervsmæssig brug af et tegn, hvis tegnet er identisk med varemærket, og de varer eller tjenesteydelser, for hvilke tegnet er taget i brug, er af samme art som de varer eller tjenesteydelser, for hvilke varemærket er beskyttet. Det samme gælder, hvis tegnet er identisk med eller ligner varemærket, og varerne eller tjenesteydelserne er af samme eller lignende art, såfremt der er risiko for forveksling, herunder at det antages, at der er en forbindelse med varemærket.

Forbuddet mod brug af varemærket kan endvidere udstrækkes til andre varer eller tjenesteydelser, hvis varemærket er velkendt her i landet, og brugen ville medføre en utilbørlig udnyttelse af varemærkets særpræg eller renommé eller skade særpræget eller renomméet.

Indehaveren af en varemærkeret kan dog efter varemærkelovens § 5, stk. 1, nr. 1, ikke forbyde, at andre i overensstemmelse med god markedsføringsskik gør erhvervsmæssig brug af eget navn og egen adresse.

Efter varemærkelovens § 14, nr. 4, kan et varemærke ikke registreres, hvis det består af eller indeholder en del, der kan opfattes som bl.a. et personnavn, hvortil en anden har lovlig adkomst. Kunstnernavne og pseudonymer falder, hvis de er almindeligt kendte her i landet og anvendes af en person med bopæl her, også ind under betegnelsen personnavn, jf. navnelovens § 7, stk. 2, nr. 3, og nyder som følge heraf beskyttelse efter varemærkelovens § 14, nr. 4⁷².

Efter ophavsretslovens § 73 må et litterært eller kunstnerisk værk som udgangspunkt ikke gøres tilgængeligt for almenheden under en titel, et pseudonym eller et mærke, som er egnet til at fremkalde forveksling med et tidligere offentliggjort værk eller dets ophavsmand. Har offentliggørelsen af det tidligere offentliggjorte værk fundet sted mindre end 3 måneder forud for en udgivelse af det andet værk, gælder dette dog kun, hvis forveksling må antages at være tilsigtet.

Udvalgets overvejelser og forslag

Udvalget har overvejet, om reglerne om beskyttelse af firmanavne og pseudonymer m.v. i navneloven bør afskaffes.

Udvalget finder ikke grundlag for at foreslå en sådan ændring.

⁷² Jf. Koktvedgaard og Wallberg, Kommenteret Varemærkelov, 1998, side 113.

Udvalget finder således for det første, at der ikke er tilstrækkeligt tungtvejende grunde til at undlade at videreføre beskyttelsen for disse navne.

Der vil således kun blive tale om en mindre administrativ lettelse for statsamternes sagsbehandling i forbindelse med vurderingen af, om et nyt efternavn bør tillades.

Det forudsættes herved, at ordningen – som hidtil – vil blive indrettet således, at navnemyndighederne ved konsultation af en central liste eller lignende oversigt kan konstatere, om der er tale om et beskyttet navn. Administration af en sådan liste kan imidlertid ikke antages at blive særligt krævende. Opslag på listen vil således være en relativ simpel konstatering af, om navnet findes eller kan forveksles med et navn, der findes på listen. Denne vurdering er helt parallel med den vurdering, som statsamterne efter forslaget i forvejen skal foretage i forhold til eksisterende efternavne i CPR.

En løbende opdatering af listen på Internettet vil gøre listen tilgængelig for både myndigheder og borgere. Dette kan endvidere medvirke til, at der ikke søges om antagelse af beskyttede navne.

For det andet synes der at være et reelt behov for fortsat beskyttelse af de nævnte firma- og kunstnernavne m.v. Beskyttelsen heraf efter navneloven er således ikke sammenfaldende med beskyttelsen i virksomhedslovgivningen, markedsføringsloven og varemærkeloven, jf. ovenfor.

Navnelovens beskyttelse er bredere end beskyttelsen i den nævnte lovgivning, idet den er uafhængig af, om navnet anvendes i erhvervsmæssig sammenhæng. Beskyttelsen i navneloven er imidlertid også snævrere end beskyttelsen i den nævnte lovgivning, idet den er begrænset til kun at hindre, at navnet tages som et nydannet efternavn.

Både efter lovgivningen om virksomhedsnavne, markedsføringsloven og varemærkeloven er det forudsat, at personer, der bærer et bestemt efternavn, som udgangspunkt vil kunne bruge dette i erhvervsmæssig sammenhæng, også selvom navnet i forvejen bruges erhvervsmæssigt af en anden.

Bestemmelsen i § 7, stk. 2, indebærer således tillige en indirekte beskyttelse mod, at firmanavne, varemærker, kunstnernavne m.v., tages som personnavne af personer - der i sagens natur ikke har en slægtsmæssig tilknytning til navnet – og at de pågældende – inden for visse rammer - herefter kan etablere virksomhed m.v. i det pågældende navn.

Dertil kommer, at en fjernelse af beskyttelsen tilsyneladende vil kunne risikere at indebære, at kunstnernavne og pseudonymer ikke længere ville nyde beskyttelse efter varemærkelovens § 14, nr. 4, da denne beskyttelse synes at følge af, at disse navne er beskyttet efter navnelovens § 7, stk. 2, nr. 3.

En ophævelse af de gældende regler om beskyttelse af firma- og kunstnernavne m.v. ville således betyde, at de selskaber m.v., der i dag har en beskyttet navneret efter § 7, stk. 2, ville miste deres eksisterende beskyttelse.

Udvalget finder på den baggrund, at det fortsat bør være muligt ved anmeldelse til Justitsministeriet (Civilretsdirektoratet) at beskytte navne, der udgør eller indgår i et firma, varemærke eller foreningsnavn, samt kunstnernavne og pseudonymer.

Der henvises til lovudkastets § 6, stk. 1, nr. 2 og 3, med tilhørende bemærkninger.

5.2.5. Bindestregsefternavne og flerleddede efternavne

5.2.5.1. Bør der være adgang til at tage et flerleddet efternavn uden bindestreg?

De gældende regler

Efter § 9 i den gældende navnelov er det ikke muligt at tage et flerleddet efternavn uden bindestreg, jf. pkt. 3.1.2.4.

Forældre med tilknytning til spansktalende⁷³ eller portugisisktalende lande er derfor afskåret fra at give deres børn dobbelt efternavn i overensstemmelse med hjemlandets navneskik, hvorefter børn navngives med et dobbelt efternavn uden bindestreg. Efter spansk navneskik er det første led faderens første efternavn, mens det andet led er moderens andet efternavn, f.eks. Perez Gonzalez. Efter portugisisk navneskik står faderens slægtsnavn sidst i rækkefølgen, mens moderens står næstsidst.

I praksis tilbyder statsamtterne i stedet, at det ene navn bliver et mellemnavn og det andet et efternavn, eller at de 2 navne sættes sammen med bindestreg, jf. § 8, nr. 5.

⁷³ Se Skarrildhus-beretningen 1997, side 56-57.

Udvalgets overvejelser

Udvalget har overvejet, om der bør være adgang til at tage et flerleddet efternavn uden bindestreg. Et eksempel på et sådant efternavn kunne være ”Haldgren Jensen”.

Til støtte for en sådan ordning kan det anføres, at hvert af leddene i et flerleddet efternavn uden bindestreg i højere grad kan siges at fremstå som et selvstændigt efternavn, end det er tilfældet, hvis det alene indgår som et led i et bindestregsefternavn, der – som nævnt under pkt. 5.2.5.3 - må anses for at udgøre ét samlet efternavn. Det kan således ikke udelukkes, at f.eks. ægtefæller, der ønsker at kombinere deres efternavne i et nyt flerleddet efternavn, kan anse det for urimeligt, at dette kun kan ske i form af et bindestregsefternavn. Også de få flerleddede efternavne uden bindestreg, der bl.a. af historiske grunde findes i dag, anses efter gældende ret som ét samlet efternavn, jf. pkt. 5.2.5.3.

Heroverfor står imidlertid hensynet til på en enkel og let måde at kunne se, hvilke dele af en persons navn, der er den pågældendes efternavn, og hvilke dele der er den pågældendes mellemnavn. Dette vil umiddelbart være klart, når der er tale om et navn, der er forbundet med bindestreg, hvorimod det kan give anledning til betydelige afgrænsningsproblemer i den daglige navnebrug, hvis der er tale om et flerleddet efternavn uden bindestreg. Dette problem ville blive endnu mere udtalt, hvis en bærer af et flerleddet efternavn uden bindestreg også tog et eller flere mellemnavne.

Særligt i relation til den nævnte spansk/portugisiske navnetradition kan det endvidere bemærkes, at det både efter gældende ret og efter udvalgets forslag til § 8 om bindestregsefternavne vil være muligt at følge denne navneskik ganske langt. Det er således enten muligt at tage et dobbelt efternavn med bindestreg eller at tage det ene led som mellemnavn og det andet led som efternavn. Dertil kommer, at det efter udvalgets forslag til § 24 vil være muligt at få navneændring til et flerleddet efternavn uden bindestreg efter den danske navnelov, hvis ansøgeren er udenlandsk statsborger og godtgør at have taget navnet i medfør af hjemlandets navnelovgivning.

En afvejning af de ovennævnte hensyn fører efter udvalgets opfattelse til, at der fortsat ikke bør være adgang til at tage et flerleddet efternavn uden bindestreg.

5.2.5.2. Bør mere end 2 navne kunne forbindes til ét bindestregsefternavn?

Udvalget har endvidere overvejet, om adgangen til at tage bindestregsefternavn bør udvides, således at navnet kommer til at bestå af mere end 2 led, f.eks. ”Haldgren-Jensen-Nielsen”.

De gældende regler

Det følger af navnelovens § 9, at navnebevis i almindelighed kan udfærdiges på et efternavn, der består af 2 navne forbundet med bindestreg, som ansøgeren enkeltvis kan bære som efternavn. Det gælder uanset, om bindestregnavnet i sig selv er et forbeholdt efternavn.

Bestemmelsen giver ikke hjemmel til at sammensætte 2 eller flere bindestregsnavne. Fra ældre tid findes der imidlertid enkelte bindestregsnavne med flere end 2 led, f.eks. Krag-Juel-Vind-Frijs.⁷⁴

Udvalgets overvejelser og forslag

Adgangen til at tage et bindestregsefternavn giver navnebrugerne en frihed til at kombinere flere efternavne for dermed at udtrykke en samhørighed med flere forskellige slægter.

Det kan f.eks. være tilfældet for et ægtepar, der i et bindestregsefternavn kombinerer deres individuelle efternavne. Adgangen til at tage et bindestregsefternavn understøtter i sådanne tilfælde ligestillingen mellem kønnene derved, at begge køn kan få deres efternavn repræsenteret i et fælles efternavn.

Hvis begge ægtefæller har et bindestregsefternavn, opstår spørgsmålet, om det skal tillades dem at forbinde de 2 bindestregsefternavne til et fireleddet efternavn. En sådan navnetradition ville i princippet kunne gentages i det uendelige.

En sådan navneskik, der ville skabe meget lange efternavne, ville gøre det vanskeligt at anvende efternavnet i det daglige. I forholdet til offentlige myndigheder ville sådanne meget lange navne endvidere blive forkortet i CPR's adresseringsnavnefelt.

En afvejning af hensynet til så vidt muligt frit at kunne tage det efternavn, der ønskes, over for hensynet til at undgå en sådan uhensigtsmæssig navneskik findes på den baggrund at måtte føre til, at det fortsat ikke skal være muligt at tage mere end 2 enkeltstående navne sammensat med bindestreg.

5.2.5.3. Bør adgangen til at opsplitte et bindestregsnavn eller et flerleddet efternavn liberaliseres?

⁷⁴ Jf. Karl Peder Pedersen, *Navnet, det er stadig Jensen*, i *Personalhistorisk Tidsskrift* 2001:2, side 201. Artiklen er optrykt som bilag 2 til denne betænkning.

Udvalget har endvidere overvejet, om adgangen til at bortkaste en del af et bindestregsnavn bør liberaliseres, således at en person, der f.eks. hedder "Haldgren-Jensen", frit kan vælge at tage navnet "Haldgren" eller "Jensen".

De gældende regler

En bærer af et bindestregsefternavn anses for at bære ét efternavn, der er forskelligt fra hvert af de 2 forbundne navne. Bæreren anses således ikke for at bære begge de 2 navne samtidig. Hvis dette havde været tilfældet, ville bæreren altid være berettiget til at tage et af de 2 led i bindestregsnavnet som efternavn.

Spørgsmålet om, hvorvidt et bindestregsefternavn kan opsplittes, afgøres efter reglerne om, hvorvidt bæreren har den fornødne slægtsmæssige tilknytning til at tage hvert led af navnet som efternavn. Har den pågældende den fornødne slægtsmæssige tilknytning til det navn, der ønskes, kan dette navn tages alene, jf. § 8, nr. 1. Hvis dette ikke er tilfældet, vil den pågældende som udgangspunkt ikke have ret til at bortkaste en del af et bindestregsefternavn.

Hvis navnet er erhvervet i medfør af den gældende navnelovs § 9, vil det således normalt være uproblematisk for den oprindelige navneerhverver at splitte navnet op igen, da vedkommende har ret til at tage begge navne.

Hvis et eller flere af leddene i et bindestregsefternavn er et nydannet efternavn, fremgår retten til opsplitning af navnet endvidere af Justitsministeriets cirkulære nr. 139 af 17. december 2002, § 17. For senere erhververe af et sådant bindestregsefternavn kræves efter den nævnte bestemmelse samtykke fra den oprindelige navneerhverver til opsplitning. Hvis den pågældende er død, må der evt. meddeles dispensation efter forelæggelse for Civilretsdirektoratet, jf. cirkulærets § 22.

Hvis retten til et af leddene i bindestregsefternavnet er erhvervet før navneloven af 1961 i medfør af et samtykke fra den slægt, der er berettiget til et forbeholdt efternavn, vil den anden del af bindestregsnavnet kun kunne bortkastes, hvis der oprindeligt blev meddelt samtykke til at bære det første led alene. Hvis f.eks. slægten Haldgren har givet samtykke til, at en person kan hedde Haldgren-Jensen, meddeles der således efter praksis ikke navnebevis til en ændring af bindestregsnavnet Haldgren-Jensen til Haldgren.

Udvalgets overvejelser

Udvalget foreslår som nævnt under pkt. 5.2.2.5, at det fremover skal være muligt at tage et mellemnavn som efternavn. Som det fremgår heraf, er baggrunden for udvalgets forslag på dette punkt bl.a., at en person, der bærer et mellemnavn, må anses for at have en sådan tilknytning til det pågældende navn, at vedkommende bør kunne tage det som efternavn, uanset om andre måtte have en beskyttelsesværdig interesse i navnet som efternavn.

Efter udvalgets opfattelse fører tilsvarende overvejelser også til, at det fremover bør være muligt at tage hvert af leddene i et bindestregsefternavn som efternavn, da den pågældende allerede bærer navnet som en del af sit efternavn. Bæreren af et bindestregsefternavn må således anses for at have en endnu stærkere tilknytning til det pågældende navn, da dette i forvejen er en del af vedkommendes efternavn.

En liberalisering af adgangen til at splitte et bindestregsefternavn op ved at tage et af leddene som efternavn vil endvidere bl.a. gøre det muligt for et ægtepar at sikre, at begge ægtefæller kan få en del af sit oprindelige efternavn repræsenteret i et nyt fælles bindestregsefternavn, hvilket som anført vil kunne bidrage til en højere grad af kønsligestilling på navneområdet.

Udvalget finder derfor, at det skal være muligt at tage et led i et bindestregsefternavn som efternavn alene.

Tilsvarende overvejelser fører efter udvalgets opfattelse til, at det også bør være muligt at tage et led i et flerleddet efternavn uden bindestreg som efternavn alene⁷⁵. Dette vil bl.a. være af betydning for personer, der i henhold til spansk/portugisisk navneskik ønsker at kombinere 2 flerleddede efternavne i et fælles dobbelt efternavn. Efter udvalgets forslag vil dette dog kun kunne ske ved at kombinere de 2 led i et bindestregsefternavn, jf. pkt. 5.2.5.1.

Særligt for så vidt angår de flerleddede efternavne uden bindestreg forekommer det, at visse dele ikke i sig selv har karakter af et efternavn. Det kan f.eks. være præpositioner, der lægger sig til en anden del af navnet (von, de, á m.v.) Sådanne led – der ikke ville kunne tages efter reglerne om nydannede efternavne - bør efter udvalgets opfattelse heller ikke kunne tages som et selvstændigt efternavn ved opsplitt-

⁷⁵ Der kan i den forbindelse også henvises til sagen gengivet i Folketingets Ombudsmands Årsberetning 1989, side 75, hvor Ombudsmanden bl.a. udtalte: ”For personer, der med rette bærer et flerleddet efternavn, som har været i familien igennem generationer, må det forekomme uforståeligt, at tilknytningen til navnets enkelte led ikke kan betegnes som ”ganske særlig”, jf. navnelovens § 8, nr. 5...”

ning af et flerleddet efternavn. Det foreslås derfor, at justitsministeren bemyndiges til i en bekendtgørelse at fastsætte regler om undtagelser fra adgangen til at opsplitte et flerleddet efternavn.

Udvalgets forslag

Udvalget foreslår, at bæreren af et bindestregsefternavn eller et andet flerleddet efternavn skal være berettiget til at tage hvert af leddene som efternavn alene eller i en bindestregskombination med et andet navn, som den pågældende er berettiget til at tage som efternavn.

Efter udvalgets forslag er det efter §§ 2-3 afgørende for, om et navn er beskyttet og dermed som udgangspunkt ikke kan tages af andre, hvor mange der bærer navnet set under ét. Navne som "Haldgren" eller "Haldgren-Petersen" anses således efter udvalgets forslag som efternavne, der er forskellige fra f.eks. navnet "Haldgren-Jensen", og skal således ikke tælles med i opgørelsen af antallet af bærere af dette navn. Efter forslaget til § 8, stk. 1, vil det dog ikke være muligt at tage et efternavn bestående af 2 led forbundet med bindestreg, hvis blot ét af leddene er et beskyttet navn, som man ikke efter lovudkastets øvrige bestemmelser har mulighed for at tage.

Efter udvalgets forslag vil det for de enkelte navnebrugere ved søgning i Danmarks Statistiks navnebase i de fleste tilfælde være muligt at danne sig et billede af, hvor mange der bærer et efternavn, herunder et bindestregsefternavn.

Udvalgets forslag er udmøntet i forslaget til § 8 med tilhørende bemærkninger.

Udvalget har endvidere overvejet, om den foreslåede liberalisering i stedet burde ske på den måde, at hvert led i navnet fremover skal anses for et selvstændigt efternavn. Da bæreren således skulle anses for at bære 2 navne, ville den pågældende uden videre kunne bortkaste et af leddene i bindestregsnavnet. En sådan model, der svarer til § 7 i den nye norske navnelov, ville have betydning for, hvordan antallet af bærere af et bestemt efternavn skulle opgøres efter udvalgets forslag til §§ 2-3, § 4, stk. 1, nr. 7, og § 6. Efter denne model ville ved opgørelsen af, om et bestemt efternavn er beskyttet efter udkastets § 3, fordi det bæres af 1.000 personer eller flere, skulle medtages bindestregsnavne, hvor det pågældende efternavn indgår som et led. Antallet af bærere af de 2 navne i en bestemt bindestregskombination ville derimod være uden betydning, da denne kombination ikke i sig selv ville udgøre et selvstændigt efternavn.

En sådan model ville for et formelt synspunkt umiddelbart forekomme som en logisk anvendelse af de nævnte bestemmelser i udvalgets forslag. Her i landet har bindestregsnavne imidlertid hidtil været anset som et samlet efternavn, og det er også sådan, disse navne normalt opfattes i den praktiske sprogbrug. Det kunne derfor forekomme overraskende at anse bærere af navnet ”Haldgren-Jensen” som bærere af det samme efternavn, som personer, der blot hedder ”Haldgren”, således som dette ville følge af den alternative model.

Modellen ville endvidere i relation til udvalgets øvrige forslag til regler om efternavne give anledning til praktiske gennemførelsesproblemer, idet det ikke uden væsentlige ændringer i det nuværende CPR-register ville være muligt at gøre op, hvor mange der bærer et bestemt efternavn, herunder som et led i et bindestregsefternavn. Heller ikke i Danmarks Statistiks navnedatabase ville det være muligt at få opgjort, hvor mange der bærer navnet enten alene eller i en hvilken som helst kombination.

Udvalget kan derfor ikke anbefale en sådan model, hvor begge led i et bindestregsnavn anses for selvstændige navne.

5.2.6. Adoptivbørns efternavne

De gældende regler

Efter den gældende navnelov er det som udgangspunkt ikke muligt for et adoptivbarn at tage efternavn efter sin oprindelige slægt. Det gælder også, selvom adoptivforholdet måtte blive ophævet, medmindre det herved bestemmes, at adoptivbarnet genindtræder i sin oprindelige slægt.

Efter Civilretsdirektoratets praksis er det i dag dog muligt at tage efternavn efter de oprindelige forældre, hvis adoptivbarnet har genetableret kontakten til de oprindelige forældre og fået deres samtykke til at tage navnet. Kravet om samtykke gælder, uanset om barnet tidligere har båret navnet eller ej. Er forældrene døde, forsøger man på anden måde at få sikkerhed for, at der er etableret en eller anden form for kontakt, og at familien ikke modsætter sig adoptivbarnets ønske om at få navnet. Ansøgningen imødekommes i så fald efter omstændighederne i medfør af navnelovens § 8, nr. 5.

Denne restriktive praksis med hensyn til at opnå den oprindelige slægts navn skal ses som en konsekvens af den adoptionslovgivning, der blev gennemført i 1957, hvorved man gennemførte princippet om det fuldstændige familieskifte.

Udvalgets overvejelser og forslag

Der er i dag en tendens til, at mange adoptivbørn især efter at være blevet voksne ønsker at genetablere tilknytningen til deres oprindelige familie. Dette ønske manifesterer sig dels i en interesse i at etablere kontakt til familien, dels i mange tilfælde i en interesse i at tage familiens efternavn.⁷⁶

Efter den gældende navnelov stilles der som nævnt i praksis krav om, at adoptivbarnet har genoptaget kontakten til den oprindelige slægt, og om at de oprindelige forældre har meddelt samtykke til navneændringen.

Efter udvalgets opfattelse bør der ikke længere stilles krav om samtykke fra de oprindelige forældre. Den interesse, som de oprindelige forældre måtte have i at nægte adoptivbarnet at tage denne slægts efternavn, kan således ikke antages at have en sådan vægt, at de bør kunne afskære barnet herfra.

Udvalget foreslår derfor, at et adoptivbarn i fremtiden skal have ret til at tage navn efter sin oprindelige slægt.

Udvalgets anbefaling er udmøntet i forslaget til § 9, stk. 3, med tilhørende bemærkninger.

5.2.7. Bør der fortsat være adgang til at tage navn pga. navnehævd?

De gældende regler

Efter navnelovens § 8, nr. 5, er der mulighed for at tillade et efternavn, som ansøgeren i øvrigt påviser en ganske særlig tilknytning til. Denne særlige tilknytning kan være hævd.

Praksis om gældende ret for opnåelse af navneforandring på hævdsgrundlag er beskrevet under pkt. 3.1.2.2.3.

Civilretsdirektoratet har i årene 2001, 2002 og 2003 behandlet 37 hævdsager, som dels har været forelagt fra et statsamt, dels haft karakter af klagesager.

⁷⁶ I nogle tilfælde er der også ønske om en ophævelse af adoptionen. Efter de nugældende regler medfører ophævelse af en adoption for et barn over 18 år som hovedregel ikke en genindtræden i retsforholdet til den oprindelige slægt. Justitsministeren har dog den 10. marts 2004 fremsat lovforslag nr. L 179 om regelforenkling på det familieretlige område, der blev vedtaget ved 3. behandlingen i Folketinget den 4. juni 2004. I lovens § 5 gives der bl.a. adgang for voksne adoptivbørn til med samtykke fra de oprindelige forældre at genindtræde i den oprindelige slægt.

Langt den overvejende del af sagerne vedrørte ansøgninger fra personer, der på hævdsgrundlag ønskede at tage deres mellemnavn som efternavn. I ét tilfælde var der tale om bogstavhævd. Ved bogstavhævd forstås sager, der handler om bogstavændring, f. eks. Kristensen til Christensen eller Olsen til Ohlsen.

I ganske få tilfælde bæres det ansøgte navn ikke som mellemnavn, men kan være navnet på familiens gård eller en afdød ægtefælles mellemnavn, som en efterlevende ægtefælle har brugt i 50 år eller mere.

Det er kun i relativt få tilfælde, at betingelserne for navnehævd er opfyldt. Ud af de 37 sager blev tilladelse således kun givet i 10 sager.

Baggrunden for det relativt begrænsede antal tilladelser skal ses i lyset af, at der i praksis stilles krav om, at der foreligger skriftlig dokumentation for hævdsbrugen over en periode på 50 år, og at det herved dokumenteres, at personen både i arbejdsmæssige og private sammenhænge er kendt under hævdsnavnet. Der må ikke mangle dokumentation for hævdsbrugen for større perioder af den krævede 50-årsperiode. I sager om bogstavhævd stilles der dog i praksis ikke så strenge krav til materialet, hvis der er tale om et almindeligt navn.

Det er imidlertid ofte vanskeligt for ansøgerne at fremskaffe skriftligt materiale for hele perioden. Det forekommer således ofte, at der er store mangler i dokumentationen for begyndelsen af hævdsperioden, hvor ansøgeren typisk er omkring 15 år, og hvor det – meget naturligt - er begrænset, hvor godt vedkommende er kendt under sit (hævds)efternavn, og hvor meget skriftligt materiale ansøgeren har gemt. Endelig har mange ansøgere svært ved at finde vidner, der kan attestere, at de har kendskab til ansøgeren og eventuelt dennes fars/mors brug af navnet gennem længere perioder. Det skyldes bl.a., at det i dag er mere almindeligt at flytte rundt i Danmark eller til udlandet end tidligere.

I de senere år er det blevet særligt vanskeligt at dokumentere navnehævd, fordi mange virksomheder og offentlige myndigheder har adgang til CPR's adresseringsoplysninger. Herved sker der en automatisk opdatering af navne og adresser i virksomhedens adressekartotek, herunder også personalekartotek. Når der f. eks. udskrives breve eller en lønseddel til en ansat, udskrives de på personens korrekte navn og ikke blot et kaldenavn. Sådan negativ dokumentation vil tale væsentligt imod, at der kan meddeles navnebevis på hævdsgrundlag. Hvis der er flere eksempler på en sådan negativ dokumentation, vil der efter praksis blive meddelt afslag.

Udvalgets overvejelser og forslag

Udvalget har nøje overvejet, om der fortsat er behov for at kunne erhverve et efternavn på grundlag af navnehævd.

Som det fremgår ovenfor, vedrører langt størstedelen af sagerne om navnehævd tilfælde, hvor ansøgeren ønsker at tage sit mellemnavn som efternavn. Som anført under pkt. 5.2.2.5 foreslår udvalget imidlertid en generel adgang til at tage et mellemnavn som efternavn. Disse sager vil herefter kunne imødekommes uden, at betingelserne for navnehævd er opfyldt.

Den udbredte anvendelse af CPR's adresseringsoplysninger både hos offentlige myndigheder og private gør det i øvrigt vanskeligt for ansøgeren at opfylde kravene til dokumentation. Dertil kommer, at en afskaffelse af reglerne om navnehævd vil lette administrationen af navneloven.

Udvalget finder på den baggrund ikke, at der er grundlag for fortsat at opretholde en bestemmelse, hvorefter der kan gives tilladelse til at tage et efternavn på hævdsgrundlag. En sådan bestemmelse er derfor ikke medtaget i udvalgets lovudkast.

5.2.8. Bør der fortsat være adgang til fordanskning af udenlandske navne?

De gældende regler

Efter den gældende navnelovs § 8, nr. 3, kan der meddeles navnebevis på et navn, der har karakter af en tilpasning af et fremmedartet efternavn til dansk sprogbrug. Bestemmelsen er en undtagelse fra forbuddet mod at tage et forbeholdt efternavn. F.eks. er Grezegorek tilladt ændret til Gregersen.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.1.2.2.2 om gældende ret.

Bestemmelsen anvendes kun i ganske få tilfælde årligt.

Udvalgets overvejelser

Udvalget har overvejet, om der fortsat er behov for en sådan bestemmelse.

Bestemmelsen i § 8, nr. 3, sikrer, at personer, der bærer et fremmedartet efternavn, kan tage et mere danskklingende efternavn. Herved lettes kommunikationen om og med den pågældende.

En sådan mulighed følger imidlertid i langt videre omfang end efter § 8, nr. 3, af udvalgets forslag om at gøre det muligt for enhver at tage et efternavn, som flere end 1.000 personer bærer her i landet, hvorefter der vil kunne vælges mellem en række forskellige danske navne.

Dertil kommer, at udvalget i forslaget til § 6 om nydannede efternavne har foreslået en lempelse af kravet om overensstemmelse med dansk sprogbrug, således at det fremover alene skal være en betingelse, at navnet ikke er uegnet til at blive anvendt som efternavn her i landet, jf. pkt. 5.2.4.2.

På den baggrund, og da hensynet til personer, der bærer et beskyttet efternavn, herefter må antages at veje tungere end hensynet bag bestemmelsen i § 8, nr. 3, finder udvalget ikke, at der fortsat bør være adgang til at tage et efternavn, der har karakter af en tilpasning af et fremmed efternavn til dansk sprogbrug. En sådan bestemmelse er derfor ikke medtaget i udvalgets lovudkast.

5.2.9. Bør der fortsat være en opsamlingsbestemmelse?

De gældende regler

Navneloven indeholder i dag en lang række bestemmelser, der ret præcist angiver, hvilke betingelser der skal være opfyldt, for at en person kan opnå et bestemt efternavn. Uden for disse bestemmelsers ordlyd og den praksis, der har udviklet sig i henhold hertil, har statsamtterne haft mulighed for at benytte navnelovens § 8, nr. 5, hvorefter der kan udfærdiges navnebevis på et navn, som ansøgeren påviser en ganske særlig tilknytning til.

Praksis vedrørende denne bestemmelse er nærmere beskrevet under pkt. 3.1.2.2.3. Som det fremgår heraf, er en af de væsentligste sagskategorier ved anvendelsen af § 8, nr. 5, sager om navnehævd. Om udvalgets overvejelser vedrørende denne type af sager henvises til pkt. 5.2.7.

Udvalgets overvejelser og forslag

Udvalget har på baggrund af den nugældende praksis nøje overvejet, om der fortsat vil være behov for at opretholde en opsamlingsbestemmelse i navneloven, således at der kan meddeles tilladelse til at tage et navn, som ansøgeren har en ganske særlig tilknytning til.

For at undlade at medtage en opsamlingsbestemmelse taler navnlig hensynet til at undgå, at sager, hvor der meddeles afslag på et efternavn på grund af, at betingelserne i de almindelige bestemmelser i udvalgets lovudkast ikke er opfyldt, ender som ansøgninger om et efternavn efter opsamlingsbestemmelsen.

Det må således antages, at administrationen af udvalgets lovudkast i ikke uvæsentlig grad vil blive lettere, hvis en opsamlingsbestemmelse kan undlades.

Udvalget har derfor overvejet, om der på baggrund af den praksis, der i dag følges efter opsamlingsbestemmelsen, kan antages at være behov for en tilsvarende bestemmelse i udvalgets lovudkast.

I en række tilfælde følger det af udvalgets lovudkast, at der kan meddeles tilladelse til at tage de navne, som i dag kun kan tillades i medfør af opsamlingsbestemmelsen i den gældende navnelov. Det drejer sig om følgende sagstyper:

1. Et adoptivbarns adgang til at tage dets oprindelige forældres efternavn.⁷⁷
2. Ægtefællers adgang til at tage begge efternavne forbundet med bindestreg.⁷⁸
3. Tidligere ført giftenavn.⁷⁹
4. Bidragspligtige "faders" efternavn.⁸⁰
5. Opsplitning af spanske/portugisiske efternavne.⁸¹
6. Opsplitning af bindestregsefternavn efter § 6.⁸²
7. Afdød stedforælders efternavn⁸³ og afdød plejeforælders efternavn.⁸⁴
8. Fraskilt stedforælders efternavn⁸⁵ og fraskilt plejeforælders efternavn⁸⁶
9. Sager, hvor der ikke kan fremlægges sædvanlig dokumentation.

Den sidstnævnte kategori vedrører de sager, hvor en ansøger (ofte en udlænding) ikke kan fremlægge en dokumentation, som almindeligvis kræves, dvs. fødsels- og dåbsattester. Efter praksis er

⁷⁷ Dette vil efter udvalgets forslag kunne tages i medfør af lovudkastets § 9, stk. 3.

⁷⁸ Dette vil efter udvalgets forslag kunne tages i medfør af lovudkastets § 5, stk. 1, jf. § 8, stk. 1.

⁷⁹ Dette vil efter udvalgets forslag kunne tages i medfør af lovudkastets § 4, stk. 1, nr. 1.

⁸⁰ Dette vil efter udvalgets forslag kunne tages i medfør af lovudkastets § 29, stk. 5.

⁸¹ Dette vil efter udvalgets forslag kunne tages i medfør af lovudkastets § 8, stk. 4.

⁸² Dette vil efter udvalgets forslag kunne tages i medfør af lovudkastets § 8, stk. 3.

⁸³ Dette vil efter udvalgets forslag kunne tages i medfør af lovudkastets § 4, stk. 1, nr. 4, og stk. 5, 3. pkt.

⁸⁴ Dette vil efter udvalgets forslag kunne tages i medfør af lovudkastets § 4, stk. 1, nr. 5, og stk. 5, 3. pkt.

⁸⁵ Dette vil efter udvalgets forslag kunne tages i medfør af lovudkastets § 4, stk. 1, nr. 4, hvis den pågældende samtykker.

⁸⁶ Dette vil efter udvalgets forslag kunne tages i medfør af lovudkastets § 4, stk. 1, nr. 5, hvis den pågældende samtykker.

navnebevis i disse tilfælde blevet meddelt efter § 8, nr. 5, hvis der dog har været en tilstrækkelig dokumentation for tilknytningen til navnet. Efter udvalgets opfattelse vil tilladelse i disse tilfælde kunne meddeles i medfør af de almindelige bestemmelser i udvalgets lovudkast, hvis dokumentationen i det konkrete tilfælde må anses for tilstrækkelig til, at det kan lægges til grund, at betingelserne i de relevante bestemmelser er opfyldt.

Herudover findes der i dag eksempler på tilladelser, som udvalget ikke mener bør kunne gives efter den nye navnelov i andre tilfælde, end hvad der følger af de almindelige bestemmelser i udvalgets lovudkast. Det drejer sig om følgende tilfælde, hvor der i dag meddeles navnebevis på en ændret stavemåde af det navn, som ansøgeren bærer:

10. Hvis stavemåden ikke ændrer udtalen af navnet, og den ansøgte stavemåde ikke er forbeholdt.
11. Hvis det ansøgte navn er forbeholdt, og der er tvivl om den rette stavemåde på navnet i slægten.
12. Hvis det ansøgte navn er forbeholdt men meget udbredt, og slægten har brugt denne udbredte form af navnet.

Udvalget finder, at ændringer af et efternavns stavemåde fremover bør behandles som enhver anden ansøgning om ændring af et efternavn. Det forhold, at ansøgeren i forvejen bærer et lignende navn, bør således ikke føre til, at det skal være muligt at tage et andet efternavn, som vedkommende ikke har slægtsmæssig eller anden tilknytning til, hvis hensynet til andre navnebærere efter udvalgets forslag til de almindelige regler om efternavne fører til, at ansøgeren – og andre der ikke har en slægtsmæssig tilknytning til navnet i den ansøgte stavemåde – ville være afskåret herfra.

Om det i nr. 10 nævnte tilfælde følger det heraf, at navnet i almindelighed kun vil kunne tillades, hvis det ansøgte navn er ubeskyttet efter forslaget til §§ 2-3. Navnet vil endvidere kunne tillades, hvis navnet er beskyttet i den ansøgte form, og der meddeles samtykke fra samtlige bærere her i landet.

Om de i nr. 12 nævnte tilfælde følger det af det anførte, at navnet i almindelighed kun vil kunne tillades, hvis ansøgeren i tilstrækkelig grad kan dokumentere en slægtsmæssig tilknytning til navnet i den ansøgte form.

Udvalget finder på den baggrund ikke, at der bør indføres yderligere lempelig adgang til at tage et efternavn på grundlag af, at man bærer et lignende efternavn.

Det samme gælder:

13. Et navn, som ægtefællen ikke bærer, men ville kunne tage (tilkommende navn).

Både efter den gældende navnelov og efter udvalgets lovudkast er det en betingelse for, at ægtefæller kan tage hinandens efternavn, at de derved opnår at bære samme efternavn, da hensynet bag bestemmelsen er, at ægtefæller skal have mulighed for udadtil såvel som indadtil at signalere, at de udgør en familie. Dette hensyn er ikke til stede, hvis en ægtefælle ønsker at tage et efternavn, som den anden ægtefælle er berettiget til, men ikke bærer. Dette gælder også for ønsker om at tage en afdød ægtefælles tilkommende navn. Hvis den anden ægtefælle fortsat lever, vil denne kunne tage efternavnet. Herefter vil den første ægtefælle kunne tage dette i medfør af lovudkastets § 5, stk. 1. Der vil herefter ikke være noget til hinder for, at den anden ægtefælle ændrer sit navn tilbage til det oprindelige efternavn, hvis dette ønskes.

I andre tilfælde må udvalgets lovudkast antages at overflødiggøre en fortsættelse af praksis i medfør af den gældende navnelovs § 8, nr. 5. Det drejer sig om:

14. Afdød samlevers efternavn.

Tilladelse er i disse tilfælde blevet meddelt under helt særlige omstændigheder med samtykke fra vedkommendes nærmeste slægt, hvor parret stod for at skulle giftes eller ikke kunne blive gift, jf. pkt. 3.1.2.2.3. Efter udvalgets forslag til § 5, stk. 2, vil parterne kunne erhverve fælles efternavn som ugifte samlevende. Der kan derfor ikke antages fortsat at være behov for en sådan adgang.

Herudover findes der en gruppe tilfælde, som der efter udvalgets opfattelse ikke længere er behov for at tilgodese gennem en opsamlingsbestemmelse. Det drejer sig om:

15. Bedste- eller oldeforældres hypotetiske navn.

Denne sagstype vedrører navnlig ansøgninger om kvindelige slægtninges efternavne, som de pågældende ganske vist ikke på noget tidspunkt har båret, men som i praksis har været anvendt som efternavn. Det var ret almindeligt før i tiden, at man ikke tog pigerne i familien med i et evt. navnebevis

især ikke, hvis de var flyttet hjemmefra eller var myndige, da pigerne forventedes at skulle giftes og dermed ændre efternavn.

Ansøgninger om sådanne hypotetiske efternavne forekommer efter udvalgets opfattelse i dag så sjældent, at det ikke kan begrunde en særlig regel herom.

Endelig findes der enkeltstående eksempler på tilladelser efter § 8, nr. 5, der ikke kan karakteriseres som sagstyper. Der kan bl.a. peges på det eksempel, der er anført under pkt. 3.5.3.3.3, hvor de tre første børn i en søskendeflok ved en fejl var blevet navngivet med et forkert efternavn, og hvor det fjerde barn på den baggrund blev tilladt navngivet med det samme efternavn.

Udvalget finder imidlertid ikke, at disse – meget sjældne – situationer kan begrunde, at der bør medtages en opsamlingsbestemmelse i udvalgets lovudkast.

Udvalget foreslår derfor, at der ikke medtages en opsamlingsbestemmelse i udvalgets lovudkast.

5.3. Overvejelser om reglerne om mellemnavne

5.3.1. Bør adgangen til at tage et mellemnavn på grundlag af familiemæssig tilknytning mv. liberaliseres?

De gældende regler

Efter den gældende navnelovs § 11 kan man som mellemnavn tage sin mors eller fars mellemnavn, et mellemnavn man i øvrigt har særlig tilknytning til samt et navn, man er berettiget til at tage som efternavn.

Efter Justitsministeriets cirkulære nr. 139 af 17. december 2002 § 24 er de mellemnavne, som man har en særlig tilknytning til, et mellemnavn, som en ansøgers helsøskende har erhvervet ved navngivning eller navnebevis, ansøgerens bedsteforældres mellemnavn eller forældres helsøskendes mellemnavn tillagt ved navngivning, hvis ansøgerens far (mor) samtykker heri, samt ansøgerens sted- eller plejefars eller sted- eller plejemors mellemnavn, hvis der foreligger samtykke fra den pågældende. Det er endvidere muligt at tage et mellemnavn, som man tidligere har båret med rette, jf. cirkulærets § 25, nr. 2.

Udvalgets overvejelser og forslag

Reglerne om, hvilken slægtsmæssig tilknytning til et mellemnavn der kan begrunde adgang til at tage et mellemnavn, er snævrere end reglerne om, hvilken slægtsmæssig tilknytning til et efternavn der kan begrunde adgang til at tage efternavnet.

Om baggrunden for den gældende ordning er der i betænkning nr. 254 fra 1960 side 33 anført følgende:

”Udvalget foreslår en regel, hvorefter familienavne ikke må vælges som fornavne. Det skal dog være tilladt ved siden af et egentligt fornavn at tillægge et barn moders eller faders familienavn eller mellemnavn.

Det forekommer udvalget ønskeligt, at der sker en indskrænkning i den nuværende helt fri adgang til at tillægge børn forbeholdte familienavne som fornavne (mellemnavne). Ordningen har flere gange været kritiseret og formentlig med rette, idet det synes at kunne være krænkende for de til familienavnet berettigede, at enhver skal kunne få deres forbeholdte navn som mellemnavn, uanset om han har nogen tilknytning til navnet eller ej.”

Som det fremgår, er der ikke fremført nogen nærmere begrundelse for, at det som udgangspunkt alene skal være muligt at tage ens forældres mellemnavn og ikke også – som det er tilfældet for efternavne -- et mellemnavn, der bæres eller har været båret af en bedsteforælder eller oldeforælder.

Sådan som mellemnavne anvendes i dag i forbindelse med efternavnet eller i daglig tale alene, signalerer de i et vist omfang en familiemæssig tilknytning til personer, der bærer samme mellemnavn, men ikke nødvendigvis samme efternavn. Det gælder også mellemnavne, der er taget efter navneloven af 1904, uden at familien dengang havde en slægtsmæssig tilknytning til navnet. Mellemnavnet indgår således i almindelighed i folks slægtsmæssige identitet.

Personer, der har en familiemæssig tilknytning, kan derfor – på samme måde som det er tilfældet for efternavne – have en berettiget interesse i gennem deres mellemnavn at kunne udtrykke, at de tilhører en fælles slægt. En sådan interesse kan ikke antages at være begrænset til en snævrere kreds af personer, end tilfældet er for efternavne.

Udvalget finder endvidere, at det bør tilstræbes, at der kommer til at gælde så ens regler som muligt for mellem- og efternavne.

Udvalget finder derfor, at det bør være muligt at tage et mellemnavn på grundlag af en familiemæssig tilknytning, der svarer til, hvad der er tilstrækkeligt til at tage et efternavn. Som nævnt under pkt. 5.2.2.4 foreslår udvalget, at det skal være muligt at tage en forælders, bedsteforælders, oldeforælders eller tipoldeforælders efternavn. Udvalget foreslår derfor, at det også skal være muligt at tage de pågældendes mellemnavne.

Dermed vil der ikke længere være behov for en regel om, at det skal være muligt at tage en helsøskendes mellemnavn tillagt ved navngivning, da en ansøger vil være berettiget til at få det samme mellemnavn, som den pågældendes bror eller søster har fået ved navngivning.

Det bør endvidere – som hidtil – være muligt at tage et mellemnavn, som man tidligere har båret, og et mellemnavn, som man er berettiget til at tage som efternavn, ligesom det efter samtykke fra den pågældende bør være muligt at tage en sted- eller plejeforælders mellemnavn.

Om forståelsen af begrebet stedforældre henvises til pkt. 5.2.2.3.

Udvalgets forslag er udmøntet i lovudkastets § 11, stk. 1, nr. 1-3 og 5-6, med tilhørende bemærkninger.

5.3.2. Bør det være muligt at tage en ægtefælles eller fast samlevers mellem- eller efternavn som mellemnavn?

De gældende regler

Efter de gældende regler er det ikke muligt at tage en ægtefælles mellemnavn som mellemnavn. Det samme gælder en ægtefælles efternavn. Hvis den ene ægtefælle har mulighed for at tage sit mellemnavn som efternavn, kan ægtefællerne dog tage dette som fælles efternavn.

Efter den gældende navnelov er der ikke mulighed for at tage en ugift samlevers mellemnavn eller efternavn som mellemnavn.

Udvalgets overvejelser

Som nævnt i pkt. 5.3.1 finder udvalget, at det bør være muligt at tage et mellemnavn på grundlag af en tilsvarende familiemæssig tilknytning, som er tilstrækkelig til at tage et efternavn.

Tilsvarende overvejelser om behovet for at kunne udtrykke en familiemæssig tilknytning til en ægtefælle fører efter udvalgets opfattelse til, at det også bør være muligt at tage en ægtefælles mellemnavn.

Af hensyn til ægtefællernes mulighed for at kombinere deres navne bør det endvidere ikke være en betingelse for, at en ægtefælle kan tage den anden ægtefælles mellemnavn, at vedkommende også tager den anden ægtefælles efternavn. På samme baggrund bør det også være muligt at tage en ægtefælles efternavn som mellemnavn.

Som anført i pkt. 5.2.2.2 finder udvalget, at det bør være muligt som efternavn at tage en fast samlevers efternavn, da også ugifte samlevende i et ægteskabslignende forhold kan have en stærk og beskyttelsesværdig interesse i over for omverdenen at kunne tilkendegive, at de anser sig for en familie ved at anvende et fælles efternavn.

Tilsvarende overvejelser fører efter udvalgets opfattelse i sammenhæng med det anførte om ægtefæller til, at det også bør være muligt for ugifte samlevende i et fast samlivsforhold at tage hinandens mellemnavne og efternavne som mellemnavn.

Udvalgets forslag er udmøntet i lovudkastets § 11, stk. 1, nr. 7 og 8, med tilhørende bemærkninger.

5.3.3. Særligt om forholdet til reglerne om adresseringsmellemnavne

I udvalgets kommissorium er der om reglerne om adresseringsmellemnavne anført følgende:

”Efter reglerne om folkeregistrering er der dog mulighed for registrering af et såkaldt adresseringsmellemnavn i folkeregistret, hvis man har en vis tilknytning til navnet. Det kan f.eks. være ægtefællens mellemnavn eller et tidligere efternavn, hvis man i forbindelse med ægteskab har fået ægtefællens efternavn. Navneloven antages ikke at være til hinder for denne registrering af navnebrug, men i praksis kan det give anledning til forvirring og misforståelser, at det er muligt at få registreret brugen af et navn, som man efter navneloven ikke har ret til at bære.

...

Det bør...overvejes, om man bør kunne få ret til at føre et navn som mellemnavn, når man har en tilknytning til navnet, der berettiger til en registrering af navnet som adresseringsmellemnavn efter de gældende regler om folkeregistrering.”

De gældende regler

Efter § 5, stk. 8, i lov om det centrale personregister kan indenrigs- og sundhedsministeren fastsætte regler om registrering af adresseringsmellelnavn umiddelbart foran personens efternavn i adresseringsnavnet. Bemyndigelsen er udmøntet i bekendtgørelse nr. 842 af 13. oktober 2003 § 5. Efter denne bestemmelse er det – hvis betingelserne i øvrigt er opfyldt – muligt at anvende følgende navne som adresseringsmellelnavn: a) nuværende ægtefælles eget efternavn, b) nuværende ægtefælles mellelnavn, c) et giftenavn anmelderen tidligere har ført eller d) anmelderens eget efternavn.

Adresseringsmellelnavne behandles i dag i en række sammenhænge – men ikke efter navneloven – på linje med et almindeligt navn. Der udstedes f.eks. pas med adresseringsmellelnavnet⁸⁷. Den væsentligste praktiske forskel mellem et adresseringsmellelnavn og et officielt mellelnavn efter navneloven er således, at den, der anvender adresseringsmellelnavn, ikke ”hedder” dette navn og derfor ikke kan give det videre til den pågældendes børn.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.2.3.

Udvalgets overvejelser og forslag

Efter udvalgets forslag til regler om mellelnavne, jf. pkt. 5.3.2, vil det være muligt at tage en ægtefælles mellelnavn og efternavn som mellelnavn.

Det følger endvidere af udvalgets forslag om at ophæve sondringen mellem giftenavn og eget efternavn, at man altid vil være berettiget til som efternavn at tage et tidligere ført navn, uanset om det er erhvervet på grundlag af ægteskab.

På den baggrund, og da udvalget som nævnt i pkt. 5.3.1 foreslår, at det fortsat skal være muligt som mellelnavn at tage et navn, som man er berettiget til at tage som efternavn, vil det efter udvalgets forslag også være muligt at tage et tidligere efternavn, der er erhvervet på grundlag af ægteskab, som mellelnavn.

Det vil endvidere være muligt at tage et andet navn, som man er berettiget til at bære som efternavn, men som man ikke aktuelt bærer, som mellelnavn.

⁸⁷ Jf. bekendtgørelse nr. 166 af 25. februar 1997 om pas mv. som senest ændret ved bekendtgørelse nr. 586 af 25. juni 2003, § 10, stk. 1.

Efter udvalgets forslag vil det således være muligt at tage et mellemnavn i de tilfælde, hvor det efter gældende ret er muligt at anvende et adresseringsmellemnavn.

Som nævnt i pkt. 3.2.3 har muligheden for at få registreret et adresseringsmellemnavn tidligere været foreslået ophævet. Baggrunden herfor var dels, at borgerne ofte misforstår registreringen og tror, at de "hedder" disse navne og ikke kun har fået registreret en navnebrug, dels at offentlige myndigheder bør registrere borgerne under de navne, som de har efter navnelovgivningen.

Af disse grunde, og da det som gennemgået ovenfor efter udvalgets forslag i øvrigt må anses for unødvendigt at opretholde reglerne om adresseringsmellemnavne, foreslår udvalget, at disse regler ophæves.

Udvalgets forslag er udmøntet i lovudkastets § 29 med tilhørende bemærkninger. For personer, der i dag har et adresseringsmellemnavn, som de ikke efter forslaget vil kunne tage som mellemnavn på tidspunktet for lovens ikrafttræden, foreslås endvidere en overgangsordning, således at adresseringsmellemnavnet kan bevares, jf. lovudkastets § 30, stk. 3, med tilhørende bemærkninger.

5.3.4. Særligt om fornavne som mellemnavne

Udvalget har overvejet, om der er behov for at liberalisere reglerne om muligheden for at tage et kønsukorrekt fornavn eller mellemnavn. Ved et kønsukorrekt navn forstås et navn, der betegner det modsatte køn i forhold til den, der bærer navnet. Som det vil fremgå nedenfor, finder udvalget, at der er et sådant behov, og at en liberalisering bør ske i reglerne om mellemnavne. Dette afsnit – der således både vedrører reglerne om fornavne og mellemnavne – er derfor systematisk placeret i afsnittet om udvalgets overvejelser om reglerne om mellemnavne.

Om udvalgets overvejelser vedrørende de særlige problemstillinger i relation til transseksuelles fornavne henvises til pkt. 5.4.4.

De gældende regler

Som nævnt i pkt. 3.3.1.2.2 fortolkes bestemmelsen i den gældende navnelovs § 10, stk. 1, således, at det ikke er muligt for en dreng/mand at tage et pige-/kvindefornavn og omvendt.

Derimod er der ikke noget til hinder for at tage et kønsukorrekt fornavn som mellemnavn, hvis den pågældende i øvrigt har den fornødne slægtsmæssige tilknytning til navnet som mellemnavn, jf. Justitsministeriets cirkulære nr. 139 af 17. december 2002, § 24, stk. 2.

Tidligere var det ikke muligt på baggrund af dåbs- eller navneattester at se, om et navn blev taget som et for- eller mellemnavn. Det kunne derfor i praksis give anledning til vanskeligheder at dokumentere, om et navn, der bæres af andre i slægten, var et mellemnavn eller et 2. eller senere fornavn, jf. pkt.

3.3.1.2.1. Indførslen af Den Ny Kirkebog har i vidt omfang lettet dette arbejde, jf. pkt. 3.2, da mellemnavne nu anføres i en selvstændig rubrik på DNK-udskrifter og –attester.

Det kan endvidere konstateres, at der i befolkningen er en betydelig interesse for at videregive mellemnavne af denne type til senere generationer, også i tilfælde hvor den slægtsmæssige tilknytning er vanskelig at dokumentere. I en række tilfælde har der endvidere været ønske om at tillægge børnene i en søskendeflok kønsukorrekte fornavne som mellemnavn uden anden slægtsmæssig tilknytning til navnet end, at det første barn – for hvem navnet ikke er kønsukorrekt - har fået navnet som ekstra fornavn. Efter de gældende regler er det ikke muligt at imødekomme en sådan ansøgning.

I relation til udenlandsk navnetradition har problemet navnlig været, at der i arabisk navneskik er tradition for at navngive en pige med hendes fars, farfars og oldefars fornavn. Dette er baggrunden for den særlige praksis, hvorefter piger kan blive navngivet med faderens, farfaderens og evt. oldefaderens fornavn som 2. eller senere fornavn, hvis barnets forældre er eller har været statsborgere i et land, der følger en sådan navneskik, og hvis pigerne tillægges et egentligt pigefornavn som 1. fornavn. Der henvises til pkt. 3.3.1.2.2.

Udvalgets overvejelser og forslag

Udvalget finder på baggrund af de problemer, der er beskrevet ovenfor, at der er behov for at liberalisere reglerne om adgangen til at tage et kønsukorrekt fornavn som 2. eller senere fornavn/mellemnavn. Det må dog herved være en betingelse, at en sådan liberalisering kan ske, uden at fornavnenes kønsidentificerende funktion herved fortabes, idet dette ville kunne have uheldige konsekvenser for den praktiske navnebrug, jf. pkt. 5.4.1.1.

Det følger heraf, at en sådan liberalisering efter udvalgets opfattelse ikke bør ske ved at give enhver mulighed for at tage et kønsukorrekt fornavn. En sådan vidtgående liberalisering ville nemlig kunne resultere i, at fornavnets kønsidentificerende funktion i realiteten ville blive ophævet.

Risikoen for, at fornavnets kønsidentificerende funktion fortabes, kunne til dels undgås ved en model, hvorefter det tillades at tage kønsukorrekte fornavne som 2. eller senere fornavn. Den pågældende skulle så samtidig have et 1. fornavn, der svarer til den pågældendes køn, således som dette tillades for visse etniske grupper i dag. Et 2. eller senere fornavn vil typisk fremstå som et mellemnavn, der ikke på samme måde som det første fornavn er kønsidentificerende. En sådan ordning indebærer imidlertid i realiteten, at der indføres en 4. navnekategori mellem 1. fornavn og mellemnavnet. Dertil kommer, at det ikke vil være muligt i lovgivningen at hindre, at en person, der f.eks. har et kønsukorrekt navn som 2. fornavn, i praksis alene kalder sig ved dette navn. En sådan løsning vil derfor ikke i tilstrækkelig grad sikre mod den ovennævnte risiko for fornavnets funktionstab. En sådan model kan derfor heller ikke anbefales.

Udvalget har endvidere overvejet, om der bør åbnes mulighed for at tage et kønsukorrekt fornavn som 2. eller senere fornavn, hvis det pågældende navn tillige er i brug her i landet som efternavn. Idéen bag denne model er at begrænse adgangen til at tage et 2. eller senere fornavn til navne, der i forvejen kan tages (som efternavn) af personer af begge køn. Et problem ved en sådan løsning er imidlertid, at en meget stor del af de eksisterende fornavne også er i brug som efternavne. Københavns Universitet, Afdeling for Navneforskning har skønnet, at det for mandnavne gælder for op mod 65% af alle godkendte mandnavne, mens det tilsvarende tal for kvindenavne skønnes at være op mod 45%. En regel, der giver mulighed for at tage et kønsukorrekt fornavn som 2. eller senere fornavn, hvis det pågældende navn også er i brug her i landet som efternavn, vil således ikke i realiteten indebære nogen væsentlig begrænsning. Udvalget kan derfor heller ikke anbefale en sådan løsning.

Udvalget har ligeledes overvejet, om det burde være muligt at tage en forælders, bedsteforælders, oldeforælders eller tipoldeforælders fornavn som 2. eller senere fornavn. En sådan model ville med visse ændringer svare til den gældende praksis for visse etniske grupper, jf. ovenfor. I forhold hertil er modellen udvidet således, at der ikke længere er forskellige regler for forskellige etniske grupper og for de 2 køn. Udvalget finder imidlertid ikke, at der bør stilles krav om slægtsmæssig tilknytning til et fornavn, da fornavne traditionelt ikke betegner en slægtsmæssig tilknytning til andre bærere af samme navn. Dertil kommer, at der ville være tale om en så vidtgående lempelse, at der i realiteten ikke ville være noget hensyn, der kunne begrunde, at de resterende fornavne ikke også tillades. Dette skal også ses i lyset af, at enhver med det rette køn kan tage ethvert godkendt fornavn. Dermed vil en slægtsmæssig tilknytning til ethvert fornavn kunne etableres ved, at den, der ønsker navnet, overtaler en passende

slægtning af det modsatte køn til for en kortere periode at skifte fornavn. En sådan model kan derfor heller ikke anbefales.

Udvalget har på den baggrund endelig overvejet, om en liberalisering af reglerne om kønsukorrekt brug af fornavne/mellemlavne i stedet kunne foretages ved at lempe adgangen til at tage et mellemnavn, hvis det navn, der ønskes, er et godkendt fornavn, herunder et godkendt fornavn, der betegner det modsatte køn i forhold til den, der ønsker navnet. Imod en sådan model kan det anføres, at den, i højere grad end tilfældet er i dag, bryder med princippet om, at man skal have en slægtsmæssig tilknytning til et mellemnavn. Heroverfor kan det imidlertid anføres, at der i dag findes en lang række fornavne, der er i brug som mellemnavne, og at det som nævnt i praksis kan være ganske vanskeligt at afgøre, om en person bærer et navn som 2. fornavn eller som mellemnavn. Dertil kommer, at der heller ikke efter navnelovens § 11 i dag stilles krav om kønskorrekthed i forhold til mellemnavne. Derimod er det en betingelse for at kunne tage et mellemnavn, at der består en bestemt slægtsmæssig (eller lignende) tilknytning til navnet, jf. § 11. Det vil sige, at det er muligt at tage et kønsukorrekt navn med fornavnspræg som mellemnavn, hvis man har den fornødne slægtsmæssige tilknytning hertil.

Mellemnavne har ikke i praksis den samme kønsidentificerende funktion som fornavne.

Udvalget anbefaler derfor, at der i reglerne om mellemnavne åbnes mulighed for at tage et navn, der er godkendt som fornavn, uanset om navnet svarer til den pågældendes køn.

Udvalgets anbefaling er udmøntet i § 11, stk. 1, nr. 4, i udvalgets lovudkast med tilhørende bemærkninger.

En sådan adgang forudsætter imidlertid, at det sikres, at fornavne, der anvendes som mellemnavne, ikke skal kunne tages som efternavne. Der henvises herved til lovudkastets § 4, stk. 3, og § 11, stk. 2, 3. pkt., med tilhørende bemærkninger.

5.3.5. Særligt om visse for- og mellemnavne med efternavnspræg

De gældende regler

Som nævnt i pkt. 3.2.1.3 har det tidligere i visse egne af landet været skik at give en mand et 1. fornavn, der har efternavnspræg. Som eksempel kan nævnes navnet Kronborg. Efter gældende praksis afslås ansøgning om at tage sådanne navne som fornavn. Derimod tillades det ved navnebevis at tage forældres eller bedsteforældres atypiske fornavn som mellemnavn efter navnelovens § 11, stk. 2.

Udvalgets overvejelser

Udvalget har overvejet, om der fortsat bør være mulighed for at tage et mellemnavn, der har efternavnspræg, hvis navnet har været båret som første fornavn af ansøgerens forældre, bedsteforældre, oldeforældre eller tipoldeforældre.

Udvalget kan imidlertid ikke anbefale en sådan bestemmelse.

Den nævnte navneskik ligner til en vis grad de udenlandske navneskikke, der ikke sondrer mellem for- og efternavn. Den adskiller sig imidlertid fra disse ved, at der er tale om navne, der har tradition i en dansk navnekultur, der i øvrigt skelner mellem for- og efternavne. Personer, der bærer de pågældende navne som efternavn, vil derfor kunne opleve at få deres navneret krænket, hvis andre uden tilstrækkelig slægtsmæssig tilknytning til navnet frit kan tage dette som fornavn eller mellemnavn.

Personer, der ønsker at følge den nævnte navneskik, har efter den hidtidige praksis ingen tilknytning til navnet som efternavn eller mellemnavn, men alene som fornavn.

De pågældende kan endvidere udtrykke deres slægtsmæssige tilknytning til den pågældende forælder eller bedsteforælder ved at tage den pågældendes efternavn, eventuelt som mellemnavn.

Dertil kommer, at der i dag er tale om en meget sjældent forekommende navneskik, der må antages at være stærkt på retur. Københavns Universitet, Afdeling for Navneforskning, skønner således, at der er ca. 2-3 ansøgninger årligt om at få et regionalt forankret navn med efternavnspræg som fornavn, mens Civilretsdirektoratet skønner, at der højst forekommer én ansøgning årligt om et sådant navn som mellemnavn med henvisning til, at det er en forælders eller bedsteforælders fornavn. Som nævnt meddeles der afslag på at få navnet som fornavn.

Udvalget finder på den baggrund ikke, at hensynet til at videreføre den nævnte tradition kan anses for mere tungtvejende end hensynet til bærere af navnet som efternavn. Der er derfor ikke medtaget en særlig bestemmelse herom i udvalgets lovudkast.

Det bemærkes i den forbindelse, at det ikke herved i alle situationer vil være udelukket at følge den nævnte tradition. Hvis navnet er et så udbredt efternavn, at det ikke er beskyttet, jf. pkt. 5.2.1, vil det således efter udvalgets forslag kunne tages som mellemnavn af enhver, jf. pkt. 5.3.1. Personer, der efter den gældende navnelov har fået navnet som mellemnavn, vil endvidere kunne videregive dette til bl.a.

deres børn som mellemnavn, ligesom de eventuelt vil kunne tage navnet som efternavn, jf. pkt. 5.2.2.5. Dertil kommer, at visse af de pågældende navne allerede i dag er optaget på Kirkeministeriets lister over godkendte fornavne. Sådanne navne vil efter udvalgets lovudkast fortsat kunne tages som fornavne. Det samme gælder andre navne, der opfylder betingelserne for at blive godkendt som fornavn, jf. pkt. 5.4., f.eks. som følge af, at navnet er almindeligt udbredt som fornavn her i landet, jf. pkt. 5.4.2.⁸⁸

Om muligheden til at anvende efternavne som fornavne henvises i øvrigt til pkt. 5.4.1.2.

5.4. Overvejelser om reglerne om fornavne

Fornavne kan ikke være beskyttede. Der er således allerede efter gældende ret en betydelig frihed for borgerne til at vælge eget fornavn.

5.4.1. Hvilke krav bør der stilles til nydannede fornavne?

5.4.1.1. Bør der fortsat være krav om, at navnet ikke er til ulempe for bæreren?

De gældende regler

Efter § 10, stk. 1, i den gældende navnelov må et fornavn ikke kunne blive til ulempe for den, der skal bære navnet.

Kravet indebærer i praksis navnlig, at en dreng/mand ikke må tillægges et pige-/kvindenavn og omvendt, samt at navnet ikke må kunne give anledning til drillerier.

Herudover er der i Kirkeministeriets cirkulære nr. 24 af 1. marts 1982 om ændring af lovgivningen om personnavne, kapitel II, stk. 2, pkt. 3, anført, at der ikke må tillægges et barn et fornavn, som bæres af ældre levende søskende, medmindre der tillægges barnet et yderligere fornavn. Af kapitel II, stk. 2, pkt. 7, fremgår endvidere, at der ikke kan tillægges et barn 2 ens fornavne, heller ikke forbundet med bindestreg. En række begreber og ord, der optræder i forbindelse med fornavne, f.eks. jr., initialer, talangivelser, titler og småord som du og von, anerkendes ikke som egentlige fornavne, jf. pkt. 5.4.1.2.

Der henvises endvidere til pkt. 3.3.1.2.2.

⁸⁸ Dette vil f.eks. være tilfældet for navnet "Kjær", der ifølge oplysninger fra Danmarks Statistik s hjemmeside pr. 1. januar 2004 bæres af 29 personer som første fornavn.

Udvalgets overvejelser og forslag om ophævelse af forbuddet mod at tage et navn, der kan blive til ulempe for bæreren

Som nævnt under pkt. 5.1 finder udvalget, at udgangspunktet for en ny navnelov bør være, at det skal være muligt for borgerne selv at bestemme deres eget navn, medmindre stærke grunde taler herimod.

Kravet om, at et navn ikke må kunne blive til ulempe for den, der skal bære navnet, er efter udvalgets opfattelse vanskeligt at forene med dette udgangspunkt, idet det må være ansøgeren selv, der bedst har mulighed for at afgøre, om navnet har en sådan karakter, at ulemperne ved navnet overstiger de fordele, ansøgeren mener at kunne opnå ved at tage det ønskede navn.

Udvalget finder derfor, at forbuddet mod sådanne fornavne bør ophæves. I det omfang drillerier eller andre ulemper kan tænkes at forekomme som følge af, at navnet er upassende eller stødende, vil der dog af hensyn til omverdenen kunne være grund til at opretholde et forbud. Herom henvises til det, der er anført under pkt. 5.4.1.2.

Udvalget har dog overvejet, om forbuddet mod fornavne, der kan være til ulempe for bæreren, bør videreføres i relation til børn, således at navngivning af et barn med et bestemt navn eller ændring af et barns navn skal kunne afvises, hvis det må antages, at navnet kan blive til ulempe for barnet. Dette ville f.eks. kunne være tilfældet, hvis navnet måtte antages at kunne give anledning til drillerier af barnet.

Udvalget finder imidlertid ikke, at navnemyndighederne i almindelighed må anses for at have bedre mulighed for at tage stilling til, om et fornavn vil være til ulempe for barnet, end forældremyndighedsindehaverne.

Forældremyndighedsindehavere træffer dagligt beslutninger vedrørende deres børns forhold, herunder f.eks. om barnets frisure og påklædning, der kan tænkes at give anledning til drillerier af barnet, uden at offentlige myndigheder i den forbindelse kan (eller bør have mulighed for at) forbyde dette. Der er derfor heller ikke på navneområdet grundlag for at opretholde en særlig regel herom. Hvis barnet er fyldt 12 år, skal det i øvrigt selv give samtykke til en navneændring.

Dertil kommer, at det ikke vil være hensigtsmæssigt at have forskellige regler for voksne og børn.

Udvalget foreslår på den baggrund, at forbuddet mod at tage et fornavn, der kan blive til ulempe for bæreren, ophæves for både børn og voksne.

Udvalgets overvejelser og forslag om behovet for videreførelse af kravet om kønskorrekte fornavne

Kravet om fornavnes kønskorrekthed er et centralt træk inden for dansk og al sammenlignelig international navnetradition, der indebærer en række kommunikationsmæssige fordele i den praktiske navnebrug, og udvalget finder på den baggrund, at der ikke bør ske ændringer heri. Det danske samfund er i dag i en række sammenhænge opdelt i køn. Det gælder f.eks. ved indgåelse af ægteskab, indkaldelse til værnepligt og visitering af patienter til sygehuse⁸⁹. Kønspecifikke fornavne er en enkel måde, hvorpå det kan fastslås, om en person er af han- eller hunkøn.

Som følge heraf foreslår udvalget, at der i navneloven indsættes en særlig bestemmelse om, at et fornavn ikke må betegne det modsatte køn i forhold til den, der skal bære navnet. Der henvises til udkastets § 13, stk. 2, 1. pkt., med tilhørende bemærkninger. For så vidt angår de særlige spørgsmål vedrørende transvestitters og transseksuelle personers fornavne henvises til det, der er anført under pkt. 5.4.4.

En række fornavne kan med rimelighed siges at betegne begge køn. Det gælder f.eks., hvis navnet har tradition i flere kulturer, og det i den ene kultur er et drengenavn, mens det i den anden kultur er et pigens navn. Efter den gældende praksis lægges der stor vægt på, at et navn skal være kønspecifikt. Hvis et navn først er godkendt som et drengenavn, kan det derfor i almindelighed ikke efterfølgende godkendes som pigens navn, uanset om det (også) må anses for et pigens navn.

Uanset denne praksis er sådanne fornavne imidlertid ikke entydigt pige- eller drengenavne. Som eksempel kan nævnes navnet Nikita, der i Danmark normalt vil blive anset for at være et pigens navn, fordi det ender på -a, mens det oprindeligt er et drengenavn. Navnet er tilladt i konkrete tilfælde til både drenge og piger, men er ikke optaget på listen over generelt godkendte drenge- eller pigens navne. Det kan derfor ikke alene på grundlag af oplysning om, at en person bærer et sådant fornavn, fastslås, hvilket køn den pågældende tilhører. Sådanne fornavne må derfor anses for kønsneutrale.

Mens kønsneutrale navne på den ene side i modsætning til kønspecifikke fornavne ikke giver oplysning om bærerens køn, giver de på den anden side heller ikke forkerte oplysninger om dette forhold.

⁸⁹ Eksemplerne er hentet fra Marianne Holdgaard og Bettina Lemann Kristensen, *Kønsskifte – Juridisk set*, navnlig kapitel 7, (endnu upubliceret manuskript) forventes udgivet 2004.

Udvalget foreslår derfor en lempelse af den eksisterende praksis, således at det fremover skal være muligt at godkende fornavne, der kan bæres af begge køn. Dette svarer i øvrigt til gældende ret i både Norge og Sverige.⁹⁰

Et fornavn, der kan betegne begge køn, vil ikke være udelukket som følge af udvalgets forslag om forbud mod, at navnet betegner det modsatte køn i forhold til den, der skal bære navnet, jf. lovudkastets § 13, stk. 2, 1. pkt.

Efter udvalgets opfattelse må det afgørende for, om der er tale om et dreng- eller pigens navn, være, om det med rimelig sikkerhed kan dokumenteres, at navnet har sin oprindelse i et dreng- eller pigens navn, eller om det har tradition for at være anvendt som dreng- eller pigens navn. Kan det godtgøres, at navnet oprindeligt både er et dreng- og et pigens navn, eller at der er tradition for at anvende det som både et dreng- og pigens navn (eventuelt i forskellige navnekulturer), bør det efter udvalgets opfattelse kunne tages af begge køn. For at et navn kan siges at have tilstrækkelig tradition for at være f.eks. et drengens navn, må det godtgøres, at det har en ikke ubetydelig udbredelse som drengens navn, og at det er blevet brugt som sådant i mere end én generation. Den nærmere fastlæggelse heraf bør i øvrigt ske i praksis. Der må i den forbindelse lægges betydelig vægt på en eventuel navnefaglig vurdering.

Særligt om muligheden for at tillægge barnet et fornavn, som bæres af ældre levende søskende

Udvalget har endvidere overvejet, om der bør fastholdes et forbud i navnelovgivningen mod at tillægge et barn et fornavn, som bæres af ældre levende søskende, medmindre der tillægges barnet et yderligere fornavn.

Efter udvalgets opfattelse vil en sådan navneskik på den ene side ganske vist kunne vanskeliggøre kommunikation om og med det enkelte barn i en sådan søskendeflok, idet det efter omstændighederne kan være vanskeligt at fastslå, hvilket af børnene der tales med eller om.

Udvalget finder imidlertid på den anden side ikke, at der er tale om et problem, der kan antages at være så tungtvejende eller ofte forekommende, at det er nødvendigt med et forbud herom i lovgivningen. Udvalget har derfor ikke medtaget en sådan bestemmelse i lovudkastet.

Særligt om muligheden for at tillægge en person 2 ens fornavne

⁹⁰ Der kan i den forbindelse henvises til, at Patent- og registreringsverket i medfør af den svenske navnelov har udarbejdet en liste på mere end 300 fornavne, der kan tages af begge køn. Listen er tilgængelig på Internettet på adressen: http://www.prv.se/varumärke/namn/konsneutrala_namn.html

Udvalget har endvidere overvejet, om forbuddet mod, at et barn tillægges 2 ens fornavne, bør videreføres. Et sådant forbud tjener efter udvalgets opfattelse ikke noget kommunikationsmæssigt formål, men derimod alene et hensyn til at undgå, at bæreren ikke mødes med drillerier eller lignende ulemper. Som anført ovenfor finder udvalget, at det bør være ansøgeren selv eller – hvis der er tale om et barn - forældremyndighedens indehavere, der bør træffe afgørelse om sådanne spørgsmål. Udvalget har derfor heller ikke medtaget en sådan bestemmelse i lovudkastet.

5.4.1.2. Bør det fortsat være et krav, at der er tale om et egentligt fornavn?

De gældende regler

Efter § 10, stk. 1, i den gældende navnelov må som fornavn ikke vælges et navn, der ikke er et egentligt fornavn.

Kravet om, at der skal være tale om et egentligt fornavn, er beskrevet under pkt. 3.3.1.2.1. Som det fremgår heraf, følger det af Kirkeministeriets cirkulære nr. 24 af 1. marts 1982 om ændring af lovgivningen om personnavne kapitel II, stk. 2, pkt. 1, at et navn, der er i brug som efternavn, i almindelighed ikke kan anvendes som fornavn. Det samme gælder titler, titulaturer, stillingsbetegnelser og lignende, jf. cirkulærets kapitel II, stk. 2, pkt. 5, samt ord som junior og præfixer som von, de etc., jf. cirkulærets kapitel II, stk. 2, pkt. 6.

Endvidere lægges der i praksis vægt på, at navnet ikke er upassende eller kan vække anstød.

Der findes endelig særlige regler for udenlandske fornavne. Herom henvises til pkt. 3.3.1.2.1 og pkt. 5.4.1.3.

Udvalgets overvejelser og forslag

Anvendelse af efternavne som fornavne

Som nævnt umiddelbart ovenfor og under pkt. 5.3.5 kan et navn, der er i brug som efternavn, i almindelighed ikke tages som fornavn. Denne praksis er bl.a. begrundet i hensynet til slægtsfølelsen hos dem, der bærer navnet som efternavn. Dertil kommer, at der efter dansk navnetradition er en karakterforskel på efternavne og fornavne. En sammenblanding af disse kategorier vil således kunne vanskeliggøre kommunikationen om og med personer, der har et fornavn med efternavns karakter.

Sondringen mellem for- og efternavne er imidlertid ikke altid lige klar. En række fornavne anvendes således også som efternavne, ligesom der i visse egne her i landet har været en tradition for at tage fornavne, der har efternavns karakter, jf. pkt. 5.3.5.

I nyere praksis tillades et fornavn, uanset om det også er et forbeholdt efternavn, hvis det godtgøres, at det er i brug som fornavn inden for den europæisk-amerikanske kulturkreds.

Et navn, der har tradition som fornavn i udlandet, bør ikke være afskåret fra at blive anvendt som fornavn her i landet, selvom det i forvejen anvendes som efternavn. Derimod bør det ikke være tilstrækkeligt, at der kan peges på ét isoleret tilfælde, hvor navnet er anvendt som fornavn. For at der kan siges at foreligge en tilstrækkelig tradition, må det efter udvalgets opfattelse kræves, at navnet både har været brugt i et omfang, der overstiger det ubetydelige, og over en periode på mere end én generation.

Som nævnt under pkt. 5.4.1.3 finder udvalget ikke, at det fortsat kun skal være muligt at godkende fornavne, der er i brug inden for den europæisk-amerikanske kulturkreds. Blandt andet som følge heraf vil det – hvis de øvrige betingelser er opfyldt - f.eks. generelt være muligt som fornavn at tage et navn, der har tradition i en kultur, der ikke skelner mellem for- og efternavne.

Herudover bør der imidlertid efter udvalgets opfattelse ikke foretages lempelser i adgangen til at tage et fornavn, der er et beskyttet efternavn. Baggrunden herfor er hensynet til slægtsfølelsen hos dem, der bærer et beskyttet efternavn, samt hensynet til at undgå en gradvis ophævelse af skellet mellem for- og efternavne. Begge disse hensyn må efter udvalgets opfattelse i denne sammenhæng tillægges en særlig vægt, da det følger af udvalgets forslag, at det skal være muligt at tage et godkendt fornavn som mellemnavn, jf. pkt. 5.3.4.

Anvendelse af titler m.v. som fornavn

Udvalget finder endvidere, at det fortsat skal være udelukket at tage titler og præfixer m.v. som fornavn, da sådanne ord og led ikke i sig selv kan anses for et egentligt fornavn.

Navne, der er upassende eller kan vække anstød

Den eksisterende praksis, hvorefter der lægges vægt på, at det ansøgte fornavn ikke er upassende eller kan vække anstød, bør efter udvalgets opfattelse videreføres. Der er således for så vidt angår denne

betingelse, i modsætning til betingelsen om, at et navn ikke må være til ulempe, også et hensyn at tage til andre mennesker end den person, der skal bære navnet.

Vurderingen af, om der er tale om et stødende eller upassende navn, beror navnlig på en vurdering af, hvilken semantisk betydning, herunder eventuelle tilknyttede (negative) associationer, som navnet har eller kan have. Det afgørende er således ikke, hvad bæreren selv lægger i navnet. Veletablerede navne er normalt ikke forbundet med sådanne (negative) associationer. Nye navne, der dannes på grundlag af eksisterende ord i sproget, vil derimod – i hvert fald i begyndelsen – normalt blive forbundet med betydningen af det ord, der udgør navnets sproglige oprindelse. Problemstillingen er i øvrigt nærmere beskrevet i bemærkningerne til udvalgets lovudkast § 14, stk. 3.

Som det fremgår, er vurderingen af, om et navn er upassende eller kan vække anstød, til en vis grad af en anden karakter end vurderingen af, om der er tale om et egentligt fornavn. Udvalget foreslår derfor, at der lovfæstes en særlig regel herom, jf. lovudkastets § 14, stk. 3, nr. 3.

5.4.1.3. Særligt om udenlandske fornavne

De gældende regler

Efter Kirkeministeriets cirkulære nr. 24 af 1. marts 1982 om ændring af lovgivningen om personnavne, kapitel II, stk. 2, pkt. 8, kan et fornavn, der kan dokumenteres brugt inden for den europæisk-amerikanske kulturkreds, i almindelighed godkendes.

Navne fra fjernerestående samfund kan derimod normalt ikke forventes godkendt. Sådanne navne kan dog tillades i konkrete tilfælde, hvis forældrene eller en af disse har tilknytning til et land, hvor navnet er i brug som fornavn. Nogle af disse er optaget på listerne over godkendte fornavne og kan derfor tages af alle.

Der henvises i øvrigt til kapitlet om gældende ret pkt. 3.3.1.2.1.

Udvalgets overvejelser og forslag

Som nævnt under pkt. 5.2.3.1 vedrørende fremmede navnetraditioner finder udvalget ikke, at der i relation til efternavne bør gælde forskellige regler for forskellige etniske grupper her i landet.

Dette synspunkt gør sig efter udvalgets opfattelse også gældende for fornavne.

Udvalget finder endvidere ikke, at der fortsat bør gælde en regel om, at det som udgangspunkt alene er navne, der stammer fra den europæisk-amerikanske kulturkreds, der bør kunne godkendes som fornavne her i landet. I praksis findes der da også en lang række fornavne med tradition i en ikke-europæisk/amerikansk kulturkreds, der uden nævneværdige problemer anvendes som fornavn her i landet.

Personer, der via deres fornavn ønsker at udtrykke et tilhørsforhold til en anden kulturkreds, eller som i øvrigt ønsker at tage et sådant navn, bør efter udvalgets opfattelse have mulighed for dette, i det omfang navnet i øvrigt ikke er til hinder for kommunikation om og med den pågældende. Det gælder også, selvom der ikke er tale om etnisk eller anden tilknytning til den pågældende kultur f.eks. i kraft af ægteskab.

Det gældende krav om, at navnet skal have tilknytning til den europæisk-amerikanske kulturkreds, må antages i et vist omfang at have sikret mod godkendelse af navne, der er så fremmedartede, at de ville kunne skabe kommunikationsproblemer.

Som nævnt under pkt. 5.2.4.2 anbefaler udvalget en regel, hvorefter der ikke bør tillades nydannede efternavne, der er uegnet til at blive anvendt som efternavn her i landet, idet det afgørende efter en sådan bestemmelse netop er navnets funktion som kommunikationsredskab.

Udvalget foreslår på den baggrund, at der fremover også bør gælde en tilsvarende regel for nydannede fornavne, således at et fornavn ikke kan godkendes, hvis det er uegnet til at blive anvendt som fornavn her i landet.

Udvalgets forslag er udmøntet i lovudkastets § 14, stk. 3, nr. 2.

5.4.2. Bør almindeligt udbredte fornavne kræve godkendelse?

De gældende regler

Af Kirkeministeriets cirkulære nr. 24 af 1. marts 1982 om ændring af lovgivningen om personnavne, kapitel II, stk. 2, fremgår det, at Kirkeministeriets oversigt over godkendte navne ikke omfatter navne, der kun er godkendt under særlige omstændigheder eller på særlige vilkår.

Som omtalt under pkt. 3.3.1.2.2 kan sådanne fornavne f. eks. være navne, der efter omstændighederne er godkendt til en voksen (myndig) ansøger, på trods af at navnet i øvrigt generelt må vurderes at kunne blive til ulempe for bæreren, bl.a. ved at give anledning til drillerier, såfremt der var tale om et navn til et barn, jf. også pkt. 5.4.1.1.

Denne praksis anvendes desuden i forbindelse med, at det tillades personer med tilknytning til udlandet at tage et ikke-godkendt fornavn.

Kirkeministeriets lister over godkendte fornavne⁹¹ rummer ca. 7.000 navne fordelt på ca. 4.000 pigenavne og ca. 3.000 drengenavne. Hertil kommer de navne, som Kirkeministeriet har godkendt efter omstændighederne eller på særlige vilkår. Endvidere kan hertil lægges de navne, der i tiden efter udsendelsen af det seneste cirkulære af 1. november 1997 om godkendte fornavne ifølge Kirkeministeriets praksis fast godkendes som fornavne. Tælles alle disse fornavne med, har Kirkeministeriet i alt godkendt knap 13.600 fornavne fordelt med godt 8.700 pigenavne og godt 4.800 drengenavne. Disse tal kan sammenholdes med, at der ifølge Københavns Universitet, Afdeling for Navneforskning, aktuelt findes knap 47.000 forskellige pigenavne og 38.000 forskellige drengenavne i brug som første fornavn i Danmark.

Det vil sige, at kun godt 8% af de navne, der rent faktisk anvendes som første fornavn her i landet, er optaget på Kirkeministeriets lister.

I 2001 var der 46.771 forskellige pigenavne i brug i Danmark. Af disse navne blev 29.126 kun båret af 1 person, mens 6.407 navne kun blev båret af 2 personer. Antallet af navne, der blev båret af mere end 2 personer, kan opgøres således:

Antal navnebærere	Antal navne
5 og derover	8.235 navne
10 og derover	4.963 navne
15 og derover	3.760 navne
20 og derover	3.093 navne
25 og derover	2.635 navne

⁹¹ Jf. Kirkeministeriets cirkulære nr. 195 af 1. november 1990 om godkendte fornavne samt cirkulære nr. 146 af 1. november 1997 om godkendte fornavne.

Der var i 2001 37.669 forskellige drengenavne i brug som første fornavn i Danmark. Af disse navne blev 23.691 navne kun båret af 1 person, mens 4.180 navne kun blev båret af 2 personer. Antallet af navne, der blev båret af mere end 2 personer, kan opgøres således:

Antal navnebærere	Antal navne
5 og derover	6.624 navne
10 og derover	4.077 navne
15 og derover	3.101 navne
20 og derover	2.539 navne
25 og derover	2.190 navne

Udvalgets overvejelser og forslag

Udvalget har på baggrund af den meget store udbredelse af fornavne, der ikke er optaget på listerne over godkendte navne, overvejet, om det for visse af de navne, der allerede er i brug som fornavn her i landet, bør indføres en ordning, hvorefter det ikke er nødvendigt konkret at søge om godkendelse af et sådant navn, hvis det er et almindeligt udbredt fornavn.

Hvis et fornavn er almindeligt udbredt her i landet, vil det efter udvalgets opfattelse være overflødig at stille krav om en administrativ behandling som om, der var tale om et helt nydannet fornavn, da navnet her i landet i forvejen må antages at blive opfattet som et anvendeligt fornavn.

Derimod finder udvalget ikke, at det er tilstrækkeligt, at der blot er én her i landet, der bærer navnet, således som dette er tilfældet i Norge. Københavns Universitet, Afdeling for Navneforskning, har oplyst, at omkring 63% af det totale antal forskellige fornavne, der blev brugt som første fornavn ifølge CPR i 2001, kun blev båret af én person. Det svarer til, at ca. 1% af befolkningen bærer et fornavn, der ikke bæres af andre her i landet.

Gruppen af fornavne med kun én navnebærer rummer i visse tilfælde navne helt uden fornavns karakter, navne, der ellers kun kendes som efternavne, navne brugt for det modsatte køn, samt en række (numerologisk) forvanskede stavemåder af gængse fornavne, f.eks. de tilfældigt valgte pigenavne: Arusyak, Aruwa, Arva, Arvi, Arvid, Arvida, Arvin, Arvind og Arwah, og drengenavnene: Ahmic, Ahmid, Ahora, Ahrenholdt, Ahrent, Ahron, Ahsam, alle med kun én navnebærer.

Udvalget finder på den anden side heller ikke, at man bør begrænse mængden af fornavne, der frit kan tages af alle af det pågældende køn, til de navne, der er så alment kendte, at de optræder i håndbøger og populærvidenskabelige navnebøger.

Følgende navne, der begynder med A-, havde henholdsvis 10, 15, 20 og 25 navnebærere i Afdeling for Navneforsknings seneste fornavneundersøgelse baseret på tal fra CPR i 2001:⁹²

10 navnebærere:

- Pigenavnene Adar, *Adrienne, *Agate, *Agnetha, Alham, Alie, Alija, Ami, *Anella, Anila, *Antonella, Apolonia, Ardita, Arnhild, Arny, Asmae, Asmira, Aycbe og Aysenur.
- Drengenavnene Abderrazak, Abdisamad, Abdoulie, Abdu, Abdula, Adriaan, *Adriano, Ahmo, Aidan, Ako, Aliakbar, Altaf, Antun, Arber, Aref, Arley, Arsim, Asam, Asge, Ata, Athanassios og Azam.

15 navnebærere:

- Pigenavnene Adelaide, *Aija, Aksa, Aliya, *Anisette, Aseel, *Augustine og Aziz.
- Drengenavnene Abdigani, Abdikadir, Abdisalam, Adalsteinn, *Agge, Alexzander, Alperen, Amil, *Angus, Ansar, Arend, Arnaud, Artin og Aytac.

20 navnebærere:

- Pigenavnene Afrah, Aldijana, Allison, Anela, *Anemette, *Annelisa, *Annike, Aqsa, og *Aurelia.
- Drengenavnene Abdelhamid, Abdelkrim, Adan, Adrianus, Akhtar, Aki, *Alexandar, Alexandros, Armando og Arturo.

25 navnebærere:

- Pigenavnene Akram, Alic, Amar, *Amelie, Amie, *Annabeth, og *Annelouise.
- Drengenavnene Abdelkarim, Abdirisq, Abdollah, *Al, *Alexis, Arvin og Atef.

Blandt grupperne med 10 navnebærere er der efter udvalgets opfattelse så mange meget fremmedartede fornavne, at udvalget ikke kan anbefale, at disse navne godkendes generelt alene i kraft af antallet af bærere af navnet. Denne gruppe rummer også enkelte sammenfald med forbeholdte efternavne, f.eks.

⁹² Sammensatte navne med Anne- og Ann- er ikke medtaget. Navne, der er godkendte fornavne, er markeret med "*"

Arley, og i en del tilfælde stor lighed med forbeholdte navne f. eks Arber – Arberg, Asam – Aseem, Ata – Ataei og Azam - Azim.

Udvalget foreslår derfor, at der skal søges om godkendelse for at tage et sådant navn, medmindre navnet allerede er optaget på Kirkeministeriets lister over godkendte navne, jf. pkt. 5.4.1.

Der ses derimod ikke at være nogen væsentlig forskel med hensyn til kollision mellem efternavne og fornavne af det modsatte køn i grupperne af fornavne med 15, 20 og 25 navnebærere. Dette kunne tale for at anse 15 navnebærere for tilstrækkeligt til, at et fornavn kan tages frit uden godkendelse. En grænse derunder vil derimod åbne for en lang række fornavne, der ikke er almindeligt kendt som fornavne her i landet.

For at undgå at lægge grænsen for lavt anbefaler udvalget, at et fornavn som udgangspunkt anses for almindeligt udbredt her i landet, og at det således kan tages af alle uden godkendelse, hvis det bæres af 25 personer eller derover som første fornavn. Med en grænse på 25 bærere vurderes det, at der er tilstrækkelig sikkerhed for, at navnene i almindelighed vil blive opfattet som et fornavn her i landet.

Målt på antallet af forskellige fornavne vil en grænse på 25 navnebærere eller derover frigive lidt over 4.800 fornavne. Disse navne vil således i lighed med de navne, der allerede er optaget på listerne over godkendte navne, kunne tages af enhver. Tallet 4.800 fornavne er noget under det antal forskellige navne, som findes på de pågældende lister. Mange af navnene på listerne over godkendte navne er imidlertid enten meget sjældne eller slet ikke i brug. Udvalgets forslag er på den baggrund udtryk for en liberalisering.

Udvalgets forslag er udmøntet i lovudkastets § 14, stk. 2, med tilhørende bemærkninger.

5.4.3. Bør det fortsat være muligt kun at godkende et fornavn til én bestemt ansøger?

De gældende regler

Som nævnt i pkt. 5.4.2 er størstedelen af de fornavne, der i dag bæres her i landet, ikke optaget på Kirkeministeriets lister over godkendte fornavne.

En betydelig del af de navne, der ikke er optaget på Kirkeministeriets lister over godkendte navne, bliver anvendt som følge af indvandring af personer, der ikke er navngivet efter den danske navnelovgivning. De øvrige navne er blevet tilladt efter en konkret vurdering, uden at navnet i den for-

bindelse er blevet optaget på listerne over godkendte navne, jf. pkt. 5.4.2. Københavns Universitet, Afdeling for Navneforskning, skønner, at det i de senere år har drejet sig om ca. 700 sager årligt. Dertil skal lægges de fornavne, der er blevet tilladt efter den enkelte præsts skøn før navneloven af 1961, samt eventuelle tilfælde, hvor et fornavn sidenhen ved en fejl måtte være blevet godkendt af ministerialbogsføreren (personregisterføreren) uden forudgående forelæggelse for Kirkeministeriet (Civilretsdirektoratet).

Udvalgets overvejelser og forslag

De sager, hvor der efter gældende praksis navnlig kan blive tale om en konkret tilladelse til et bestemt fornavn, er sager, hvor ansøgeren har en bestemt etnisk tilknytning til en bestemt navnekultur, samt sager, hvor en ansøger ønsker at tage navn efter en slægtning, der bærer eller har båret et ikke-godkendt fornavn. Der er eksempelvis tradition i visse adelsslægter for at bære markante fornavne, men også i mange borgerlige slægter, præstefamilier m.v. vil man kunne finde særprægede navneopkaldelsestraditioner.

Efter udvalgets opfattelse taler lighedshensyn i disse sager med betydelig styrke for, at et fornavn, der kan tillades én borger, bør kunne tages af enhver. Det må således anses for uforståeligt for en ansøger, der har fået afslag på et fornavn, hvis den pågældende f.eks. ved opslag i Danmarks Statistik eller i telefonbøger m.v. bliver bekendt med, at andre har fået tilladelse til at bære navnet. Mange specielle eller slægtsspecifikke fornavne er da også med tiden blevet godkendt som frit antagelige fornavne her i landet.⁹³

Det følger på den baggrund af udvalgets forslag til regler om, hvilke fornavne der skal kunne tages, at det afgørende bør være, om navnet opfylder en række materielle betingelser, jf. pkt. 5.4.1, eller om det må anses for at være almindeligt udbredt som fornavn her i landet, jf. pkt. 5.4.2.

En afskaffelse af adgangen til konkrete godkendelser af fornavne støttes endvidere af praktiske hensyn ved den administrative behandling af navneansøgninger efter den kommende navnelov. Hvis et ikke-godkendt fornavn bliver tilladt en konkret ansøger, men ikke optaget på listen over godkendte navne, vil en senere ansøgning om det samme navn i princippet skulle undergives den samme sagsbehandling,

⁹³ Det gælder f.eks. drengenavne som Cosmos, Cæsar, Hannibal og Sigismund. En række til dels velkendte, godkendte drengenavne har således rod i en speciel adelig navneskik, hvor man har opkaldt børnene efter uddøde (typisk mødrene) adelsslægter. Det gælder f.eks. drengenavnet Hak, Flemming og Manderup, jf. Susanne Vogt: *Mødrene slægtsnavn brugt som første fornavn*. I *Studia Anthroponymica Scandinavica* 9. 61-99. Uppsala 1991.

jf. pkt. 5.4.1. Allerede i dag findes der en lang række fornavne, hvortil tilladelse meddeles kurant, uden af disse (endnu) er blevet optaget på listerne over godkendte navne.⁹⁴ Sådant dobbeltarbejde bør undgås.

Efter udvalgets opfattelse bør listen over godkendte navne være en oversigt over alle navne, der kan tages som fornavn, uden at der skal foretages en nærmere prøvelse heraf. Listen over disse navne vil dermed sikre mod dobbeltarbejde hos navnemyndighederne. Den bør derimod heller ikke fremover opfattes som en liste over særligt anbefalelsesværdige eller ”danske” navne.

Udvalget foreslår på den anførte baggrund, at adgangen til konkret at godkende et fornavn, uden at dette skal have virkning for alle, der måtte ønske dette fornavn, ikke skal videreføres. Udvalgets forslag er udmøntet i lovudkastet § 14, stk. 2, med tilhørende bemærkninger.

Der tilsigtes ikke herved nogen stramning af den eksisterende praksis. I det omfang et fornavn hidtil har været anset for at overholde den gældende navnelovs krav til nydannede fornavne, må det i almindelighed antages, at det også vil kunne tillades efter udvalgets lovudkast, selv om det tidligere kun er tilladt i konkrete tilfælde. Det skyldes, at udvalget ikke har foreslået stramninger i de materielle betingelser for, hvilke krav der skal være opfyldt for, at et fornavn kan godkendes. Det kan dog ikke udelukkes, at der kan forekomme tilfælde, hvor en fornyet vurdering af et navn kan føre til, at det ikke længere kan tillades som fornavn. Det kan f.eks. komme på tale i forbindelse med visse numerologisk inspirerede stavemåder af gængse fornavne, hvis disse afgørende strider mod almindelige retskrivnings- og udtaleprincipper.

5.4.4. Særligt om transvestitters og transseksuelles navne

Udvalget skal efter sit kommissorium overveje, i hvilket omfang der er behov for en modernisering af reglerne om navneforandring ved kønsskifte.

De gældende regler

Efter den gældende navnelov kan en dreng/mand ikke tillægges et pige-/kvindenavn eller omvendt.

Ved en transseksuel person forstås en person, som har en forstyrrelse af sin kønsidentitet, der opleves som et udtalt misforhold mellem det biologiske køn og det psykiske kønstilhørsforhold. Den transseksuelle ønsker endvidere ofte denne konflikt løst gennem en kønsskifteoperation.⁹⁵

⁹⁴ Det gælder f.eks. navnene ”Kim” og ”Michell” anvendt som pigenavne.

En transseksuel person kan som udgangspunkt kun ændre fornavn til et navn, der betegner det ønskede køn, efter at have gennemgået en kønsskifteoperation. Civilretsdirektoratet har dog iværksat en forsøgsordning, hvorefter transseksuelle, der går i et observationsforløb på Sexologisk Klinik med henblik på senere at søge tilladelse til kønsskifte, og som er blevet henvist til kønshormonbehandling med hormoner fra det ønskede køn, kan få tilladelse til at ændre navn til det modsatte køn. Herudover giver forsøgsordningen adgang til, at transseksuelle, der gennem længere tid har levet fuldtids som det andet køn, men ikke ønsker at gennemgå kønsskifte, kan få en sådan tilladelse, hvis ønsket om at leve som det andet køn er stabilt, og ansøgerens livskvalitet skønnes at blive væsentligt forbedret ved et fornavn, der svarer til den kønslige fremtoning. Forsøgsordningen er nærmere beskrevet i pkt. 3.3.1.2.3.

Transvestitter er mænd, der har en trang til at iføre sig kvindetøj og i det ydre illudere som kvinde, men uden ønske om kønsskifte⁹⁶. Denne trang kan eventuelt være seksuelt betinget.⁹⁷

Den nævnte forsøgsordning giver ikke mulighed for, at transvestitter kan få tilladelse til at tage et kønsukorrekt fornavn.

Der findes et begrænset antal fornavne, der efter den gældende navnelov kan tages af begge køn. Kun få af disse navne er optaget på Kirkeministeriets navnelister, men ifølge Kirkeministeriets fortegnelser er der for 103 fornavnes vedkommende i konkrete tilfælde givet tilladelse til brug af navnet som både drengenavn og pigenavn. Der vil derfor skulle søges om en særlig tilladelse til at tage et sådant navn.

Som anført ovenfor under pkt. 5.4.1.1 foreslår udvalget en lempelse af den gældende praksis, således at det fremover skal være muligt at godkende fornavne, der kan bæres af begge køn.

Henvendelsen fra foreningen transdanmark.dk - Landsforeningen for Transvestitter og Transseksuelle

Repræsentanter fra foreningen *trans-danmark.dk - Landsforeningen for Transvestitter og Transseksuelle* har haft foretræde for udvalget og i den forbindelse redegjort for foreningens syn på de særlige problemstillinger vedrørende transvestitters og transseksuelle personers navne. Foreningens repræsentanter fremlagde samtidig et notat af 1. november 2003 med en række ønsker til indretningen af den kommende navnelov. Notatet er optrykt i betænkningen som bilag 3.

⁹⁵ Jf. Niels Holm-Nielsen (red.) *Klinisk Ordbog*, 15. udgave 2003.

⁹⁶ Jf. Niels Holm-Nielsen (red.) *Klinisk Ordbog*, 15. udgave 2003.

⁹⁷ Jf. Marianne Holdgaard og Bettina Lemann Kristensen, *Kønsskifte - Juridisk set*, kapitel 1, pkt. 1, (endnu upubliceret manuskript) forventes udgivet 2004.

Som det fremgår af det nævnte bilag, ønsker foreningen i prioriteret rækkefølge ét af følgende alternativer:

1. Ophævelse af kravet om kønskorrekte fornavne, således at alle fornavne kan tages af enhver.
2. En udvidelse af adgangen til at tage kønsneutrale navne, således at et drengenavn, der i udlandet anses for et pigenavn, kan tages af begge køn.
3. Særlige regler, der gør det muligt for
 - a. transvestitter, der overvejende eller fuldtids klæder sig som det modsatte køn,
 - b. transseksuelle, der ønsker en kønsskifteoperation, og
 - c. transseksuelle, der ikke ønsker en kønsskifteoperation,at tage et kønsukorrekt fornavn, hvis de pågældende erklærer at tilhøre en af de nævnte persongrupper.
4. En lovfæstelse af den eksisterende forsøgsordning, dog helst uden adgang for myndighederne til at forelægge tvivlsspørgsmål for Retslægerådet og således, at erklæringen om transseksualitet kan udfærdiges af en praktiserende læge eller psykolog.
5. Adgang til at tage kønsspecifikke efternavne i overensstemmelse med navnlig islandsk navneskik.

Til støtte for foreningens ønsker er der navnlig henvist til, at tilladelse til at tage et fornavn, der svarer til det køn, som en transvestit eller transseksuel person fremtræder som, vil forøge den pågældendes livskvalitet, da det i dagligdagen vil medføre, at den pågældende herved kan undgå ydmygende situationer som følge af, at navnet på legitimationspapirer mv. ikke svarer til den pågældendes ydre fremtoning.

Herudover ønsker foreningen, at der skal være en lovbestemt ret til på grundlag af en navneændring til et fornavn, der betegner det modsatte køn, at få ændret alle legitimationspapirer, eksamensbeviser, svendebreve, kursusbeviser og andre papirer og dokumenter, som er relevante for den pågældendes virke såvel professionelt som i fritiden i overensstemmelse med det nye navn. Da dette ønske vedrører spørgsmål, der ikke er reguleret i navneloven, har udvalget dog ikke fundet at burde tage stilling hertil.

Udvalgets overvejelser

Bør kravet om fornavnes kønskorrekthed ophæves?

Som nævnt under pkt. 5.4.1.1 finder udvalget ikke at kunne støtte en generel ophævelse af kravet om fornavnes kønskorrekthed.

Udvalget kan derfor ikke tilslutte sig foreningens principale ønske.

Som anført under pkt. 5.3.4 foreslår udvalget dog, at det skal være muligt for enhver at tage et kønsukorrekt fornavn som mellemnavn.

Udvalget har herudover foreslået en væsentlig lempelse af adgangen til at godkende fornavne, der kan tages af begge køn, jf. pkt. 5.4.1.1. En sådan ordning vil i vid udstrækning gøre det muligt for både transvestitter og transseksuelle at tage et kønsneutralt fornavn.

Udvalget kan således i det væsentlige anbefale foreningens ønske prioriteret som nr. 2.

Udvalgets anbefaling er udmøntet i lovudkastets § 13, stk. 2, 1. pkt., med tilhørende bemærkninger.

Bør der fastsættes særlige navneregler for transvestitter og transseksuelle?

Uanset at udvalget finder at burde anbefale foreningens ønske nr. 2, har udvalget overvejet, om der herudover bør fastsættes særlige regler for transseksuelle.

For transseksuelle kan det efter udvalgets opfattelse være særligt krænkende, at de i det daglige bliver nødt til at afsløre deres transseksualitet som følge af, at danske fornavne er kønsspecifikke, og at der i en lang række dagligdags sammenhænge skal forevises legitimationsbevis med navn. Det kan f.eks. være tilfældet ved betaling med checks og dankort, ved ansøgning om job eller offentlige ydelser, ved anvendelse af bibliotekskort og valgkort samt ved rejser, hvor der skal forevises pas, hvorved det afsløres, at den pågældendes køn ikke svarer til den pågældendes umiddelbare fremtræden.⁹⁸

Som nævnt ovenfor vil de pågældende efter en kønsskifteoperation kunne tage et navn, der svarer til det erhvervede køn. For transseksuelle er spørgsmålet om særregler således i dansk sammenhæng alene relevant for personer, der ønsker at gennemgå, men endnu ikke har gennemgået en kønsskifteoperation, eller som på trods af deres transseksualitet ikke ønsker at gennemgå en sådan operation.

⁹⁸ Eksemplerne i dette afsnit er hentet fra Marianne Holdgaard og Bettina Lemann Kristensen, *Kønsskifte – Juridisk set*, kapitel 5, pkt. 2, (endnu upubliceret manuskript) forventes udgivet 2004.

Dette hensyn må afvejes overfor de hensyn, som kravet om kønskorrekthed varetager. Det drejer sig navnlig om hensynet til kommunikation og den praktiske håndtering af situationer, hvor viden om en persons køn er af betydning, jf. pkt. 5.4.1.1.

Det bemærkes i den forbindelse, at der på baggrund af erfaringerne med den eksisterende forsøgsordning må antages at være tale om en ganske lille persongruppe. En videreførelse af denne ordning kan derfor ikke antages generelt at bringe danske fornavnes kønsspecificitet i fare.

Dertil kommer, at det i de tilfælde, hvor det måtte være af afgørende betydning at konstatere den transsekuelles biologiske køn, vil dette kunne ske ved kontrol af legitimation, der viser den pågældendes CPR-nummer. Det bemærkes herved, at personer, der har gennemgået et fuldstændigt køns-skifte, vil kunne få et nyt CPR-nummer.

Som nævnt i pkt. 3.3.1.2.3 har Civilretsdirektoratet endvidere oplyst, at det er direktoratets opfattelse, at den eksisterende forsøgsordning ikke har givet anledning til praktiske problemer, og at den i vidt omfang imødekommer det eksisterende behov for navneændringer for transsekuelle personer.

Udvalget finder på den baggrund, at der bør gives en udtrykkelig hjemmel i navneloven til at fastsætte regler om transsekuelle personer, således at den eksisterende forsøgsordning kan videreføres.

Udvalget finder derimod af lovtekniske grunde ikke, at ordningen bør indskrives i selve loven. Det skyldes, at den generelle opfattelse af transsekuelles forhold i samfundet må anses for at være under stadig udvikling, og at der derfor kan være behov for administrativt at justere reglerne om transsekuelles adgang til at tage et kønskorrekt fornavn i takt med denne udvikling. Udvalget foreslår derfor, at justitsministeren bemyndiges til at fastsætte regler, der for transsekuelle gør undtagelse fra kravet om fornavnes kønskorrekthed.

Udvalgets forslag er udmøntet i lovudkastets § 13, stk. 2, 2. pkt. med tilhørende bemærkninger.

Trans-danmark.dk har endvidere rejst spørgsmål om en udvidelse af den nævnte forsøgsordning til at omfatte transvestitter, der på fuld tid eller den overvejende del af tiden går klædt som personer af det modsatte køn, samt om en begrænsning af myndighedernes krav til dokumentation for, at en person opfylder betingelserne for at indgå i forsøgsordningen. Til støtte for det sidste synspunkt anføres navnlig, at sådanne undersøgelseskridt må anses for unødvendigt langvarige og bureaukratiske, og at en anøgning om et kønskorrekt fornavn sker efter ”store overvejelser og et dybtfølt ønske”.

Udvalget bemærker hertil, at en ordning som den norske, hvor det overlades til den enkelte at afgive en erklæring om, at vedkommende har en ”transgender identitet”, på den ene side væsentligt vil lette sagsbehandlingen af og sagsbehandlingstiden for disse sager og som følge heraf også ventetiden for dem, der måtte ønske et kønsukorrekt fornavn.

Heroverfor står på den anden side hensynet til at sikre, at anvendelsen af kønsukorrekte fornavne kun sker i de tilfælde, hvor der er tilstrækkeligt tungtvejende grunde til at fravige kravet om kønskorrekthed. Transvestitter føler sig på grundlag af definitionen af dette begreb anført ovenfor ikke som personer af det modsatte køn. Et navn, der svarer til deres biologiske køn, er således ikke i strid med deres kønsidentitet, men alene i strid med deres trang til at illudere som det modsatte køn. Hensynet til transvestitter synes således at måtte anses som mindre tungtvejende end hensynet til transseksuelle personer. Foreningen anfører da også i sit notat, at problemet ikke er så stort for transvestitter, der kun lejlighedsvis klæder sig som det modsatte køn, at den vil fremkomme med et ønske om adgang til at tage kønsukorrekte fornavne for denne gruppe.

Som nævnt foreslår udvalget i sit lovudkast en ganske vid adgang for justitsministeren til at fastsætte regler om transseksuelles navneforhold i lyset af de til enhver tid eksisterende forhold. Der vil i den forbindelse bl.a. kunne fastsættes regler om, hvilket krav til dokumentation der bør stilles for at være omfattet af de særlige regler om transseksuelle, herunder om der fortsat bør stilles krav om en udtalelse fra Sexologisk Klinik og evt. Retslægerådet, eller om det bør være tilstrækkeligt med en erklæring fra ansøgeren. Udvalget er i den forbindelse opmærksom på, at sondringen mellem transvestitter og transseksuelle i praksis i særlige tilfælde kan give anledning til betydelig tvivl, også for den pågældende selv. Det gælder navnlig i forholdet mellem transseksuelle, der ikke ønsker en kønsskifteoperation, og transvestitter, der overvejende eller udelukkende klæder sig som personer af det modsatte køn.

Udvalget – der ikke er i besiddelse af særlig (lægefaglig) sagkundskab på dette område - finder herudover ikke, at det bør fremkomme med nærmere anbefalinger på dette punkt.

Bør der indføres særregler for transseksuelle, der ønsker at tage et kønsbestemt efternavn?

Som anført under pkt. 5.2 foreslår udvalget, at det i en række sammenhænge skal være muligt at tage et kønsbestemt efternavn. Det drejer sig dels om patronymnavne, jf. pkt. 5.2.3.2, dels om kønsbøjede efternavne, jf. pkt. 5.2.3.4.

Efter udvalgets opfattelse gør de ovennævnte hensyn vedrørende fornavne sig tilsvarende gældende for efternavne.

Udvalget foreslår derfor, at der på samme måde som for fornavne bør gives justitsministeren mulighed for at fastsætte regler om transseksuelles adgang til at tage et kønsspecifikt efternavn.

Udvalgets forslag herom er udmøntet i lovudkastets § 4, stk. 4, 2. pkt., og § 7, stk. 3, 2. pkt.

5.5. Overvejelser om regler om organiseringen af administrationen af navneloven

5.5.1. Indledende overvejelser om, hvilke myndigheder der bør behandle ansøgninger om navne

De gældende regler

Reglerne om organiseringen af administrationen af reglerne i navneloven er beskrevet nærmere i pkt. 3.4.

Som det fremgår heraf, sker navngivning ved anmeldelse til ministerialbogsføreren (personregisterføreren) eller – uden for Sønderjylland – ved dåb i Folkekirken eller i et anerkendt trossamfund.

Navneændring sker ved anmeldelse til ministerialbogsføreren (personregisterføreren) eller ved navnebevis fra statsamterne.

Udvalgets overvejelser vedrørende statsamternes rolle

Statsamterne har lang erfaring med behandlingen af navnesager, ligesom de er den centrale myndighed på det familieretlige område, der har en nær sammenhæng med navnelovgivningen.

Udvalget finder derfor, at statsamterne fortsat vil være velegnede til at varetage opgaven med at behandle de mere juridisk krævende navnesager.

Udvalget er imidlertid opmærksom på, at statsamternes opgaver og struktur for tiden er genstand for mere generelle overvejelser. Spørgsmålet om, i hvilket omfang kommunerne i højere grad bør overtage statslige opgaver – og herunder statsamternes opgaver – har således været overvejet af regering-

ens strukturkommission, jf. kommissionens betænkning nr. 1434/2004. Statsamternes opgaver er navnlig behandlet i betænkningens kapitel 45.2.

Senest har regeringen på baggrund af Strukturkommissionens betænkning i publikationen *Det nye Danmark* af 27. april 2004 lagt op til en ændret offentlig struktur. Regeringsudspillet indebærer bl.a. en nedlæggelse af amterne og en ændret opgavefordeling mellem staten og kommunerne⁹⁹.

Udvalget finder på den anførte baggrund ikke, at det bør fremkomme med forslag om mere grundlæggende ændringer af statsamternes opgaver på navneområdet, idet større ændringer i givet fald må afvente udfaldet af de aktuelle, generelle strukturovervejelser. Udvalgets forslag om at opretholde statsamternes funktion på navneområdet har på den anden side heller ikke til hensigt at foregribe overvejelserne om de nævnte forhold.

Udvalget er opmærksom på, at der i det nævnte regeringsudspil lægges op til, at statsamterne skal nedlægges¹⁰⁰. I stedet foreslås oprettet 5 regionale statskontorer, der bl.a. skal varetage opgaver inden for familie- og personretten og fri proces mv.¹⁰¹ Det bemærkes på den baggrund, at statsamternes opgaver, således som disse er beskrevet i udvalgets lovudkast, efter udvalgets opfattelse i givet fald fremover vil kunne varetages af statskontorerne.

Udvalgets overvejelser om ministerialbogsførerens (personregisterførerens) rolle

Udvalget foreslår heller ikke grundlæggende ændringer i ministerialbogsførerens (personregisterførerens) opgaver i forbindelse med navngivning og navneændring.

Det skyldes navnlig, at disse opgaver efter udvalgets opfattelse ikke kan ses isoleret fra ministerialbogsførerens (personregisterførerens) øvrige opgaver med civilregistrering, dvs. registrering af fødsler og dødsfald, jf. pkt. 3.4.1.3.

Det er således udvalgets opfattelse, at registrering af navngivning og navneændring mest hensigtsmæssigt bør fastholdes hos den myndighed, der også registrerer fødsler og dødsfald.

⁹⁹ Regeringen, *Det nye Danmark – en enkel offentlig sektor tæt på borgeren*. 2004, side 7.

¹⁰⁰ Regeringen, *Det nye Danmark – en enkel offentlig sektor tæt på borgeren*. 2004, side 41.

¹⁰¹ Regeringen, *Det nye Danmark – en enkel offentlig sektor tæt på borgeren – Bilag*. 2004, side 153-154

Udvalget finder på den baggrund, at ansøgninger om navngivning og navneændring i de enklere sager som hidtil bør behandles af ministerialbogsføreren (personregisterføreren).

Udvalgets overvejelser om vielsesmyndighedens kompetence til at foretage navneændring

Efter § 4 i den gældende navnelov er der i visse tilfælde mulighed for at opnå navneændring ved at indgive anmeldelse til vielsesmyndigheden.

Adgangen til at anmelde navneændringer til vielsesmyndigheden afspejler, at der i den gældende navnelovgivning sondres mellem giftenavn og eget efternavn.

Det er således alene navngivning og ændring af eget efternavn, der altid registreres i ministerialbogen (personregistret), mens ændringer af giftenavne registreres i vielsesprotokollen. Vielsesprotokollen er inden for Folkekirken ganske vist en del af ministerialbogen, men før indførelsen af Den Ny Kirkebog var oplysningerne i vielsesprotokollen kun fysisk tilgængelige i det sogn, hvor vielsen fandt sted. Hvis vielsen foretages hos en borgerlig vielsesmyndighed, vil giftenavnet endvidere ikke blive registreret i ministerialbogen (personregistret).

Den gældende ordning giver således vielsesmyndigheden kompetence til at foretage navneændringer i sager, hvor de registreringer, der er nødvendige for at tage stilling til, om anmeldelsen kan godtages, tidligere kun var til stede hos vielsesmyndigheden.

Efter indførelsen af Den Ny Kirkebog er oplysninger om ændring af navne i anledning af ægteskab indgået i Folkekirken og andre navneændringer tilgængelige for enhver ministerialbogsfører.

Med udvalgets forslag til afskaffelse af sondringen mellem eget efternavn og giftenavne, jf. pkt. 5.2.2.1, bør registreringen af navneændringer alene ske ét sted, nemlig i ministerialbogen (personregistret).

Udvalget finder på den baggrund ikke, at der fortsat er behov for den særlige ordning, hvorefter vielsesmyndigheden (borgerlig eller kirkelig) kan modtage anmeldelser om navneændringer i visse sager .

Ophævelsen af denne ordning kan ikke antages at gøre navneændring ved vielse mere besværlig for borgerne, selvom ansøgningen om navneændring ikke vil kunne indgives til vielsesmyndigheden. Vielsesmyndigheden vil således f.eks. kunne udlevere en ansøgningsblanket om navneændringer og eventuelt modtage en ansøgning om navneændring og videresende denne til ministerialbogsføreren (personregisterføreren), der behandler sagen efter de almindelige regler herom.

Udvalget foreslår på den baggrund, at vielsesmyndighedens mulighed for at foretage navneændringer afskaffes.

Udvalgets forslag indebærer, at der på vielsesattesten fremover alene vil stå parternes navne inden vielsen. En vielsesattest vil således ikke længere være egnet til at dokumentere parternes navne efter vielsen. Dette vil herefter skulle dokumenteres ved en dåbs- eller navneattest. Udvalgets forslag indebærer således en ligestilling mellem personer, der er eller har været gift, og ugifte personer, når disse skal dokumentere deres navn.

Personer, der efter den gældende navnelov bærer et efternavn (giftenavn) erhvervet på baggrund af ægteskab, vil efter forslaget bære dette navn som deres egentlige efternavn, da begrebet ”giftenavn” afskaffes, jf. pkt. 5.2.2.1.

Dokumentation for, at navnet nu er den pågældendes efternavn og tilført ministerialbogen (DNK) eller personregistret, fås ved udstedelse af en ny dåbs- eller navneattest. Henvendelse herom sker til bopælssognets ministerialbogsfører (DNK) og for så vidt angår personer, der er fødselsregistreret i Sønderjylland, til personregisterføreren der, hvor den pågældende er fødselsregistreret.

Udvalgets overvejelser vedrørende navngivning ved dåb og navngivning eller navneændring ved adoptionsbevilling

Udvalgets forslag om ændring af navneloven nødvendiggør ikke en ændring i den gældende ordning vedrørende navngivning ved dåb. Det samme gælder for navngivning og navneændring ved adoptionsbevilling.

På den baggrund, og da der efter udvalgets opfattelse heller ikke i øvrigt er behov for at ændre reglerne, finder udvalget, at de nævnte ordninger bør opretholdes. Reglerne om navngivning ved dåb og navn-

givning og navneændring ved adoptionsbevilling findes i lovudkastets §§ 18 og 19 med tilhørende bemærkninger.

5.5.2. Én indgang for borgeren til behandlingen af sager om navneændringer

De gældende regler

Anmeldelsessager i henhold til § 2 i den gældende navnelov behandles af ministerialbogsføreren (personregisterføreren). En ægtefælles efternavn kan tages ved anmeldelse til vielsemyndigheden. Det samme gælder, hvis den, der bærer et giftenavn, ønsker at genantage det efternavn, vedkommende bar ved ægteskabets indgåelse, eller det efternavn, vedkommende senest har båret, som ikke er erhvervet på grundlag af ægteskab, jf. § 4. Derimod behandles navneændringer, der kræver navnebevis, af statsamterne, jf. § 5.

Udvalgets overvejelser og forslag

Den gældende retstilstand indebærer, at en borger, der ønsker navngivning eller navneændring, i princippet selv skal vurdere, hvilken bestemmelse i navneloven vedkommende mener skal danne grundlag for, at myndigheden kan imødekomme ansøgningen, idet dette er en forudsætning for, at borgeren kan tage stilling til, om ansøgningen skal indgives til ministerialbogsføreren (personregisterføreren), vielsemyndigheden eller til statsamtet.

I praksis sker der derfor ofte det, at borgeren først forsøger at indgive sin ansøgning til ministerialbogsføreren (personregisterføreren), hvor der ikke skal betales gebyr. Hvis ministerialbogsføreren ikke er rette myndighed, må borgeren i almindelighed henvises til vielsemyndigheden eller statsamtet.

Udvalget ønsker, at der fremover kun skal være én indgang for borgeren til behandlingen af alle navnesager. For sager om navngivning ved dåb og adoptionsbevilling gør der sig dog særlige forhold gældende, jf. pkt. 5.5.1.

Ved at forenkle administrationen af navnesager således, at borgerne kun skal henvende sig ét sted, gøres det lettere for borgerne at komme i forbindelse med den rette myndighed, og det undgås, at borgerne bliver kastebold mellem forskellige navnemyndigheder.

Udvalget foreslår på den baggrund, at alle navneansøgninger fremover skal indgives til ministerialbogsføreren (personregisterføreren). Det skal herefter være op til ministerialbogsføreren (personregi-

sterføreren) at visitere sagen. Hvis sagen har en sådan karakter, at den skal behandles af statsamtet, jf. pkt. 5.5.3, sendes sagen til statsamtet til videre foranstaltning.

Udvalgets forslag er udmøntet i lovudkastets § 16, stk. 1 og 2, med tilhørende bemærkninger.

5.5.3. Fordelingen af sager mellem statsamtet og ministerialbogsføreren (personregisterføreren)

De gældende regler

Navneændring ved anmeldelse til ministerialbogen (personregistret) kan efter den gældende navnelovs § 2 ske i en række tilfælde, hvor den, der ønsker navneændringen, har en umiddelbar adkomst til navnet, og denne adkomst normalt kan konstateres ved at undersøge ministerialbogen (personregistret) vedrørende den pågældende eller en af dennes forældre eller stedforældre.

Navnebevissager forudsætter derimod typisk en mere indgående sagsbehandling. Der er bl.a. tale om sager, hvor den pågældendes adkomst til navnet ikke umiddelbart kan konstateres, eller hvor det beror på et skøn, om ansøgningen bør imødekommes. Herudover behandles også sager, hvor ansøgeren er født i udlandet, som navnebevissager. Det skyldes, at personer, der er født i udlandet, som udgangspunkt ikke indføres i ministerialbogen (personregistret).

Udvalgets overvejelser

Som nævnt under pkt. 5.5.1 finder udvalget ikke at burde foreslå grundlæggende ændringer i, hvilke myndigheder der skal behandle navnesager. Udvalget foreslår således, at det fortsat skal være statsamtterne, der behandler de vanskeligere sager, mens ministerialbogsføreren (personregisterføreren) skal behandle de almindelige sager.

Udvalget finder imidlertid, at det inden for disse rammer bør overvejes, om der er behov for en ændring af sagsfordelingen mellem statsamtterne og ministerialbogsføreren (personregisterføreren).

Udvalget finder i den forbindelse, at statsamtterne ikke længere bør behandle sager, der efter deres indhold burde være ministerialbogssager, blot fordi ansøgeren er født i udlandet. Disse sager bør fremover behandles af ministerialbogsføreren (personregisterføreren) på linje med de øvrige navnesager. Det er en forudsætning for udvalgets forslag, at alle, der er omfattet af den danske navnelovgivning, fremover kan optages i ministerialbogen, uanset om de er født i udlandet eller ej, hvis de ansøger om

navngivning eller navneændring. Kirkeministeriet har oplyst, at dette allerede i dag efter indførelsen af Den Ny Kirkebog teknisk kan lade sig gøre uden problemer.

Ved gennemgangen af, hvilke sager der efter en indholdsmæssig vurdering bør behandles af ministerialbogsføreren (personregisterføreren), finder udvalget, at det afgørende bør være, om det f.eks. ved gennemgang af ministerialbogen eller ved opslag i CPR eller på lignende sikker måde umiddelbart kan konstateres, om den pågældende er berettiget til det navn, der ansøges om.

I sager, hvor dette er tilfældet, vil det normalt være ubetænkeligt at lade navngivning og navneændring ske ved ministerialbogsføreren (personregisterføreren).

Ministerialbogsføreren (personregisterføreren) træffer allerede i dag afgørelse i sager, hvor der bør ske høring af børn under 12 år. Udvalget foreslår ikke ændringer heri. Udvalget finder i forlængelse heraf, at også sager om ændring af et barns mellem- eller efternavn, hvor der efter lovudkastets § 23 skal ske høring af en forælder, der ikke har del i forældremyndigheden, bør behandles af ministerialbogsføreren (personregisterføreren), hvis betingelserne herfor i øvrigt er opfyldt.

Ved statsamterne bør herefter navnlig behandles sager, hvor betingelserne for at tage et bestemt navn ikke umiddelbart kan konstateres opfyldt.

Det kan f.eks. være tilfældet, hvis der skal tages stilling til udenlandske dokumenter, der skal tjene til at godtgøre den pågældendes tidligere navn, adresse, civilstand, slægtskab eller plejeforhold. Også nødvendigheden af oplysninger om fremmed ret vil i almindelighed gøre, at sagen skal behandles i statsamtsregi.

Det samme gælder sager om transseksuelles fornavne, kønsbestemte efternavne til transseksuelle og patronymefternavne til transseksuelle, idet vurderingen af, om der er tale om en person, der opfylder betingelserne for at være omfattet af de pågældende bestemmelser, kræver en nærmere sagsbehandling.

Endvidere kan nævnes sager, hvor der skal inddrages oplysninger om visse typer af fremmed navneskik.

Det forhold, at der i en bestemt type sager kan være en risiko for, at der kan opstå vanskeligere spørgsmål, gør efter udvalgets opfattelse ikke, at alle sådanne sager fremover bør behandles af statsamterne.

Derimod bør lovudkastet efter udvalgets opfattelse tage sigte på, at så stor en del af sagerne som muligt kan foregå lokalt ved ministerialbogsføreren (personregisterføreren).

Den skitserede ordning forudsætter, at det administrativt bliver muligt at ændre på fordelingen af sager mellem navnemyndighederne, således at det sikres, at de vanskeligere sager fortsat behandles i statsamterne, og de mere enkle sager behandles af ministerialbogsføreren (personregisterføreren). Det bør derfor efter udvalgets opfattelse være muligt administrativt at flytte typer af sager fra statsamterne til ministerialbogsførerne (personregisterførerne) og omvendt, hvis det i praksis viser sig hensigtsmæssigt.

Særligt med hensyn til spørgsmålet om, hvilken myndighed der bør behandle sager efter lovudkastets § 7 om navngivning med navne, der har tradition i andre kulturer end den danske, kunne det overvejes, om det er hensigtsmæssigt løbende at lave en oversigt over en række kendte navne, der har tradition i en kultur, der tillader bestemte tilføjelser, der viser et slægtskab. Tilsvarende kunne det overvejes at udarbejde en liste over en række kendte navne, der har tradition i en kultur, som ikke skelner mellem for- og efternavn. Hvis et navn optræder på en sådan liste, vil det være ubetænkeligt at lade ministerialbogsføreren (personregisterføreren) træffe afgørelse herom. En sådan liste på mere end 6.300 navne er i Norge udarbejdet af amanuensis Ivar Utne fra Universitetet i Bergen til brug for de norske myndigheders administration af de tilsvarende bestemmelser i den norske navnelovgivning¹⁰². Efter udvalgets opfattelse vil det være ubetænkeligt at anvende denne liste, selv om den er udfærdiget til brug i Norge.

Udvalgets forslag til regler om, hvilken myndighed der skal træffe afgørelse i de enkelte typer af navnesager, findes i lovudkastets § 16, stk. 2-4, med tilhørende bemærkninger.

5.5.4. Regler om klageadgang

De gældende regler

Efter den gældende navnelov kan statsamternes afgørelser påklages til Justitsministeriet (Civilretsdirektoratet). Det samme gælder afgørelser truffet af personregisterførerne (for så vidt angår de sønderjyske landsdele), mens ministerialbogsførernes afgørelser kan påklages til Kirkeministeriet.

Udvalgets overvejelser og forslag

¹⁰² Listen er tilgængelig på Internettet på adressen: <http://www.hf.uib.no/i/nordisk/navneliste.htm>

Udvalget finder, at det vil være hensigtsmæssigt, at der fremover alene er én central myndighed, der skal tage stilling til eventuelle tvivlsspørgsmål vedrørende administrationen af den kommende navnelov.

Der bør således ikke længere være forskellige klagemyndigheder i navnesager alt efter, hvilken myndighed der har truffet afgørelse i første instans. Det gælder både af hensyn til overskueligheden for borgerne og af hensyn til, at det – som udvalget anbefaler under pkt. 5.5.3 – fremover vil kunne fastsættes administrativt, om en bestemt sagstype skal behandles af ministerialbogsføreren (personregisterføreren) eller statsamterne.

Udvalget foreslår på den baggrund, at klager over afgørelser i navnesager fremover skal behandles af Justitsministeriet (Civilretsdirektoratet).

Udvalgets forslag er udmøntet i lovudkastets § 21 med tilhørende bemærkninger.

5.6. Overvejelser om øvrige regler

5.6.1. Høring

Udvalget har ikke fundet grundlag for at foreslå en ændring af reglerne om høring af børn. Udvalget har derimod overvejet, om der som noget nyt bør fastsættes regler om høring af en forælder, der ikke har del i forældremyndigheden, i sager, hvor der er tale om ændring af barnets mellem- eller efternavn.

De gældende regler

Efter den gældende navnelov er det alene forældremyndighedens indehaver, der kan beslutte at indgive en ansøgning om ændring af et barns navn. Barnet skal som udgangspunkt samtykke i ændringen, hvis det er fyldt 12 år, jf. navnelovens § 14, stk. 1 og 3. Er barnet under 12 år, skal det høres i det omfang, barnets modenhed og sagens omstændigheder tilsiger det, jf. § 14, stk. 2.

Derimod er der ikke krav om høring af en biologisk forælder til barnet, hvis denne ikke har del i forældremyndigheden.

Et sådant krav har tidligere været gældende, jf. senest Justitsministeriets cirkulære af 22. december 1961, § 9, stk. 3, der bestemte, at den biologiske fader (moder) skulle høres, når et ægtebarn ønskedes

tillagt stedfaders (-moders) slægtsnavn. Dette krav blev ophævet med Justitsministeriets cirkulære af 13. november 1974 om udfærdigelse af navnebeviser.

I Skarrildhus-beretningen af 1978, side 34-35, er der redegjort for baggrunden for reglerne og ophævelsen af disse. Baggrunden for redegørelsen var, at et statsamt i forbindelse med ægteskabssager gentagne gange havde været ude for, at en biologisk fader havde givet udtryk for, at fremgangsmåden uden høring havde virket stødende eller givet anledning til praktiske problemer. Statsamtet bad derfor ministeriet overveje at genindføre den tidligere ordning.

Dette forslag blev afvist, idet det bl.a. anførtes:

”Reglen... var tænkt som et ”hensyn” til den biologiske fader (moder), men reglen virkede i praksis langt fra efter sin hensigt. Erfaringerne viste, at reglen kunne virke overordentligt krænkende. I langt de fleste tilfælde blev en ansøgning om navneforandring til stedfaders (-moders) navn imødekommet. Den biologiske fader (moder) afgav en erklæring om, at han (hun) var imod en navneforandring (hvilket var det hyppigste) og et par dage efter fik han (hun) besked om, at ansøgningen uanset protesten var imødekommet.

Reglen var for administrationen stærkt belastende. Ofte virkede henvendelser til biologiske fader (moder) følelsesmæssigt oprivende og afstedkom ikke sjældent ønske om ændring af bidrag og samkvemsret. Reglen kunne i praksis også virke uheldig. Et ægtebarn kunne f.eks. antage sin mors pigenavn eller et helt nyt navn uden, at den biologiske fader blev hørt. Og havde barnet først fået andet navn end biologisk faders, syntes reglen om erklæring fra biologisk fader meget vanskelig at motivere.

Reglen i cirkulæret 1961, § 9, stk. 3, lod man derfor udgå i 1974 cirkulæret, idet man fandt, at spørgsmålet om et barns navn måtte være et forældremyndigheds-spørgsmål. Den, der ikke har del i forældremyndigheden, har hverken nogen rimelig forventning om at blive hørt i spørgsmålet eller noget legalt krav herpå, hvorfor man ikke har fundet det nødvendigt at sende meddelelse til den pågældende om navneforandringen.

Ved at genindføre pligten til at underrette den af forældrene, der ikke har del i forældremyndigheden, om navneforandring til stedfaders (-moders) slægtsnavn, må man forvente en opblusning af henvendelser fra de tilskrevne til ny belastning af administrationen, og det vil næppe stå i rimeligt forhold til de nuværende henvendelser til administrationen, som forårsages af krænkede forældre, der ikke har del i forældremyndigheden, og som på anden måde har fået oplysning om den skete navneforandring.”

Udvalgets overvejelser og forslag

Udvalget har i lyset af det, der i pkt. 4.4 er anført om forholdet til Den Europæiske Menneskeretskonvention, overvejet, i hvilket omfang der bør (gen-)indføres regler om høring af en forælder, der ikke har del i forældremyndigheden.

Som nævnt i det pågældende afsnit finder udvalget, at det ikke kan udelukkes, at Menneskeretsdomstolen i en konkret sag vil kunne komme frem til, at artikel 8, stk. 1, i særlige situationer vil kunne indebære et krav om høring af en forælder, der ikke har del i forældremyndigheden, under den administrative behandling af en navnesag.

Udvalget finder på den baggrund, at der bør fastsættes regler om høring af en sådan forælder.

På baggrund af de tidligere erfaringer med en sådan regel finder udvalget dog, at der ikke bør indføres pligt til høring i videre omfang end nødvendigt efter konventionen. Udvalget har derfor på grundlag af den eksisterende praksis søgt at fastlægge tilfælde, hvor det på nuværende tidspunkt må antages, at høring er nødvendig, henholdsvis kan undlades. Som anført under pkt. 4.4 er Menneskeretsdomstolens praksis på området imidlertid ganske sparsom. Det kan derfor ikke på nuværende tidspunkt med sikkerhed siges, i hvilket omfang Domstolen i eventuelle senere sager vil finde, at der bør gælde regler om høring af en forælder, der ikke har del i forældremyndigheden over et barn, ved ændring af barnets navn. Det kan derfor ikke udelukkes, at der på baggrund af eventuel senere praksis fra Domstolen kan vise sig behov for at justere bestemmelsen.

Høring kan efter udvalgets opfattelse undlades i tilfælde, hvor barnet aldrig har båret den pågældende forælders efternavn eller mellemnavn, jf. pkt. 4.4.4.1. Som følge heraf vil det ikke være nødvendigt at indføre en høringsregel ved navngivning af et barn.

Det samme må efter udvalgets opfattelse antages i den situation, hvor barnet har båret f.eks. en faders efternavn, men hvor dette efterfølgende er ændret til et andet efternavn, og hvor der herefter på ny bliver tale om at ændre barnets efternavn. Det skyldes, at en ændring af det nye efternavn ikke kan anses for en yderligere svækkelse af båndet mellem barnet og barnets far, da barnets efternavn i forvejen ikke viser et sådant bånd.

For at der skal lægges vægt på holdningen hos den forælder, der ikke har del i forældremyndigheden, må det udover, at barnet bærer samme efternavn eller mellemnavn som den pågældende forælder, formentlig yderligere kræves, at denne har haft en særlig tilknytning til barnet, f.eks. ved at have boet

sammen med barnet. Det vurderes imidlertid, at det ikke vil være muligt i lovgivningen på tilstrækkelig sikker vis at afgrænse, i hvilke tilfælde høring kan undlades. Der kan endvidere tænkes tilfælde, hvor det først efter en høring af den pågældende forælder vil være muligt at tage stilling til, om der er en sådan forbindelse mellem barnet og den pågældende forælder, at der skal lægges vægt på dennes holdning til spørgsmålet om ændring af barnets mellem- eller efternavn.

Udvalget finder derfor, at der i sager, hvor barnet bærer samme mellem- eller efternavn som en forælder, der ikke har del i forældremyndigheden, bør indsættes en generel regel om høring af den pågældende forælder. Høring bør dog kunne undlades, hvis en høring skønnes at kunne være til væsentlig skade for barnet eller at ville medføre en uforholdsmæssig forsinkelse af sagen.

Udvalgets anbefaling er udmøntet i forslaget til § 23 i udvalgets lovudkast med tilhørende bemærkninger.

5.6.2. Gebyr

Udvalget skal ifølge sit kommissorium bl.a. overveje behovet for en modernisering af reglerne om gebyr i navnesager.

De gældende regler

Efter §§ 17a og 17b i den gældende navnelov skal der som udgangspunkt betales et beløb på 3.000 kr. for udstedelse af navnebevis.

Som udgangspunkt skal der betales for hver person, der er omfattet af ordningen, jf. § 17 a, stk. 2. Der findes dog en række undtagelser hertil, jf. stk. 3-4. Navngivning inden for de første 6 måneder efter barnets fødsel er gebyrfri, jf. stk. 5. Det samme gælder for navngivning og navneændringer ved navnebevis for personer, der ikke er tilført ministerialbogen her i landet, jf. stk. 6.

Der henvises i øvrigt til beskrivelsen af reglerne om gebyr i pkt. 3.5.2.

Nedenfor er vist en oversigt over antallet af udstedte navnebeviser i årene 1999-2003:

1999	2.377
2000	3.192
2001	2.803

2002	3.236
2003	3.178

Til sammenligning kan det oplyses, at der i forbindelse med udarbejdelsen af rapporten *Den Ny Kirkebog – Design af en IT-baseret løsning* (Kirkeministeriet, 1998) blev lavet en beregning af bl.a. antallet af dåb, navngivning og navneændringer i ministerialbøgerne i 1996:

Dåb:	57.171
Navngivning	13.851
<u>Navneændringer</u>	<u>28.518</u>
I alt	99.540

Det bemærkes, at en del tilfælde af dåb sker uden samtidig navngivning. Det gælder således ”voksen-dåb” og dåb umiddelbart inden en konfirmation.

Udvalgets overvejelser

Vurderingen af, om der bør kræves et gebyr for behandlingen af sager om navngivning og navneændring, er efter udvalgets opfattelse navnlig et politisk-økonomisk spørgsmål om, i hvilket omfang borgerne bør betale for offentlige serviceydelser og i den forbindelse hensynet til de offentlige indtægter. Udvalget finder derfor ikke at burde komme med en egentlig anbefaling på dette punkt.

Udvalget har derfor i det følgende begrænset sig til at pege på de forhold af navneretlig/navnefaglig karakter, som taler henholdsvis for og imod en sådan ordning.

For en gebyrordning er det under udvalgets drøftelser navnlig hensynet til at sikre en vis navnestabilitet i samfundet, der er blevet fremhævet.

I forhold til såvel offentlige myndigheder som private, herunder private kreditorer m.v., kan det være et besværliggørende element, hvis enkelte borgere uafbrudt ændrer navn. Både offentlige myndigheder og private kreditorer har ganske vist adgang til via CPR at få oplyst navnet på en bestemt person, der kan identificeres i kraft af f.eks. et tidligere navn, men dette ændrer dog ikke ved, at kontakten til den pågældende herved forsinkes og besværliggøres.

Det kan endvidere anføres, at de hensyn til at sikre borgerne frihed til selv at bestemme deres eget navn, der er nævnt under pkt. 5.1, ikke med samme styrke gør sig gældende i forhold til personer, der i et væk ændrer navn.

En gebyrordning er egnet til at regulere antallet af ansøgninger om navneændring og dermed til at sikre en vis stabilitet på navneområdet.

Imod en gebyrordning er det navnlig blevet anført, at den omstændighed, at der ikke hidtil har været gebyr ved ændringer alle navne, ikke ses at have medført sådanne problemer med hensyn til navnestabilitet, at der er behov for som noget nyt at indføre gebyr på alle navneændringer.

Det er i den forbindelse blevet fremhævet, at en ordning, hvorefter der skal betales gebyr i alle navnesager, ville indebære en markant udvidelse af de sager, hvor der ville skulle betales gebyr i forbindelse med en navngivning eller navneændring, da sager, der behandles af ministerialbogsføreren (personregisterføreren), efter de gældende regler er gebyrfri. Hertil kommer, at de fleste navnesager, som foreslået af udvalget, skal behandles af ministerialbogsføreren (personregisterføreren).

Omlægningen af ministerialbogen fra håndførte protokoller til digital registrering i DNK har desuden medført en lettelse i ministerialbogsførernes behandling af navnesager.

Herudover ville en gebyrordning, der også omfattede afgørelser truffet af ministerialbogsføreren (personregisterføreren), medføre, at der skulle indføres en helt ny og særskilt administration til opkrævning og regnskabsførelse af gebyrer.

Endelig er det blevet anført, at en generel udvidelse af gebyrreglerne til at gælde i alle tilfælde endvidere ikke ville falde i tråd med udvalgets øvrige forslag om at liberalisere adgangen til at bestemme sit eget navn og at sikre, at de administrative procedurer i den forbindelse bliver så lidt indgribende som muligt.

Det er især udvalgsmedlemmerne, der repræsenterer Kirkeministeriet og folkekirken, der har udtalt sig imod indførelse af gebyr i sagsbehandlingen hos ministerialbogsførerne.

Som nævnt finder udvalget ikke at burde foretage afvejningen af de ovennævnte hensyn.

Udvalget har som følge heraf været enig om ikke at medtage et forslag til en bestemmelse om betaling for navneændringer i udvalgets lovudkast.

I lyset heraf har udvalget som alternativ til en betalingsregel overvejet en ordning som den norske navnelovs § 10, stk. 2. Efter denne bestemmelse kan en person kun få foretaget navneændring en gang hvert 10. år, medmindre andet er særligt hjemlet. Det kan f.eks. være, hvis en ansøger ønsker at tage en ægtefælles eller samlevers navn, eller hvis der foreligger særlige forhold.

Udvalget kan imidlertid ikke anbefale en sådan ordning, der dels forekommer unødigt restriktiv, dels må forventes at give anledning til en del administration i forbindelse med behandlingen af sager om dispensation.

5.6.3. Navnebeskyttelse og rettelse af fejlagtige tilførsler til ministerialbogen

Udvalget har ikke fundet grundlag for at foreslå en ændring af reglerne om adgangen til at få dom for, at en person tilpligtes at ophøre med uberettiget brug af et navn. Det samme gælder reglerne om straf for uberettiget navnebrug.

Udvalget skal efter sit kommissorium overveje, i hvilket omfang der er behov for en modernisering af reglerne om rettelser af fejlagtige tilførsler af navne til ministerialbogen.

De gældende regler

Som beskrevet i pkt. 3.5.3.3 er det de almindelige forvaltningsretlige retsgrundsætninger om tilbagekaldelse af begunstigende forvaltningsakter og om annullation, der regulerer, om der kan ske tvangsrettelse af en navnetilladelse, der er opnået ved anmeldelse til ministerialbogen.

Udvalgets overvejelser og forslag

Der bør i almindelighed udvises tilbageholdenhed med på særlige områder ved lov at fravige de almindelige forvaltningsretlige retsgrundsætninger, der har en generel og tværgående karakter¹⁰³, herunder retsgrundsætningerne om tilbagekaldelse og annullation.

Udvalgets overvejelser har derfor taget udgangspunkt i, at der ikke bør fastsættes sådanne særregler, medmindre der må antages at være et væsentligt behov herfor.

¹⁰³ Jf. Justitsministeriets vejledning om lov kvalitet, september 2000, pkt. 4.3.5 og 4.3.6.

Bør der være fri adgang til tvangsrettelse?

Udvalget har for det første overvejet, om der bør lovfæstes en fri adgang for navnemyndighederne til at tilbagekalde eller annullere en afgørelse om tilladelse til at tage et bestemt navn, hvis det konstateres, at afgørelsen er meddelt på et fejlagtigt grundlag.

En sådan regel kunne indebære en lempelse for navnemyndighederne, idet det efter en sådan regel ikke ville være nødvendigt at inddrage hensynet til den borger, der havde fået tilladelsen til at tage det pågældende navn.

Udvalget finder imidlertid ikke, at en sådan ordning ville være ønskelig, idet en ændring af en borgers navn i almindelighed må anses for at være ganske indgribende for den pågældende. Dertil kommer, at der efter udvalgets opfattelse heller ikke kan antages at være noget praktisk behov for en sådan regel.

Udvalget kan derfor ikke anbefale en sådan bestemmelse.

Bør der være en snævrere adgang for tvangsrettelser?

Udvalget har for det andet overvejet, om der af hensyn til den, der har fået navnetilladelsen, bør lovfæstes en snævrere adgang for navnemyndighederne til at annullere eller tilbagekalde en tilladelse. Dette kunne ske ved, at der blev indsat en frist efter udløbet af hvilken, tvangsrettelse skulle være udelukket.

En sådan regel ville imidlertid indebære, at hensynet til den, der måtte have fået en fejlagtig eller ulovlig navnetilladelse, efter udløbet af fristen altid skulle anses for at være mere tungtvejende end de modstående hensyn i den konkrete sag. I sager om efternavne og mellemnavne vil det navnlig dreje sig om hensynet til slægtsfølelsen hos dem, der er berettiget til det pågældende navn.

En sådan afvejning bør imidlertid efter udvalgets opfattelse ikke foretages generelt i lovgivningen, da der kan være tale om vidt forskellige hensyn.

Til illustration kan nævnes, at hensynet til den, der uberettiget har fået et efternavn, f.eks. må anses for vidt forskelligt alt efter, om der er tale om en erhvervsdrivende, der anvender navnet i sin virksomhed, eller om der er tale om et mindre barn, der til daglig kun anvender sit fornavn.

Udvalget kan derfor heller ikke anbefale en sådan regel.

5.6.4. Forholdet til fremmed navnelovgivning

De gældende regler

I forholdet til andre landes navnelovgivning anvender Danmark domicil-princippet. Navneloven finder således anvendelse på personer, der har domicil her i landet. Ved domicil forstås den stat, som en person har bopæl eller ophold i, i den hensigt varigt at forblive der eller i det mindste uden hensigt til, at opholdet kun skal være midlertidigt.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.5.4.1.

Udvalgets overvejelser og forslag

I en række andre lande er det ikke domicil-princippet, der er afgørende for, hvilket lands navnelovgivning der skal finde anvendelse, men i stedet ansøgerens statsborgerskab. Disse lande vil således normalt anse sig for kompetente til i henhold til landets egen navnelovgivning at tage stilling til deres egne statsborgeres navneforhold, uanset om de pågældende har domicil her i landet.

Det nævnte forhold kan i praksis give anledning til problemer for fremmede statsborgere med bopæl (domicil) her i landet. Som eksempel kan nævnes en person, der som statsborger i hjemlandet har taget et nyt navn og fået et uddannelsesbevis, der lyder på dette navn, mens vedkommende efter den danske navnelov som domicileret i Danmark er afskåret fra at tage det navn, som beviset lyder på.

Herudover kan det give anledning til problemer ved navngivning af børn født her i landet af udenlandske forældre, hvis barnet (også) er udenlandsk statsborger.

Der henvises endvidere til pkt. 4.3 vedrørende forholdet til EU-retten. Som det fremgår heraf, finder udvalget på baggrund af Domstolens praksis, at det bør sikres, at en EU-borger ikke tvinges til at

have forskellige navne i forskellige medlemsstater, idet dette med Domstolens ord kan give anledning til "alvorlige ulemper" for den pågældende og være i strid med EF-traktatens regler.

For at undgå sådanne problemer foreslår udvalget – på linje med, hvad der gælder i Norge– at give fremmede statsborgere med bopæl her i landet mulighed for efter den danske navnelov at tage et navn, som de har taget i henhold til lovgivningen i statsborgerskabslandet, medmindre navnet er upassende eller kan vække anstød, eller navnet er uegnet til at blive anvendt som navn her i landet. Det gælder, uanset om ansøgeren er EU-statsborger eller statsborger i et tredjeland.

Herved sikres – i overensstemmelse med det anførte i pkt. 4.3.2.1 - bl.a., at herboende spanske eller portugisiske statsborgere i almindelighed kan tage et dobbelt efternavn uden bindestreg, hvis de har taget et sådant navn i henhold til statsborgerskabslandets navnelovgivning.

Udvalgets forslag er udmøntet i lovudkastets § 24 med tilhørende bemærkninger.

Kapitel 6

Udvalgets lovudkast

Kapitel 1

Efternavne

Efternavn ved fødslen

§ 1. De eller den, der har forældremyndigheden over et barn, skal senest 6 måneder efter barnets fødsel vælge et efternavn, som barnet er berettiget til efter §§ 2-4 eller 6-8.

Stk. 2. Sker navngivning ikke inden den i stk. 1 nævnte frist, får barnet moderens efternavn. Dette gælder dog ikke, hvis moderens efternavn er taget i medfør af § 7, stk. 1, nr. 1 eller 2. I dette tilfælde får barnet afhængigt af sit køn moderens fornavn med tilføjelsen –søn eller –datter, jf. § 7, stk. 1, nr. 1.

Ikke beskyttede efternavne

§ 2. Efternavne, der her i landet bæres af flere end 1.000 personer, er ikke beskyttede og kan tages af enhver. Et efternavn, der en gang har været uden beskyttelse, kan ikke senere blive beskyttet efter § 3.

Stk. 2. Justitsministeren fastsætter nærmere regler om anvendelsen af stk. 1 og bekendtgør en gang årligt, hvilke navne der ikke er beskyttede efter denne bestemmelse.

Beskyttede efternavne

§ 3. Efternavne, der her i landet bæres af 1.000 personer eller færre, er beskyttede og kan ikke tages af andre, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. Beskyttelsen gælder ikke navne, der er omfattet af § 2, stk. 1, 2. pkt., og er ikke til hinder for, at et navn kan tages i medfør af §§ 4-5 eller §§ 7-9.

Slægtsmæssig eller lignende tilknytning til efternavnet

§ 4. Et navn kan tages som efternavn, hvis

- 1) navnet tidligere har været ansøgerens efternavn,
- 2) navnet bæres eller har været båret som efternavn af en af ansøgerens forældre, bedsteforældre, oldeforældre eller tipoldeforældre,

- 3) navnet er eller har været ansøgerens mellemnavn,
- 4) navnet bæres som efternavn af ansøgerens mors eller fars nuværende eller tidligere ægtefælle eller samlever, jf. for samleverens vedkommende § 5, stk. 2, når den pågældende stedfar eller stedmor samtykker,
- 5) navnet bæres som efternavn af ansøgerens plejemor eller plejefar, og den pågældende samtykker,
- 6) navnet er et efternavn, som ansøgeren har ret til efter de øvrige bestemmelser i dette kapitel, med ændring af en kønsbestemt endelse af dette efternavn, hvis navnet har tradition i en kultur, som tillader dette, eller
- 7) ansøgeren har kendskab til og har indhentet samtykke fra alle, der her i landet bærer navnet som efternavn.

Stk. 2. Et navn kan dog ikke tages i medfør af stk. 1, nr. 2-7, hvis det efternavn, der ønskes, er taget i medfør af § 7, stk. 1, nr. 1 eller 2.

Stk. 3. Et navn kan heller ikke tages i medfør af stk. 1, nr. 3, hvis ansøgerens mellemnavn er taget i medfør af § 11, stk. 1, nr. 4.

Stk. 4. Et navn kan endvidere ikke tages i medfør af stk. 1, nr. 6, hvis det betegner det modsatte køn i forhold til den, der skal bære navnet. Justitsministeren kan fastsætte regler, der for transseksuelle personer gør undtagelse fra bestemmelsen i 1. pkt.

Stk. 5. Justitsministeren kan fastsætte nærmere regler om samtykke, jf. stk. 1, nr. 4-5 og 7. Bæres et navn, der ønskes i medfør af stk. 1, nr. 7, af et barn, der er fyldt 12 år, kræves samtykke fra barnet. Justitsministeren kan, hvor særlige forhold taler herfor, undtage fra kravet om samtykke i stk. 1, nr. 4-5.

Ægtefællers og samlevendes efternavne

§ 5. Ønsker ægtefæller samme efternavn, kan den ene ægtefælle med den anden ægtefælles samtykke tage dennes efternavn, medmindre navnet er taget i medfør af § 7, stk. 1, nr. 1 eller 2.

Stk. 2. Det samme gælder personer, der ikke er gift, men som erklærer, at de lever i et ægteskabs-lignende forhold, og som enten har levet sammen i mindst 2 år eller har fælles børn under 18 år, der har eller skal have navnet som efternavn.

Nydannede efternavne

§ 6. Navne, der ikke bæres som efternavn her i landet, kan tages som efternavn, medmindre navnet

- 1) let kan forveksles med et beskyttet efternavn, jf. § 3,
- 2) indgår i eller let kan forveksles med navnet på et selskab, en forening, et varemærke eller lignende, som er anmeldt efter stk. 2.
- 3) er et almindeligt kendt kunstnernavn, som er anmeldt efter stk. 2, eller let kan forveksles hermed,
- 4) er på en almindeligt kendt udenlandsk eller historisk person eller let kan forveksles hermed,

- 5) er et egentligt fornavn,
- 6) er uegnet til at blive anvendt som efternavn her i landet, eller
- 7) er upassende eller kan vække anstød.

Stk. 2. Den, der er berettiget til et af de i stk. 1, nr. 2 og 3, nævnte navne, kan anmelde dette til justitsministeren. Justitsministeren offentliggør en liste over navne, der anmeldes efter 1. pkt.

Patronymnavne og andre efternavne

§ 7. Som efternavn kan endvidere tages:

- 1) en af forældrenes fornavn med tilføjelsen –søn eller –datter,
- 2) en af forældrenes fornavn med en anden tilføjelse, der viser slægtskabet, hvis navnet har tradition i en kultur, som tillader dette, eller
- 3) en af forældrenes, bedsteforældrenes eller ægtefællens fornavn, hvis navnet har tradition i en kultur, som ikke skelner mellem for- og efternavn. Med en ægtefælle sidestilles en samlever, der opfylder betingelserne i § 5, stk. 2.

Stk. 2. Et efternavn efter stk. 1, nr. 1 og 2, må ikke betegne det modsatte køn i forhold til den, der skal bære navnet.

Stk. 3. Justitsministeren kan fastsætte nærmere regler om de i stk. 1 nævnte forhold. Justitsministeren kan endvidere fastsætte regler, der for transseksuelle personer gør undtagelse fra bestemmelsen i stk. 2.

Dobbelt efternavn

§ 8. To navne, der hver for sig kan tages som efternavn, kan begge tages som efternavn, hvis navnene forbindes med bindestreg.

Stk. 2. Et efternavn, der består af flere navne forbundet med bindestreg, anses i forhold til lovens øvrige bestemmelser som ét efternavn.

Stk. 3. Den, der bærer et efternavn bestående af flere navne forbundet med bindestreg, kan bortkaste et af de pågældende navne.

Stk. 4. Den, der bærer et efternavn bestående af flere navne, der ikke er forbundet med bindestreg, kan bortkaste et af de pågældende navne. Justitsministeren kan fastsætte regler, der gør undtagelse fra bestemmelsen i 1. pkt.

Adoption

§ 9. Ved adoption erhverver adoptivbarnet adoptantens eller adoptanternes efternavn efter reglerne i § 1. Det kan dog i adoptionsbevillingen bestemmes, at barnet skal beholde sit hidtidige efternavn.

Stk. 2. Bestemmelserne i stk. 1 gælder også, hvis barnet er adopteret ved en udenlandsk afgørelse, der anerkendes i henhold til adoptionslovens § 28, stk. 2.

Stk. 3. Et adoptivbarn har ret til at tage et efternavn efter såvel adoptantens eller adoptanternes slægt som efter sin oprindelige slægt i medfør af bestemmelserne i dette kapitel.

Stk. 4. Ved ophævelse af et adoptivforhold bevarer barnet retten til et efternavn, der er erhvervet på grundlag af adoption.

Bortkastelse af efternavn

§ 10. Et efternavn bortfalder, hvis der tages et andet efternavn.

Kapitel 2

Melleminavn

§ 11. Som melleminavn kan tages:

- 1) et melleminavn, der tidligere har været ansøgerens melleminavn,
- 2) et navn, som den pågældende kan tage som efternavn,
- 3) et navn, der bæres eller har været båret som melleminavn af ansøgerens forældre, bedsteforældre, oldeforældre eller tipoldeforældre,
- 4) et navn, der kan tages som fornavn efter § 13, stk. 1, uanset hvilket køn det pågældende navn betegner,
- 5) et navn, der bæres som melleminavn af ansøgerens mors eller fars nuværende eller tidligere ægtefælle eller samlever, jf. for samleverens vedkommende § 5, stk. 2, når den pågældende stedfar eller stedmor samtykker,
- 6) et navn, der bæres som melleminavn af ansøgerens plejemor eller plejefar, når den pågældende samtykker,
- 7) et navn, som den pågældendes ægtefælle bærer som melleminavn eller efternavn, når ægtefællen samtykker, eller
- 8) et navn, som ansøgerens samlever bærer som melleminavn eller efternavn, hvis begge parter erklærer at leve i et ægteskabslignende forhold, og de pågældende har levet sammen i mindst 3 år eller har fælles børn under 18 år, der har eller skal have navnet som melleminavn eller efternavn, og samleveren samtykker.

Stk. 2. Et melleminavn kan ikke tages i medfør af stk. 1, nr. 7 eller 8, hvis det navn, der ønskes, er et patronymnavn, jf. § 7, stk. 1, nr. 1 eller 2. Et melleminavn kan heller ikke tages i medfør af stk. 1, nr. 3 og 5-8, hvis det navn, der ønskes, er et melleminavn taget på grundlag af et patronymnavn, jf. § 7, stk.

1, nr. 1 eller 2. Et mellemnavn kan endvidere ikke tages i medfør af stk. 1, nr. 3 og 5-8, hvis det navn, der ønskes, er et mellemnavn taget i medfør af stk. 1, nr. 4.

Stk. 3. Justitsministeren kan fastsætte nærmere regler om samtykke, jf. stk. 1, nr. 5-8. Justitsministeren kan, hvor særlige forhold taler herfor, undtage fra kravet om samtykke i stk. 1, nr. 5-6.

Stk. 4. Et mellemnavn kan bortkastes. Et mellemnavn bortfalder, hvis det tages som efternavn.

Stk. 5. Et adoptivbarn har ret til at tage et mellemnavn efter såvel adoptantens eller adoptanternes slægt som efter sin oprindelige slægt i medfør af bestemmelserne i dette kapitel. Ved ophævelse af et adoptivforhold bevarer adoptivbarnet retten til et mellemnavn, der er erhvervet på grundlag af adoptionen.

Kapitel 3

Fornavne

§ 12. Enhver skal have mindst et fornavn.

Stk. 2. De eller den, der har forældremyndigheden over et barn, skal senest 6 måneder efter barnets fødsel give barnet et fornavn, som barnet er berettiget til efter §§ 13 og 14.

§ 13. Som fornavn kan tages et navn, der er optaget på den liste, der er nævnt i § 14, stk. 1, eller som er godkendt efter § 14, stk. 3.

Stk. 2. Et fornavn må ikke betegne det modsatte køn i forhold til den, der skal bære navnet. Justitsministeren kan fastsætte regler, der for transseksuelle personer gør undtagelse fra bestemmelsen i 1. pkt.

§ 14. Justitsministeren offentliggør en liste over drenge- og pigenavne, der kan tages uden godkendelse efter stk. 3.

Stk. 2. På den i stk. 1 nævnte liste optages navne, der er eller har været almindeligt udbredt her i landet, samt navne der er godkendt efter stk. 3.

Stk. 3. Efter ansøgning godkendes et navn, der

- 1) er et egentligt fornavn,
- 2) ikke er uegnet til at blive anvendt som fornavn her i landet og
- 3) ikke er upassende eller kan vække anstød.

Stk. 4. Justitsministeren kan fastsætte nærmere regler om offentliggørelse og udformning af den liste, der er nævnt i stk. 1, og om de forhold, der er nævnt i stk. 2 og 3.

§ 15. Et fornavn kan bortkastes, såfremt den pågældende beholder eller tager et andet fornavn.

Kapitel 4

Kompetenceregler og klageadgang m.v.

Fremgangsmåden ved navngivning og ændring af navne

§ 16. Ansøgning om navngivning og navneændring indgives til ministerialbogsføreren. I de sønderjyske landsdele indgives ansøgningen dog til personregisterføreren.

Stk. 2. Ministerialbogsføreren (personregisterføreren) træffer afgørelse i sagen, jf. dog stk. 3 og 4. Skal afgørelse i sagen træffes af statsamtet i medfør af de nævnte bestemmelser, videresender ministerialbogsføreren (personregisterføreren) ansøgningen til statsamtet.

Stk. 3. Statsamtet træffer afgørelse i sager om navneændring eller navngivning i medfør af følgende bestemmelser:

- 1) efternavne efter § 4, stk. 1, nr. 7, § 6, § 7, stk. 1, nr. 2 og 3, samt ændringer i efternavne efter § 4, stk. 1, nr. 6,
- 2) mellemnavne efter § 11, stk. 1, nr. 2, hvis navnet tages i medfør af en af de i nr. 1 nævnte bestemmelser,
- 3) fornavne efter § 14, stk. 3, og
- 4) navne efter § 24.

Stk. 4. Justitsministeren kan efter forhandling med kirkeministeren fastsætte regler om, at afgørelsen i andre tilfælde end dem, der er nævnt i stk. 3, træffes af statsamtet. Justitsministeren kan efter forhandling med kirkeministeren endvidere fastsætte regler om, at visse typer af afgørelser, som er omfattet af stk. 3, alligevel kan træffes af ministerialbogsføreren (personregisterføreren).

§ 17. Statsamtet yder i fornødent omfang vejledning om spørgsmål, der vedrører denne lov.

§ 18. Navngivning ved dåb kan uden for de sønderjyske landsdele ske i folkekirken eller i et anerkendt trossamfund.

§ 19. Navneændring og navngivning efter denne lov kan endvidere ske ved adoptionsbevilling.

§ 20. Justitsministeren kan fastsætte nærmere regler om behandlingen af sager om navngivning og navneændringer. Justitsministeren kan i den forbindelse fastsætte regler om, at bestemmelserne om

aktindsigt i lov om offentlighed i forvaltningen og forvaltningsloven ikke finder anvendelse på oplysninger, der er indhentet fra CPR som led i behandlingen af ansøgninger efter § 4, stk. 1, nr. 7, og som vedrører andre end den, der er omfattet af en sådan ansøgning.

§ 21. Afgørelser om navngivning og navneændring efter denne lov kan påklages til justitsministeren.

Stk. 2. Justitsministeren kan fastsætte regler om klagers behandling.

§ 22. Ændring af et barns navn kræver samtykke fra barnet, hvis det er fyldt 12 år.

Stk. 2. Er barnet under 12 år, skal der foreligge oplysning om dets holdning til den påtænkte navneændring i det omfang, barnets modenhed og sagens omstændigheder tilsiger det. Ved afgørelsen skal der i videst muligt omfang tages hensyn til barnets holdning til den påtænkte navneændring.

Stk. 3. Hvis særlige grunde taler for det, kan navneændring ske med statsamtets tilladelse, selv om samtykke efter stk. 1 ikke foreligger.

Høring af forældre, der ikke har del i forældremyndigheden

§ 23. Hvis et barn bærer samme mellem- eller efternavn som en forælder, der ikke har del i forældremyndigheden over barnet, skal der, inden der træffes afgørelse om ændring af det pågældende navn, indhentes en erklæring fra den nævnte forælder. Det gælder dog ikke, hvis dette skønnes at kunne være til væsentlig skade for barnet eller at ville medføre en uforholdsmæssig forsinkelse af sagen.

Stk. 2. Ændring af et barns mellem- eller efternavn kan afslås, hvis hensynet til barnet og den forælder, der har afgivet en erklæring i medfør af stk. 1, afgørende taler imod den ønskede navneændring.

Forholdet til fremmed navnelovgivning m.v.

§ 24. En udenlandsk statsborger kan efter ansøgning få navneændring i overensstemmelse med en navngivning eller navneændring foretaget i henhold til lovgivningen i statsborgerskabslandet, medmindre andet er bestemt i medfør af § 25, stk. 2 eller stk. 3. Et navn kan dog ikke tages i medfør af 1. pkt., hvis det er upassende eller kan vække anstød, eller hvis det er uegnet til at blive anvendt som navn her i landet.

Stk. 2. Justitsministeren kan fastsætte nærmere regler om betingelserne for navneændringer efter stk. 1.

§ 25. Regeringen kan indgå overenskomst med andre stater om forholdet mellem dansk og fremmed rets regler om personnavne, herunder om navnebeskyttelse, samt om hvilken navnelovgivning, der her i landet skal gælde for udenlandske statsborgere, som bor her i landet, og for danske statsborgere, som bor i udlandet.

Stk. 2. Justitsministeren kan fastsætte regler til opfyldelse af de i stk. 1 nævnte overenskomster.

Stk. 3. Justitsministeren kan endvidere fastsætte regler om forholdet mellem danske og andre nordiske landes regler om personnavne, herunder om navnebeskyttelse. Justitsministeren kan endvidere efter forhandling med Færøernes Landsstyre fastsætte regler som nævnt i 1. pkt. om forholdet mellem danske og færøske navneregler.

Straffebestemmelser m.v.

§ 26. Den, der uberettiget benytter et navn, straffes med bøde. Påtale finder kun sted, når en forurettet begærer det, eller hvis almene hensyn kræver det.

Stk. 2. Overtrædelse af § 12, stk. 2, straffes med bøde.

§ 27. Den, der kan godtgøre, at en anden uberettiget benytter vedkommendes navn eller et navn, der har en sådan lighed hermed, at forveksling let kan ske, kan ved dom få den anden tilpligtet at ophøre med brugen af navnet.

Ændringer i anden lovgivning

§ 28. Lov nr. 193 af 29. april 1981 om personnavne ophæves.

§ 29. I lov om Det Centrale Personregister, jf. lovbekendtgørelse nr. 140 af 3. marts 2004, foretages følgende ændringer:

1. § 5, *stk. 8*, ophæves.

Ikrafttrædelses- og overgangsregler

§ 30. Loven træder i kraft den ... Ansøgninger om navnebevis, der er indsendt til et statsamt inden denne dato, færdigbehandles af statsamtet efter reglerne i denne lov. Statsamtet tilbagebetaler et indbetalt beløb efter §§ 17 a og 17b i den hidtidige navnelov.

Stk. 2. Navne, der er forbeholdt efter § 7, stk. 2, nr. 2 og 3, i den hidtidige navnelov, er uden fornyet anmeldelse efter § 6, stk. 2, fortsat beskyttet i 6 måneder efter lovens ikrafttræden.

Stk. 3. Adresseringsmellempnavn, der inden lovens ikrafttræden er registreret i Det Centrale Personregister, kan forblive registreret i dette register, indtil den pågældende ændrer mellem- eller efternavn, eller adresseringsmellempnavnet slettes efter ansøgning fra den registrerede.

Stk. 4. Justitsministeren kan fastsætte regler om, at personer, der i medfør af den tidligere navnelovgivning har fået tilladelse til at bære et navn som 2. eller senere fornavn, kun kan bortkaste sit første fornavn, såfremt den pågældende samtidig beholder eller tager et andet første fornavn, der opfylder betingelserne i § 13.

Stk. 5. Er et faderskab fastslået eller anerkendt efter de regler, der var gældende før den 1. januar 1938, eller er alene bidragspligt fastslået, kan navneændringer efter § 4, stk. 1, nr. 2, til faderens eller den bidragspligtiges navn kun tillades med samtykke fra faderen eller den bidragspligtige.

§ 31. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kgl. anordning sættes i kraft for Grønland med de afvigelser, som de særlige grønlandske forhold tilsiger.

Bemærkninger til forslagets enkelte bestemmelser

Til § 1 (Børns erhvervelse af efternavn ved fødslen)

Bestemmelsen i § 1 fastsætter regler om børns efternavne ved fødslen. Efter den gældende regel i navnelovens § 1, stk. 1, får barnet ved fødslen forældrenes efternavn, hvis forældrene på dette tidspunkt har samme efternavn, mens stk. 2 omhandler den situation, hvor forældrene ikke har samme efternavn. Udvalget foreslår, at den hidtidige bestemmelse i stk. 1 ændres, således at der fremover skal gælde ens regler, både hvor forældrene har fælles efternavn, og hvor dette ikke er tilfældet.

Bestemmelsen i *stk. 1* svarer i det væsentlige til § 1, stk. 2, i den gældende navnelov, bortset fra at der ikke i forslaget er medtaget regler om, at navngivning ved fødslen kan ske ved anmeldelse. Forslaget til kap. 1-3 indeholder således ingen regler om, hvilke myndigheder der træffer afgørelse om navngivning og navneændring. Herom henvises til kap. 4. Endvidere er det ikke længere afgørende, hvilket navn forældrene har ved fødslen. Ændringen er ikke til hinder for, at barnet kan tillægges forældrenes navn på fødselstidspunktet, hvis dette ønskes, jf. forslaget til § 4, stk. 1, nr. 2.

Bestemmelsen i *stk. 2* svarer ligeledes i det væsentlige til den gældende § 1, stk. 3. Som noget nyt er der i 2. og 3. pkt. fastsat særlige regler om navngivning i de tilfælde, hvor moderens navn er taget i medfør af § 7, stk. 1, nr. 1 eller 2, om patronymer m.v. Formålet med denne bestemmelse er at undgå, at forældrenes manglende navngivning skal resultere i, at barnet får et kønsmisvisende efternavn. Det kunne f.eks. være tilfældet, hvis et drengebarn født af Marie Jonasdatter skulle have moderens efternavn. I bestemmelsen er det anført, at barnet, hvis moderens efternavn er taget i medfør af § 7, stk. 1, nr. 1 eller 2, afhængigt af sit køn får moderens fornavn med tilføjelsen –søn eller –datter, jf. § 7, stk. 1, nr. 1. Det er ikke anset for muligt at lave en tilsvarende udfyldningsregel for hvert af de mulige udenlandske patronymnavne, der kan tages efter forslaget til § 7, stk. 1, nr. 2. I disse tilfælde, hvor forældrene ikke selv har sørget for at få navngivet deres barn, vil barnet, hvis mor har et patronymnavn, også få et patronymnavn dannet efter moderens fornavn med tilføjelsen –søn eller -datter.

Forældrene vil efterfølgende kunne ændre barnets navn i medfør af reglerne i §§ 2-4 og 6-8.

Til §§ 2 og 3 (Beskyttede/ikke-beskyttede efternavne)

Forslaget til §§ 2 og 3 indeholder en væsentligt ændret ordning af, hvilke efternavne der er beskyttede i henhold til navneloven.

Efter den gældende navnelovs § 7, stk. 2, er det således det retstekniske udgangspunkt, at kun efternavne, der er anmeldt til Justitsministeriet eller er taget ved navnebevis, er forbeholdte navne. I praksis betyder dette, at en lang række meget udbredte efternavne er forbeholdte, mens et stort antal navne, der her i landet kun bæres af et meget lille antal personer, ikke er forbeholdt.

Udvalget foreslår denne ordning ændret således, at der fremover i loven bliver fastsat ensartede bestemmelser om, hvilke navne der er beskyttede, og om hvilke navne der frit kan tages. Om udvalgets overvejelser henvises til pkt. 5.2.1.

Efter forslaget til §§ 2 og 3 vil det afgørende herefter blive, om et navn bæres af flere end 1.000 personer. Hvis dette er tilfældet, kan navnet frit tages af enhver. Bæres navnet derimod af op til og med 1.000 personer, vil det kun kunne tages efter de øvrige regler i kapitlet. Er der tale om et kønsbøjet efternavn, jf. forslaget til § 4, stk. 1, nr. 6, anses begge bøjninger af navnet for at være ét efternavn. Både antallet af bærere af navnet i hankønsformen og antallet af bærere af navnet i hunkønsformen skal således regnes med ved opgørelsen af antallet af bærere af det pågældende efternavn. Navne, der indgår i bindestregskombinationer, f.eks. Schmidt i Schmidt-Andersen, medregnes ikke, da bindestregsnavnet anses som ét samlet efternavn, jf. forslaget til § 8, stk. 2, med tilhørende bemærkninger.

Det centrale er, om efternavnet aktuelt *bæres* af flere end 1.000 personer. Personer, der alene har ret til at tage et efternavn, men som ikke aktuelt benytter sig af denne ret (potentielle navnebærere), anses således ikke for bærere af navnet i henhold til bestemmelsen. Eventuelle potentielle navnebærere vil derfor ikke skulle tælles med ved opgørelsen af, om navnet er beskyttet i henhold til § 3.

Således vil et navn, der ikke aktuelt bæres af nogen i Danmark, frit kunne tages af enhver efter § 6, uanset om der her i landet måtte være personer, der – uden at de udnytter denne ret – har en sådan tilknytning til navnet, at de ville kunne tage det efter §§ 4 og 5.

Efter forslaget til bestemmelsen i § 2, stk. 2, fastsætter justitsministeren en gang årligt, hvilke navne der ikke er beskyttet efter stk. 1. Det tænkes således fastsat, at det afgørende skal være det, Danmarks Statistik udviser pr. 1. januar i det pågældende år som opgjort på baggrund af CPR/Den Ny

Kirkebog. Kompetenceforholdene for Danmarks Statistiks styrelse og Rigsstatistikeren er fastlagt i lov om Danmarks Statistik, jf. lovbekendtgørelse nr. 599 af 22. juni 2000. Hvis et navn er optaget på listen, vil det således frit kunne tages af enhver. Et navn, der en gang er optaget på listen, vil ikke igen kunne blive beskyttet. Det gælder uanset, om antallet af brugere senere falder til et niveau, der ligger under grænsen i stk. 1. Det forhold, at der i løbet af året bliver flere end 1.000 bærere af et bestemt navn, medfører ikke, at beskyttelsen af navnet bortfalder, før navnet er optaget i justitsministerens årlige bekendtgørelse om ikke-beskyttede navne.

Navne, der ikke er optaget i bekendtgørelsen, vil kun kunne tages efter reglerne i §§ 4-9.

Til § 4 (Efternavne, som den pågældende har slægtsmæssig eller lignende tilknytning til)

I stk. 1, *nr. 1*, fastsættes det, at det altid skal være muligt at tage et efternavn, der tidligere har været ansøgerens efternavn, herunder et efternavn erhvervet på grundlag af ægteskab. Bestemmelsen svarer til § 2, nr. 3, i den gældende navnelov, hvorefter en ansøger kan tage et navn, den pågældende tidligere har båret. Efter denne bestemmelse var det dog en betingelse, at navnet ikke måtte være erhvervet på grundlag af ægteskab. Denne betingelse falder efter udvalgets forslag bort, jf. pkt. 5.2.2.1. Et tidligere båret efternavn erhvervet på grundlag af ægteskab kan efter gældende ret i visse tilfælde genantages efter § 4, stk. 2. I andre tilfælde vil der kunne meddeles navnebevis efter § 8, nr. 5. Den foreslåede bestemmelse indebærer således ikke nogen vidtgående udvidelse i forhold til gældende ret, bortset fra at navnet ikke længere vil være et giftenavn.

Om adoptivbørns adgang til at bevare eller at tage efternavn efter deres oprindelige slægt henvises til § 9, stk. 3. Om adoptivbørns adgang til at bevare retten til et efternavn, der er erhvervet på grundlag af adoptionen, henvises til § 9, stk. 4.

Efter bestemmelsen er det - som hidtil - en forudsætning for at genantage et tidligere navn, at navnet har været båret med rette.

Efter forslaget til § 4, stk. 1, *nr. 2*, kan et beskyttet efternavn tages, hvis navnet bæres eller har været båret som efternavn af en af ansøgerens forældre, bedsteforældre, oldeforældre eller tipoldeforældre. Bestemmelsen svarer som udgangspunkt til § 8, nr. 1, i den gældende navnelov. Efter denne bestemmelse var det dog en betingelse, at navnet ikke måtte være erhvervet på grundlag af ægteskab. Denne betingelse falder efter udvalgets forslag bort, jf. pkt. 5.2.2.1. Udvalget har endvidere fundet, at

det også bør være muligt at tage en af tipoldeforældrenes efternavne, herunder giftenavne, jf. pkt. 5.2.2.4.

Særligt for så vidt angår forældres, bedsteforældres og oldeforældres efternavne, som de pågældende har erhvervet som et nydannet efternavn efter § 6 i den gældende navnelov, følger det af lovens § 8, nr. 1 og 4, i sammenhæng, at disse navne kun kan tages med den oprindelige navneerhververs samtykke. Udvalget har ikke fundet, at der er behov for at opretholde dette krav, da den slægtsmæssige forbindelse efter udvalgets opfattelse er tilstrækkelig til, at erhververens efterkommere bør kunne tage navnet.

Efter *nr. 3* kan et beskyttet efternavn tages, hvis det er eller har været ansøgerens mellemnavn. Om udvalgets overvejelser i den forbindelse henvises til betænkningens pkt. 5.2.2.5.

Adgangen til at tage et tidligere båret mellemnavn som efternavn indebærer alene en administrativ lettelse for ansøgeren, idet det følger af forslaget til § 11, stk. 1, nr. 1, at en ansøger altid vil kunne genantage et mellemnavn, som den pågældende tidligere har båret. Med adgangen til at tage et tidligere båret mellemnavn som efternavn undgås det således, at en ansøger først vil være nødt til at genantage et mellemnavn for derefter at ansøge om det pågældende navn som efternavn.

Adgangen til at tage et mellemnavn som efternavn gælder dog ikke mellemnavne, der er taget i medfør af § 11, stk. 1, nr. 4, om muligheden for at tage et fornavn som mellemnavn, jf. § 4, stk. 3.

Efter forslaget til § 4, stk. 1, *nr. 4*, kan et beskyttet efternavn tages, hvis navnet bæres som efternavn af ansøgerens mors eller fars nuværende eller tidligere ægtefælle eller samlever, jf. for samleverens vedkommende § 5, stk. 2, når den pågældende stedfar eller stedmor samtykker. Bestemmelsen svarer som udgangspunkt til § 2, nr. 4, i den gældende navnelov. I modsætning til den nævnte bestemmelse er det imidlertid ikke længere et krav for, at en person kan anses for at være ansøgerens stedfar eller stedmor, at den pågældende er eller har været gift med en af ansøgerens forældre, idet ugifte samlivsforhold, der opfylder betingelserne i § 5, stk. 2, sidestilles med ægteskab. Det er således et krav, at parterne erklærer, at der er eller har været tale om et ægteskabslignende forhold, og at de enten har boet sammen i mindst 2 år eller har fælles børn under 18, der også har eller skal have navnet.

Kravet om fælles bopæl vil normalt kunne godtgøres i forbindelse med sagsbehandlingen ved opslag i CPR. Det er uden betydning, om ægteskabet eller samlivet er ophørt på ansøgnings-tidspunktet.

Efter *nr. 5* kan et beskyttet efternavn tages, hvis navnet bæres som efternavn af ansøgerens plejefar eller plejemor, og den pågældende meddeler samtykke hertil. Bestemmelsen svarer til § 8, nr. 2, i den gældende navnelov. Det er uden betydning, om plejeforholdet er ophørt på ansøgnings-tidspunktet.

Efter *nr. 6* er det som noget nyt foreslået, at det skal være muligt at tage et efternavn, som ansøgeren har ret til efter de øvrige bestemmelser, med ændring af en kønsbestemt endelse af dette efternavn, hvis navnet har tradition i en kultur, som tillader dette.

Bestemmelsen tager sigte på navnetraditioner som f.eks. den polske, hvorefter kvinder får efternavnet med endelsen *-a*, mens mænds navne får endelsen *-i*. En tilsvarende tradition findes i Grækenland (*-ou*, *-u* eller *-i* for kvinder og *-is* for mænd) og i Tjekkiet (*-ova* for kvinder og *-il* for mænd). Som et kendt eksempel kan peges på, at efternavnet på den kvindelige tennisspiller "Navratilova" anvendt på en mand ville have været "Navratil".

I de pågældende lande anses begge former af navnet for at være det samme navn. Udvalget foreslår på den baggrund – og i lighed med lovgivningen i både Sverige og Norge – at der kan ske ændringer i efternavnets endelse. Lovforslaget forudsætter også, at der er tale om det samme navn.

En kvinde, hvis far har heddet "Navratil", vil i henhold til forslaget til nr. 6, jf. § 4, stk. 1, nr. 2, kunne tage navnet Navratilova.

Det følger af forslaget til stk. 2, at bestemmelsen ikke omfatter patronymnavne taget i medfør af § 7, stk. 1, nr. 1 eller 2.

Civilretsdirektoratet vil udarbejde en oversigt over en række kulturer med den særlige navnetradition, der tillader tilføjelser af kønsbestemte endelser. Oversigten vil blive offentliggjort på Justitsministeriets (Civilretsdirektoratets) hjemmeside på Internettet www.civildir.dk.

Bestemmelsen i § 4, stk. 1, *nr.* 7, giver adgang til at antage et beskyttet efternavn, hvis den, der ønsker navnet, har kendskab til og har indhentet samtykke fra alle, der bærer navnet. Denne bestemmelse er i det væsentlige en gendannelse af retstilstanden før navneloven af 1961. Baggrunden for afskaffelsen var bl.a., at samtykkeerklæringer var blevet gjort til genstand for økonomiske transaktioner, at det i praksis var en håbløs opgave at fremskaffe de nødvendige erklæringer, og at det kunne give et vist ubehag for de hidtidige bærere af navnet.

Udvalget har imidlertid fundet, at disse hensyn ikke bør være til hinder for en sådan regel, da det netop er hensynet til slægten, der er det bærende for beskyttelsen efter § 3, og da det derfor ville være urimeligt ikke at lade dens medlemmer selv være herre over dens beskyttelse. Dertil kommer, at en meget stor del af alle efternavne i dag alene bæres af en eller meget få personer, og at det i disse tilfælde ikke vil være noget problem at indhente de fornødne samtykker.

Det er efter bestemmelsen et krav, at den, der ønsker et beskyttet efternavn på baggrund af samtykke fra dem, der bærer navnet, har kendskab til de pågældende og har indhentet de nødvendige samtykker. Det er således ikke hensigten, at statsamterne, Justitsministeriet (Civilretsdirektoratet), Det Centrale Personregister (CPR) eller andre myndigheder skal bistå ansøgere med at opspore de pågældende eller på anden måde hjælpe med indsamlingen af de nødvendige samtykkeerklæringer. En pligt til at yde bistand følger heller ikke af forslaget til § 17 om statsamternes vejledningspligt, jf. bemærkningerne til denne bestemmelse. Der henvises i den forbindelse endvidere til bemærkningerne til § 20, 2. pkt.

I praksis vil bestemmelsen således kun få betydning i de tilfælde, hvor den, der ønsker navnet, har kendskab til alle, der bærer navnet, og dermed kan indhente de nødvendige samtykker. Det er dog også muligt for enhver på Danmarks Statistiks hjemmeside www.dst.dk/navne at søge på et bestemt efternavn og få oplyst, hvor mange der bærer navnet som efternavn pr. den seneste 1. januar. Danmarks Statistik har valgt af diskretionshensyn at fjerne navne med kun én eller 2 forekomster fra navnedatabasen, så man får et lidt upræcist svar, hvis det navn, der søges på, er sjældent.

Der er imidlertid ingen sikkerhed for, at en person, der ønsker at antage et efternavn efter bestemmelsen, kan finde frem til oplysninger om navn og aktuel adresse for alle bærere af efternavnet, så vedkommende kan kontakte disse med henblik på indhentning af samtykke.

Opslag i telefonbøger og i www.krak.dk vil ikke i alle tilfælde give navne og adresser (telefonnumre) på alle i den søgte personkreds, bl.a. fordi en del mennesker ikke vil stå i telefonbøger,

enten fordi de ikke selv har eller er registreret med et telefonabonnement, eller fordi deres telefonnummer er udeladt mv. I nogle tilfælde vil henvendelse om samtykke på grundlag af én enkelt optagelse i telefonbogen naturligvis kunne ramme flere personer, f.eks. hvis abonnentens øvrige familie – uden at stå i telefonbogen – også bærer det ønskede efternavn. Men det forekommer også, at personer med det ønskede efternavn indgår i familie- og samlivsforhold, hvor de ikke selv, men andre – uden det eftertragtede efternavn – står registreret som telefonabonnent.

Det er muligt for private gennem henvendelse til det kommunale folkeregister under visse betingelser at få oplyst en anden identificeret persons aktuelle navn og adresse mod et gebyr på op til 52 kr. pr. person, forespørgslen omfatter, jf. § 42 i lov om Det Centrale Personregister (CPR). Det er dog en betingelse, at spørgeren kan identificere den pågældende ved navn (nuværende eller tidligere) samt enten fødselsdato eller adresse (nuværende eller tidligere) eller personnummer. Og der gives ikke svar, såfremt personen har navne- og adressebeskyttelse i CPR, som det er tilfældet for ca. 30.000 personer.

Bestemmelsen vil således som nævnt kun have relevans i de tilfælde, hvor en person på forhånd har et vist kendskab til de aktuelle bærere af det ønskede efternavn, og det måske netop er derfor, at vedkommende ønsker at antage dette efternavn. Hertil kommer som nævnt, at en meget stor del af alle efternavne i dag bæres af en eller meget få personer. I sådanne situationer vil en kombination af de ovenfor nævnte søgninger i Danmarks Statistik, i telefonbøger og www.krak.dk samt i CPR som oftest give mulighed for den pågældende selv at kunne kontakte alle aktuelle bærere af det ønskede efternavn med henblik på at indhente samtykke.

Efter forslaget til *stk. 2* kan der ikke i medfør af *stk. 1, nr. 2-7*, tages et efternavn fra en slægtning m.v., hvis navnet af bæreren er taget i medfør af § 7, *stk. 1, nr. 1* eller *2*. Bestemmelserne i § 7, *stk. 1, nr. 1* og *2*, giver adgang til at tage et såkaldt patronymnavn, der f.eks. angiver, at den pågældende er søn eller datter af en anden (Petersdatter). Forslaget skyldes, at disse navne er personlige i den forstand, at de betegner en tilknytning mellem den, der bærer navnet, og den fra hvem navnet er afledt. I eksemplet ”Petersdatter” er bæreren af navnet datter af Peter. Navnet bør derfor ikke efter § 4 eller andre bestemmelser i loven kunne gives videre til andre, der ikke er datter af Peter. Bestemmelsen gælder også for udenlandske patronymer, idet udvalget ikke finder, at der bør fastsættes særlige regler for sådanne navne. Er navnet derimod ikke taget i medfør af de nævnte bestemmelser, er bestemmelsen ikke til hinder for, at man kan tage navnet, uanset at navnet f.eks. efter en fremmed navnekultur må anses for et patronymnavn. Det skyldes, at de danske myndigheder ikke bør pålægges i alle tilfælde at kontrollere, om et udenlandsk navn har karakter af et patronymnavn. I

praksis er det formentlig kun nordiske patronymnavne på f.eks. –søn/-datter, der vil kunne virke sprogligt kønsmisvisende eller anstødelige for den almindelige danske sprogbruger.

En tilsvarende regel foreslås i § 5 for så vidt angår muligheden for at tage ægtefællens eller samlevens efternavn samt i § 11, stk. 2, for mellemnavne, der er afledt af et efternavn.

Efter *stk. 3* kan et mellemnavn ikke tages som efternavn i medfør af *stk. 1, nr. 3*, hvis mellemnavnet er taget i medfør af § 11, *stk. 1, nr. 4*, dvs. at der er tale om et egentligt fornavn. Bestemmelsen har til formål at sikre, at adgangen til at tage et fornavn som mellemnavn ikke medfører, at alle egentlige fornavne dermed kan tages som efternavne.

Efter *stk. 4* kan et efternavn ikke tages i medfør af *stk. 1, nr. 6*, hvis det betegner det modsatte køn i forhold til den, der skal bære navnet. Justitsministeren kan dog fastsætte regler, der for transseksuelle personer gør undtagelse herfra. Bestemmelsen svarer til forslaget til § 13, *stk. 2, 2. pkt.*, i forhold til fornavne og § 7, *stk. 2 og 3, 2. pkt.*, vedrørende patronymnavne. Der henvises derfor til bemærkningerne til disse bestemmelser.

Efter *stk. 5, 1. pkt.*, kan justitsministeren fastsætte nærmere regler om samtykke, jf. *stk. 1, nr. 4-5 og 7*.

Justitsministeren vil kunne fastsætte krav om, at samtykket skal meddeles på blanketter (herunder elektronisk) samt krav til sikring af, at et skriftligt samtykke er afgivet af den rette person.

Efter *stk. 5, 2. pkt.*, kræves der samtykke fra børn, der er fyldt 12 år, for at få et efternavn i medfør af *stk. 1, nr. 7*, der forudsætter samtykke fra alle bærere af navnet. Nægter barnet at samtykke, kan ansøgeren ikke få det ønskede navn i medfør af bestemmelsen, uanset om forældremyndighedens indehaver har samtykket hertil.

For yngre børn stilles ikke et sådant krav. I disse tilfælde meddeles samtykke således af den eller de, der har forældremyndigheden over barnet.

Om samtykke fra og høring af et barn ved ændring af dets eget navn henvises til forslaget til § 22.

Efter *stk. 5, 3. pkt.*, kan justitsministeren, hvor særlige forhold taler herfor, undtage fra kravet til samtykke i *stk. 1, nr. 4-5*. Der er tale om en snæver undtagelsesbestemmelse, der alene har til formål at sikre, at det som hidtil er muligt at tage en afdød sted- eller plejeforælders efternavn, hvis det må

antages at være stemmende med afdødes ønske. Dette kan f.eks. ske ved en erklæring fra afdødes nærmeste slægt, dvs. børn, forældre eller søskende eller fra en ægtefælle eller samlever.

Til § 5 (Ægtefællers og samleveres efternavne)

Efter forslaget *stk. 1* kan den ene ægtefælle med den anden ægtefælles samtykke tage dennes efternavn, hvis parterne ønsker fælles efternavn. Bestemmelsen svarer med redaktionelle ændringer til § 4, stk. 1, i den gældende navnelov. Bestemmelsen i den gældende navnelov om, at navnet ikke må være erhvervet på grundlag af ægteskab, er dog foreslået ophævet. Herom henvises til pkt. 5.2.2.1.

Endvidere er det som noget nyt anført, at det ikke er muligt at tage en ægtefælles navn, hvis dette er taget i medfør af § 7, stk. 1, nr. 1 eller 2. Herom henvises til bemærkningerne til § 4, stk. 2.

Som noget nyt er det endvidere i *stk. 2* foreslået, at samlevende under samme betingelser skal kunne tage fælles efternavn. Baggrunden herfor er et ønske om at tilgodese de faste samlevende, der af forskellige grunde ikke ønsker at indgå ægteskab, men som i øvrigt i familiemæssig henseende kan si-destilles hermed.

Bestemmelsen omfatter personer, der ikke er gift, men som erklærer, at de lever i et ægteskabslignende forhold, og som enten har levet sammen i mindst 2 år eller har fælles børn under 18 år, der har eller skal have navnet som efternavn. Bestemmelsen finder også anvendelse på faste samlevende af samme køn.

Kravet om, at parterne skal erklære at leve i et ægteskabslignende forhold, har til formål at sikre, at det ikke er muligt for f.eks. studiekammerater, der bor sammen, at antage fælles efternavn efter denne bestemmelse. Tilsvarende vil det ikke være muligt for 3 eller flere voksne, der bor sammen, at antage fælles efternavn efter forslaget til § 5, stk. 2.

Ud over den nævnte erklæring stilles der som anført krav om, at parret skal have levet sammen i mindst 2 år. Kravet er begrundet i hensynet til at sikre, at der er tale om et vist fast samlivsforhold. Dette krav vil normalt være dokumenteret, hvis parret har haft samme folkeregisteradresse i perioden.

Kravet om fælles bopæl i 2 år gælder dog ikke, hvis parret har fælles børn under 18 år, der har eller skal have samme efternavn som forældrene. Det er tilstrækkeligt, at parterne har ét fælles barn, der har eller skal have navnet. I dette tilfælde er det således fundet rimeligt, at også samlevende fra samlevets begyndelse på samme måde som ægtefæller kan få fælles efternavn.

Til § 6 (Nydannede efternavne)

I § 6 foreslås, at det som hidtil med visse begrænsninger skal være muligt at tage et efternavn, som ingen bærer som efternavn her i landet.

Afgørende for, om et navn aktuelt bæres her i landet, vil være det, som CPR udviser på tidspunktet for navneskiftet. Potentielle bærere af navnet medregnes således ikke. Hvis et kønsbøjet efternavn, jf. § 4, stk. 1, nr. 6, bæres her i landet af én person i f.eks. hunkønsformen, vil dette være til hinder for, at andre tager navnet i hankønsformen, da der er tale om samme efternavn. Ansøgere vil til en vis grad via Danmarks Statistiks hjemmeside på Internettet i de fleste tilfælde inden henvendelsen til de kompetente myndigheder selv kunne afklare, om et navn er i brug, idet det her er muligt at få oplyst antallet af bærere af et navn, hvis der er mere end 2 bærere af navnet i Danmark. Der henvises i den forbindelse til bemærkningerne til § 4, stk. 1, nr. 7.

Bestemmelsen i den gældende navnelovs § 6, nr. 1, om beskyttelsen af forbeholdte navne er ikke gentaget i forslaget. Baggrunden herfor er, at sondringen mellem forbeholdte og ikke-forbeholdte navne efter forslaget vil blive afskaffet og erstattet af sondringen mellem beskyttede og ikke-beskyttede efternavne, jf. §§ 2 og 3. For så vidt angår beskyttede efternavne fremgår beskyttelsen heraf direkte af forslaget til § 3.

Efter forslaget til § 6, stk. 1, *nr. 1*, kan et navn ikke tages som nydannet efternavn, hvis det let kan forveksles med et beskyttet efternavn. Bestemmelsen svarer for så vidt angår forbeholdte navne til den gældende navnelovs § 6, nr. 3, jf. nr. 1. Det er ikke til hinder for at tage et navn efter § 6, at navnet indgår som et led i et dobbelt efternavn, jf. § 8. Det skyldes, at et dobbelt efternavn i forhold til lovens øvrige bestemmelser anses som ét efternavn, jf. § 8, stk. 2.

Bestemmelsen i stk. 1, *nr. 2* (firmanavne mv.) og *nr. 3* (kunstnernavne) svarer som udgangspunkt til den gældende navnelovs § 7, stk. 2, nr. 2 og 3. Herom henvises til det, der er anført vedrørende forslaget til stk. 2.

I modsætning til den gældende navnelov foreslås det, at ikke kun firmanavne m.v., der er indregistreret her i landet, kan opnå beskyttelse. Således vil også udenlandske firmaer m.v. kunne opnå beskyttelse af deres navn ved anmeldelse efter stk. 2. Tilsvarende foreslås det, at det ikke længere skal være et krav for beskyttelse af et kunstnernavn, at den pågældende har bopæl her i landet.

Bestemmelsen i *nr. 4* vedrørende navnet på almindeligt kendte udenlandske og historiske personer eller navne, der let kan forveksles hermed, svarer med en sproglig præcisering til den gældende navnelovs § 6, nr. 2 og 4, dog således at beskyttelsen af almindeligt kendte udenlandske navne er udstrakt til også at omfatte navne, der let kan forveksles hermed.

Efter bestemmelsen i *nr. 5* kan man ikke tage et nyt efternavn, der er et egentligt fornavn. Denne bestemmelse svarer til § 6, nr. 6, i den gældende navnelov.

Bestemmelsen i den gældende § 6, nr. 5, er i forslaget til § 6, *nr. 6*, ændret således, at der ikke længere vil være forbud mod at tage nye navne, som ”ved udtale eller skrivemåde afgjort strider mod dansk sprogbrug”. Derimod vil det afgørende være, om det ønskede navn er ”uegnet til at blive anvendt som efternavn her i landet”.

Ændringen skal ses i lyset af, at der i dag findes en lang række navne med rod i fremmede navnetraditioner, som de pågældende har fået som følge af en slægtsmæssig tilknytning til navnet. Disse navne fungerer i praksis som efternavne her i landet, uden at dette giver anledning til væsentlige problemer. Det forekommer på den baggrund ikke tidssvarende at stille særlige krav til nye efternavnes forankring i dansk sprogbrug. Dertil kommer, at praksis efter den gældende bestemmelse i forvejen er under udvikling, idet navne med f.eks. engelsk, tyrkisk og arabisk sprog tone nu accepteres.

Kravet om, at navnet ikke er uegnet til at blive anvendt som efternavn her i landet, skyldes efternavnets funktion som betegnelse for den enkelte, dels over for offentlige myndigheder, dels i forhold til andre private. Den ændrede formulering vil i vidt omfang afskære de samme forhold som den hidtidige bestemmelse, uden at der dog stilles særlige krav om forholdet til dansk sprogbrug.

Afgørelsen af, om et påtænkt navn vil være uegnet til at blive anvendt som efternavn her i landet, må bero på en helhedsvurdering af, om navnet kan skrives og udtales i Danmark, og af om det i den forbindelse kan antages, at ordet vil kunne fungere nogenlunde hensigtsmæssigt som en betegnelse for bestemte personer i forhold til offentlige myndigheder og andre private.

Det anførte indebærer bl.a., at navnet skal kunne skrives med latinske bogstaver. Andre skriftsystemer eller tegn som f.eks. tal, %, @ eller lignende vil således ikke kunne indgå i navnet. Man vil således f.eks. ikke kunne tage navnet "Hansen 2.0", "H@nsen", eller "50%Hansen-50%Jensen". Navnet skal følge almindelig dansk retstavning. Det vil sige, at det i almindelighed skrives med stort begyndelsesbogstav og i øvrigt med små bogstaver. Det vil således f.eks. ikke være muligt at få "navnet" "LarSen". Dog vil det være muligt at tage navne, hvis stavemåde er inspireret af udenlandsk navneskik, som f.eks. "McPherson".

Navnet skal også med en vis rimelighed kunne udtales på dansk. Et "navn" som f.eks. "Pkljihhmw" vil således være udelukket. I kravet om, at navnet med en vis rimelighed skal kunne udtales på dansk, ligger bl.a. også, at ord, der udelukkende består af et bogstav eller af konsonanter, normalt ikke vil kunne anvendes som efternavne her i landet. Det samme vil gælde længere ord, der alene består af vokaler.

Også sætningskonstruktioner vil normalt være uegnede som efternavne her i landet. Det vil således f.eks. ikke være muligt at tage navne som "Hennepåhjørnetborslagteren" eller "Jegerhendederengangharheddethanne". Tilsvarende vil man f.eks. heller ikke kunne tage (uddrag af) fortalen til Jyske Lov som efternavn. Det samme gælder navne, der er så lange, at de i praksis ikke vil kunne fungere som efternavne.

Efter forslaget til stk. 1, nr. 7, kan man ikke tage et nyt efternavn, der er upassende eller kan vække anstød. Denne bestemmelse svarer til § 6, nr. 7, i den gældende navnelov. Der henvises til bemærkningerne til forslaget til § 14, stk. 3, nr. 3, vedrørende upassende eller anstødelige fornavne.

Bestemmelsen i *stk. 2* er sammen med stk. 1, nr. 2 og 3, en videreførelse af bestemmelsen i den gældende navnelovs § 7, stk. 2, nr. 2 og 3. Udvalget har således fundet, at det fortsat skal være muligt at få beskyttet et kunstnernavn og et selskabsnavn, navnet på en forening, et varemærke eller lignende mod, at sådanne navne tages som nye efternavne.

Som hidtil vil den, der ønsker navneretlig beskyttelse af sådanne navne, skulle anmelde dette til Justitsministeriet (Civilretsdirektoratet). Justitsministeriet (Civilretsdirektoratet) vil på baggrund af de modtagne anmeldelser udarbejde og løbende opdatere en liste over beskyttede navne efter nr. 2 og 3. Listen vil blive offentliggjort på Justitsministeriets (Civilretsdirektoratets) hjemmeside på Internettet til brug for myndighedernes sagsbehandling og for interesserede borgere, jf. 2. pkt.

Til § 7 (Andre efternavne)

I § 7, stk. 1, nr. 1 og 2, foreslås, at der fremover skal være adgang til at tage patronymnavne på baggrund af forældres fornavne med tilføjelsen –søn eller –datter afhængig af den pågældendes køn eller en anden tilføjelse, der viser slægtskabet, hvis navnet har tradition i en kultur, der tillader dette. I stedet for –søn eller –datter vil det tillige være muligt at tilføje –ssøn eller –sdatter, medmindre det pågældende fornavn ender på bogstaverne s, x eller z. Som eksempel på navne, der kan tages, kan nævnes navnet Pedersøn eller Pederssøn og Anderssøn, hvorimod navnet Andersssøn ikke kan tages.

Indførelsen af en mulighed for patronymnavne har længe været et stærkt ønske fra navnlig islandske borgere, der er bosat i Danmark, og som derfor er omfattet af den danske navnelov. Med forslaget vil der således bl.a. blive mulighed for, at disse fremover vil kunne følge islandsk navnetradition med at tage en af forældrenes fornavn med tilføjelsen –son eller –dóttir. Udvalget har i den forbindelse fundet, at der også bør være adgang til at følge den tidligere danske navnetradition med forældrenes fornavne med tilføjelsen –søn eller –datter.

De nævnte traditioner har primært anvendt faderens fornavn med tilføjelsen –søn eller –datter eller lignende. Udvalget har imidlertid ikke fundet, at der bør fastsættes regler, der alene tillader dannelsen af efternavne på baggrund af faderens fornavn. Efter forslaget til nr. 1 og 2 er det således muligt at anvende begge forældres fornavne som grundlag for dannelsen af et efternavn. Bestemmelsen i nr. 2 er ikke begrænset til anvendelsen af fremmed navneskik. Bestemmelsen stiller ikke krav om, i hvilken ende af navnet tilføjelsen skal ske. Det vil således også efter denne bestemmelse være muligt at tilføje forstavelserne el- eller al- efter muslimsk navneskik til muslimske fornavne.

Efter nr. 3 kan man tage en af forældrenes, bedsteforældrenes eller ægtefællens fornavn, når navnet har tradition i en kultur, som ikke skelner mellem for- og efternavn. Under samme betingelser er det også muligt at tage en ugift samlevers fornavn, hvis samleveren opfylder betingelserne i § 5, stk. 2. Det vil sige, at parterne skal erklære, at de lever i et ægteskabslignende forhold, og at de enten har levet sammen i mindst 2 år eller har fælles børn under 18 år, der har eller skal have navnet som efternavn. Bestemmelsen, der er ny i forhold til gældende ret, har til formål at tilgodese en række udenlandske navneskikke. Der henvises til pkt. 5.2.3.3. Uanset at de pågældende navneskikke pri-

mært tager udgangspunkt i mandlige familiemedlemmers navne, er bestemmelsen ligesom nr. 1 og 2 foreslået kønsneutralt udformet, jf. pkt. 5.2.3.1.

Bestemmelserne svarer i det væsentlige til de nye norske regler om disse forhold. Dog er der i nr. 2 ikke medtaget en adgang til at tage bedsteforældres fornavne med en endelse, der viser slægtskabet, da denne navnetradition ikke synes at være aktuel i Danmark.

Det bemærkes, at anvendelse af disse fremmede navneskikke ikke er foreslået forbeholdt for personer med en bestemt anden etnisk baggrund end dansk. Baggrunden herfor er bl.a. hensynet til at undgå forskellige regler for forskellige etniske grupper, herunder hensynet til ikke at stille etniske danskere dårligere end andre etniske grupper, samt til at undgå afgrænsningsproblemer. Sidstnævnte problemstilling kunne f.eks. komme på tale, hvis en person med en spansk bedstemoder ønsker anvendelse af spansk navnetradition. Der er således ikke noget til hinder for, at en etnisk dansker kan tage et navn med en udenlandsk navnetradition, jf. pkt. 5.2.3.1.

Efter *stk. 2* må et efternavn efter *stk. 1, nr. 1 og 2*, ikke betegne det modsatte køn i forhold til den, der skal bære navnet. Bestemmelsen, der er en konsekvens af, at patronymnavne i modsætning til, hvad der ellers gælder for danske efternavne, typisk er kønsspecifikke, svarer til, hvad der foreslås for fornavne, jf. forslaget til § 13, *stk. 2*. Navne, der stammer fra en kultur, der ikke skelner mellem for- og efternavne, jf. *nr. 3*, forudsættes at kunne anvendes som efternavn af personer af begge køn.

I *stk. 3* foreslås justitsministeren bemyndiget til at fastsætte supplerende og udfyldende regler på området. Bemyndigelsen i *stk. 3* vil bl.a. kunne benyttes til at fastsætte regler om, hvilke landes navnetradition der må antages at opfylde betingelserne i *stk. 1, nr. 2 og 3*, samt om, hvilke ændringer de pågældende navnetraditioner tillader.

Justitsministeriet (Civilretsdirektoratet) har tilkendegivet at ville overveje at udarbejde en oversigt over en række navne, der har tradition i en kultur, som ikke skelner mellem for- og efternavne, jf. § 7, *stk. 1, nr. 3*. Oversigten, der løbende opdateres, vil i givet fald blive offentliggjort på Justitsministeriets (Civilretsdirektoratets) hjemmeside www.civildir.dk. Der henvises til pkt. 5.5.3.

Efter bestemmelsens 2. pkt. kan justitsministeren for transseksuelle personer gøre undtagelse fra bestemmelsen i *stk. 2* om, at efternavnet ikke må betegne det modsatte køn i forhold til den, der skal bære det. Der henvises i den forbindelse til det, der er anført i bemærkningerne til § 13, *stk. 2, 2. pkt.*, om transseksuelles fornavne.

Til § 8 (Dobbelt efternavn)

Efter § 9 i den gældende navnelov kan navnebevis *"i almindelighed udfærdiges på et efternavn, der består af to navne forbundet med bindestreg, som ansøgeren enkeltvis kan bære som efternavn"*.

Bestemmelsen foreslås i stk. 1 ændret, således at 2 navne, der hver for sig kan tages som efternavn, begge kan tages som efternavn, hvis navnene forbindes med bindestreg.

Efter forslaget er det alene muligt at forbinde 2 navne med bindestreg. Reglen i stk. 2 om, at bindestregsefternavne skal anses som ét efternavn, gælder kun for lovens øvrige bestemmelser. Forslaget indebærer således, at det fortsat ikke vil være muligt at forbinde et bindestregsefternavn til et andet efternavn, f.eks. "Haldgren-Jensen-Hansen". Lovforslaget hviler som den gældende navnelov endvidere på den forudsætning, at det ikke er muligt at tage 2 efternavne, uden at disse er forbundet med bindestreg. Godtgøres det, at et eksisterende efternavn undtagelsesvis består af 2 eller flere led uden bindestreg, vil dette navn som hidtil kunne tages efter de almindelige regler i §§ 1-8. Det vil dog efter forslaget heller ikke være muligt at forbinde et sådant flerleddet efternavn med et andet efternavn med en bindestreg.

Efter *stk. 2* anses et efternavn, der består af 2 navne forbundet med bindestreg, i forhold til lovens øvrige bestemmelser som ét efternavn. Dette er f.eks. af betydning ved opgørelsen af antallet af navnebærere efter §§ 2 og 3 samt ved afgørelsen af, om de fornødne samtykker er indhentet i medfør af § 4, stk. 1, nr. 7. I det nævnte eksempel skal der efter forslaget til bestemmelsen i § 8 foretages en opgørelse af, hvor mange, der hedder "Haldgren-Jensen", ligesom der skal foretages en opgørelse af, hvor mange der hedder "Haldgren", og hvor mange der hedder "Jensen". Personer, der bærer navnet "Haldgren-Jensen", skal ikke tælles med i opgørelsen af, hvor mange der hedder "Haldgren" eller "Jensen", da "Haldgren-Jensen" anses for at være et selvstændigt navn.

Efter *stk. 3* kan den, der bærer et efternavn bestående af 2 navne forbundet med bindestreg, bortkaste et af de pågældende navne og føre det andet navn som efternavn. Således vil f.eks. en person, der hedder "Haldgren-Jensen", efter forslaget have ret til at hedde det beskyttede navn "Haldgren", uanset at vedkommende ikke i øvrigt har en sådan tilknytning til dette navn, at det ville kunne tages som efternavn alene. Om udvalgets overvejelser i den forbindelse henvises til pkt. 5.2.5.3. Der vil normalt kun være tale om et 2-leddet bindestregsnavn, jf. ovenfor, men der

findes enkelte bindestregsnavne med flere end 2 led. Bestemmelsen er udformet således, at den også finder anvendelse for sådanne efternavne.

Bestemmelsen vil i sammenhæng med ophævelsen af forskellen på giftenavne og eget efternavn samt muligheden for at tage et mellemnavn som efternavn give ægtepar og samlevende en betydelig frihed til at kombinere deres navne til et dobbeltnavn forbundet med bindestreg.

Efter *stk. 4* får personer, der kan godtgøre, at de bærer et af de sjældne flerleddede efternavne uden bindestreg, som udgangspunkt adgang til at bortkaste et navn i et flerleddet efternavn. Sådanne navne anses – på linje med bindestregsnavne efter *stk. 2* - for at udgøre ét efternavn. Bestemmelsen svarer som udgangspunkt til *stk. 3* om bindestregsnavne. Justitsministeren kan dog efter *2. pkt.* fastsætte regler, der begrænser denne mulighed. Bestemmelsen vil blive udnyttet til at sikre, at der ikke bliver adgang til at tage uselvstændige led i et flerleddet efternavn som efternavn alene. Det vil f.eks. være tilfældet for forholdsord som von, de, eller á i et efternavn som "von Bülow".

Til § 9 (Adoption)

Bestemmelsen i forslagets *stk. 1 og 2* svarer i det væsentlige til § 3 i den gældende navnelov.

Da adoptanten eller adoptanterne efter adoptionsreglerne skal anføre i adoptionsansøgningen, hvilket navn barnet skal bære efter adoptionen, vil henvisningen i *stk. 1, 1. pkt.*, kun få betydning, såfremt der på trods heraf måtte være udfærdiget en adoptionsbevilling uden stillingtagen til navnespørgsmålet. Henvisningen indebærer da, at barnet får adoptantens efternavn, eller, hvis barnet er adopteret af ægtefæller, adoptivmoderens efternavn. Hvis adoptionsbevillingen lyder på et unavn-givent barn, og adoptivforældrene ikke inden 6 måneder efter adoptionen tillægger barnet et efternavn, følger det af henvisningen, at barnet får adoptivmoderens efternavn, medmindre dette er et patronymnavn, jf. bemærkningerne til § 1.

Det navn, adoptivbarnet tillægges ved adoptionsbevillingen eller erhverver i medfør af § 1, kan senere ændres efter samme regler, som hvis der var tale om adoptanternes eget barn.

Udvalget har overvejet, om bestemmelsen i *stk. 1* kun burde finde anvendelse på adoption af børn under 18 år, da det kan forekomme overflødig at have en regel om tvangsmæssig navngivning af et voksent adoptivbarn. Da bestemmelsen som nævnt imidlertid finder anvendelse, hvis der undtages sesvis ikke er truffet afgørelse om barnets navn i adoptionsbevillingen, og da et voksent adoptiv-

barn, der herved måtte have fået et navn, som den pågældende ikke ønsker, efter forslaget til § 9, stk. 3, jf. § 4, stk. 1, nr. 1, altid vil kunne genantage et tidligere båret efternavn, finder udvalget imidlertid ikke grundlag for at lave en særregel herom.

I stk. 1, 2. pkt., er det præciseret, at bestemmelsen giver adgang til, at adoptivbarnet kan vælge at beholde sit eget *efternavn*. I praksis har det hidtil været antaget, at adoptivbarnets mulighed for at bære sit hidtidige navn ”i forbindelse med det navn, det får ved adoptionen,” giver barnet ret til at antage dette som mellemnavn. Dette vil fortsat kunne bestemmes, jf. § 11, stk. 1, nr. 2.

Bestemmelsen giver sammenholdt med forslaget til § 8 om dobbelt efternavn endvidere adoptivbarnet mulighed for at bære begge efternavne forbundet med bindestreg.

I *stk. 3* er det som noget nyt foreslået, at adoptivbarnet fremover også skal have ret til at tage efternavn efter sin oprindelige slægt.

Forslaget skal ses i lyset af en tendens både internationalt og herhjemme til, at adoptivbørn ønsker at få nærmere oplysninger om og i mange tilfælde (gen)etablere en tilknytning til deres oprindelige familie. Som følge heraf ønsker nogle adoptivbørn også at antage den oprindelige families efternavn.

Forslaget har til formål at imødekomme dette ønske. Forslaget vil endvidere sammen med forslaget til § 8 give adoptivbarnet ret til at tage et navn fra adoptivfamilien i forbindelse med et navn fra den oprindelige slægt.

Efter Justitsministeriets (Civilretsdirektoratets) praksis stilles der i dag ganske strenge krav til, at det kan tillades, at et adoptivbarn kan tage et navn fra den oprindelige slægt. Det er således en betingelse, at barnet har genetableret kontakten til sine oprindelige forældre og fået deres samtykke. Det gælder, uanset om barnet tidligere har båret navnet eller ej. Er forældrene døde, må det på anden måde godtgøres, at der er etableret en eller anden form for kontakt til den øvrige del af familien, og at denne ikke modsætter sig adoptivbarnets ønske om at få navnet. Ansøgningen kan i så fald efter omstændighederne imødekommes i medfør af opsamlingsbestemmelsen i § 8, nr. 5, i den gældende navnelov.

Denne restriktive praksis skyldes, at adoptionslovgivningen siden 1957 har hvilet på princippet om det fuldstændige familieskifte.

Forslaget, der giver adoptivbørn ret til også at tage navn efter den oprindelige slægt, er alene en mindre fravigelse af det anførte princip om fuldt familieskifte. Det må forventes, at en sådan mulighed i praksis alene vil være af interesse for voksne adoptivbørn.

Adgangen til at tage navn efter den oprindelige slægt er en personlig ret for adoptivbarnet. Bestemmelsen medfører således ikke, at adoptivbarnets børn og andre efterkommere i medfør af forslaget til § 4, stk. 1, nr. 2, vil kunne tage et efternavn efter adoptivbarnets oprindelige slægt, hvis adoptivbarnet ikke har båret dette efternavn efter adoptionen.

Efter *stk. 4* bevarer et adoptivbarn ved ophævelse af adoptionen retten til et efternavn, der er erhvervet på grundlag af adoption. Bestemmelsen svarer til § 3, stk. 2, i den gældende navnelov. En tilsvarende regel følger implicit af forslaget til § 4, stk. 1, nr. 1, men er her medtaget for at undgå enhver tvivl herom.

Til § 10 (Bortkastelse af efternavn)

Efter forslaget til § 10 bortfalder et efternavn, hvis der tages et andet efternavn. Bestemmelsen er medtaget for at præcisere, at en person, der tager et nyt efternavn, ikke samtidig kan bevare det hidtidige efternavn og således bære 2 efternavne. Hvis navnene forbindes med bindestreg, jf. forslaget til § 8, kan den pågældende dog bære begge navne samtidig, men de udgør i så fald ét efternavn.

Til § 11 (Mellemlavne)

Bestemmelsen i *stk. 1* opregner, hvilke navne der kan tages som mellemlavne.

I *nr. 1* fastsættes det, at det altid skal være muligt at tage et mellemlavn, der tidligere har været ansøgerens mellemlavn. Bestemmelsen viderefører § 26, nr. 2, i Justitsministeriets cirkulære nr. 139 af 17. december 2002. Bestemmelsen er i øvrigt udformet således, at den svarer til forslaget til § 4, stk. 1, nr. 1, om efternavne. Der henvises derfor til bemærkningerne til denne bestemmelse.

Som det fremgår heraf, indebærer denne bestemmelse bl.a., at det vil være muligt at genantage et navn, ansøgeren tidligere har båret i medfør af et samtykke, uden at der i den forbindelse stilles krav om fornyet samtykke.

Bestemmelsen giver ikke hjemmel til som mellemlavn at tage et adresseringsmellemlavn, som den pågældende har benyttet i henhold til CPR-lovgivningens regler herom.

Om adoptivbørns adgang til at tage mellemnavn efter den oprindelige slægt henvises til bemærkningerne til stk. 5.

Efter *nr. 2* er der – som efter § 11, stk. 2, i den gældende navnelov - mulighed for at tage et mellemnavn, som den pågældende kan tage som efternavn. Det bemærkes, at forslaget om liberalisering af reglerne om efternavne hermed også medfører en udvidelse af mængden af de mellemnavne, der kan tages efter denne bestemmelse.

Efter *nr. 3* kan der tages et navn, der bæres eller har været båret som mellemnavn af ansøgerens forældre, bedsteforældre, oldeforældre eller tipoldeforældre. Bestemmelsen er en væsentlig liberalisering i forhold til den gældende retstilstand, hvorefter der som udgangspunkt kun er mulighed for at tage et mellemnavn, som ens forældre, samt - i visse tilfælde – ens bedsteforældre bærer eller har båret. Der henvises i den forbindelse til pkt. 3.2.1.2. Tilknytningskravet er i øvrigt udformet således, at det svarer til bestemmelsen i § 4, stk. 1, nr. 2, om efternavne. Herved bliver det muligt at tage et mellemnavn fra den samme persongruppe, som man efter § 4, stk. 1, nr. 2, kan tage et efternavn fra. Der henvises derfor til bemærkningerne til denne bestemmelse. Som efter den nævnte bestemmelse stilles der ikke krav om samtykke fra de pågældende familiemedlemmer.

I *nr. 4* foreslås som noget nyt, at det skal være muligt at tage et fornavn, der kan tages efter § 13, stk. 1, som mellemnavn, uanset om det pågældende fornavn betegner det modsatte køn i forhold til den, der ønsker navnet. Efter gældende ret er det som udgangspunkt kun muligt at tage et mellemnavn, hvis ansøgeren har en særlig familiemæssig eller lignende tilknytning til navnet. Det er således ikke muligt uden en sådan tilknytning at tage et almindeligt fornavn som mellemnavn. I praksis løses dette ofte ved, at forældre, der ønsker at navngive f.eks. en dreng med et nyt mellemnavn, i stedet giver barnet et andet fornavn, f.eks. Frederik Bjørn Jensen. Hvis forældrene efterfølgende får en pige og ønsker, at hun også skal have ”Bjørn” som mellemnavn, vil de efter gældende ret være afskåret herfra, medmindre der er en tilstrækkelig familiemæssig tilknytning til navnet som mellemnavn. Om gældende ret henvises endvidere til pkt. 3.2.1.3.

Bestemmelsen tilsigter i sådanne tilfælde at gøre det muligt at tage et fornavn som mellemnavn, uanset om man har en familiemæssig eller anden tilknytning til navnet som mellemnavn, og at et sådant mellemnavn uden videre kan benyttes af alle familiemedlemmer, uanset de pågældendes køn. Et sådant mellemnavn vil dog ikke senere kunne tages som efternavn, jf. forslaget til § 4, stk. 3.

Om baggrunden for udvalgets forslag på dette punkt henvises til pkt. 5.3.4.

I *nr. 5* gives der mulighed for efter samtykke at tage en stedfars eller stedmors mellemnavn. Bestemmelsen svarer som udgangspunkt til gældende ret, jf. Justitsministeriets cirkulære nr. 139 af 17. december 2002, § 24, stk. 1, nr. 3.

Bestemmelsen er udformet således, at den svarer til § 4, stk. 1, nr. 4, om stedforældres efternavne. Der henvises derfor til bemærkningerne til denne bestemmelse. Som det fremgår heraf, forudsættes det, at det ikke længere skal være et krav for at blive anset for stedforælder, at vedkommende er gift med en af den pågældendes forældre.

I *nr. 6* åbnes der mulighed for efter samtykke at tage en plejemors eller plejefars mellemnavn. Bestemmelsen svarer i det væsentlige til gældende ret, jf. Justitsministeriets cirkulære nr. 139 af 17. december 2002, § 24, stk. 1, nr. 2.

Bestemmelsen er udformet således, at den svarer til § 4, stk. 1, nr. 5, om adgangen til at tage plejeforældres efternavne. Der henvises derfor til bemærkningerne til denne bestemmelse.

I *nr. 7* gives der som noget nyt adgang til at tage et mellemnavn, som den pågældendes ægtefælle bærer som mellem- eller efternavn. Efter den gældende navnelov har det ikke været muligt at tage en ægtefælles mellemnavn. Det har dog i medfør af CPR-lovgivningen været muligt at få en ægtefælles mellemnavn registreret som et såkaldt "adresseringsmellemnavn" i CPR. Med forslaget foreslås navneloven ændret således, at de navne, som det tidligere har været muligt at benytte som adresseringsmellemnavn, nu kan tages som mellemnavne. Bestemmelsen giver ikke hjemmel til at tage en tidligere ægtefælles mellem- eller efternavn som mellemnavn.

Om udvalgets overvejelser i den forbindelse henvises til pkt. 5.3.3.

Bestemmelsen giver endvidere adgang til som mellemnavn at tage et navn, som den pågældendes ægtefælle bærer som efternavn. Et sådant navn vil den pågældende kunne tage som efternavn efter reglerne i § 5, stk. 1. Der vil derfor som udgangspunkt allerede efter forslaget til nr. 2 være mulighed for at tage en ægtefælles efternavn som mellemnavn. Efter § 5, stk. 1, er det imidlertid en betingelse for at tage ægtefællens efternavn, at ægtefællerne derved får fælles efternavn. Da der af og til forekommer et ønske om, at ægtefæller på den ene side kan beholde deres eget efternavn, men på den anden side

ønsker at tage ægtefællens efternavn som mellemnavn, er der i bestemmelsen givet særlig hjemmel hertil.

I *nr. 8* foreslås som noget nyt, at samlevende, der efter § 5, stk. 2, kan tage et fælles efternavn, også i relation til mellemnavne skal sidestilles med ægtefæller. Efter forslaget får sådanne samlevende således mulighed for at tage hinandens mellemnavn og efternavn som mellemnavn.

Der henvises i øvrigt til bemærkningerne til *nr. 7* om ægtefæller.

I *stk. 2* foreslås det, at det ikke skal være muligt at tage et patronymnavn, jf. § 7, stk. 1, nr. 1 og 2, som mellemnavn, hvis man ikke kunne tage det som efternavn. Det gælder uanset, om navnet ønskes taget på grundlag af et efternavn eller af et mellemnavn, jf. 1. og 2. pkt. Om baggrunden herfor henvises til det, der er anført i bemærkningerne til § 4, stk. 2.

I *stk. 2, 3. pkt.*, foreslås endvidere, at det ikke skal være muligt at tage et mellemnavn på grundlag af en slægtsmæssig eller lignende tilknytning til en person, der bærer navnet som mellemnavn, hvis det navn, som den pågældende slægting m.v. bærer, er erhvervet på grundlag af bestemmelsen om, at det er muligt at tage et godkendt fornavn som mellemnavn, jf. *stk. 1. nr. 4*. Et sådant fornavns mellemnavn vil en ansøger altid selv kunne tage direkte i medfør af bestemmelsen i *stk. 1, nr. 4*, og forslaget indebærer således alene, at det ikke er muligt at omgå forbuddet mod, at sådanne mellemnavne kan tages som efternavn, jf. forslaget til § 4, stk. 3.

I *stk. 3* foreslås det, at justitsministeren bemyndiges til at fastsætte nærmere regler om samtykke efter bestemmelserne i § 11, stk. 1, nr. 5-8. Bestemmelsen svarer til forslaget til § 4, stk. 5, om efternavne. Der henvises derfor til bemærkningerne til denne bestemmelse.

I *stk. 4* foreslås det, at et mellemnavn kan bortkastes, uden at der stilles nogen betingelser for dette. Bestemmelsen svarer med en mindre sproglig ændring til § 11, stk. 3, i den gældende navnelov. Bortkastelse kan efter forslaget ske ved ansøgning til ministerialbogsføreren (personregisterføreren), jf. § 16. Efter 2. pkt. bortfalder et mellemnavn, hvis det tages som efternavn. Bestemmelsen svarer til § 11, stk. 4, i den gældende navnelov.

I *stk. 5* fastsættes regler for adoptivbørns mellemnavne. Bestemmelsen svarer til forslaget til § 9, stk. 3 og 4, om adoptivbørns efternavne. Der henvises til bemærkningerne til disse bestemmelser. Da der ikke er pligt til at have et mellemnavn, er det ikke fundet nødvendigt at fastsætte regler om mellemnavne svarende til § 9, stk. 1 og 2.

Til § 12 (Fornavnspligt)

Bestemmelsen svarer til gældende ret, jf. navnelovens § 10. I overensstemmelse hermed foreslås der således ikke en regel om tvangsnavngivning, hvis pligten til at give et barn et fornavn ikke overholdes. Overtrædelse af denne pligt vil derimod som hidtil kunne straffes, jf. § 26, stk. 2, ligesom der vil kunne pålægges de eller den, der har forældremyndigheden, tvangsbøder efter retsplejelovens § 997, stk. 3. Såfremt der er fælles forældremyndighed over et barn, der i strid med forslaget til § 12 ikke er navngivet, må begge forældremyndighedsindehavere pålægges tvangsbøder, da ingen af dem vil kunne opfylde pligten alene.

Efter den gældende navnelovs § 10 er der ikke nogen øvre grænse for, hvor mange fornavne en person kan tage. Reglerne om adresseringsnavne i CPR-lovens § 5, stk. 1-7, sikrer, at offentlige myndigheder og virksomheder for en person med særligt mange eller et særligt langt navn har adgang til en håndterbar forkortet udgave af den pågældendes navn. Det vil derfor ikke i praksis give anledning til større problemer for andre end den, der bærer navnet.

Til § 13 (Generelle regler om fornavne)

Bestemmelsen fastsætter, hvilke navne en person kan tage som fornavn.

Efter *stk. 1* skal der være tale om et navn, der er optaget på listen efter § 14, stk. 1, eller som er godkendt efter § 14, stk. 3. Der henvises til bemærkningerne til disse bestemmelser.

Efter § 10 i den gældende navnelov må et navn ikke kunne være til ulempe for den, der bærer navnet. Udvalget har overvejet at videreføre denne bestemmelse i forslaget. Udvalget finder imidlertid, at den, der ønsker navnet, må anses for at være bedst til at afgøre, om et navn kan være til ulempe for den pågældende selv. Tilsvarende må forældremyndighedens indehaver anses for at være bedst til at træffe afgørelse om barnets navn, jf. pkt. 5.4.1.1. Ulempekravet foreslås derfor ikke videreført.

Det gældende forbud mod et navn, der kan blive til ulempe for borgeren, fortolkes bl.a. således, at det indebærer, at en dreng/mand ikke kan tage et pige-/kvindenavn og omvendt. Dette foreslås videreført i

stk. 2. Bestemmelsen siger ikke noget om, hvilke navne der er henholdsvis drenge- eller pigenavne, ligesom det ikke er udelukket, at et konkret navn kan være både et drenge- og et pigenavn. I forslaget til § 14, stk. 1, er det således forudsat, at justitsministeren i forbindelse med optagelsen af et navn på den nævnte liste tager stilling hertil, herunder om navnet skal optages på pige- eller drengenavnslisten eller eventuelt på begge lister.

I 2. pkt. er det foreslået at bemyndige justitsministeren til at fastsætte regler, der undtager transsekssuelle personer fra kravet om navnets kønsidentitet. Personer, der har gennemgået en kønsskifteoperation, vil i medfør af 1. pkt. kunne tage et nyt fornavn svarende til det køn, den pågældende har erhvervet ved operationen. Endvidere følger det af forslaget til § 11, stk. 1, nr. 4, at enhver vil kunne tage et godkendt fornavn som mellemnavn, uanset hvilket køn det pågældende navn betegner.

Bestemmelsen er således af betydning for transseksuelle personer, der ikke har gennemgået en kønsskifteoperation. F.eks. vil en mand, der er transseksuel, og som opfylder betingelserne i de regler, der fastsættes i medfør af bestemmelsen, kunne tage et kvindenavn som fornavn uden at have gennemgået en kønsskifteoperation.

Forslaget skal ses i lyset af, at Justitsministeriet (Civilretsdirektoratet) i 2002 har etableret en forsøgsordning, der under visse betingelser giver transseksuelle personer mulighed for at skifte fornavn til et navn, der entydigt betegner det modsatte køn. Det drejer sig for det første om ansøgere, der går i et observationsforløb på Sexologisk Klinik med henblik på senere at søge tilladelse til kønsskifte, og som er blevet henvist til kønshormonbehandling med hormoner fra det ønskede køn. For det andet drejer det sig om ansøgere, der ikke aktuelt ønsker kønsskifte, men som gennem længere tid har levet som det andet køn. Ønsket om at leve som det andet køn skal være stabilt, og det er en betingelse, at ansøgerens livskvalitet skønnes at blive væsentligt forbedret ved et fornavn, der svarer til den kønslige fremtoning.

Bestemmelsen vil blive udnyttet til at videreføre denne ordning. Reglerne vil dog kunne justeres, hvis der er behov herfor. Der henvises i øvrigt til pkt. 5.4.4.

I øvrigt vil det med udvalgets forslag til udarbejdelse af nye fornavnelister i medfør af § 14, stk. 1, kunne imødeses, at en række navne vil komme til at figurere på såvel pige- som drengenavnslisten, f.eks. Kim og Michell, Eli og Noa(h).

Til § 14 (Godkendte fornavne m.v.)

Forslaget til § 14 omhandler fornavne, som alle kan tage, jf. dog § 13, stk. 2.

Efter forslaget til bestemmelsen i *stk. 1* offentliggør justitsministeren en liste over godkendte drenge- og pigenavne. En liste over godkendte fornavne har hidtil været offentliggjort af kirkeministeren. I praksis lægges efter den gældende navnelov betydelig vægt på, at det skal være muligt entydigt at afgøre, om et navn er et pige- eller drengeavn. Der gives således som udgangspunkt afslag på ansøgninger om nydannede fornavne, hvis det ikke er muligt entydigt at kategorisere navnet enten som et drenge- eller pigenavn. Efter Kirkeministeriets cirkulære nr. 24 af 1. marts 1982, kapitel II, , stk. 2, pkt.2, anses navne, der ender på –i og –y, efter gældende ret i almindelighed for at være drengeavn, mens navne, der ender på –a og –ie, anses som pigenavne. Disse regler, der er i god overensstemmelse med dansk navneskik, giver imidlertid anledning til problemer, når de anvendes på udenlandske navne. Den hidtidige praksis foreslås derfor lempet. I forslaget til § 14, stk. 1, forudsættes det således, at et navn kan godkendes både som drenge- og pigenavn.

I *stk. 2* og *3* fastsættes betingelserne for, at et navn kan optages på listen over de fornavne, der frit kan tages. Fornavne, der vurderes at være almindeligt udbredte her i landet, eller som godkendes efter *stk. 3*, vil således blive offentliggjort på den i *stk. 1* nævnte liste.

Det drejer sig efter *stk. 2* for det første om fornavne, der er eller har været almindeligt udbredt som fornavn her i landet.

Bestemmelsen indebærer for det første, at de navne, der efter den gældende navnelov er godkendte fornavne her i landet, vil kunne tages uden fornyet godkendelse, da disse må anses for at være eller at have været udbredt som fornavne her i landet. Det forudsættes, at andre navne, der tidligere har været udbredt, ikke skal optages på listen i medfør af denne bestemmelse.

Også navne, der efter lovens ikrafttræden bliver almindeligt udbredt her i landet, vil skulle optages på listen i medfør af bestemmelsen. Et fornavn vil – ud over de navne, der bliver godkendt i medfør af *stk. 3*, og som i kraft heraf optages på listen - kunne blive udbredt i Danmark som følge af, at personer, der i udlandet har fået et fornavn, og som efterfølgende tager bopæl her i landet, efter fast praksis kan beholde deres udenlandske navn, uanset om det pågældende navn ikke har været godkendt af de danske navnemyndigheder.

Hvis et fornavn således bliver udbredt her i landet, vil det efter udvalgets opfattelse være overflødig at stille krav om en administrativ behandling som om, der var tale om et helt nydannet fornavn, jf. stk. 3. Det skyldes, at navnet her i landet i forvejen må antages at blive opfattet som et anvendeligt fornavn.

Bestemmelsen forpligter ikke ministeren til at foretage en løbende opdatering af, hvilke navne, der er almindeligt udbredt her i landet. Optagelse af sådanne navne på listen over navne, der kan tages uden godkendelse, jf. stk. 1, efter denne bestemmelse forudsættes således – ud over den første offentliggørelse ved lovens ikrafttræden – alene at ske i det omfang, der konkret er anledning hertil, f.eks. fordi det på baggrund af en konkret henvendelse har vist sig, at et navn er almindeligt udbredt her i landet.

Den nævnte liste vil blive opdateret og offentliggjort på Justitsministeriets (Civilretsdirektoratets) hjemmeside på Internettet.

Efter udvalgets opfattelse må et fornavn anses for at være almindeligt udbredt, hvis det her i landet bæres af 25 eller flere personer. Der henvises i den forbindelse til pkt. 5.4.2. Der stilles således ikke krav om geografisk udbredelse.

Efter *stk. 3* kan ministeren godkende et nydannet fornavn, der opfylder betingelserne i *nr. 1 – 3*.

Efter forslaget til *nr. 1* er det en betingelse, at der er tale om et *egentligt fornavn*. Der er tale om en videreførelse af et tilsvarende krav i den gældende navnelovs § 10. Som hidtil vil kælenavsformer normalt ikke kunne anses for et egentligt fornavn. Det samme gælder titler (greve, baron, prins o. lign.) og forholdsord (von, de, á, o. lign.) samt talangivelser (f.eks. III). Der vil imidlertid være tale om et egentligt fornavn, hvis den, der ønsker navnet, kan dokumentere, at navnet er almindeligt brugt som fornavn i udlandet. Der henvises til pkt. 5.4.1.2. Hvis der er tale om et navn, der er almindeligt udbredt som fornavn her i landet, vil navnet være omfattet af stk. 2, jf. ovenfor.

Kravet om, at der skal være tale om et egentligt fornavn, udelukker endvidere som hidtil ikke, at der tages fornavne, der ikke tidligere er anvendt som fornavne, dvs. *nydannede fornavne*. Det vil imidlertid fortsat være en betingelse, at der er tale om et navn, der har et vist fornavnspræg. Det kan f.eks. være tilfældet med nye staveformer for eksisterende fornavne, herunder eksisterende fornavne med nye endelser eller nye sammensætninger af eksisterende fornavne. Ved meget særprægede stavemåder eller sammensætninger vil navnet dog kunne afvige så meget fra det oprindelige navn, at det mister sit fornavnspræg. Et andet eksempel kan være ordtyper, som har en særlig tradition for at danne grundlag for fornavne. Som eksempel kan nævnes, at der i Danmark er tradition for, at blomsternavne bruges som pigenavne, f.eks. Rose og Viola. Navnene Magnolia og Amaryllis er på den baggrund for nylig blevet

godkendt som fornavn. Denne navnegruppe er blevet udvidet til at omfatte nye navne som Chili og Paprika på listen over godkendte pigenavne, mens Persille og Papaya siden er blevet tilladt i konkrete tilfælde. Derimod vil andre navneord, der ikke har en sådan fornavnstradition, ikke uden videre kunne godkendes, f.eks. Urtepotte. Det er herudover vanskeligt at opstille generelle regler for denne type af navne, hvor f.eks. Ulv, Bjørn og Leo er godkendte som drengenavne, uden at dette automatisk indebærer, at et navn som f.eks. Løve (der er et efternavn) vil kunne godkendes. Det samme gælder ord som Hyæne, Sneleopard og Musvåge, idet disse ord ikke kan siges at have fornavns karakter.

Et særligt problem opstår i den forbindelse, hvor det navn, der ønskes, er i brug som efternavn her i landet. Det gælder som hovedregel uanset, om der er tale om et beskyttet efternavn eller ej. Efter gældende ret vil der som udgangspunkt kun blive givet tilladelse til sådanne fornavne, hvis det godtgøres, at navnet er i brug som fornavn i udlandet, og i praksis har bestemmelsen medført en række afslag på fornavne som Trolle og Kastanje. Med forslaget forudsættes en vis liberalisering af denne praksis således, at det tillige skal være muligt at tage et navn som fornavn, uanset at det også er i brug som efternavn, hvis navnet også ved en anden stavemåde har tradition som fornavn i udlandet. Det vil endvidere være muligt at tage et (nyt) fornavn, der også bruges som efternavn, hvis navnet har tradition i en navnekultur, der ikke skelner mellem for- og efternavne.

Efter forslaget til *nr. 2*, må der endvidere ikke være tale om et navn, der er *uegnet til at blive anvendt som fornavn her i landet*. Bestemmelsen er ny i forhold til den gældende navnelovs § 10, stk. 1. Om baggrunden for forslaget henvises til pkt. 5.4.1.3. Indholdet af bestemmelsen svarer i det væsentlige til reglen i forslaget til § 6, stk. 1, nr. 6, om nydannede efternavne. Der henvises derfor til bemærkningerne hertil.

Efter forslaget til *nr. 3* må der endelig ikke være tale om et navn, der er *upassende eller kan vække anstød*. Bestemmelsen er ny i forhold til den gældende navnelovs § 10, stk. 1, men et sådant krav har hidtil været indfortolket i kravet om, at der skal være tale om et egentligt fornavn. Udvalget har imidlertid på dette punkt fundet, at kravet bør fremgå direkte af loven.

Indholdsmæssigt svarer bestemmelsen i det væsentlige til den tilsvarende regel om nydannede efternavne i forslaget til § 6, stk. 1, nr. 7. Der er tale om en vurdering af, hvordan navnet må antages at kunne påvirke andre end den, der ønsker navnet. Vurderingen vil således være uafhængig af den pågældendes personlige forhold, herunder hvorvidt den pågældende selv oplever ordet som anstødeligt eller upassende.

Ord, der er egnet til at vække racistiske, latrinære eller i øvrigt vulgære associationer og lignende, vil efter bestemmelsen blive anset for at vække *anstød*. Det afgørende for, om et navn er *upassende*, er en vurdering af, om der er tale om et ord, der også bruges i en anden sammenhæng, der – uden at navnet er anstødeligt – gør, at det ikke bør anvendes som fornavn. Det kan f.eks. være tilfældet ved udråbsord (føj!, puh!, ha!), visse navneord (dulle, pølse el.lign.), udsagnsord (forsvind), tillægsord (dum, lyseblå, skæv), visse fiktive personer (f.eks. Batman og Superwoman) samt kendte varemærker. Sådanne ord vil dog i de fleste tilfælde være udelukkede som fornavne allerede som følge af den oven for nævnte betingelse om, at der skal være tale om et egentligt fornavn.

Der er tale om en retlig standard, der vil kunne udvikle sig over tid. Som eksempler på navne, der er afvist efter den gældende praksis, og som også på nuværende tidspunkt må anses for egnet til at vække anstød, er et navn som f.eks. Anus. Noget andet er tilfældet med navnet Laban, der er navnet på en person i Bibelen (1. Mos., 29-31), som bedrog Jakob. Navnet har af den grund tidligere været anset for upassende, da det måtte anses for således belastet, at det måtte befrygtes, at det kunne blive til ulempe for bæreren. Navnet er siden blevet tilladt som fornavn i konkrete sager efter den gældende navnelov, og det vil også kunne godkendes efter den foreslåede bestemmelse.

Det følger af stk. 2, at navne, der er godkendt efter stk. 3, skal optages på den i stk. 1 nævnte liste. Der vil således ikke længere være mulighed for i særlige tilfælde at godkende et fornavn, uden at en sådan godkendelse får virkning for alle, der ønsker det samme navn. Om udvalgets overvejelser i den forbindelse henvises til pkt. 5.4.3.

Efter bestemmelsen i *stk. 4* kan justitsministeren fastsætte nærmere regler om offentliggørelse af den liste, der er nævnt i stk. 1, og om de forhold, der er nævnt i stk. 2 og 3. Det forudsættes i den forbindelse, at fornavne, der ifølge Danmarks Statistik som opgjort på baggrund af oplysninger fra CPR/Den Ny Kirkebog bæres som første fornavn af flere end 25 personer af samme køn, i almindelighed vil kunne optages på Justitsministeriets liste efter denne bestemmelse. Om udvalgets overvejelser ved fastlæggelsen af denne grænse henvises til pkt. 5.4.2.

Til § 15 (Bortkastelse af fornavne)

Efter § 15 kan et fornavn bortkastes, såfremt den pågældende beholder eller tager et andet fornavn.

Bestemmelsen svarer til gældende ret, jf. navnelovens § 10, stk. 1, sammenholdt med stk. 3.

Til § 16 (Navnemyndighedernes kompetence)

Efter *stk. 1* indgives en ansøgning om navngivning og navneændring til ministerialbogsføreren. For personer, der er fødselsregistreret i de sønderjyske landsdele, indgives ansøgningen dog til personregisterføreren. Udtrykket navneændring omfatter også ændringer i efternavne i medfør af § 4, stk. 1, nr. 6. I *stk. 2* er det fastsat, at det som udgangspunkt er ministerialbogsføreren (personregisterføreren), der træffer afgørelse i sagen. Det gælder dog ikke, hvis bestemmelserne i stk. 3 og 4 fører til et andet resultat. I stk. 3 er det således fastsat, i hvilke tilfælde statsamtet som udgangspunkt skal træffe afgørelse. Undtagelse herfra kan gøres i medfør af stk. 4.

Uanset om afgørelsen træffes af ministerialbogsføreren (personregisterføreren) eller af statsamtet, skal ansøgningen indsendes til ministerialbogsføreren (personregisterføreren), der herefter visiterer sagen og enten træffer afgørelse eller videresender ansøgningen til statsamtet til afgørelse.

Ansøgeren skal således ikke længere sætte sig ind i, hvilken myndighed der er kompetent til at træffe afgørelse om ansøgningen, inden denne indsendes.

Bestemmelserne i stk. 2-4 indebærer samlet en betydelig udvidelse af de navnesager, der kan behandles lokalt af ministerialbogsføreren (personregisterføreren). Det drejer sig som udgangspunkt om følgende navne:

Efternavne,

- der frit kan tages af enhver, jf. § 2,
- som den pågældende har en slægtsmæssig eller lignende tilknytning til, jf. § 4, stk. 1, nr. 1-5,
- der stammer fra ens ægtefælle eller samlever, jf. § 5, eller
- som er patronymnavne, der dannes ved tilføjelsen af endelsen -søn eller -datter til en af forældrenes fornavn, jf. § 7, stk. 1, nr. 1.

Mellemlavne

- Alle mellemlavne bortset fra de tilfælde, hvor der er tale om et navn, som den pågældende kunne tage som efternavn, hvis tilladelse af dette efternavn skulle meddeles af statsamtet.

Fornavne

- Alle fornavne bortset fra nye fornavne (§ 14, stk. 3).

Endvidere kan beslutning om at godkende en ansøgning om *bortkastelse* af et navn træffes af ministerialbogsføreren (personregisterføreren).

Statsamtet vil herefter som udgangspunkt alene skulle træffe afgørelse i følgende sager:

Efternavne

- Efter samtykke fra samtlige bærere (§ 4, stk. 1, nr. 7)
- Nye efternavne (§ 6)
- Patronymnavne efter udenlandsk navneskik (§ 7, stk. 1, nr. 2 og 3)
- Ændringer i efternavne efter § 4, stk. 1, nr. 6,

Mellemlavne

- Mellemlavne på grundlag af et efternavn, hvis tilladelse af dette efternavn skulle meddeles af statsamtet, jf. § 11, stk. 1, nr. 2.

Fornavne

- Nye fornavne (§ 14, stk. 3)

Endvidere skal statsamtet godkende udenlandske statsborgeres ansøgning om navneskift på grundlag af navneændring i medfør af statsborgerskabslandets navnelovgivning, jf. § 24.

Efter *stk. 4, 1. pkt.*, kan justitsministeren efter forhandling med kirkeministeren fastsætte regler om, at afgørelsen i andre tilfælde end de, der er nævnt i stk. 3, træffes af statsamtet.

Bestemmelsen har til formål at sikre, at sagsbehandlingen i de sager, der behandles af ministerialbogsføreren (personregisterføreren), kan holdes på et relativt begrænset niveau. Hvis der i en bestemt sags-type skulle vise sig behov for mere indgående sagsbehandling, bør disse sager således behandles af statsamterne. Det kan f.eks. være tilfældet, hvis der skal tages stilling til udenlandske dokumenter eller fremmed ret. Det samme gælder transseksuelles fornavne (§ 13, stk. 2, 2. pkt.), kønsbestemte efternavne til transseksuelle og patronymnavne til transseksuelle (§ 4, stk. 4, og § 7, stk. 3).

Da det ikke på forhånd er anset for muligt i loven udtømmende at beskrive de nævnte situationer, foreslås disse fastsat af justitsministeren i en bekendtgørelse. Der vil herved bl.a. blive fastsat regler om, hvilken dokumentation for, at en ansøger har ret til at tage et ansøgt navn, som ministerialbogsføreren (personregisterføreren) kan godtage. Hvis det fastsatte dokumentationskrav ikke opfyldes,

men ansøgeren alligevel mener at kunne dokumentere, at betingelserne for en navneændring er opfyldt, vil afgørelsen skulle træffes af statsamtet.

Der kan endvidere fastsættes regler om, hvilken myndighed der træffer afgørelse, hvis en ansøgning omfatter forhold, som både ministerialbogsføreren (personregisterføreren) og statsamtterne efter stk. 2-4 træffer afgørelse om.

Efter bestemmelsens 2. *pkt.* kan justitsministeren efter forhandling med kirkeministeren endvidere fastsætte regler om, at afgørelse i visse tilfælde, som er omfattet af stk. 3, alligevel kan træffes af ministerialbogsføreren (personregisterføreren).

Bestemmelsen har til formål at sikre, at statsamtterne ikke skal træffe afgørelse i en bestemt sagskategori, hvis denne ikke kræver en mere indgående sagsbehandling, uanset om sagen er omfattet af opregningen i stk. 3.

Til § 17 (Statsamternes vejledningspligt)

I bestemmelsen foreskrives en generel vejledningspligt for statsamtterne. Bestemmelsen, der er ny, svarer til bestemmelsen i § 32 i børneloven.

Vejledningspligten omfatter efter bestemmelsen alle spørgsmål, der er reguleret i loven, uanset om der verserer en sag ved statsamtet.

Bestemmelsen pålægger ikke statsamtterne en pligt til konkret at bistå ansøgere med at fremskaffe dokumentation for, at de har ret til at tage et navn, jf. herved bl.a. bemærkningerne til § 4, stk. 1, nr. 7.

Til § 18 (Navngivning ved dåb)

Efter forslaget til § 18 kan navngivning ved dåb uden for Sønderjylland ske med såkaldt borgerlig gyldighed i folkekirken eller i et anerkendt trossamfund. Bestemmelsen svarer til § 13 i den gældende navnelov.

Bestemmelsen gælder som hidtil ikke for Sønderjylland, idet lov nr. 258 af 28. juni 1920, der indførte dansk person-, familie- og arveret i Sønderjylland, opretholder den gældende borgerlige personregistrering. Der henvises til pkt. 3.4.2.1. De nærmere regler herom er fastsat i bekendtgørelse nr. 572 af 22. november 1977 med senere ændringer.

For at undgå at bestemmelsen i forhold til § 16 indebærer, at ministerialbogsførerens kompetence udvides til også at gælde navngivning i de tilfælde, hvor afgørelsen efter § 16, stk. 3-4, skulle træffes af statsamterne, vil det i medfør af forslaget til § 20 blive fastsat, at navngivning i disse tilfælde som hidtil kun kan ske, hvis statsamtets tilladelse hertil foreligger på forhånd.

Til § 19 (Navngivning og navneændring ved adoptionsbevilling)

Efter forslaget til § 19 kan navngivning og navneændring tillige ske ved adoptionsbevilling. Bestemmelsen svarer som udgangspunkt til § 3 (om efternavne) og § 12 (om for- og mellemnavne) i den gældende navnelov.

Det er dog fundet unødvendigt at videreføre bestemmelsen om, at navngivning og navneændring også kan ske ved en udenlandsk adoptionsbevilling, der anerkendes her i landet i medfør af adoptionslovens § 28, stk. 2. Om navngivning og navneændring i forbindelse med adoption henvises i øvrigt til § 9 og bemærkningerne hertil.

Til § 20 (Regler om behandlingen af navnesager)

Efter forslaget til § 20, 1. pkt., bemyndiges justitsministeren til at fastsætte regler om behandlingen af navnesager. Om de særlige regler for behandlingen af klagesager henvises til bemærkningerne til § 21, stk. 2.

Der kan herved fastsættes regler om, til hvilken ministerialbogsfører (personregisterfører) en ansøgning om navngivning og navneændring skal indgives. Det forudsættes, at disse regler fastsættes efter aftale med kirkeministeren. Der kan endvidere fastsættes regler om fordelingen af sagerne mellem statsamterne samt om, i hvilke tilfælde en påtænkt navneændring eller navngivning kun kan ske efter forelæggelse for Justitsministeriet (Civilretsdirektoratet). Det vil således bl.a. blive fastsat,

at godkendelse af nye for- og efternavne kun kan ske efter forelæggelse for Justitsministeriet (Civilretsdirektoratet).

Bestemmelsen giver også hjemmel til at fastsætte regler for behandlingen af navnesager efter §§ 18 og 19, dvs. i forbindelse med dåb og adoption. Det forudsættes, at bestemmelser om behandlingen af navnesager i forbindelse med dåb fastsættes efter aftale med kirkeministeren.

Bestemmelsen giver endvidere hjemmel til at fastsætte regler om indberetning og registrering af navngivning og navneændring i Det Centrale Personregister (CPR). Sådanne regler fastsættes i overensstemmelse med § 2, stk. 2, i lov om Det Centrale Personregister efter forhandling med indenrigs- og sundhedsministeren.

I 2. pkt. bemyndiges justitsministeren til at fastsætte regler om, at bestemmelserne om aktindsigt i lov om offentlighed i forvaltningen og forvaltningsloven ikke finder anvendelse på oplysninger, der er indhentet fra CPR som led i behandlingen af ansøgninger efter § 4, stk. 1, nr. 7, og som vedrører andre end den, der er omfattet af en sådan ansøgning.

Efter forslaget til § 4, stk. 1, nr. 7, er det muligt at tage et efternavn efter samtykke fra alle, der bærer dette. Som nævnt i bemærkningerne til denne bestemmelse var en del af baggrunden for ophævelsen af den tidligere adgang til at tage et efternavn på samtykkegrundlag, at det kunne give et vist ubehag for de hidtidige bærere af navnet. Bl.a. på den baggrund har udvalget foreslået, at det skal være en betingelse, at ansøgeren har kendskab til dem, der skal give samtykke. Udvalgets forslag forudsætter således, at navnemyndighederne ikke skal bidrage til, at en ansøger bliver i stand til at rette henvendelse til personer, der bærer det ønskede navn, og som ansøgeren ikke har kendskab til.

Som nævnt i bemærkningerne til § 4, stk. 1, nr. 7, vil det ikke i alle tilfælde være muligt via opslag i telefonbøger mv. at finde frem til alle, der bærer et ønsket efternavn. Sådanne oplysninger vil heller ikke kunne fås ved henvendelse til CPR, idet der efter CPR-lovens § 38, stk. 5, og § 42, stk. 6, stilles krav om en nærmere identifikation af den, der anmodes om oplysninger om.

Udvalgets forslag til § 4, stk. 1, nr. 7, forudsætter imidlertid bl.a., at navnemyndigheden for at kontrollere, om de nødvendige samtykker foreligger, indhenter oplysninger fra CPR om alle, der bærer et bestemt navn. Det vil dog ikke være nødvendigt for navnemyndigheden at indhente oplysninger fra CPR i de situationer, hvor ansøgeren kun er i besiddelse af samtykke fra færre navnebærere end,

hvad et umiddelbart opslag på Danmarks Statistiks navnedatabase på Internettet udviser. I det omfang oplysninger fra CPR indgår i myndighedens sag, vil de som udgangspunkt være omfattet af de almindelige regler om aktindsigt i forvaltningsloven og offentlighedsloven.

Efter forvaltningslovens § 9, stk. 1, kan den, der er part i en sag, hvori der er eller vil blive truffet afgørelse af en forvaltningsmyndighed, forlange at blive gjort bekendt med sagens dokumenter. I forvaltningens sager om navngivning eller navneændring har den, som sagen vedrører, således som udgangspunkt krav på aktindsigt efter de gældende regler. Spørgsmålet om begrænsning i adgangen til aktindsigt i navnesager skal derfor som udgangspunkt vurderes efter forvaltningslovens §§ 12-15, hvorefter visse dokumenter og oplysninger kan undtages fra retten til aktindsigt. Adgangen til at undtage oplysninger af hensyn til den, der er indhentet oplysninger om, er hjemlet i § 15, stk. 1, hvorefter retten til aktindsigt kan begrænses, i det omfang partens interesse i at benytte kendskab til sagens dokumenter til varetagelse af sit tarv findes at burde vige for afgørende hensyn til den pågældende selv eller andre private eller offentlige interesser. Anvendelsen af denne undtagelsesbestemmelse beror på en konkret afvejning i hvert enkelt tilfælde af partens interesse i at få kendskab til sagens dokumenter over for de modstående hensyn, der taler for at begrænse retten til aktindsigt. I langt de fleste tilfælde vil det i forhold til reglerne i forvaltningsloven være ubetænkeligt at udlevere navn og adresse på sagens øvrige parter til en, der også selv er part i sagen, men der kan forekomme tilfælde, hvor en af parterne har beskyttet folkeregisteradresse, hemmeligt telefonnummer eller lignende, og hvor den pågældende på grund af forholdet til sagens øvrige parter ikke ønsker navnet videregivet, jf. John Vogter *Forvaltningsloven*, 4. udgave, 2001, side 330. Der er ikke hjemmel i forvaltningsloven til administrativt at fastsætte generelle undtagelser fra partens ret til aktindsigt. Gør de hensyn, der efter forvaltningslovens § 15, stk. 1, taler for at begrænse retten til aktindsigt, sig kun gældende for en del af et dokument, skal parten gøres bekendt med dokumentets øvrige indhold, jf. forvaltningslovens § 15, stk. 2.

Spørgsmålet om meddelelse af aktindsigt til andre end parterne i en afgørelsessag er reguleret i offentlighedsloven. Dokumenter og oplysninger i sådanne sager kan undtages fra aktindsigt i det omfang, de er omfattet af undtagelsesbestemmelserne i lovens §§ 7-14. Retten til aktindsigt omfatter samtlige navnesagens dokumenter. Interne arbejdsdokumenter i en navnesag kan undtages fra retten til aktindsigt, jf. lovens § 7. Oplysninger i sådanne dokumenter om faktiske omstændigheder af væsentlig betydning for sagsforholdet er dog undergivet aktindsigt, medmindre de kan undtages efter andre bestemmelser i offentlighedsloven, jf. § 11. Oplysninger i en navnesag om enkeltpersoners private forhold (herunder oplysning om CPR-nummer, beskyttede adresser og hemmelige telefonnumre m.v.) er ikke undergivet aktindsigt, jf. lovens § 12, stk. 1, nr. 1, jf. Vogter *Offentlighedsloven med kommentarer*, 1998, side 221. Derimod kan oplysninger, der er offentligt tilgængelige, ikke undtages i medfør af denne bestemmelse.

Som det fremgår, vil det både efter forvaltningsloven og offentlighedsloven som udgangspunkt være muligt at få aktindsigt i sagsoplysninger om navn og adresse på personer, der bærer et navn, som ansøgeren ønsker at opnå på grundlag af samtykke fra alle bærere af navnet. Det vil således være muligt at omgå hensynet bag reglen i udvalgets lovudkast § 4, stk. 1, nr. 7, om, at ansøgeren skal have kendskab til alle, der bærer navnet, og bag identifikationskravene i CPR-lovgivningen.

Det foreslås på den baggrund i lovudkastets § 20, 2. pkt., at bemyndige justitsministeren til at fastsætte regler om, at bestemmelserne om aktindsigt i lov om offentlighed i forvaltningen og forvaltningsloven ikke finder anvendelse på oplysninger, der er indhentet fra CPR som et led i behandlingen af ansøgninger efter § 4, stk. 1, nr. 7, og som vedrører andre end den, der er omfattet af en sådan ansøgning.

Justitsministeren vil herefter kunne fastsætte regler, der afskærer aktindsigt i oplysninger, der er indhentet til brug for behandlingen af en ansøgning efter § 4, stk. 1, nr. 7. Det gælder også, selvom ansøgeren måtte ønske at tage det pågældende navn som mellemnavn i medfør af § 11, stk. 1, nr. 2, jf. § 4, stk. 1, nr. 7. Aktindsigt i sådanne oplysninger vil efter reglerne også være afskåret under behandlingen af en eventuel klagesag. Aktindsigt i disse registeroplysninger vil herefter alene kunne opnås i overensstemmelse med reglerne i CPR-loven.

I alle andre navnesager kan der ikke fastsættes regler om begrænsning af adgangen til aktindsigt. I disse sager finder reglerne om aktindsigt i forvaltningsloven og offentlighedsloven således anvendelse.

Det forudsættes som betingelse for at kunne afslå aktindsigt, at det kan godtgøres, at oplysningerne stammer fra CPR, f.eks. ved at de foreligger i form af en udskrift fra CPR.

Bestemmelsen giver kun hjemmel til at afskære aktindsigt i oplysninger, der vedrører andre personer end ansøgeren selv, da enhver har ret til oplysninger om sig selv efter offentlighedslovens § 4, CPR-lovens § 46 (attestation) samt efter persondatalovens § 31 (indsigtsret).

Til § 21 (Behandling af klager)

I *stk. 1* fastsættes, at afgørelser om navngivning og navneændring efter loven kan påklages til Justitsministeriet (Civilretsdirektoratet). Efter den gældende navnelov påklages ministerialbogsførerens afgørelser til Kirkeministeriet, mens personregisterførerens og statsamtets afgørelser

påklages til Justitsministeriet (Civilretsdirektoratet). Med forslaget sikres således en enstrengt klagestruktur, der er mere sammenhængende og overskuelig for borgerne.

Klageadgangen gælder alle afgørelser om navngivning og navneændringer efter loven, herunder afgørelser truffet i medfør af § 22, stk. 3, § 24, stk. 1, og § 30, stk. 5.

I *stk. 2* foreslås som noget nyt, at justitsministeren kan fastsætte regler om klagers behandling, herunder om ministerialbogsførerens (personregisterførerens) og statsamternes adgang til af egen drift at genoptage behandlingen af en sag på baggrund af en klage (remonstration).

Justitsministeren kan således fastsætte regler om, at de nævnte myndigheder kan genoptage en sag, hvis der i forbindelse med en klage bliver påberåbt væsentlige nye oplysninger, der kan have betydning for afgørelsens resultat, eller hvis klagen indeholder nye ansøgninger. Det tilsigtes endvidere at gøre det muligt for myndighederne at genoptage sagen i situationer, hvor der ikke er taget konkret stilling til bestemte relevante oplysninger eller ansøgninger. Endvidere kan sagen genoptages ved alvorlige sagsbehandlingsfejl, der kan have betydning for afgørelsens resultat.

Myndighederne vil således på egen hånd kunne genoptage sager i de tilfælde, hvor klageinstansen normalt vil hjemvise sagen til fornyet behandling.

Når myndigheden vælger at genoptage en sag på baggrund af en klage, skal dette meddeles klageren med vejledning om, at klageren kan indbringe afgørelsen herom for klageinstansen efter stk. 1.

Der vil endvidere kunne fastsættes regler om, at en klage skal have opsættende virkning.

Bestemmelsen har ikke til formål at give mulighed for at fastsætte klagefrister.

Til § 22 (Høring af børn)

Forslaget til § 22 fastsætter nærmere regler om høring af børn i forbindelse med navneforandring for barnet.

Bestemmelsen svarer til § 14 i den gældende navnelov.

Til § 23 (Høring af forældre, der ikke har del i forældremyndigheden)

Hvis et barn bærer samme mellem- eller efternavn som en forælder, der ikke har del i forældremyndigheden over barnet, følger det af forslaget til § 23, at der skal indhentes en erklæring fra den nævnte forælder, inden der træffes afgørelse om ændring af det pågældende navn. Dette gælder dog ikke, hvis det skønnes at kunne være til væsentlig skade for barnet eller at ville medføre en uforholdsmæssig forsinkelse af sagen. Bestemmelsen, der er ny, svarer til § 30 i lov om forældremyndighed og samvær og adoptionslovens § 13.

Efter *stk. 2* kan ændring af et barns mellem- eller efternavn afslås, hvis hensynet til barnet og den forælder, der har afgivet en erklæring i medfør af *stk. 1*, afgørende taler imod den ønskede navneændring. Denne bestemmelse har til formål at sikre, at der kan tillægges en erklæring efter *stk. 1* den fornødne vægt ved afgørelsen om navneændring. Bestemmelsen er nødvendig, da lovens almindelige bestemmelser om mellem- og efternavne ellers giver en ansøger et retskrav på en ansøgt navneændring, hvis betingelserne i de enkelte bestemmelser er opfyldt.

Om baggrunden for bestemmelsen henvises til pkt. 5.6.1 om udvalgets overvejelser og pkt. 4.4 om forholdet til Den Europæiske Menneskeretskonvention. Det forudsættes således, at afvejningen af hensynet til en eventuel protest fra en forælder, der ikke har del i forældremyndigheden, skal foretages i overensstemmelse med Menneskeretsdomstolens praksis efter artikel 8 på området.

Det må antages, at navneændring som udgangspunkt kan foretages imod den pågældende forælders protest, hvis forælderen ikke eller kun i ganske kort tid har boet sammen med barnet, medmindre der f.eks. ved samvær har været en lignende nær kontakt mellem barn og forælder, jf. nedenfor. I disse tilfælde vil der således i almindelighed ikke være behov for en nærmere vurdering af baggrunden for den ønskede navneændring. Der vil således i disse tilfælde i almindelighed være tilstrækkeligt tungtvejende grunde til at tilsidesætte en eventuel protest fra en forælder, der ikke har del i forældremyndigheden.

Har den pågældende forælder derimod igennem længere tid boet sammen med barnet og eventuelt også haft del i forældremyndigheden, skal hensynet til denne tillægges større vægt. Det samme gælder, hvis der f.eks. ved samvær har været en lignende nær kontakt mellem barn og forælder. Der skal derfor i disse tilfælde foretages en nærmere afvejning af hensynet til barnet / forældremyndighedsindehaveren og hensynet til den forælder, der ikke har del i forældremyndigheden. Afgørende for denne afvejning må bl.a. være baggrunden for den ønskede navneændring og baggrunden for protesten.

Ønskes barnet f.eks. tillagt en stedforælders efternavn, vil der bl.a. kunne lægges vægt på, hvor længe den pågældende stedforælder har boet sammen med barnet, barnets alder og på, om der er andre halv-søskende, der bærer det ansøgte navn.

Kommer det frem, at protesten fra den forælder, der ikke har del i forældremyndigheden, ikke er begrundet i hensynet til fortsat at sikre, at navnet udadtil afspejler slægtskabet mellem barnet og den pågældende, men i andre (usaglige) overvejelser, vil der i almindelighed kunne ses bort fra en sådan protest.

Tilsidesætter navnemyndighederne en protest mod navneændring, vil den pågældende kunne påklage afgørelsen til Justitsministeriet (Civilretsdirektoratet), jf. § 21, stk. 1. Det vil endvidere i medfør af § 21, stk. 2, ved en bekendtgørelse kunne fastsættes, at en klage i sådanne tilfælde skal have opsættende virkning.

Til § 24 (Undtagelse fra domicilprincippet)

I forhold til andre landes navnelovgivning anvender Danmark domicilprincippet. Navneloven finder således anvendelse på personer, der har domicil her i landet, uanset hvilket statsborgerskab de pågældende har. Ved domicil forstås den stat, som en person har bopæl eller ophold i, i den hensigt varigt at forblive der eller i det mindste uden hensigt til, at opholdet kun skal være midlertidigt.

I § 24 foreslås det som en modifikation til domicilprincippet at give personer, der er statsborgere i andre lande, og som i henhold til lovgivningen i statsborgerskabslandet har taget et nyt navn, mulighed for i Danmark at tage det pågældende navn.

Forslaget skal ses i lyset af, at en række andre lande ikke anvender domicilprincippet ved lovvalget, idet i stedet statsborgerskabet er afgørende for, om det pågældende lands navnemyndigheder er kompetente.

Disse lande vil således normalt anse sig for kompetente til at tage stilling til deres egne statsborgeres navneforhold, uanset om de pågældende har bopæl (domicil) i Danmark.

Det kan således i praksis f.eks. give anledning til problemer for fremmede statsborgere med bopæl her i landet, hvis den pågældende i hjemlandet har taget et nyt navn og f.eks. har fået udstedt et pas, der lyder på dette navn, hvis vedkommende, der som nævnt bor i Danmark, efter den danske navnelov her i landet er afskåret fra at tage det navn, som står i vedkommendes pas.

I § 25, stk. 1, er det foreslået at give regeringen hjemmel til at indgå overenskomster med fremmede stater med henblik på at undgå sådanne regelkonflikter. For også uden indgåelse af sådanne aftaler at undgå de nævnte problemer, som fremmede statsborgere her i landet ville få ved ikke at kunne få et navn, som de har taget i henhold til lovgivningen i statsborgerskabslandet, foreslås det, at der gives særskilt mulighed herfor, medmindre andet er fastsat i medfør af § 25, stk. 2.

Dette skal dog ikke gælde, hvis navnet er upassende, kan vække anstød eller er uegnet til at blive anvendt som navn her i landet. Der henvises i den forbindelse til § 6, stk. 1, nr. 7, og § 14, stk. 3. Der henvises endvidere til pkt. 5.6.4.

Bestemmelsen forudsættes også at finde anvendelse på danske statsborgere, der tillige er statsborgere i et andet land. Om den EU-retlige baggrund herfor henvises til pkt. 4.3.

Efter forslaget til denne bestemmelse vil det både være muligt at tage et efternavn, et mellemnavn og et fornavn.

Efter forslaget er det en betingelse, at ansøgeren i henhold til statsborgerskabslandets lovgivning har taget det pågældende navn.

Det er således ikke tilstrækkeligt for ansøgeren at anføre, at den pågældende i statsborgerskabslandet ville være berettiget til at tage det ønskede navn. Baggrunden for denne del af forslaget er dels, at de ovennævnte problemer i forhold til hjemlandets navnelovgivning kun opstår, hvis ansøgeren i hjemlandet har fået et andet navn, dels hensynet til at undgå, at de danske myndigheder i hver enkelt sag skal tage stilling til indholdet af fremmed ret.

Ansøgeren skal efter forslaget godtgøre at have taget det pågældende navn. Det vil normalt være tilfældet med en bekræftet udskrift af landets officielle personregister, et navnebevis eller lignende.

I tvivlstilfælde må den danske myndighed ved henvendelse til landets myndigheder søge at få afklaret, om et indsendt dokument ifølge lovgivningen i det pågældende land er udtryk for, at ansøgeren har skiftet navn.

Efter *stk. 2* kan ministeren fastsætte nærmere regler om betingelserne for at erhverve navn i medfør af *stk. 1*. Bestemmelsen vil navnlig kunne anvendes til at fastsætte regler om dokumentation for, at en udenlandsk statsborger har taget et navn i henhold til statsborgerskabslandets lovgivning.

Til § 25 (Hjemmel til indgåelse af overenskomster med fremmede stater)

Bestemmelserne i *stk. 1* svarer i det væsentlige til § 18, *stk. 1*, 1. pkt., i den gældende navnelov.

I *stk. 2* foreslås, at justitsministeren kan fastsætte regler til opfyldelse af de i *stk. 1* nævnte overenskomster.

I *stk. 3* foreslås i overensstemmelse med den gældende § 18, *stk. 2*, at bemyndige justitsministeren til at fastsætte regler om forholdet mellem danske og andre nordiske landes regler om personnavne. Forslaget bemyndiger justitsministeren til i forhold mellem de nordiske lande - ud over at indgå overenskomst, jf. *stk. 1* - administrativt at fastsætte regler af international privatretlig karakter. Det skyldes, at der mellem de nordiske lande er en tradition for, at man i stedet for at indgå traktater gennemfører ensartede regler enten ved lov eller administrativt fastsatte regler.

Som noget nyt er der i *stk. 3*, 2. pkt., også givet ministeren hjemmel til efter forhandling med Færøernes Landsstyre at fastsætte regler om forholdet mellem danske og færøske navneregler. Baggrunden herfor er, at Færøerne fra 1. januar 1992 har overtaget navneområdet som særanliggende.

Til § 26 (Straf)

Bestemmelsen svarer til § 16, *stk. 1*, i den gældende navnelov.

Til § 27 (Beskyttelse mod uberettiget navnebrug)

Bestemmelsen, der giver mulighed for ved dom at få kendt en andens brug af et navn uberettiget, svarer til § 16, stk. 2, i den gældende navnelov.

Til § 28 (Ophævelse af den gældende navnelov)

Efter bestemmelsen ophæves den hidtidige navnelov.

Om overgangsreglerne i den forbindelse henvises til § 30, stk. 2-5.

Til § 29 (Ændring i CPR-loven)

Bestemmelsen i § 5, stk. 8, i lov om det centrale personregister foreslås ophævet. Efter denne bestemmelse kan indenrigs- og sundhedsministeren fastsætte regler om registrering af adresseringsmellemlavn umiddelbart foran personens efternavn i adresseringsnavnet. Bemyndigelsen er udmøntet i bekendtgørelse nr. 842 af 13. oktober 2003 § 5.

Forslaget er en følge af udkastet til § 11 om mellemnavne, hvorefter det bliver muligt som mellemnavn at tage et navn, som i dag kun kan tages som adresseringsmellemlavn. Herom henvises til bemærkningerne til forslaget til § 11.

Der vil herefter ikke være behov for de særlige regler om adresseringsmellemlavn, hvorfor bestemmelsen foreslås ophævet.

Til § 30 (Ikrafttrædelses- og overgangsregler)

Bestemmelsen i *stk. 1* fastsætter lovens ikrafttrædelsesdato. De nye lempeligere regler finder anvendelse på sager, der ikke inden denne dato er endeligt afgjort. Det er i den forbindelse fastsat i *stk. 1*, at statsamtterne skal færdigbehandle ansøgninger, der er modtaget inden lovens ikrafttræden, i stedet

for at videresende dem til ministerialbogsføreren (personregistret). Et eventuelt indbetalt beløb i gebyr efter de hidtil gældende regler skal i den forbindelse tilbagebetales.

I *stk. 2* foreslås en overgangsregel, der i en periode på 6 måneder efter lovens ikrafttræden sikrer beskyttelsen af navne, der udgør eller indgår i et firma, varemærke eller foreningsnavn, der er indregistreret her i landet, og af kunstnernavne og pseudonymer, der er almindeligt kendt her i landet og anvendes af en person med bopæl her i landet. Efter den gældende navnelov kan sådanne navne forbeholdes ved anmeldelse til justitsministeren. En lignende ordning foreslås i forslaget til § 6, stk. 2. Efter denne bestemmelse vil rettighedshaverne dog af praktiske grunde på ny skulle foretage anmeldelse.

For at give rettighedshaverne mulighed for at forny anmeldelsen uden i mellemtiden at miste beskyttelsen, foreslås det, at de tidligere anmeldte navne uden fornyet anmeldelse efter § 6, stk. 2, fortsat er beskyttet i 6 måneder efter lovens ikrafttræden.

Efter *stk. 3* kan eksisterende adresseringsmellemlavne forblive registreret i CPR, indtil den registrerede ændrer mellem- eller efternavn eller anmoder om, at det slettes. Bestemmelsen sikrer, at personer, der ikke opfylder betingelserne for at få et adresseringsmellemlavn som mellemnavn, bevarer retten til at benytte adresseringsmellemlavnet i CPR.

I *stk. 4* foreslås, at justitsministeren kan fastsætte regler om, at personer, der i medfør af den tidligere navnelovgivning har fået tilladelse til at bære et navn som 2. eller senere fornavn, kun kan bortkaste sit første fornavn, såfremt den pågældende samtidig beholder eller tager et andet første fornavn, der opfylder betingelserne i § 13.

Efter den gældende navnelov har det i særlige tilfælde været tilladt personer at tage et kønsukorrekt fornavn som 2. eller senere fornavn, jf. betænkningens pkt. 3.3.1.2.2. Efter forslaget kan sådanne navne som udgangspunkt ikke længere tages som fornavn, men i stedet som mellemnavn. Der har endvidere været givet tilladelse til, at et patronymnavn har kunnet tages som 2. eller senere fornavn, jf. betænkningens pkt. 3.3.1.2.1. Et sådant navn vil efter forslaget kun kunne tages som mellemnavn eller efternavn. Bestemmelsen har til formål at sikre, at disse personer ikke kan tage et sådant særligt fornavn som deres første fornavn.

I *stk. 5* fastsættes der særlige regler for efternavn til personer født uden for ægteskab inden den 1. januar 1938 samt for personer født efter denne dato, for hvem faderskabet ikke er fastslået, men hvor der alene er fastslået bidragspligt.

Bestemmelsen svarer til gældende ret, jf. Justitsministeriets cirkulære nr. 139 af 17. december 2002, § 14.

For børn født uden for ægteskab før 1. januar 1938 indebar en anerkendelse af faderskabet retligt ikke, at barnet blev anset for at være i slægt med den pågældende mand. Det samme gjaldt, hvis den pågældende blev pålagt bidragspligt.

Anerkendelse eller bidragspligt indebar således heller ikke, at barnet kunne tage navn efter den pågældende. Der var dog mulighed for at erhverve ”faderens” efternavn, hvis denne gav samtykke hertil.

Hvis moderen senere giftede sig med ”faderen”, blev barnet gennem ægteskabet legitimeret som ægtebarn med hertil hørende ret til at erhverve dennes efternavn. For andre børn var der mulighed for at opnå samme status gennem legitimationsbevilling eller kuldlysning. Der henvises i den forbindelse til betænkning nr. 1350 af 1997 om børns retsstilling, side 77 ff.

Andre børn født uden for ægteskab før 1. januar 1938 og deres efterkommere har siden da alene kunnet få ”faderens” efternavn med samtykke fra den pågældende. Navnebevis er i disse situationer hidtil givet i medfør af navnelovens § 8, nr. 5, jf. Justitsministeriets cirkulære nr. 139 af 17. december 2002, § 14.

Børn født efter 1. januar 1938, hvor lov nr. 131 af 7. maj 1937 om børn født uden for ægteskab trådte i kraft, og hvor faderskabet blev fastslået, blev i henhold til denne lov ”et lovligt medlem af faderens familie”, og de foreslåede regler om adgang til at tage f.eks. forældres efternavne, jf. forslaget til § 4, stk. 1, nr. 2, finder dermed anvendelse.

Hvis der i den konkrete sag ikke var grundlag for at fastslå faderskabet, kunne en eller flere mænd imidlertid efter omstændighederne kendes bidragspligtige. Der henvises i den forbindelse til betænkning nr. 1350 af 1997 om børns retsstilling, side 82-83. Navnebevis er i disse situationer hidtil givet i medfør af navnelovens § 8, nr. 5, jf. Justitsministeriets cirkulære nr. 139 af 17. december 2002, § 14.

Bestemmelsen i stk. 5 har til formål at bevare denne mulighed. Da det på den anden side kan forudses, at bestemmelsen alene vil finde anvendelse i en begrænset periode, er bestemmelsen herom anført i § 30 som overgangsregel.

Til § 31 (Territorial gyldighed)

Det foreslås, at loven ikke skal gælde for Grønland og Færøerne, men at den ved kgl. anordning kan sættes i kraft for Grønland med de afvigelser, som de særlige grønlandske forhold tilsiger.

Loven vil således ikke kunne sættes i kraft for Færøerne. Det skyldes, at Færøerne pr. 1. januar 1992 har overtaget navneområdet som særanliggende. Der vil således ikke kunne indgives ansøgninger om navngivning og navneændring til de færøske myndigheder, f.eks. i forbindelse med dåb på Færøerne, jf. forslaget til § 18. For personer, der har dansk domicil, og som derfor er omfattet af den danske navnelovgivning, vil ansøgning om navneændring f.eks. i anledning af en vielse på Færøerne således skulle indgives efterfølgende til ministerialbogsføreren (personregisterføreren) her i landet, jf. forslaget til § 16.

Bilag

Lov om personnavne

(lov nr. 193 af 29. april 1981 om personnavne, som ændret ved § 2 i lov nr. 845 af 20. december 1989, § 8 i lov nr. 396 af 13. juni 1990, § 5 i lov nr. 386 af 20. maj 1992, § 3 i lov nr. 233 af 2. april 1997, og lov nr. 361 af 2. juni 1999)

Kapitel 1

Erhvervelse af efternavn

§ 1. Et barn får ved fødslen forældrenes efternavn, hvis forældrene har samme efternavn.

Stk. 2. Har forældrene ikke samme efternavn, kan de eller den, der har forældremyndigheden, vælge, om barnet skal have det efternavn, faderen eller moderen bar ved barnets fødsel. Er dette navn erhvervet på grundlag af ægteskab, kan i stedet vælges det navn, en af forældrene senest har båret, som ikke er erhvervet på grundlag af ægteskab.

Stk. 3. Det efternavn, der vælges efter stk. 2, skal senest 6 måneder efter barnets fødsel anmeldes til ministerialbogen (personregisteret) eller tillægges barnet ved dåb. Sker navngivning ikke inden denne frist, får barnet det efternavn, moderen bar ved barnets fødsel.

§ 2. Et efternavn kan ved anmeldelse til ministerialbogen (personregisteret) ændres til et af følgende navne:

- 1) Et af de navne, der er nævnt i § 1, stk. 2, medmindre navnet er erhvervet på grundlag af ægteskab.
- 2) Et efternavn, som en af forældrene har erhvervet efter barnets fødsel, medmindre navnet er erhvervet på grundlag af ægteskab. Er navnet erhvervet efter § 6, skal den pågældende af forældrene give samtykke.

3) Et efternavn, som den pågældende tidligere har båret, medmindre navnet er erhvervet på grundlag af ægteskab.

4) Det efternavn, stedfaderen eller stedmoderen bærer, medmindre navnet er erhvervet på grundlag af ægteskab, eller det efternavn, stedfaderen eller stedmoderen senest har båret, som ikke er erhvervet på grundlag af ægteskab. Stedfaderen eller stedmoderen skal samtykke i anmeldelsen.

§ 3. Ved adoption erhverver adoptivbarnet adoptantens efternavn efter reglerne i § 1. Det kan dog i bevillingen bestemmes, at barnet skal beholde sit eget navn eller bære dette navn i forbindelse med det navn, det får ved adoptionen. Reglerne i 1. og 2. pkt. gælder også, hvis barnet er adopteret ved en udenlandsk afgørelse, der anerkendes i henhold til adoptionslovens § 28, stk. 2.

Stk. 2. Ved ophævelse af adoptivforhold bevarer barnet retten til et efternavn, der er erhvervet på grundlag af adoptionen.

§ 4. Ønsker ægtefæller samme efternavn, kan den ene ægtefælle ved anmeldelse til vielsesmyndigheden med den anden ægtefælles samtykke antage dennes efternavn, medmindre det er erhvervet på grundlag af ægteskab.

Stk. 2. Den, der har antaget et efternavn på grundlag af ægteskab, kan ved anmeldelse til vielsesmyndigheden genantage det efternavn, vedkommende bar ved ægteskabets indgåelse,

eller det efternavn, vedkommende senest har båret, som ikke er erhvervet på grundlag af ægteskab.

§ 5. I øvrigt kan forandring af efternavn ske ved navnebevis, der udfærdiges af statsamtet.

§ 6. Navnebevis på et nyt efternavn kan udfærdiges, medmindre

- 1) navnet er forbeholdt efter § 7 og det ikke kan udelukkes, at der er personer her i landet, der er berettiget til navnet,
- 2) navnet er et almindeligt kendt historisk efternavn,
- 3) navnet har en sådan lighed med de navne, der er nævnt under 1) og 2), at forveksling let kan ske,
- 4) navnet er et udenlandsk efternavn, der er almindeligt kendt her i landet,
- 5) navnet ved udtale eller skrivemåde afgjort strider mod dansk sprogbrug,
- 6) navnet er et egentligt fornavn eller
- 7) navnet er upassende eller kan vække anstød.

§ 7. Forbeholdte navne er:

- 1) navne, der er forbeholdt efter § 7 i lov nr. 140 af 17. maj 1961 om personnavne, og
- 2) efternavne, der tillades ved navnebevis.

Stk. 2. Ved skriftlig anmeldelse til justitsministeriet kan envidere forbeholdes:

- 1) efternavne, der bæres af personer med bopæl her i landet,
- 2) navne, der udgør eller indgår i et firma, varemærke eller foreningsnavn, der er indregistreret her i landet, og
- 3) kunstnernavne og pseudonymer, der er almindeligt kendt her i landet og anvendes af en person med bopæl her i landet.

§ 8. Uanset § 6, nr. 1-7, kan navnebevis udfærdiges på:

- 1) et navn, der bæres eller har været båret som efternavn af en af ansøgerens forældre, bedsteforældre eller oldeforældre, medmindre navnet er erhvervet på grundlag af ægteskab,
- 2) plejefaderens eller plejemoderens efternavn, hvis plejefaderen eller plejemoderen giver samtykke,
- 3) et efternavn, der indebærer en tilpasning af et fremmedartet efternavn til dansk sprogbrug,
- 4) et efternavn, som ansøgerens ægtefælle, bedsteforældre, oldeforældre, børn, søskende eller forældres søskende har erhvervet i medfør af § 6, såfremt den pågældende giver samtykke, eller
- 5) et efternavn, som ansøgeren i øvrigt påviser en ganske særlig tilknytning til.

§ 9. Navnebevis kan i almindelighed udfærdiges på et efternavn, der består af to navne forbundet med bindestreg, som ansøgeren enkeltvis kan bære som efternavn.

Kapitel 2

Fornavn og mellemnavn.

§ 10. Et barn skal tillægges et eller flere fornavne. Som fornavn må ikke vælges et navn, der ikke er et egentligt fornavn, eller som kan blive til ulempe for barnet.

Stk. 2. Fornavn skal senest 6 måneder efter barnets fødsel anmeldes til ministerialbogen (personregisteret) af barnets forældre eller den, der har forældremyndigheden, eller tillægges barnet ved dåb.

Stk. 3. Forandring af fornavn kan ske ved anmeldelse til ministerialbogen (personregisteret).

§ 11. Et barn kan ved dåb eller til enhver tid ved anmeldelse til ministerialbogen (personregisteret) tillægges et eller flere

mellemlavne. Som mellemlavn kan vælges faderens eller moderens mellemlavn eller et navn, barnet kan erhverve som efternavn i medfør af §§ 1-2 og § 8, nr. 1.

Stk. 2. I øvrigt kan statsamtet ved navnebevis tillade et mellemlavn, som barnet kan erhverve som efternavn eller har en særlig tilknytning til.

Stk. 3. Et mellemlavn kan bortkastes ved anmeldelse til ministerialbogen (personregisteret).

Stk. 4. Et mellemlavn bortfalder, hvis det erhverves som efternavn.

§ 12. Forandring af fornavn og mellemlavn kan ske ved adoptionsbevilling. § 10, stk. 1, og § 11 finder tilsvarende anvendelse. Reglerne i 1. og 2. pkt. gælder også, hvis barnet er adopteret ved en udenlandsk afgørelse, der anerkendes i henhold til adoptionslovens § 28, stk. 2.

Kapitel 3

Forskellige bestemmelser

§ 13. Navngivning ved dåb kan uden for de sønderjyske landsdele ske i folkekirken eller i et anerkendt trossamfund.

§ 14. Forandring af et barns navn kræver samtykke fra barnet, hvis det er fyldt 12 år.

Stk. 2. Er barnet under 12 år, skal der foreligge oplysning om dets holdning til den påtænkte navneforandring i det omfang, barnets modenhed og sagens omstændigheder tilsiger det. Ved afgørelsen skal der i videst muligt omfang tages hensyn til barnets holdning til den påtænkte navneforandring.

Stk. 3. Statsamtet kan ved navnebevis tillade navneforandring, selv om samtykke efter stk. 1 ikke foreligger, hvis særlige grunde taler for det.

§ 15. Navneforandring, der kan ske ved anmeldelse til ministerialbogen (personregisteret) eller til vielse myndigheden, kan også ske ved navnebevis i forbindelse med navneforandring efter §§ 6-9 og § 11, stk. 2.

Stk. 2. Navneforandring efter § 2 og §§ 10-11 for en person, der ikke er tilført ministerialbogen (personregisteret) her i landet, sker ved navnebevis. Det samme gælder for navneforandring efter § 4, såfremt ægteskabet ikke er indgået for dansk myndighed.

§ 16. Den, der uberettiget benytter et navn, straffes med bøde. Påtale finder kun sted, når en forurettet begærer det, eller hvis almene hensyn kræver det.

Stk. 2. Den, der kan godtgøre, at en anden uberettiget benytter vedkommendes navn eller et navn, der har en sådan lighed hermed, at forveksling let kan ske, kan ved dom få den anden tilpligtet at ophøre med brugen af navnet.

Stk. 3. Overtrædelse af § 10, stk. 2, straffes med bøde.

§ 17. Justitsministeren kan fastsætte nærmere regler om lovens gennemførelse.

§ 17 a. For udfærdigelse af navnebevis betales 3.000 kr. til statsamtet. Betaling sker samtidig med indgivelsen af ansøgning om navnebevis. Udfærdiges navnebevis ikke, tilbagebetales beløbet.

Stk. 2. Omfatter en ansøgning flere personer, skal der betales for hver ansøger.

Stk. 3. Der skal dog kun betales 3.000 kr., hvis ansøgningen omfatter

- 1) ægtefæller
- 2) mindreårige søskende eller
- 3) forældre og mindreårige børn.

Stk. 4. Bestemmelserne i stk. 3 om mindreårige søskende og børn finder

tilsvarende anvendelse på mindreårige sted- eller plejebørn.

Stk. 5. Der skal ikke ske betaling for udfærdigelse af navnebevis for et barn, hvis ansøgning indgives inden 6 måneder efter barnets fødsel eller inden 6 måneder efter adoption af barnet.

Stk. 6. Der skal ikke ske betaling for udfærdigelse af navnebevis i medfør af § 15, stk. 2.

§ 17 b. Påklages et afslag på en ansøgning om navnebevis, indbetales på ny 3.000 kr. til statsamtet. § 17 a, stk. 1, 3. pkt., finder tilsvarende anvendelse.

§ 18. Regeringen kan indgå overenskomst med andre stater om forholdet mellem dansk og fremmed rets regler om personnavne, herunder om navnebeskyttelse. Overenskomsten finder

anvendelse her i landet efter bekendtgørelse i Lovtidende.

Stk. 2. Justitsministeren kan endvidere fastsætte regler om forholdet mellem danske og andre nordiske landes regler om personnavne, herunder om navnebeskyttelse.

§ 19. Loven træder i kraft den 1. april 1982.

Stk. 2. Fra lovens ikrafttræden ophæves §§ 5 og 6 i forordning af 30. maj 1828 om dåben, lov af 4. marts 1857 om forandring i forordningen om dåben af 30. maj 1828 og lov nr. 140 af 17. maj 1961 om personnavne.

§ 20. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men kan ved kgl. anordning sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger.

Navnet, det er stadig Jensen

Om danske navneregler og om skiftende tiders muligheder for at ændre navn

Af Karl Peder Pedersen

Danmark har siden enevældens dage været et gennemreguleret land, og staten har i stort og småt søgt at styre danskernes adfærd og dagligdag. I artiklen beskrives det, hvorledes staten i 1770'erne begyndte at blande sig i, hvad vi danskere skulle kalde os, idet man gerne ville have, at alle brugte faste efternavne – det ville nemlig lette administrationen. Det førte til de mange sen-efternavne, som man siden 1903 har prøvet at slippe af med ved at give folk mulighed for at skifte efternavn. Det er imidlertid kun lykkedes i beskedent omfang, og trods en mere liberal holdning siden 1980 er danske navneregler stadig indviklede og besværlige, sådan som det også fremgår af artiklen, der følger udviklingen helt frem til 2000.

For 20 år siden fik Danmark en ny navnelov, der dengang var udtryk for en markant liberalisering af den ganske restriktive navnelovgivning, som indtil da havde været gældende i kongeriget. Loven vedtoges af Folketinget i foråret 1981 og trådte i kraft den 1. april 1982, og fra den dato fik kvinder ikke længere uden videre mandens efternavn, når de giftede sig, ligesom børn heller ikke automatisk udstyredes med faderens efternavn. Forklaringen på den liberale 1981-navnelov har givetvis meget at gøre med, at man godt 10 år tidligere var begyndt at tildele danskerne personnumre, og i takt med at de toges i brug af forvaltningen, mistede navnene deres administrative betydning. Dermed blev det muligt for politikerne at imødekomme befolkningsønsket om nemmere navne- og navneændringsregler, sådan som det skete i 1981.

I årene efter 1981 var der almindelig tilfredshed med de nye regler, men det har i de seneste år ændret sig, og man er begyndt at diskutere en revision af loven. Baggrunden er nogle markante udviklingstendenser, man har kunnet iagttage op gennem 1990'erne. I stigende grad er det blevet almindeligt, at forældre tildeler deres børn efternavne, som er kombinationer af deres egne efternavne. Det er for så vidt til at leve med, men hvad nu hvis børnene senere gør det samme, ja så har vi 4-

leds efternavne, og selv om sådanne ikke er ukendte fra adelige slægter, f.eks. Krag-Juel-Vind-Frijs, så vil det ikke være særligt heldigt, hvis mastodontefternavne skulle få større udbredelse. Ifølge journalist Per Munch på *Politiken* har så godt som alle bladets praktikanter anno 2000 dobbelt-efternavne, og det affødte følgende reaktion fra navneforskeren Michael Lerche Nielsen: »Det er en skrækkelig situation. Det hænger sammen med tiden. Begge forældre vil have en fod med i spillet. På længere sigt bliver det noget værre mismask, hvor man efter nogle generationer fuldkommen taber slægtslinien«.¹

Set på baggrund af den aktuelle navngivningstendens kan man godt forstå Lerche Niensens bekymring, men det er nok et stort spørgsmål, hvor langt denne udvikling vil gå. Mon ikke folks naturlige forfængelighed sætter en stopper for lysten til at gå rundt med klodsede og mere eller mindre indholdstomme kæmpeefternavne? Jeg tror det. Det er da heller ikke dette perspektiv, der har sat de danske navneregler på den politiske dagsorden, men derimod, at der på navneområdet er opstået en problematisk gråzone, som man vanskeligt i længden kan leve med.

Da Folketinget i 1981 vedtog navneloven, var det helt i tidens ånd, at folk, når de giftede sig, beholdt deres hidtidige efternavne, men sådan er det ikke længere. I løbet af 1990'erne er det blevet stadig mere almindeligt, at ægtefolk opgiver deres gamle efternavne til fordel for et nyt, fælles navn bestående af begges efternavne. Tendensen er ganske parallel til det, der kendes fra navngivningen af tidens børn. Hvad der kom først – forældrene eller børnene – skal jeg ikke kunne sige, men mon ikke det skete i skøn forening? Forklaringer på dette fænomen er det ikke her min opgave at give, andet end at konstatere, at mange åbenbart synes at have behov for på denne tydelige måde at signalere ud til en bredere kreds, at de ikke er singler.

At erhverve sig allianceefternavne er imidlertid ikke så nemt, som man skulle tro. For børns vedkommende går det nogenlunde let; de har nemlig i henhold til navneloven ret til begge deres forældres efternavne, enten hver for sig eller i kombination med bindestreg imellem; i sidste tilfælde kræver det dog navnebevis fra statsamtet. Vanskeligere er det for forældrenes vedkommende, idet de ikke har samme ret som barnet til at få den anden parts efternavn, og derfor heller ikke til at lade de to efternavne kombinere. I navnelovens forstand betragtes sådanne allianceefternavne som nye efternavne, da ingen af parterne har båret dem før. Det betyder, at folk i en række tilfælde, enten ikke kan få det ønskede efternavn, fordi det er forbeholdt andre (se mere om dette senere), eller også kan det kun tildeles ved navnebevis, og det har siden 1992 kostet 3.000 kr. Stillet overfor disse alternativer vælger en del at bruge det

ene efternavn som mellemnavn og det andet som efternavn. Det er uden bindestreg, og derfor uden videre i orden. Det rejser imidlertid nogle praktiske problemer, fordi mange benytter de to efternavne som om de var kombinerede, og dermed opstår der en uoverensstemmelse mellem det, folk kalder sig, og det, de hedder officielt. Det er naturligvis ikke videre heldigt, og derfor åbnede Indenrigsministeriet i 1998 mulighed for, at man på folkeregistret kan få registreret mellemnavne, der i realiteten bruges som efternavne, som første led i efternavnet. Indførelsen af disse såkaldte adresseringsefternavne sikrede bedre overensstemmelse mellem det efternavn, folk faktisk bruger, og det officielle efternavn, og det er naturligvis en administrativ og praktisk foranstaltning, som ikke mindst postbudene er glade for. Til gengæld fik navnelovens

skarpe skelnen mellem mellem- og efternavne et kraftigt skud foroven, og det er ikke heldigt. Det er ikke mindst dette perspektiv, der har fået politikerne til at interessere sig for sagen. Inden vi ser nærmere på dette, skal vi dog først kigge nærmere på navnelovgivningens over 200 år lange historie.²

Sit navn kan man ikke løbe fra

Før 1903 eksisterede der i Danmark kun én legal mulighed for at ændre navn, nemlig via en kgl. bevilling, men den var der kun få, der benyttede sig af, både fordi bevillinger var dyre, og fordi regeringen førte en restriktiv navnepolitik. Denne linie finder vi de første tegn på helt tilbage i 1770'erne, og den blev fastholdt til langt op i 1900-tallet. Kort sagt gik navnepolitikken ud på at få folk, der var i familie med hinanden, til at føre samme efternavn og til at bruge dette fra generation til generation. Tonen blev første gang slået an i Struenseeårene, hvor der den 8. november 1771 udsendtes et reskript til de slesvigske myndigheder, som påbød indførelsen af faste slægtsnavne (efternavne) i hertugdømmet. På det tidspunkt herskede i Slesvig, som i øvrigt også i kongeriget, den gamle navneskik, der gik ud på, at efternavne dannedes derved, at der til faderens fornavn føjedes et søn eller datter, og det betød, at hver generation fik nye efternavne (patronymer). Når regeringen ønskede at ændre på denne tradition, var det ifølge reskriptet, fordi de skiftende efternavne »i henseende til legitimering ved arvesager førte til usikkerhed og vidtgående stridigheder, og for så vidt det angik førelsen af skøde- og panteprotokoller kunne [de] give anledning til uorden«.³

Regeringens ønske om at komme patronymerne til livs bundede altså i, at de forvoldte administrative forviklinger og problemer, og dette argument gik igen, da man i 1790 indskærpede 1771-reskriptet over for beboerne i Tørning Len. Her holdt man åbenbart stædigt fast ved den gamle navneskik, men det var efter Danske Kancellis mening ikke godt, da det »ofte skal forårsage tvistighed og forvirring såvel i formynder- og arvegangssager som i udskrivningssager.«⁴

Mens regeringen således flere gange søgte at ændre den navngivningspraksis, der var i Slesvig, lod man foreløbig kongerigets indbyggere i fred. Nord for Kongeåen videreførtes den gamle navneskik uhindret ind i det 19. århundrede, men i 1828 gik det ikke længere. Den 30. maj dette år udsendte Frederik 6. en dåbsforordning, og her siges det i § 18, at ethvert barn herefter skulle døbes »ei alene med fornavn, men og med det familie- eller stamnavn, som det i fremtiden bør bære«. Hverken selve forordningsteksten eller det opfølgende cirkulære af 4. oktober 1828 giver nogen nærmere begrundelse for, hvorfor det var vigtigt at få ind-

ført faste familienavne, men mon ikke motiverne har været de samme som i de slesvigske reskripter, dvs. hensynet til en effektiv administration og behovet for at mindske mulighederne for fejltagelser og misforståelser.

I dåbsforordningens § 18 stod det skrevet sort på hvidt, at alle nye borgere skulle udstyres med efternavn, men *hvem* skulle bestemme, hvad barnet skulle hedde? På det punkt er forordningen tavs, og derfor fulgtes den snart op af cirkulæret af 4. oktober 1828, der rummer en række præciserende bestemmelser. På det konkrete spørgsmål gav cirkulæret det svar, at, såfremt familien ikke allerede havde et fast slægtsnavn, lå afgørelsen hos barnets far. Han kunne oven i købet vælge mellem flere muligheder, nemlig hans eget efternavn, hans eget fornavn vedhæftet *-sen* (patronym) eller for det tredje det stednavn, som familien havde tilknytning til. Dertil kom yderligere en regel om, at *alle* søskende skulle bære samme efternavn, og det betød for kvindernes vedkommende efterhånden et farvel til den gamle tradition med et efternavn bestående af faderens fornavn efterfulgt af datter. Endelig sagde cirkulæret, at det valgte efternavn »*bliver at vedligeholde i familien, hvis ingen bevilling til afvigelse erhverves*«.

Målet med de danske navneregler anno 1828 var helt klart at få indført faste efternavne overalt, således som det var tilfældet hos adelen og vel også i vid udstrækning hos byernes borgere. Herudover kan spores en tendens til, at statsmagten også i videre forstand ønskede at blande sig i navngivningen. I den tidligere citerede § 18 pålægges det nemlig præsterne at se til, at børnene ikke døbes til »*upassende navne*«, og her sigtes til både for- og efternavne. Under andenbehandlingen af navneforandningsloven i februar 1898 mente folketingsmedlem Oscar Hansen at vide, at bestemmelsen var foranlediget af en sag med en mand, der havde ønsket at hylde den gode danske akvavit ved at lade sin datter døbe Snapsiana, men om det er en skrøne er ikke til at vide.⁵

I 1828 og årene derefter var der sikkert en del rundt omkring, der mente, at regeringen med de nye navneregler havde stukket sin næse i noget, som ikke kom den ved, og en del steder fortsatte man i den gamle skure. De nye bestemmelser stødte mod de århundredgamle navnetraditioner på to områder: dels kravet om, at alle søskende skulle have samme efternavn, dels bestemmelsen om, at det valgte efternavn skulle gå videre til næste generation. For det førstes vedkommende synes der ikke at have været den store modstand, og efter 1828 forsvandt de kvindelige patronymer lige så stille og erstattedes af de samme efternavne, som mændene havde. Tungere lå det med det andet punkt, for her valgte man en del steder at fortolke reglerne derhen, at hver ny generation

skulle kunne vælge efternavn blandt de tre muligheder, der var nævnt i 4. oktober 1828-cirkulæret. Dette blev der imidlertid sat en stopper for med Kultusministeriets cirkulære af 6. august 1856, hvor det siges, »at det er en følge af såvel sagens natur, som af det udtrykkelige indhold af ovennævnte kancellicirkulære [af 4. oktober 1828], at det faste familie- eller stammehavn, der efter forordningen af 30te maj 1828 éngang er blevet valgt, ikke blot skal komme til anvendelse for alle børn i den samme generation, men også for alle følgende generationer i den samme familie, medmindre bevilling til afvigelse erhverves«.

Når indskærpelsen af 1828-navnereglerne fandt sted netop i det herrens år 1856, var det ingen tilfældighed, for den var led i en større plan, der gik ud på at stramme kraftigt op på de offentlige myndigheders personregistreringspraksis. Året før havde det danske monarki nemlig ved vedtagelsen af fællesforfatningen af 1855 igen bragt sig på kollisionskurs med de tyske stater, og udskrivningsmyndighederne måtte derfor forberede sig på krigstilstand. I forbindelse med gennemgangen af lægdsrullerne havde man opdaget, at mange værnepligtige manglede efternavn, og forklaringen viste sig at være den, at navnet ikke havde stået på deres dåbsattester. Det var nemlig »hyppigt tilfældet, at i de døbeattester, der afgaves til brug for udskrivningsvæsenet, såvelsom de fortegnelser over konfirmerede drenge, der afgaves i henhold til værnepligtslovens § 9 og Justitsministeriets cirkulære af 27. december 1849, enten intet familienavn er anført, eller dette af vedkommende embedsmand er på egen hånd dannet efter faderens fornavn«. Det er klart, at dette måtte føles alarmerende, og derfor udvirkede Justitsministeriet, der var øverstansvarlig for udskrivningsvæsenet, at Kultusministeriet i maj 1856 indskærpede præsterne altid at notere både for- og efternavn på dåbsattesterne. Tilsvarende pålagde Justitsministeriet en måned senere alle udskrivningsinstanser altid at registrere de værnepligtiges fulde navn samt derudover gerne fødested (i parentes) og stilling. Dermed kunne man være sikker på at have så mange oplysninger om den enkelte værnepligtige, at de var entydigt identificerede, og således at man kunne imødesee en presset indkaldelsessituation uden at behøve at være bange for kaos.⁶

Med 6. august 1856-cirkulæret fik præsterne lodret ordre til altid at døbe børnene til det efternavn, deres far havde. Det betød, at de i forvejen meget udbredte sen-efternavne blev totalt dominerende, i og med at der nu helt blev lukket af for den løbende tilgang af tilnavne og stednavne, som efterhånden blev til efternavne. Perioden efter 1850 var uden tvivl et af værst tænkelige tidspunkter for en sådan udvikling, for i disse årtier flyttede folk i hundredtusindvis væk fra landet og ind til byerne og ikke mindst til København. Netop i situationer, hvor man skal indgå i nye

sammenhænge, er navnet vigtigt som kendemærke og identifikationspunkt, og derfor var det højst uheldigt, at så mange hed det samme.

Det vil ikke være helt forkert at konkludere, at den danske stat i årtierne efter 1850 nåede det navnepolitiske mål, den havde sat sig under enevælden, nemlig at få alle danskere udstyret med faste slægtsnavne.⁷ Men når det er sagt, kan man samtidig lynhurtigt konkludere, at løsningen så sandelig langt fra var problemfri, og det er baggrunden for, at Rigsdagens politikere snart begyndte at tage sagen op. Inden vi følger denne debat, skal vi se lidt nærmere på den kgl. bevilling, der frem til 1903 var den eneste mulighed, der overhovedet eksisterede, for officielt at skifte navn.

Den kongelige navnebevilling

»Lov er lov, og lov skal holdes«, siger et gammelt ord, men som bekendt har det til alle tider været muligt at sprænge loven, enten ved kriminelle handlinger, eller ved at erhverve sig en allerhøjeste tilladelse til i konkrete tilfælde at fravige dens bestemmelser (kgl. bevilling). På navneområdet var det forholdsvis sjældent, at folk benyttede sig af denne udvej, og det hang både sammen med at bevillinger var dyre,⁸ og at de var relativt vanskelige at opnå. Under Folketingets drøftelser om navneændringer i 1882 fik man justitsminister Nellemann til at rykke ud med, hvilke betingelser ministeriet stillede for at udstede navnebevillinger, og hans svar lød, at ansøgeren skulle kunne godtgøre »en rimelig retlig interesse« i relation til det ønskede navn. Det var dog ikke altid nok, for sjældne efternavne betragtedes som beskyttede, og de blev ikke tildelt andre, medmindre der forelå samtykke fra de pågældende bærere af navnet.⁹

For bevillingers vedkommende var sagsgangen den, at ansøgningerne med de fornødne bilag i form af dåbsattester mv. indleveredes til det amt, hvor man boede – for Københavns vedkommende til overpræsidenten. Herfra gik papirerne, forsynet med amtmandens eller overpræsidentens indstilling, videre til Danske Kancelli, eller efter 1848 til Justitsministeriet, hvor sagen afgjordes. Når den kgl. bevilling forelå, sendtes den tilbage til amtmanden eller overpræsidenten, som udleverede den til ansøgeren. Navnebevillingssager har derfor normalt sat sig spor mindst to steder, nemlig i Danske Kancellis og Justitsministeriets arkiver, der rummer de fyldigste sager, samt hos amtet og overpræsidiets, hvor de pågældende journalsager normalt kun indeholder indstillingskoncepter. Endelig kan man også finde meddelelser om navneændringer i kirkebøgerne, men det er dog ikke altid tilfældet, for først med navneloven af 1904 indførtes en fast og ufravigelig procedure på dette område.

Kort sagt benyttede folk sig kun af bevillingsvejen, hvis det var meget magtpåliggende for dem at få et nyt navn. Det skete hyppigt i forbindelse med adoptioner, hvor de nye forældre ønskede at give adoptivbarnet deres eget efternavn, samt i situationer, hvor børn født af ugifte kvinder indlemmedes i den familie, som kvinden senere stiftede, og samtidig ved kgl. bevilling tildeltes stedfaderens efternavn. Dette forudsatte dog altid mandens udtrykkelige accept, og også i en række andre situationer skulle der foreligge accept fra én eller flere personer, før navnebevilling kunne udstedes. Eksempelvis søgte 4 voksne søskende i 1871 om at måtte få deres stedfars efternavn. Justitsministeriet afslog ønsket med den begrundelse, at der ikke forelå samtykke fra stedfaderen, og en sådan var ret så umulig at fremskaffe, da manden var død. Ministeriet stillede dog i udsigt, at man ville tage sagen op igen, så snart man modtog skriftlig accept fra stedfaderens nærmeste slægtninge.¹⁰

Ønskede fraskilte kvinder at få deres ungpigeefternavn tilbage, var det ikke muligt uden ved bevilling, der da som regel også blev meddelt uden videre. Bevilget blev også den københavnske pengemand Mads Peder Pedersens ansøgning i 1875 om at måtte kalde sig Mads Peder Max Rangoon »til erindring om et ophold i byen Rangoon i Indien«.¹¹ Helt så heldig var Pionina Brixia Gelefine Veronika Henriksen ikke. Hendes forældre havde på denne iøjnefaldende måde ønsket at hylde de første socialdemokratiske frontkæmpere Pio, Brix og Geleff, men da hun blev voksen, søgte hun i 1890 om at slippe af med det monstrøse navn og blot kalde sig Inger Taastrup. Så langt ville Justitsministeriet dog ikke gå; man gav hende alene tilladelse til at kaste de tre første fornavne væk.¹²

Nogle af disse navnebevillingssager bragte også mere eller mindre pinlige afsløringer for dagen. F.eks. ansøgte ægteparret Christian og Wilhelmine Winge i 1865 om, at datteren Christine måtte få deres efternavn. Sagen var den, at de havde fået denne pige, før de var blevet gift, og det havde åbenbart været en så pinlig sag, at de havde bestukket jordemoderen til at opgive falske forældre. Senere var de blevet gift og havde fået 5 ægte børn, men først i 1865 – vel i forbindelse med Christines konfirmation – røbede de sagens rette sammenhæng og søgte – og fik – bevilling, så også deres ældste datter kunne blive en rigtig Winge.¹³

I 1903 indførtes, som vi snart skal se det, en nemmere mulighed for at få nyt efternavn, men i en række situationer var bevillinger stadig eneste udvej helt frem til 1961, hvor de afskaffedes. Inden vi ser på navneudviklingen i 1900-tallet, skal vi først følge den politiske debat, der udspandt sig på Rigsdagen efter 1870, og som ledte frem til navneloven af 1904.

Kampen på Rigsdagen for en nemmere måde at skifte efternavn på

Som vi tidligere har været inde på, cementerede 1856-cirkulæret senere navnene, og den eneste udvej for at ændre navn var via den kgl. bevilling. Det var mange utilfredse med, og i midten af 1870'erne bragte flere sagen op i Rigsdagen. I 1874 modtog man en henvendelse fra 476 beboere i Jylland, og året efter ansøgte 75 personer i Præstø Amt, om »at det må blive tilladt den, som ønsker det, at antage et passende slægtsnavn, uden at det derfor foreskrevne gebyr bliver at erlægge«. I Folketinget var stemningen positiv, og flere ordførere foreslog bl.a., at Kultusministeriet skulle udarbejde en vejledning i navnesager og »en ordbog over gode danske navne, mellem hvilke man kunne give befolkningen valget«. Med gode anbefalinger overlod man sagen til kultusminister Worsaae, der også var positiv: »Jeg skal med fornøjelse bidrage mit til at fremkalde en forandring i så henseende«, udtalte han fra tingets talerstol. Worsaaes velvilje kom imidlertid snart til kort over for Justitsministeriet, der var meget betænkelig ved at gøre navnebevillinger gratis. Man advarede om, at »en pludselig og massevis navneforandring vil medføre så store ulemper, såvel i det private samkvem, som for den offentlige orden, at den for at kunne retfærdiggøres, må støtte sig til meget alvorlige grunde«. Herefter argumenterede man for, at sådanne grunde ikke forelå for indeværende, og i oktober 1878 måtte Kultusministeriet slukøret konkludere, at »under disse omstændigheder finder ministeriet, at der ikke for tiden fra regeringens side kan foretages noget i anledning af de omhandlede til Folketinget indkomne andragender«. ¹⁴

I 1881-82 vakte en ny forespørgsel i Folketinget igen sagen til live, men det satte ikke gang i de to ministerier. Justitsminister Nellesmann var fortsat meget afvisende, mens den nye kultusminister Scavenius var mere positiv, da han udtalte, at »jeg finder det ligesom de [dvs. ordførerne] uheldigt, at den altovervejende del af befolkningen ikke har virkelig faste familienavne, så man kan kende den ene familie fra den anden. Kunne man virke hen til, at dette forhold kunne lidt efter lidt forandre sig, ville jeg betragte det som heldigt. Jeg skal derfor ikke have noget imod at gå den vej, det ærede medlem for Vejle Amts 2. Kreds [Berg] opfordrer mig til, nemlig at nedsætte en kommission for at udarbejde en ordbog over fremtidige navne«. Det, som Scavenius her sigtede til, var det genfremsatte forslag om at udarbejde en positivliste over efternavne, som på forhånd var godkendte, og som derfor uden videre kunne stilles til rådighed for folk, der ønskede at ændre efternavn. ¹⁵

Efter folketingsdebatten i begyndelsen af 1880'erne skete der imidlertid intet, og det skyldtes ikke alene, at man i Justitsministeriet var modstandere af sagen, men nok så meget, at de to ministerier ikke kunne enes om, under hvilket ressort navneændringer hørte. Og endelig kom,

få år senere, det store opgør mellem højreregeringen og det venstredominerede Folketing, der pludselig satte en helt anden dagsorden for det politiske og parlamentariske liv i Danmark, og dette fejede hårdt og brutalt navnelovsprojektet helt af banen.

Først i midten af 1890'erne dukkede navnedebatten igen op til overfladen, ikke mindst foranlediget af det nyoprettede, meget aktive Genealogisk Institut, der i 1894-95 opfordrede justitsministeren til at nedsætte en navnekommission.¹⁶ Da det ikke skete, tog den sjællandske provst og MF'er Michael Nielsen sagen i sin egen hånd, og den 11. marts 1897 fremsatte han et 6-paragraffer stort forslag til lov om navneforandring. Forslaget gav folk ret til som nyt efternavn at antage det evt. tilnavn, som ens far eller farfar havde været kendt under, ligesom man fik ret til at få navnet på ens ejendom, såfremt den – vel at mærke – også havde været ejet af ens far og farfar. Der var ikke tale om en permanent ordning, men kun om en mulighed, der skulle stå åben ét års tid, men nok så epokegørende var det, at disse navneændringer *ikke* skulle ske ved bevilling, men ved at herreds- og byfogederne, i København magistraten, fik bemyndigelse til at udstede navnebeviser, der ellers skulle være gratis.¹⁷

Provst Niensens udspil fik en meget positiv modtagelse, og i det udvalg, der efterfølgende nedsattes for at se på forslaget, var der stemning for at gå endnu videre. Nu skulle man også kunne få papir på tilnavne, som man selv var kendt under, ligesom man også frit skulle kunne tage navn efter den ejendom, man ejede og beboede. I både Michael Niensens og udvalgets forslag var det grundlæggende synspunkt dog, at folk *alene* skulle kunne få navne, som de på en eller anden måde var særligt knyttede til. Men under den videre debat i Folketinget i 1897-98 begyndte man umærkeligt at forlade denne position, og i det reviderede lovforslag, som udvalget barslede med i februar 1898, havde kun retten til at overtage ens fars eller farfars til- eller efternavne overlevet. Derimod tog man den gamle idé fra 1870'erne op igen, nemlig at man skulle kunne vælge sig et nyt efternavn fra en særlig godkendt navnefortegnelse. Selvom der var stor tilslutning bag lovforslaget i Folketinget, fandt man, at der var behov for at få især brugen af tilnavne undersøgt nærmere i en kommission, og derfor sluttede 3.-behandlingen den 4. marts 1898 med vedtagelsen af en dagsorden, der opfordrede regeringen til at nedsætte en sådan kommission.¹⁸

Præcis to måneder senere udpegedes teologiprofessoren Fredrik Nielsen, historieprofessoren Johannes Steenstrup og folkeminddeforskeren Axel Olrik til dette hverv, og de gik straks i gang. I løbet af maj 1898 sendte de spørgeskemaer ud til 122 personer over hele landet, som de

mente kunne fortælle om den lokale brug af tilnavne og efternavne, og på grundlag af disse besvarelser udarbejdedes en samlet fremstilling, der lå klar i februar 1899 og som samtidig udkom i bogform.¹⁹ Her finder man også to lovudkast udarbejdet af hhv. Nielsen/Steenstrup og Olrik, men det var dog ingen af disse, der blev lagt til grund, da man i Justitsministeriet det følgende år udarbejdede regeringens forslag til navneforandringslov. I efteråret 1900 var man klar til at fremsætte lovforslaget i Folketinget, men da dette skulle godkendes i statsrådet den 26. oktober 1900, stødte det på stærk modstand fra helt uventet hold, nemlig fra kongen selv. I statsrådsprotokollens referat af mødet, fremgår det, at »Hans Majestæt syntes, at der ikke var grund til at begunstige lysten til at forandre navn, der som oftest udspringer af forfængelighedshensyn, og mente, at den som ønskede at antage et nyt navn, i alt fald bør betale en navneskat.«²⁰ Justitsminister Goos prøvede, så godt han kunne at overbevise kongen om, at loven kun var en ganske ubetydelig justering i forhold til den kendte praksis, men det lykkedes ham tydeligvis ikke at overbevise den gamle herre. Videre i statsrådsprotokollen står der nemlig: »Uagtet Hans Majestæt forment, at der ikke er nogen stor trang til en sådan lov, med hvilken Hans Majestæt ikke sympatiserer, ville Hans Majestæt dog, da sagen er uden politisk betydning, ikke modsætte sig dens fremme, og approberede således lovforslaget til fremsættelse for Rigsdagen.«²¹

Lovforslaget blev fremsat i november 1900, og det indeholdt følgende fire muligheder for at vælge nye efternavne: 1. Tilnavne, som ens far og bedstefædre havde båret. 2. Navnet på ens ejendom, såfremt den tidligere havde tilhørt ens eller ens kones forældre eller bedsteforældre. 3. Navne på nordiske landsdele, øer, sogne, byer eller mindre bebyggelser. 4. Navne fra en fortegnelse over de »med dansk sprogtone stemmende navne«, som Justitsministeriet ville lade udarbejde.²²

Goos' forslag vedtoges med nogle mindre ændringer i Folketinget den 1. februar 1901, hvorefter det gik videre til Landstinget, hvor man havde en række betænkeligheder. Navnlig fandt en række Højre-folk ikke beskyttelsen af eksisterende slægtsnavne tilstrækkelig god, og desuden mente de heller ikke, at straffede skulle have lov til at ændre navn. Resultatet blev, at man ikke nåede at behandle forslaget til ende inden rigsdagsårets udløb, og dermed bortfaldt det.

Albertis navnelov af 1904

Da Rigsdagen igen trådte sammen i efteråret 1901, var der få måneder tidligere sket det, at Christian 9. langt om længe havde besluttet sig til at udnævne et ministerium med parlamentarisk flertal bag sig, og Venstre kom nu efter mange års ørkenvandring til magten. En af de mest mar-

kante nye ministre var manden med det italienskklingende navn, Peter Alberti, der i 1901 blev justitsminister, og som i de følgende år gennemførte en række vidtrækkende reformer. Navneændringer var i dette store spil en lille ting, men på den anden side var det klar venstrepolitik, og i maj 1903 slog han til. Tilbage i 1901 havde daværende justitsminister Goos bedt Johannes Steenstrup og sprogforskeren Verner Dahlerup om at lave en liste over godkendte navne, og den lå klar i 1902, hvor den også blev trykt.²³ Det var disse 16.700 efternavne, Alberti i maj 1903 gav fri. Samtidig realiserede han idéen fra de tidligere lovforslag om, at navnene skulle kunne erhverves på en nem og billig måde. Sagsbehandlingen uddelegeredes til landets borgmestre, by- og herredsfogeder (efter 1919: politimestrene) og for Københavns vedkommende til overpræsidenten; de fik mandat til at udstede navnebeviser – også kaldet øvrighedsbeviser – formedelst 4 kr. i gebyr. Hver embedsmand fik pligt til at føre en navneforandringsprotokol, hvori alle navneændringer registreredes, og desuden skulle de relevante kirkebogs-, lægdsrulle- og strafferegisterførere, og efter 1924 også folkeregisterførere, underrettes. Derimod skulle intet indberettes til Justitsministeriet, og det ville derfor ikke kunne forhindres, at samme efternavn blev givet til flere personer.²⁴

Da Alberti i maj 1903 indførte denne nemme navneforandringsmulighed, skete det ikke i form af en lov, men med hjemmel i kgl. resolution af 26. marts 1903, og dermed byggede han for så vidt på den gamle bevillingspraksis, hvor navnebevillinger var nådesakter. Det var ikke holdbart, og derfor gik man også samtidig i Justitsministeriet i gang med at udforme det forslag til navneforandringslov, som fremsattes i Landstinget den 4. november 1903, og som efter vedtagelsen her videresendtes til Folketinget, hvor det i marts 1904 også vedtoges med stort flertal. Om Christian 9. også i forbindelse med dette lovforslags fremsættelse ytrede sig kritisk, fremgår ikke af de offentliggjorte statsrådsforhandlinger, men vi kan da i hvert fald konstatere, at han ikke vægrede sig ved at underskrive den vedtagne lov, for det gjorde han den 22. april 1904, og dermed havde Danmark fået sin første *navneforandringslov*.

Når Albertis lovforslag gik glat gennem Rigsdagen, hang det sammen med, at Højre ved valget i 1903 havde mistet sit landstingsflertal, men nok så vigtigt var det også, at forslaget bedre end forløberne tacklede problemet omkring sikringen af de ibrugværende efternavne mod »overgreb« fra nye brugere. Løsningen gik i al sin enkelhed ud på, at man i stedet for at operere med en liste over tilladte efternavne, indførte en liste over forbudte – eller forbeholdte – navne, og samtidig bortfaldt de restriktioner for valg af nyt navn, som tidligere forslag havde rummet. Den administrative ordning fra 1903 har man fastholdt uænd-

ret, dog med den tilføjelse, at alle navneændringer løbende skal indberettes til Justitsministeriet.

Albertis navnelov trådte i kraft den 1. juli 1904, men først fra den 1. juli 1906 fik folk mulighed for at bruge den, og det skyldtes, at der jo først skulle udarbejdes en liste over navne, som *ikke* kunne vælges. Det tog man fat på i juni 1904 på den måde, at Justitsministeriet opfordrede alle, der ønskede at forbeholde sig deres efternavne, til inden den 1. juli 1905 at meddele dette til ministeriet. Der anmeldtes i alt 7.391 navne, og alle disse henvendelser, der ofte rummer interessant slægtshistorisk materiale, befinder sig i dag på Rigsarkivet.²⁵ Efter fristens udløb udarbejdedes en alfabetisk fortegnelse, som både blev trykt i *Lovtidende* og som selvstændig publikation.²⁶ Fortegnelsen er siden løbende udvidet med tillæg over nye forbeholdte navne, og disse supplementslister blev i mange år frem til 1987 publiceret i *Lovtidende*. Samtidig udgav man også med års mellemrum fuldstændige navnefortegnelser; den sidste, der er fra 1987, rummer 69.000 forbeholdte efternavne.²⁷

I 1904 var én negativliste imidlertid ikke nok, for der var også en række historiske navne, som Justitsministeriet mente, man under alle omstændigheder skulle frede. Derfor sammenstillede man en fortegnelse på knap 500 navne, »der har været båret af personer, der har gjort sig fortjente af Fædrelandet«, og som nu også blev forbeholdte. Dermed forhindredes det, at ædle navne som Absalon, Bissen, Bournonville, Tordenskjold og Thorvaldsen skulle blive besudlede ved at blive brugt af gemene borgere.²⁸

Den centrale idé bag 1904-navneloven var, at folk, der ønskede sig et nyt efternavn, kunne vælge lige, hvad det skulle være, når blot det *ikke* stod på en af de to negativlister, samt i øvrigt opfyldte følgende tre *generelle* krav, nemlig for det første at navnet adskilte sig markant fra de forbeholdte navne, for det andet at det var stemmende med dansk sprogtonen og endelig for det tredje at det – med en vending fra 1828-forordningen – ikke var »upassende«. Herudover åbnedes mulighed for, at man kunne antage efternavne og tilnavne, som ens fædre eller bedstefædre var kendt under, ligesom ejere af ejendomme lovformeligt kunne bære navnet på deres besiddelse, men i begge disse sidste tilfælde stod muligheden kun åben i en kort periode. Navneloven gav endelig også fraskilte kvinder et retskrav på at få deres ungpigeefternavn igen, hvis de skulle ønske dette.

1904-navneforandringsloven var *ikke* tænkt som en permanent ordning, men som en overgangsløsning. Den tog alene sigte på, at rigtig mange mennesker i løbet af en kortere årrække skulle benytte sig af de nemme muligheder for at få nye efternavne, og når man så på den måde

havde fået sen-navnene betydeligt decimeret, kunne der indføres en permanent ordning med bevillingen som eneste navneændringsmulighed. Denne frist blev i loven fastsat til 10 år fra bestemmelsernes ikrafttræden, dvs. til 1. juli 1916; det gjaldt dog ikke for fraskilte kvinder, idet loven gav disse en permanent ret til efter ansøgning at få deres ungpige-navn tilbage.²⁹

Blev Albertis navneforandringslov brugt?

I sommeren 1906 trådte de nye navneforandringsbestemmelser som nævnt i kraft. Hvordan mon det spændte af? Stod folk i kø udenfor retsbetjentkontorerne for at få fat i de flotteste navne, eller var de mange Jensen'er, Hansen'er og Petersen'er ret så lige glade? Det sidste var faktisk tilfældet – interessen ude omkring var meget begrænset. På landsplan blev der i 1906 og 1907 udstedt omkring 700 navnebeviser, hvorefter niveauet faldt til næsten det halve i nogle år. I tabellen kan man følge udviklingen de første 10 år.

Udstedte navnebeviser i Danmark 1906-1915³⁰

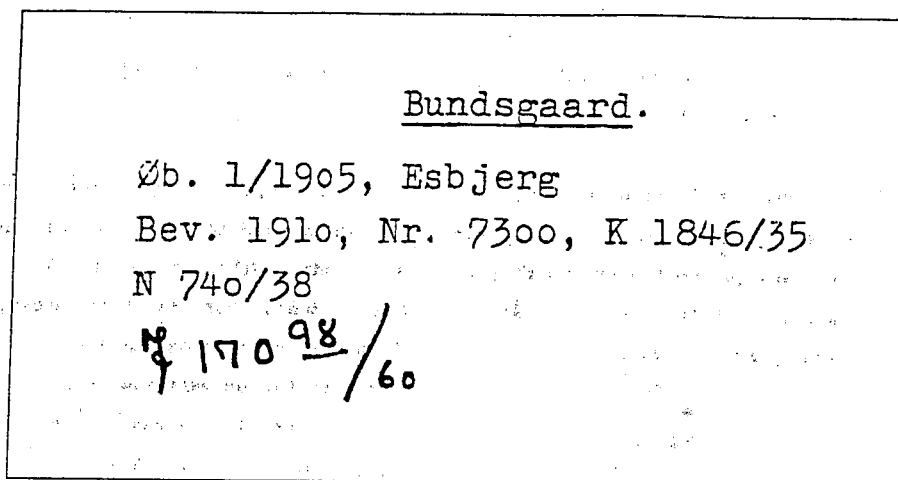
1906: 700
1907: 740
1908: 410
1909: 360
1910: 370
1911: 590
1912: 620
1913: 650
1914: 900
1915: 520

I alt blev der de første 10 år udstedt ca. 6.000 navnebeviser omfattende omkring 20.000 personer. Der var altså lange udsigter til at slippe af med sen-navnene, og i 1911 indrykkede professor Johannes Steenstrup et op-råb i *Kraks Vejviser*, som han indledte med ordene: »Der råder i Danmark en navneskik, som er til største besvær for vort samfundsliv. Den tilintetgør de enkeltes særpræg, og forvandler i høj grad folket til en ensartet masse«. Steenstrups opfordring til at udskifte sen-efternavnene med mere individuelle navne bar frugt i den forstand, at antallet af navnebeviser udstedt af Københavns Overpræsidium fordobledes, og året efter udsendte Kraks Forlag en lille bog, hvor man udover et genoptryk af Steenstrups appel bragte en liste med 9.400 navne, som folk »temmelig sikkert« kunne få navnebevis på.³¹

Fulde Navn før Navneforandringen:	1) Kristen Overgaard Jensen
Bopæl og Livsstilling:	Eget Bø, Nolsbækvej, Roskilde. Chauffør
Født: naar? hvor? Forældres Navne:	Kjæstrup Bø, d. 26/9 1887, af Forældre Husmand Jens Jensen og Hustru hne Kristine Christen- sen Overgaard
Døbt (eller navngivet): naar? hvor?	Selby Kirke, 9/10 1887.
Hvis ikke indført af Fødsel, Dato af paaget- dende Lov:	
Rullebetegnelse:	2. 372 v. 210
Egtefællens Navn, forsaavidt Egteskab ikke er endelig opløst:	2) Laura Olivia Marie, født Hansen
Er Egtefællen enig Navneforandringen?	Ja.
Fulde Navn og Alder paa Børn under 18 Aar:	3) Jens Peter Oleino Overgaard Jensen f. 4/9 1916.
Hvis mindretalrig, hvem har givet Samtykke til Navneforandringen?	
Ifald Navneforandringen ikke er begæret af vedk. sejv, da af hvem?	
Det ved Navneforandringen antagne Slægtnavn:	Ansbo
Fulde Navn efter Navne- forandringen:	1) Kristen Overgaard Ansbo 2) Laura Olivia Marie Ansbo 3) Jens Peter Oleino Overgaard Ansbo.
Dato for Bevisets Ud- førelse:	11. August 1926.
Underretning s. D. til 1. Hvilken Præst eller an- den Fører af Bøg over Fødsler?	1) Wisby-Selby, 2) 731 Kalundborg.
2. Hvilken Udskrivningschef?	1) i Roskilde (for 1) 2) i København
3. Hvilken Fører af Straffe- register?	1) i Helsingørsk-Postens (for 1). 2) i Kalundborg (for 2)
Anmærkning:	1) Folkeregistret Roskilde. 2) Navnefort til Justitsministeriet.

På samme tidspunkt begyndte man også i bredere historiske kredse at debattere navneloven. Således kritiserede den kendte personalhistoriske redaktør og forfatter H. Hjorth Nielsen på Dansk Historisk Fællesforenings årsmøde i 1913 retsbetjentenes forvaltning af loven, og han fandt også navnebeskyttelsen for svag. Derfor foreslog han, at der nedsattes »et sagkyndigt udvalg til varetagelse af alle navnesager fra hele landet, således at disse ikke som nu ligger i hænderne på politimestrene«. ³² Hjorth Nielsen talte ikke for døde øren, tværtom var der opbakning bag hans synspunkter, og DHF nedsatte et internt navneudvalg med arkivar Anders Thiset som formand og Hjorth Nielsen som et af medlemmerne. ³³ Dette udvalg offentliggjorde i marts 1915 et lovforslag, der foreslog afgørelsen af alle navnesager henlagt til et kontor i Justitsministeriet. Samtidig anbefalede man, at der oprettedes et 3-personers sagkyndigt navneråd, hvor alle navnebevillinger og -beviser skulle godkendes. Når man valgte at udforme et konkret lovforslag, hang det sammen med, at navneloven jo skulle revideres senest i sommeren 1916. Revisionen blev imidlertid ikke så omfattende, som man havde håbet på – den gik blot ud på en 5 års forlængelse – og derfor fik DHF's forslag ikke som sådant den store betydning. Det betød dog ikke, at man i Justitsministeriet sad kritikken overhørig. Navnekontor og navneråd blev der ikke noget af, men i realiteten trak man afgørelserne tilbage til ministeriet, i og med at alle navneforandringssager fra august 1916 skulle indsendes til forhåndsgodkendelse, således »at det i højere grad end hidtil kan undgås, at der udfærdiges øvrighedsbevis på sådanne navne, der enten på grund af fremmed sprogtone eller på grund af lighed med beskyttede navne, ikke burde være udfærdigede«. I Justitsministeriet tilsluttede man sig altså DHF-udvalgets kritik af retsbetjentene, som jo havde en klar økonomisk interesse i at udstede flest mulige navnebeviser, eftersom gebyrpenge gik ubeskåret i deres lommer. At det i nogle tilfælde kunne få dem til at gå ganske vidt i deres accept af nye navne, er der ingen tvivl om, men det blev der altså nu sat en stopper for. Nok så vigtigt var det, at man ved den nye procedure forhindrede, at man flere steder udstedte navnebeviser på samme navn. Det havde der faktisk været eksempler på, for retsbetjentene kunne jo i sagens natur ikke vide, at et navn var forbeholdt, før de modtog listen over nye reserverede navne fra Justitsministeriet. ³⁴ Som konsekvens af, at den reelle afgørelse i navnebevissagerne

I august 1926 fik familien Jensen på Holbækvej i Roskilde navnebevis på at hedde Ansbo. Som det fremgår af den næstnederste rubrik, skulle navneændringen meddeles til to sognepræster (kirkebøger), to politimestre (strafferegistre), én udskrivningschef (lægsrulle) samt ét folkeregister. Endelig skulle der indsendes et navnekort til Justitsministeriet (Landsarkivet for Sjælland m.m., Roskilde Politi. Navneforandringsprotokol 1903-61, fol. 145).

Et af de mange kort i Justitsministeriets store kartotek over forbeholdte navne. Af kortet ses det, at efternavnet Bundsgaard blev forbeholdt ved navnebevis også kaldet øvrighedsbevis (øb) helt fra begyndelsen i 1905, hvor byfogeden i Esbjerg udstedte et sådant. I 1910 har en eller flere personer fået kgl. bevilling på også at bære navnet, og der henvises til Justitsministeriets journal. Senere er der i 1938 og 1960 også sket noget, men skal man finde ud af hvad, skal man søge under de pågældende journalnumre (Civilretsdirektoratet).

centraliseredes, oprettedes i Justitsministeriet et seddelkartotek over forbeholdte navne, og det er i brug den dag i dag, hvor det befinder sig hos Civilretsdirektoratets 4. kontor, der har overtaget navneændringsområdet fra Justitsministeriets departement.

I 1916 blev navneforandringsloven forlænget i 5 år, fordi man ikke mente, at der var tilstrækkeligt mange mennesker, der havde benyttet sig af den. Dertil kom, at man også ville afvente de nye familieretlige regler, som den skandinaviske civillovskommission forventedes at barsele med i løbet af nogen tid. Netop i 1916 var antallet af navnebeviser rekordstort (ca. 1.500) – givetvis fordi mange havde ændret navn i begyndelsen af året af frygt for, at loven *ikke* ville blive forlænget. I 1917 og 1918 lå tallet på godt 700, og selvom omfanget i de følgende år steg lidt, kunne man ved lovrevisionen i 1921 konstatere, at der fra lovens ikrafttræden i 1906 og til udgangen af 1920 kun var udstedt ca. 10.000 navnebeviser til i alt ca. 33.000 personer, og derfor besluttede man at forlænge loven i endnu 10 år. Op gennem 1920'erne udstedtes alt i alt ca. 3.000 navnebeviser, og derfor forlængedes loven i 1931 endnu 10 år. Heller ikke i 1930'erne var omfanget stort. Godt 2.500 beviser blev det til, og derfor besluttede man i 1940 at forlænge loven »indtil videre».³⁵

NOV. 1921

Kjøbenhavn, den 11/11 1921.
Hermed 4 Bilag.

Til Overpræsidenten i Kjøbenhavn.

Sergent Søren Lyngsøe Hansen
og Hustru Anette Dorthea, født Jen-
sen, ansøger om Navneforandring for
os selv samt for vor Datter Anna
Lise Lyngsøe Hansen.

Undertegnede Sergent ved 1. Gene-
ralkommandos Stab Søren Lyngsøe Han-
sen, født i Viborg den 24/1 1891, og
Hustru Anette Dorthea, født Jensen,
født i Fredericia den 23/9 1888, an-
søger om for os selv samt for vor
Datter Anna Lise Lyngsøe Hansen, født
i Kjøbenhavn den 5/5 1919, at faa ud-
færdiget Navnebevis for Navnet
Lyngsøe, saaledes at vore fulde
Navne bliver:

Søren Lyngsøe,
Anette Dorthea Lyngsøe og
Anna Lise Lyngsøe.

Vi har ikke tidligere erholdt
Bevis for Navneskifte.

-4- Daabsattester samt Vielsesattest
vedlægges.

Bopæl: Olfert Fischersgade 25^{St.}

Kjøbenhavn K.

Telf.: Palæ 1419 x.

S. Lyngsøe, Anette Hansen

Mange forsøgte forgæves at få nyt efternavn. Det gjaldt bl.a. familien Hansen, der i 1921 søgte Københavns Overpræsidium om at få efternavnet Lyngsøe. Det blev imidlertid afslået i Justitsministeriet, fordi dette navn allerede var optaget. (Landsarkivet for Sjælland m.m., Københavns Overpræsidium. Nj-sag 452, 1921).

De nyeste navnelove fra 1961 og 1981

Under besættelsen og de nok så hårde første efterkrigsår lod man navnelov være navnelov, og først i 1952 tog man sagen op. Nu skulle det være slut med for evigt at forlænge 1904-loven. Der nedsattes et udvalg under Justitsministeriet, som fik til opgave at komme med forslag til en helt ny navnelov, der kunne afløse Albertis navneforandringslov og de andre navneregler. Hele 8 år tog det, før betænkningen lå klar, men så gik det til gengæld hurtigt. Udvalgets udkast til lovforslag blev omgående ekspederet videre til Folketinget, hvor det vedtoges uden den store debat, og Danmark fik dermed den 17. maj 1961 sin første rigtige navnelov. Med den nye lov overflyttedes behandlingen af navneforandringsager fra politimestrene til amterne (efter 1980 statsamterne), og her ligger ansvaret stadig. Også fra Justitsministeriet blev der flyttet kompetence ud til amterne, men en række sager skulle dog fortsat forelægges ministeriet til endelig afgørelse. Alle nye efternavne skulle også fortsat indrapporteres til det store landsdækkende kartotek over forbeholdte navne. Med 1961-loven ophørte muligheden for at få nyt navn ved kgl. bevilling, og samtidig indskrænktes den besværlige regel om, at folk kunne erhverve sig et allerede forbeholdt navn, såfremt samtlige bærere af det pågældende navn sagde ja skriftligt.

Endelig udvidede 1961-navneloven mulighederne for at foretage navneskifte blot ved anmeldelse til kirkebogsføreren. Siden 1908 havde stedfædre, der ønskede at give stedbørn deres efternavn, kunnet gøre dette ved blot at meddele det til kirkebogsføreren.³⁶ Denne lette navneændringsvej var blevet udvidet i 1930'erne, men det var først i 1961, at den blev inkorporeret i navnelovskomplekset, ikke mindst ved at fraskilte kvinder nu kunne generhverve sig deres ungpigeefternavn på denne nemme måde, hvorimod de tidligere skulle have bevilling.

Den nuværende navnelov af 29. april 1981 lavede ikke om på sagsgangen i navnesager, men den udvidede mulighederne for at ændre navn ved navneanmeldelse. Ad denne vej kan man nu erhverve sig et nyt fornavn, et efternavn, som man tidligere har båret, eller et efternavn, som en af forældrene har haft.³⁷ Navneloven bygger stadig på det gamle system med forbeholdte navne, men det er dog begyndt at blive gennemhullet, i og med at loven giver *alle* et retskrav på at kunne få nogle bestemte efternavne, primært efternavne som ens bedsteforældre eller oldeforældre har båret. Forud for vedtagelsen af den nye navnelov blev der ført en større debat, bl.a. i dette tidsskrifts spalter, og Selskabet for dansk genealogi og Personalhistorie protesterede officielt i en henvendelse til Folketinget over den krænkelse af slægtsnavnene,

der efter selskabets mening lå i bestemmelsen om, at børn kunne få efternavne, som en af forældrene tidligere havde erhvervet sig ved ægteskab.³⁸

Jeg er dansker, jeg hedder Jensen

Op gennem 1900-tallet fortonede det mål, der hed færre sen-efternavne, sig lidt efter lidt. Det viste sig efterhånden også at være helt urealistisk, for, som det nyeste tal fra 1999 viser, bærer 58% af alle danskere stadig sen-efternavne.³⁹ Efterhånden har der udkrystalliseret sig et nyt navnepolitisk mål, der går ud på at give folk adgang til at få lige præcis de navne, de gerne vil have, men her støder man på den barriere, der hedder forbeholdte navne. Den har man, som nævnt i indledningen, siden 1998 søgt at omgå ved en administrativ bestemmelse om adresse-ringsmellemlavne, men det er naturligvis ikke videre heldigt, at ikke alt vedrørende navne- og navneændringer er reguleret af navnelovgivningen. På det seneste har navneloven også været inddraget i den aktuelle indvandrerdebat. Lister over forbeholdte navne omfatter jo også de mange sen-efternavne, og det betyder, at en indvandrer, der gerne vil skifte navn fra f.eks. Arulmurukananthavadivel⁴⁰ til Jensen eller et andet godt dansk navn, vil få nej til et sådant ønske. Navneloven blokerer derfor for den integration, der ellers er et af tidens vigtigste politiske mål. Justitsminister Frank Jensen vedgik da også i februar 2000 åbent i Folketinget, at *»navneloven er jo en ældre lov, som på mange måder trænger til en revision«*, og senere under spørgetiden meddelte han, at man overvejede at nedsætte et udvalg, der kunne udarbejde et forslag til en ny navnelov.⁴¹ Endnu er dette udvalg ikke blevet nedsat, så man kan derfor vanskeligt fornemme, i hvilken retning arbejdet med en ny navnelov vil gå. Spændende bliver det, om det vil lykkes for kommende navnelove i løbet af et par hundrede år at komme de mange sennavne til livs.

Noter:

1. Per Munch: Efternavne holder bunkebryllup. *Politiken* den 3. december 2000.
2. Gode fremstillinger af dansk navneret og -lovgivning finder man bl.a. hos O. A. Borum: *Familieretten* 1, 1936, s. 160-206, Ib Lunøe: *Dansk Personnavneret*, 1944 og i *Betænkning om en ny lovgivning om personnavne afgivet af det af Justitsministeriet den 20. marts 1952 nedsatte udvalg*, *Betænkning nr. 254*, 1960. Også hos Fredrik Nielsen, Axel Olrik og Johannes Steenstrup: *Dansk Navneskik*, 1899, findes s. 107-132 oplysninger om disse spørgsmål.
3. *Chronologische Sammlung der im Jahre 1771 er-gangenen Königlichen Verordnungen und Verfügungen für die Herzogthümer Schleswig und Holstein* ect., 1771, No. 32, Kiel 1800.
4. Kancelliprømemoria til biskoppen i Ribe af 15. maj 1790. Se J. H. Schou: *Chronologisk Register over de Kongelige Forordninger ... X Drel*, 1822 (Schous Forordninger).
5. *Rigsdagstidende* 1897/98. Folketingets Forhandlinger, sp. 3489.
6. Cirk. af 6. maj og 7. juni 1856. Citatet stammer fra sidstnævnte cirkulære.
7. Hvorledes navnebestemmelserne fra 1828 og 1856 blev ført ud i livet rundt om i Danmark

- er undersøgt og beskrevet af Ole Degn i artiklerne: Jens Sørensens søn, Søren Jensen eller Søren Sørensen. Jyske lokalsamfunds reaktioner på navnelovene af 1828 og 1856, i: Mæve Drewsen m.fl. (red.): *Det store i det små*, 1997, s. 58-69, og: De danske efternavne på -sen. Landbefolkningens reaktioner på navnelovene af 1828 og 1856, *Personalthistorisk Tidsskrift* 2001:1, s. 14-34.
8. Gebyret var efter 1875 33 kr. og 66 øre, og selv om det ikke lyder af meget i vore dages penge, var det et ganske stort beløb. Dertil kom sagførerhonoraret.
 9. Beskyttelseshensynet udtrykkes på den måde, at man ved tildelingen af nye efternavne »ikke derved gribe ind i andres retligheder til visse navne«. *Rigsdagstidende* 1881/82. Folketingets Forhandlinger, sp. 1367.
 10. Landsarkivet for Sjælland, Københavns Overpræsidium. Visdomsbog 1869-1946, s. 191 (Journalsag 293/1871).
 11. Sst., s. 193 (Journalsag 6/1875).
 12. Sst., s. 194 (Journalsag 976/1890).
 13. Landsarkivet for Sjælland, Københavns Overpræsidium. Visdomsbog 1858-68, s. 243 og journalsag 248/1865. I Helligåndskirkens kirkebog over fødte 1849-1854, s. 189 (3-6-22) finder man Christine Antonie Villis døbt den 20. januar 1850. Som forældre er anført kontorist Carl Sørensen og ugift fruentimmer Wilhelmine Villis, og som faddere faderen og jordemoderen madame de Place. Af journalsagen fremgår det, at jordemoderen var taget til Amerika, og hun kunne derfor ikke straffes. Christian Winge var fuldmægtig i Generalpostdirektionen.
 14. *Rigsdagstidende* 1874, 75. Folketingets Forhandlinger, bd. 3, sp. 5885 og 5891 og Tillæg B, sp. 1195-96; *Rigsdagstidende* 1875/76. Folketingets Forhandlinger, bd. 1, sp. 936 og Kultusministeriets skrivelse ang. et forslag om foranstaltninger til indførelse af virkelige slægtsnavne af 18. oktober 1878.
 15. *Rigsdagstidende* 1881/82. Folketingets Forhandlinger, sp. 1380.
 16. Landsarkivet for Sjælland, Genealogisk Institut. Forhandlingsprotokol 1887-1909, s. 15 (mødet den 20. februar 1894). Institutet fungerede, navnlig efter 1904, som konsulent for mange personer, der ønskede navneændringer, og disse sager findes stadig i dets arkiv henlagt i alfabetisk orden (ca. 25 pk.). Afleveringssagen rummer en alfabetisk oversigt over alle sagerne.
 17. *Rigsdagstidende* 1896/97. Folketingets Forhandlinger, sp. 5300, 5412-5414, 5690-5706 og 6776. Tillæg A, sp. 3993-3996 (Forslag til lov om navneforandring fremsat den 11. marts 1897 af Michael Nielsen).
 18. *Rigsdagstidende* 1897/98. Folketingets Forhandlinger, sp. 698, 919-950, 965 og 3170; Tillæg A, s. 2419-2422 (Forslag til lov om navneforandring fremsat den 27. oktober 1897 af Svend Høgsbro m.fl.) og Tillæg B, sp. 755-766 (Betænkning over forslag til lov om navneforandring af 8. februar 1898).
 19. Fredrik Nielsen, Johs. Steenstrup og Axel Olrik: *Dansk Navneskik. Betænkning afgiven af den af Justitsministeriet den 4. maj 1898 nedsatte Kommission*, 1899 (169 s.).
 20. Hvorvidt Christian 9. også opfattede det som udtryk for upassende forfængelighed, da hans sønnesøn i 1905 ændrede navn fra Christian Frederik Carl Georg Valdemar Axel til Haakon for at blive konge af Norge, får stå hen i det uvisse.
 21. Harald Jørgensen (udg.): *Statsrådets Forhandlinger 1872-1912*, bd. 12, 1978, s. 505-506.
 22. *Rigsdagstidende* 1899/1900. Folketingets Forhandlinger, sp. 1269, 1303-1307, 1410-1442, 2685-2725, 2745, 2878-2892, Landstingets Forhandlinger, sp. 787-788 og 1089-1127; Tillæg A, sp. 2259-2274 (Forslag til lov om navneforandring fremsat den 9. november 1900 af justitsminister Goos) og Tillæg B, s. 605-612 og 2159-2166 (Betænkning over forslag til lov om navneforandring af 23. januar 1901 og Beretning fra Landstingets udvalg angående forslag til lov om navneforandring af 22. marts 1901).
 23. Verner Dahlerup og Johs. Steenstrup: *Navnebog. Til Vejledning ved Valg af nye Slægtsnavne*, 1902 (108 s.).
 24. Bekg. nr. 107 ang. udfærdigelse af navnebeviser af 30. maj 1903 og cirk. nr. 110 af 30. maj 1903 og nr. 150 af 1. juli 1903.
 25. Rigsarkivet. Justitsministeriets 1. kontor. Materialet omfatter dels »Fortegnelse over de anmeldte navne 1904-05« (2 bd.), hvori de mange efternavne blev indført i kronologisk orden, efterhånden som de anmeldtes, dels »Navneanmeldelser 1904-05« (14 pk.), hvor sagerne ligger i samme rækkefølge som i protokollerne. Der findes altså ikke noget alfabetisk navneregister, der kan bruges som indgang til sagerne.
 26. Bekg. nr. 170 af 16. juni 1906 (Fortegnelse I).
 27. Efter 1987 findes tillægslisterne fremlagt hos statsamterne; i dag kan de også læses på internettet (Retsinformation og Civilretsdirektoratet). Den sidste fuldstændige fortegnelse udgaves af Familiedirektoratet og har titlen: *Bekendtgørelse om forbeholdte navne*, 1987 (427 s.).
 28. Bekg. nr. 170 af 16. juni 1906 (Fortegnelse II).
 29. I bemærkningerne til lovforslaget udtrykkes det på denne måde: »Det ligger i hele lovforslagets tankegang, at den adgang til navneforandring, hvorom der er tale, kun bør stå åben inden for et bestemt afgrænset tidsrum. Det er, ligesom tilfældet også har været med tidligere forslag, meningen gennem den foreslåede ordning at tilvejebringe det grundlag, der er nødvendig for, at den i og for sig

- ønskelige fasthed på navneområdet kan blive gennemført på en tilfredsstillende måde. Rigsdagstidende 1903/04. Tillæg A, spalte 2465.*
30. Tallet fra 1906 omfatter alene perioden 1. april-31. december. Desuden omfatter tallene 1906-08 også navnebevillinger. Tabellen bygger på følgende kilder: Fortegnelser over forbeholdte navne bragt som bilag til bkg. af 16. juni 1906, 4. juni og 9. nov. 1907, 24. april og 12. okt. 1908, 19. marts og 30. sep. 1909, 31. marts og 30. aug. 1910, 22. marts og 22. sep. 1911, 22. marts og 20. sep. 1912, 27. marts og 30. sep. 1913, 28. marts og 31. okt. 1914, 28. maj og 6. dec. 1915 og 26. april 1916 (*Løvtidende*).
 31. *Kraks Navnebog 1912*.
 32. H. Hjorth Nielsen: Nogle Virkninger af Navneloven af 22. April 1904, *Personalhistorisk Tidsskrift* 6. rk. 4. bd., 1913, s. 187ff.
 33. Dansk Historisk Fællesforenings Aarsmøde i Sorø 13-15. juni 1913 og Dansk Historisk Fællesforenings Aarsmøde i Aalborg 12-14. juni 1914, *Fortid og Nutid* 1, 1914-16, s. 43 og 96.
 34. Cirk. nr. 140 af 26. august 1916, jf. cirk. nr. 97 af 10. juni 1916.
 35. Lov nr. 85 af 31. marts 1916, lov nr. 209 af 15. april 1921, lov nr. 23 af 11. februar 1931 og lov nr. 66 af 19. februar 1941. Under bemærkningerne til den sidstnævnte lov findes oplysninger om antallet af navnebeviser 1906-40 (*Rigsdagstidende* 1940/41. Tillæg A, sp. 2703-04 (Forslag til lov om Tillæg til lov om navneforandring af 22. april 1904)).
 36. Børneloven af 27. maj 1908 §11.
 37. Der er dog visse undtagelser, således kan man normalt ikke erhverve navne, som de pågældende har giftet sig til.
 38. *Personalhistorisk Tidsskrift* 1981:1, s. 117-120 og samme 1981:2, s. 240-243. Se også i sidstnævnte nummer Torben Kisbyes artikel: Slægtsnavne og patronymer, s. 121-132.
 39. Per Billesø: *20.000 slægtsnavne i Danmark*, 1999, s. 13.
 40. Dette efternavn er det længste uden bindestreg, der findes i Danmark (Per Billesø: *20.000 slægtsnavne i Danmark*, s. 14).
 41. Besvarelse af § 20-spørgsmål nr. US 46. Om indvanderers ønske om navneændring fra Kristian Jensen af 8. februar 2000.

Karl Peder Pedersen, f. 1952, cand. mag. et lic. jur., arkivar ved Landsarkivet for Sjælland. Har skrevet en række bøger og artikler om dansk landbo-, koloni- og forvaltningshistorie, bl.a. ph.d.-afhandlingen *Envældens amtmænd* (1998) og artiklen: Den gode forbindelse, *Personalhistorisk Tidsskrift* 1997 (s. 143-159). Adresse: Landsarkivet for Sjælland, Jagtvej 10, 2200 København N.

Navnelovsudvalget

Lørdag den 1. november 2003

trans-danmark.dk takker for at få mulighed for at møde navnelovsudvalget, så vi kan redegøre for de ønsker, foreningen har til en ny navnelov.

Det er primært forhold omkring fornavne, som har foreningens interesse.

trans-danmark.dk's formål er at fremme befolkningens forståelse for og accept af transvestitters og transseksuelles særlige forhold og søge at sikre, at lovgivningen i størst mulig udstrækning tilgodeser sammes forhold.

Foreningen vil derfor henlede udvalgets opmærksomhed på følgende forhold omkring fornavne. Forhold, som er af særlig betydning for transvestitter og i særdeleshed for transseksuelle.

Indledning.

Fornavne såvel som efternavne skal i deres stavemåde og deres udtale have karakter af et navn. Et navn skal derfor godkendes af et særligt udvalg. (Gerne som nu).

1) Fornavne skal ikke være kønsbestemte.

Fornavne tildeles umiddelbart efter et barn er født. Der er derfor ikke noget underligt ved, at en person som voksen kan ønske at udskifte det tildelte fornavn med et selvvalgt.

Et fornavn er en del af en persons identitet, og det er derfor vigtigt – ja en menneskeret, at der er overensstemmelse mellem en persons identitet og fornavn.

Det må være en persons ret selv at vælge det fornavn, som den enkelte føler sig bedst tilpas ved, og som giver pågældende den største livskvalitet.

Foreningen finder det heller ikke betænkeligt, at forældre har mulighed for og måske vælger at tildele deres barn et fornavn, som efter alm. tradition anvendes til børn af modsatte køn. Det vil antageligvis kun ske i ganske få tilfælde.

Men det giver forældre mulighed for at tildele deres barn et fornavn efter tradition gældende f. eks. i lande, hvor de kommer fra eller har tilknytning til.

Forslag til lovtekst:

- a) **Fornavne er ikke kønsbestemte.**
- b) **Et barn kan tildeles et fornavn, og en myndig person kan skifte fornavn uden anden indskrænkning end, at navnet skal være eller skal kunne godkendes som et fornavn.**

Kan navneudvalget ikke tiltræde dette under nr. 1 beskrevne forslag, foreslår foreningen alternativt:

Formand for trans-danmark.dk og returadresse, hvis andet ikke er anført:
Karin Astrup, Karupvej 81, 7470 Karup ²⁹⁷ formand@trans-danmark.dk
Bankforbindelse: Amagerbanken, Hvidovre afdeling. Reg.nr.: 5230 konto nr.: 151365-8

2) **Fornavne opdeles i tre kategorier.**

- a) Drengenavne.
- b) Pigenavne.
- c) Kønsneutrale navne.

Allerede i dag må det konstateres, at mange mennesker har et fornavn, som her i landet efter den nuværende opdeling i ”godkendte dreng- og pigenaevne” tilhører det modsatte køn. Denne udvikling må forventes at vokse med det stigende antal personer af fremmed herkomst, som får ophold her i landet.

Mange af disse personer har en anden kultur end vores – også i relation til fornavne.

F.eks. er Hannah et drengenaevn i Mellemøsten, Inge er et drengenaevn i Sverige, Jean er et drengenaevn i Frankrig, men et pigenaevn i UK; Johnnie er et pigenaevn i engelsktalende lande etc.

Da det ikke forlanges, at disse personer skal udskifte deres fornavne for at få ophold her i landet, må danskfødte selvfølgelig have samme ret til at bære et sådant fornavn.

Fornavne, som ikke entydigt overalt i verden er kønsbestemt til samme køn skal således være placeret i kategori 3 – kønsneutrale navne.

Konstateres det, at et kønsbestemt fornavn et andet sted i verden bruges af modsatte køn, end her i landet, skal navnet overføres til kategori 3 – kønsneutralt navn.

Forslag til lovtekst:

- a **Fornavne opdeles i drengenaevne, pigenaevne og kønsneutrale navne.**
- b **Et barn kan tildeles et fornavn, og en myndig person kan skifte fornavn uden anden indskrænkning end, at navnet enten skal være fra samme kønskategori eller fra gruppen af kønsneutrale navne, og at navnet skal være eller skal kunne godkendes som et fornavn.**
- c **Fornavne, der ikke entydigt overalt i verden er kønsbestemt til samme køn, betragtes som kønsneutralt navn.**
- d **Konstateres det, at et fornavn i et andet land anvendes af modsatte køn end her i landet, overføres det pågældende fornavn til gruppen af kønsneutrale navne.**

Kan navneudvalget ikke tiltræde de under nr. 1 eller nr. 2 beskrevne forslag, foreslår foreningen alternativt, at der i den nye navnelov indføres et særskilt afsnit for transvestitter og transseksuelles muligheder for at skifte fornavn:

3) Særlige forhold for personer, der ønsker t leve som det modsatte køn.

Transseksuelle og transvestitter har behov for at kunne bruge og identificere sig med et fornavn svarende til det køn, pågældende fremtræder som.

Det drejer sig om:

- a) Transvestitter, der lejlighedsvis klæder sig som det modsatte køn.
- b) Transvestitter, der overvejende eller fuldtids klæder sig som det modsatte køn.
- c) Transseksuelle, der er ønsker en kønsskifteoperation.
- d) Transseksuelle, der ikke ønsker en kønsskifteoperation.

Det skal bemærkes, at det er vanskeligt helt præcist at skelne mellem de fire grupper.

Problemet er ikke så stort for gruppe a, hvorfor foreningen ikke vil fremkomme med forslag møntet på denne gruppe.

Men for de tre andre grupper er det et stort problem, at deres fornavn ikke svarer til det køn, de udad til fremtræder som.

Siden maj måned 2002 har Civilretsdirektoratet haft en forsøgsordning efter hvilken transseksuelle under visse betingelser kan få fornavneskift til et fornavn svarende til det køn, de ønsker at leve som.

Civilretsdirektoratets skriver følgende om den midlertidige ordning:

Civilretsdirektoratet afsluttede i begyndelsen af maj måned 2002 sine overvejelser og drøftelser om lempelse af praksis om, hvornår transseksuelle kan få navneforandring med følgende resultat:

1. Der er tale om en forsøgsordning, hvor kun patienter, der lever fuldtids som tilhørende det andet køn, kan komme i betragtning til en fornavneændring.
2. Der er aftalt en fremgangsmåde med Sexologisk Klinik, hvor personer, der ønsker ændring af fornavn, indsender en ansøgning til Civilretsdirektoratet. Civilretsdirektoratet indhenter fra Sexologisk Klinik enten blot en bekræftelse (jf. nedenfor pkt. 3) eller en egentlig erklæring (jf. nedenfor pkt. 4). Vi mener, det er væsentligt at pointere, at forsøgsordningen alene omfatter transseksuelle. Som udgangspunkt er der to grupper af transseksuelle, som kan få mulighed for at få navneforandring, selvom et egentligt kønsskifte ikke endnu ikke har fundet sted. De to grupper og sagsbehandlingen i forbindelse med ansøgningen om ændring af fornavn kan beskrives således:
 3. Ansøgere, der går i et observationsforløb på Sexologisk Klinik med henblik på senere at søge tilladelse til kønsskifte. Sexologisk Klinik bekræfter, at ansøgere, der går i et observationsforløb på Sexologisk Klinik med henblik på senere at søge tilladelse til kønsskifte fra Sexologisk Klinik, er blevet henvist til kønshormonbehandling med hormoner fra det ønskede køn.

Formand for trans-danmark.dk og returadresse, hvis andet ikke er anført:

Karin Astrup, Karupvej 81, 7470 Karup k_astrup@yahoo.com

Bankforbindelse: Amagerbanken, Hvidovre afdeling. Reg.nr.: 5230 konto nr.: 151365-8

4. Ansøgere, der ikke aktuelt ønsker kønsskifte, men som gennem længere tid har levet som det andet køn.
Sexologisk Klinik afgiver en udtalelse om, at der er tale om en transseksuel, der gennem længere tid har levet fuldtids som det andet køn, men ikke ønsker at gennemgå kønsskifte.
Ønsket om at leve som det andet køn skal være stabilt, og det er en betingelse, at ansøgerens livskvalitet skønnes at blive væsentligt forbedret ved et fornavn, der svarer til den kønslige fremtoning.
5. 5. Civilretsdirektoratet forbeholder sig endvidere muligheden for i tvivlstilfælde at forelægge de konkrete sager for Retslægerådet.
6. 6. Som det fremgår, omfatter forsøgsordningen alene personer, der har kontakt med Sexologisk Klinik i et omfang, der gør Sexologisk Klinik i stand til at afgive en udtalelse til brug for Civilretsdirektoratets vurdering af ansøgningen.

trans-danmark.dk finder, at Civilretsdirektoratets midlertidige ordning er unødigt bureaukratisk og langvarig.

Samtidig har Civilretsdirektoratet efter høring hos Sexologisk Klinik på Rigshospitalet og høring i Retslægerådet tilladt en person, som efter Sexologisk Klinik's erklæring ikke er transseksuel, men som længerevarende havde levet som det modsatte køn, tilladelse til fornavneskift. (Solveig Lerche sagen).

Når en myndig person ønsker at skifte til et fornavn, som "normalt" opfattes som tilhørende det modsatte køn, så er det efter store overvejelser og et dybfølt ønske.

Foreningen foreslår derfor, at det bør være en ret for en myndig person at afgive en erklæring om, at den pågældende lever fast som det modsatte køn og derfor ønsker et fornavn svarende dertil.

Forslag til lovtæst:

En myndig transseksuel person - uanset om pågældende ønsker at gennemføre en kønsmodificerende operation (kønsskifteoperation) eller ej - og transvestitter, som gennem længere tid har levet som det modsatte køn, har ret til fornavneskift så fornavnet svarer til det køn, pågældende lever som.

Såfremt udvalget ikke kan følge foreningens forslag 3 foreslås, at Civilretsdirektoratets midlertidige ordning gøres permanent ved, at den indføres i den nye navnelov.

Dog vil det være ønskværdigt, om forelæggelsen for Retslægerådet kan undlades, da det erfaringsmæssigt må betragtes som en formalitet og meget tidskrævende.

Endvidere vil det være ønskværdigt om udtalelsen, som Civilretsdirektoratet indhenter hos Sexologisk Klinik kan udfærdiges af en praktiserende læge eller evt. psykolog.

4) Efternavne af udenlandsk oprindelse.

I Danmark er efternavne ikke kønsbestemte, men må betragtes som kønsneutrale.

Derimod har f. eks Island efternavne, som er kønsbestemte.

En person, som flytter her til Danmark, kan selvfølgelig beholde sit efternavn. Men får en transseksuel her i landet bevilget foretaget kønsskifteoperation fra mand til kvinde, så kan den pågældende ikke få tilladelse til at antage et typisk islandsk kønsbestemt efternavn – f. eks. med endelsen ”dottir”.

I dag, hvor det er tilladt og ikke ualmindeligt, at ægtepar beholder hvert sit ved dåb/navngivning tildelte efternavn, synes der ikke noget betænkeligt ved at tillade, at kønsbestemte efternavne kan anvendes og erhverves her i landet. Og i særdeleshed ikke, når det er navne, som er godkendte i et land (Island), som er i rigsfællesskab med Danmark.

Forslag til lovtæst.

- a) **En myndig person kan ved navneskift få et kønsbestemt efternavn, såfremt det er et efternavn, som anvendes i et land, som er i rigsfællesskab med Danmark, og det kønsbestemte efternavn svarer til den pågældendes køn eller det køn, som den pågældende har valgt at leve som.**
- b) **Et barn kan tilsvarende navngives med et kønsbestemt efternavn.**
- c) **Indgår en person med et kønsbestemt efternavn ægteskab eller registreret partnerskab, kan ægtefællen/partneren ikke få det kønsbestemte efternavn.**

5) Følger af fornavneskift.

Uanset hvilken af foreningens ønsker om mulighed for fornavneskift og valg af kønsbestemt efternavn, som udvalget vælger at tiltræde, så vil det være af uvurderlig betydning, at et bevilliget navneskift har til følge, at pågældende får et retskrav på at få ændret alle relevante legitimationspapirer, eksamensbeviser, svendebreve, kursusbeviser og andre papirer og dokumenter, som er relevante for den pågældendes virke såvel i arbejdssituationer som i fritiden.

Forslag til lovtæst:

- a) **En person, der på grund af sit ønske om at leve som det modsatte køn, har opnået tilladelse til navneskift har ret til at få ændret relevante papirer og dokumenter.**
- b) **Det pålægges derfor alle, der har udstedt legitimationspapirer, eksamensbeviser, svendebreve, kursusbeviser og andre papirer og dokumenter, som er relevante for den pågældendes virke såvel i arbejdssituationer som i fritiden, at udstede nye tilsvarende forsynet med det nye navn og kønsbetegnelse.**

301
Formand for trans-danmark.dk og returadresse, hvis andet ikke er anført:

Karin Astrup, Karupvej 81, 7470 Karup k_astrup@yahoo.com

Bankforbindelse: Amagerbanken, Hvidovre afdeling. Reg.nr.: 5230 konto nr.: 151365-8

Afsluttende bemærkninger.

Afslutningsvis vil foreningen nævne, at vi er af den overbevisning, at fornavneskift til et fornavn svarende til det køn, som den pågældende lever som og fremtræder som, er dybfølt og med til at give personen en forøget livskvalitet.

Vi er sikre på, at det vil medføre praktiske lettelser i dagligdagen for den pågældende, at navnet på legitimationspapirer m.v. svarer til den pågældende persons ydre fremtoning.

Derved slipper pågældende for mange ydmygende situationer.

Foreningen er til rådighed, såfremt udvalget ønsker yderligere oplysninger eller ønsker noget uddybet, det være sig under et møde eller skriftligt.

Høringsberettiget.

trans-danmark.dk anmoder om at få tilsendt udvalgets betænkning/rapport, når den foreligger, og sendes den til høring, så at vi bliver registreret som høringsberettigede.

Med venlig hilsen. Tina Schuldt, næstformand.

T. Schuldt

Den norske navnelov

**Kapittel 1.
Navneplikt**

§ 1. Plikt til å ha navn

Alle skal ha fornavn og ett enkelt eller dobbelt etternavn og kan i tillegg ha mellomnavn. Enhver har plikt til å bruke sitt fornavn og etternavn som personnavn. Ingen kan ta, endre eller sløyfe navn på annen måte enn etter loven her.

§ 2. Plikt til å velge navn for barn

Senest når barnet fyller seks måneder, skal den eller de som har foreldreansvaret for barnet, sende melding om hvilket navn barnet skal ha.

Har barnet fylt seks måneder uten at melding er sendt eller uten at meldingen kan godtas, får barnet morens etternavn. Dette gjelder ikke etternavn som nevnt i § 4 første ledd nr. 2, og har moren ikke annet etternavn, får barnet i stedet morens fornavn med ending som viser slektskapet.

Kapittel 2.**Etternavn, fornavn og mellomnavn**

§ 3. Frie, beskyttede og nye etternavn

Navn som flere enn 200 personer her i riket har som etternavn, kan tas som etternavn av andre uten samtykke fra dem som allerede har det.

Navn som 200 eller færre personer her i riket har som etternavn, kan bare tas som

etternavn dersom alle som allerede har det som etternavn, samtykker. For barn under 18 år gis samtykke av den eller dem som har foreldreansvaret.

Navn som ikke er registrert i Det sentrale folkeregister som et navn som er i bruk som etternavn her i riket, kan tas som etternavn. Dette gjelder likevel ikke navn som:

1. er så likt et beskyttet etternavn at navnene lett kan blandes sammen. Navnet kan likevel tas dersom alle som har det beskyttede navnet som etternavn, samtykker. Annet ledd annet punktum gjelder tilsvarende.
2. er identisk eller har likhet som nevnt i nr. 1 med et alminnelig kjent foretaksnavn, varemerke eller annet kjennetegn som er vernet her i riket, med et alminnelig kjent navn på en stiftelse, forening, institusjon eller lignende eller med et alminnelig kjent kunstnernavn, og det må antas at berettigede interesser vil lide skade dersom vedkommende får navnet.
3. er registrert i Det sentrale folkeregister som et navn som er eller har vært i bruk som fornavn. Navnet kan likevel tas som etternavn dersom det har opphav eller tradisjon som etternavn i Norge eller i utlandet eller har tradisjon i en kultur som ikke skiller mellom fornavn og etternavn.

§ 4. Avledede etternavn

Uavhengig av begrensningene i § 3 kan følgende navn tas som etternavn:

1. navn som er eller har vært en av tippoldeforeldrenes, oldeforeldrenes, besteforeldrenes eller foreldrenes etternavn eller mellomnavn. Dette gjelder ikke tidligere navn som er ervervet ved ekteskap eller samboerskap.
2. en av foreldrenes fornavn med ending som viser slektskapet, eller når navnet har en tradisjon i en kultur som tillater det, en av besteforeldrenes fornavn med ending som viser slektskap.
3. navn som er eller har vært en av foreldrenes eller besteforeldrenes fornavn, når navnet har en tradisjon i en kultur som ikke skiller mellom fornavn og etternavn.
4. navn som er eller har vært ektefellens etternavn eller mellomnavn, og som ikke er ervervet ved et tidligere ekteskap eller samboerskap.
5. ektefellens fornavn når navnet har en tradisjon i en kultur som ikke skiller mellom fornavn og etternavn.
6. navn som er en av steforeldrenes eller fosterforeldrenes etternavn eller mellomnavn, og vedkommende samtykker.
7. etternavn eller mellomnavn som vedkommende har hatt tidligere, og som ikke er ervervet ved ekteskap eller samboerskap, eller mellomnavn som vedkommende har.

8. navn på et gårdsbruk som vedkommende eller en av dennes foreldre eier og har eid i minst 10 år, eller som vedkommende eller en av foreldrene bruker og har brukt i minst 20 år eller har brukt i minst 10 år og har en bruksrett til som er fastsatt for en av foreldrenes eller vedkommendes livstid. Dette gjelder ikke dersom navnet på gårdsbruket er valgt etter 1. januar 1947 og strider mot delingsloven § 5-3 annet ledd.

9. etternavn eller mellomnavn som vedkommende for øvrig har en særlig tilknytning til.

Samboere som har bodd sammen i minst to år eller som har felles barn, kan velge navn etter første ledd nr. 4 og 5 på samme måte som ektefeller dersom samboeren samtykker.

Foruten etter adoptivslekten kan den som er adoptert ta navn etter sin biologiske slekt etter første ledd nr. 1, 2 og 3.

§ 5. Etternavn ved adopsjon

Blir noen som er under 18 år adoptert, får vedkommende adoptantens etternavn med mindre annet er fastsatt i forbindelse med adopsjonen. Dette gjelder ikke der den ene ektefellen adopterer den andres barn.

Når ektefeller sammen adopterer noen som er under 18 år, får adoptivbarnet adoptivmorens etternavn med mindre annet er fastsatt i forbindelse med adopsjonen. § 2 annet ledd annet punktum gjelder tilsvarende.

§ 6. Endringer i samme etternavn

En endring av stavemåten av et etternavn som bringer stavemåten nærmere den

alminnelige uttalen av navnet eller nærmere skriftspråket for øvrig, regnes ikke som å ta et annet navn. Det samme gjelder en endring av stavemåten til bokstaver som er alminnelig kjent i utlandet.

En endring av et etternavn kjønnsbestemte ending regnes ikke som å ta et annet navn.

§ 7. Doble etternavn

To navn som kan tas som etternavn, kan tas som et dobbelt etternavn der de to navnene er satt sammen med bindestrek. I forhold til §§ 3 og 4 regnes et dobbelt etternavn som to adskilte etternavn.

§ 8. Fornavn

Som fornavn kan det ikke velges et navn som er registrert i Det sentrale folkeregister som et navn som er eller har vært i bruk som etternavn eller mellomnavn. Navnet kan likevel tas som fornavn dersom det har opphav eller tradisjon som fornavn i Norge eller i utlandet eller har tradisjon i en kultur som ikke skiller mellom fornavn og etternavn.

§ 9. Mellomnavn

Navn som kan tas som etternavn, kan tas som mellomnavn.

§ 10. Alminnelige begrensninger

Selv om de øvrige vilkår er oppfylt, skal en melding om å ta, endre eller sløyfe navn ikke godtas dersom vedkommendes personnavn ellers kan bli til vesentlig ulempe for vedkommende eller andre sterke grunner tilsier det.

Personer over 18 år kan ikke ta, endre eller sløyfe fornavn eller etternavn mer enn en gang hvert tiende år. Vedkommende kan likevel innen ti år:

1. ta som etternavn etternavnet til en ektefelle eller en samboer som vedkommende har bodd sammen med i minst to år eller har barn sammen med, eller for navn som har en tradisjon i en kultur som ikke skiller mellom fornavn og etternavn, ektefellens eller samboerens fornavn,
2. ta som etternavn et etternavn som vedkommende tidligere har hatt,
3. ta som etternavn steforeldres, fosterforeldres eller adoptivforeldres etternavn, og
4. endre fornavnet tilbake til det fornavnet vedkommende hadde før endringen,
5. ta, endre eller sløyfe fornavn eller etternavn dersom det foreligger særlige grunner.

Kapittel 3. Saksbehandling m.m.

§ 11. Meldeplikt og forvaltningsorgan for navnesaker

Den som vil ta, endre eller sløyfe navn, må gi melding om det til folkeregisteret, som avgjør om meldingen skal godtas. Meldingen sendes til folkeregisteret for den kommunen hvor den meldingen gjelder, er registrert bosatt. For enkelte navnesaker kan departementet bestemme at meldinger skal gis til og behandles av et annet forvaltningsorgan.

Vedtak om å godta eller nekte å godta en melding kan påklages til fylkesmannen.

Departementet kan gi nærmere regler om bruk av meldingsskjema og meldingenes innhold og om saksbehandlingen for øvrig.

§ 12. Melding om navn for barn

Melding om å ta, endre eller sløyfe navn for noen som ikke har fylt 18 år, skal fremsettes av den eller de som har foreldreansvaret, eller disse må ha samtykket i meldingen. Gjelder meldingen et barn over 12 år, må også barnet selv ha samtykket. Selv om det ikke foreligger samtykke etter første eller annet punktum, kan meldingen godtas dersom det foreligger særlig grunn.

§ 13. Søksmål

Er noens rettigheter krenket ved et vedtak som godtar en melding om å ta, endre eller sløyfe navn, kan vedkommende gjøre sin rett gjeldende ved søksmål innen to år etter at vedkommende fikk eller burde skaffet seg kunnskap om vedtaket. Søksmålet må være reist innen 10 år etter at vedtaket ble truffet.

§ 14. Hvem loven gjelder for, utenlandske navneavgjørelser m.m.

Loven gjelder for alle som i Det sentrale folkeregister er registrert som bosatt her i riket og har til hensikt å bli boende her varig.

Den som omfattes av første ledd og er utenlandsk statsborger, kan her i riket inngi melding om å ta, endre eller sløyfe navn i samsvar med avgjørelse truffet av statsborgerlandets myndigheter, med mindre annet følger av forskrift etter tredje ledd.

Kongen kan ved forskrift gi regler om hvilke navnerettsregler som skal gjelde for utenlandske statsborgere som bor her i riket, og for norske statsborgere som bor i utlandet, og om beskyttelse her i riket for etternavn som er i bruk i utlandet.

Kapittel 4. Sluttbestemmelser

§ 15. Ikrafttredelse

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer. Fra samme tid opphører lov 29. mai 1964 nr. 1 om personnamn å gjelde.

§ 16. Overgangsregler

Den som ved lovens ikrafttredelse har etternavn som består av to navn adskilt av mellomrom, kan selv beholde navnet i denne formen.

Etternavn som ved lovens ikrafttredelse består av to navn forbundet med bindestrek, anses som et dobbelt etternavn bestående av to etternavn.

§ 17. Endringer i andre lover

Fra den tid loven her trer i kraft, gjøres følgende endringer i andre lover: - - -

Statistiske oplysninger fra Danmarks Statistik om efternavne: Navne, der pr. 1. januar 2003 blev båret af 500 personer eller flere her i landet

JENSEN;306165	IVERSEN;11118	HOLST;3936
NIELSEN;299363	JEPPESEN;10355	LIND;3893
HANSEN;251404	MOGENSEN;9593	BERG;3798
PEDERSEN;188425	ØSTERGAARD;9542	MATHIASSEN;3797
ANDERSEN;173830	LAURIDSEN;9489	OVERGAARD;3751
CHRISTENSEN;134047	JESPERSEN;9340	BAK;3719
LARSEN;130547	NISSEN;9340	NILSSON;3699
SØRENSEN;125152	JEPSEN;8827	SCHULTZ;3665
RASMUSSEN;104843	FRANSEN;8806	KLAUSEN;3635
JØRGENSEN;99009	VESTERGAARD;8276	KOCH;3567
PETERSEN;93198	KJÆR;8219	THORSEN;3565
MADSEN;70683	NØRGAARD;7806	SCHOU;3562
KRISTENSEN;65296	JESSEN;7646	KRISTOFFERSEN;3558
OLSEN;54483	CARLSEN;7359	THYGESEN;3487
THOMSEN;40648	DAHL;7214	HERMANSEN;3485
CHRISTIANSEN;40427	SØNDERGAARD;7204	PAULSEN;3485
POULSEN;34422	SKOV;7145	BANG;3418
JOHANSEN;33230	BERTELSEN;6748	NYGAARD;3417
KNUDSEN;32175	CHRISTOFFERSEN;6680	KARLSEN;3362
MORTENSEN;31462	BRUUN;6247	JUHL;3357
MØLLER;31010	LASSEN;6100	KRUSE;3343
JAKOBSEN;28853	GREGERSEN;5845	VILLADSEN;3262
JACOBSEN;26348	BACH;5735	LORENZEN;3239
OLESEN;23952	FRIIS;5312	HEDEGAARD;3227
MIKKELSEN;23150	JOHNSEN;5072	DAMGAARD;3224
FREDERIKSEN;21532	KJELDEN;5060	BJERREGAARD;3199
LAURSEN;18945	STEFFENSEN;5018	NGUYEN;3153
HENRIKSEN;18640	KROGH;4884	HALD;3112
;17324	LAURITSEN;4805	SØGAARD;3104
LUND;16794	BECH;4774	LORENTZEN;3073
SCHMIDT;15890	DANIELSEN;4586	KJÆRGAARD;3062
ERIKSEN;15557	ANDRESEN;4493	JUUL;3003
HOLM;15071	MATHIESEN;4438	MUNK;2979
KRISTIANSEN;14445	TOFT;4382	DAVIDSEN;2953
CLAUSEN;13609	WINTHER;4336	LAURITZEN;2941
SIMONSEN;13068	RAVN;4320	BENDTSEN;2935
SVENDSEN;12475	BRANDT;4079	RIIS;2926
ANDREASEN;12245	DAM;4046	BECK;2909

ALI;2907
BONDE;2873
JUSTESEN;2863
SVENSSON;2823
BUNDGAARD;2817
JOHANNSEN;2799
KOFOED;2799
LANGE;2793
MEYER;2760
CARSTENSEN;2705
AAGAARD;2703
IBSEN;2683
FISCHER;2640
JOHANNESSEN;2579
ESKILDSSEN;2535
ANDERSSON;2516
HJORTH;2489
SCHRØDER;2468
JØNSSON;2462
ENEVOLDSEN;2454
VINTHER;2429
HEMMINGSSEN;2410
BERTHELSEN;2349
BJERRE;2347
THOMASSEN;2345
DALSGAARD;2340
PERSSON;2332
ANDREASSEN;2325
GADE;2318
ASMUSSEN;2299
MICHELSEN;2299
HENNINGSEN;2275
THØGERSEN;2256
KRAGH;2240
LAUSTSEN;2238
HOUGAARD;2209
KIRKEGAARD;2186
OLSSON;2171
JOHANSSON;2157
BUCH;2122
MARKUSSEN;2117
AHMED;2079
KROG;2068
MÜLLER;2038
BRODERSEN;1992

NIKOLAJSEN;1981
IPSEN;1964
HOFFMANN;1963
SOMMER;1944
DALGAARD;1932
LETH;1930
MØLGAARD;1917
GRAVERSEN;1905
MARCUSSEN;1892
CLEMMENSEN;1879
LUDVIGSEN;1858
FROST;1855
LAUGESEN;1828
THERKILDSSEN;1825
OTTOSEN;1822
EBBESEN;1810
ALBERTSEN;1809
SLOTH;1803
SVENNINGSEN;1772
DUE;1770
MICHAELSEN;1757
MUNCH;1748
BISGAARD;1729
FISKER;1717
AXELSEN;1704
THORUP;1702
OTTESEN;1700
WESTERGAARD;1668
BENTSEN;1661
KJÆRSGAARD;1661
THUESEN;1643
ERICHSEN;1638
ALBRECHTSEN;1637
HØJ;1637
VILHELMSSEN;1636
KOFOD;1633
POVLSEN;1624
BJERG;1615
OVESEN;1610
BENDIXEN;1607
JOHANNESSEN;1606
BUHL;1605
MOHAMED;1590
STORM;1583
MATTHIESEN;1578

VILLUMSEN;1564
NEDERGAARD;1561
NICOLAISEN;1560
LINDBERG;1549
BORUP;1542
SMITH;1535
THOMASEN;1533
WAGNER;1528
BENTZEN;1516
KORSGAARD;1505
GRAM;1501
CHRISTOPHERSEN;1500
MOURITSEN;1495
GREVE;1494
BRUHN;1493
HAUGAARD;1480
RASK;1470
BOESEN;1465
DINESEN;1460
GRAVESEN;1453
PALLESEN;1452
HASSAN;1449
MAGNUSSEN;1444
BÆK;1416
WULFF;1415
FRANK;1413
ISAKSEN;1403
BAY;1385
THRANE;1375
KIRK;1374
TORP;1374
ESPERSEN;1373
DAMSGAARD;1364
SONNE;1357
ROHDE;1355
RAHBEK;1343
FABRICIUS;1330
HØGH;1328
HAMMER;1323
PIHL;1320
ABRAHAMSEN;1318
FUGLSANG;1314
ANTONSEN;1307
BOYSEN;1306
DAUGAARD;1305

BIRCH;1304
CALLESEN;1290
DALL;1290
AHMAD;1285
KHAN;1281
HØYER;1280
LARSSON;1276
STORGAARD;1275
SKAARUP;1257
SKOU;1255
LADEFOGED;1250
SMIDT;1240
TRUELSEN;1234
STEEN;1230
BJØRN;1222
HUSSAIN;1219
SKOVGAARD;1219
SAND;1214
HJORT;1213
TRAN;1198
KARLSSON;1196
BUSK;1193
BLOCH;1181
HARTMANN;1177
HVIID;1174
BALLE;1168
CASPERSEN;1167
DUUS;1164
DAMM;1163
PHILIPSEN;1155
BORG;1148
KVIST;1146
MARTINSEN;1142
TROELSEN;1133
MØRCH;1129
BRINK;1124
BRØNDUM;1124
THERKELSEN;1122
DITLEVSEN;1121
BIRK;1118
BRIX;1116
DEGN;1105
ELKJÆR;1101
VESTER;1100
JANSEN;1097

MELDGAARD;1097
ABILDGAARD;1090
HAAGENSEN;1084
MØRK;1080
SVANE;1078
STOKHOLM;1077
ADAMSEN;1065
RØMER;1065
LYKKE;1061
NØRREGAARD;1057
WIND;1038
HVID;1030
GRØN;1023
PILGAARD;1018
WILLUMSEN;1006
SKYTTE;1005
BENGTSSON;999
FOGH;997
BAGER;995
HØJGAARD;993
SKRIVER;991
KLITGAARD;990
KOCK;987
GUNDERSEN;985
LYNGE;985
SEVERINSEN;983
ROSENBERG;975
BROGAARD;970
BØDKER;970
HOLMGAARD;966
STRØM;965
BAGGER;964
BOISEN;961
ODGAARD;958
CARLSSON;957
JÆGER;957
GREEN;953
JOENSEN;953
VOSS;952
GROTH;950
HAUGE;950
KRARUP;948
FALK;944
GAMMELGAARD;938
DIDERIKSEN;930

WOLFF;930
LUNDBERG;929
WÜRTZ;928
JÜRGENSEN;925
LUNDSGAARD;925
JOSEFSEN;920
KRAMER;910
VANG;909
ASTRUP;908
BRO;908
MARTINUSSEN;905
BLOM;904
DREJER;904
LE;904
LEHMANN;903
JONASSEN;902
NICOLAJSEN;901
SKØTT;901
SCHWARTZ;899
VAD;895
BØGH;894
TERKELSEN;894
QVIST;892
HANSSON;891
KROGSGAARD;889
WEBER;887
SANDBERG;883
DUPONT;874
KRAGELUND;874
MEIER;872
NØRSKOV;867
KELLER;864
KILIC;860
SCHNEIDER;859
HONORE;858
HUSTED;858
TOLSTRUP;858
KOEFOED;856
LORENTSEN;855
TØNNESEN;853
HOLT;852
KJELDGAARD;852
BIDSTRUP;842
HUSSEIN;842
BJERRUM;837

KRAG;833
BERGMANN;832
KAAS;822
MARK;822
BAGGE;819
BUUS;819
YDE;818
HEIN;817
SKJØDT;812
SMED;811
ERNST;807
YILMAZ;804
MOURITZEN;796
NYBORG;795
JUNKER;793
LUNDGAARD;792
CELIK;785
ELIASSEN;785
RYTTER;784
HERMANN;782
MATHIASSEN;779
ROED;777
LINDHOLM;774
BITSCH;769
LINDEGAARD;767
TERP;767
HENDRIKSEN;766
WESTH;766
HOLMBERG;764
KIRKEBY;763
PHAM;762
SAMUELSEN;760
BORCH;759
BUSCH;758
GOTFREDSEN;757
MÅNSSON;754
FOGED;753
BOYE;752
HINRICHSEN;749
MATZEN;749
KRONBORG;748
NØHR;748
GEERTSEN;747
BÜLOW;746
KLOSTER;743

RAUN;743
KASPERSEN;740
WORM;740
BØRGESEN;739
SEJERSEN;735
JUST;733
KRABBE;729
STAGE;728
ESPENSEN;721
ESBENSEN;720
FEDDERSEN;718
HERTZ;718
ROSENKILDE;718
DAMKJÆR;717
FROM;717
HOVE;717
SLOT;713
IBRAHIM;712
JOCHUMSEN;712
ELLEGAARD;710
PETERSSON;710
ROSSEN;709
DYHR;708
KURE;708
NORUP;706
PLOUG;705
VEDEL;705
ABDI;704
BEYER;704
RØNNE;702
KJØLLER;701
DISSING;700
KLEMMENSEN;700
ROSE;698
SANDER;698
HAAHR;696
LANG;696
KJÆRULFF;695
ESKESEN;694
SALOMONSEN;693
WARMING;693
ROSENDAHL;692
STEPHANSEN;691
VIND;688
HARDER;687

TANG;687
KROMANN;686
LINDSTRØM;686
PAGH;683
YILDIRIM;683
SIVERTSEN;682
MOHAMMAD;680
SALLING;679
SMEDEGAARD;678
NEUMANN;675
BILLE;673
BORK;673
DREYER;672
KRÜGER;672
LAUSEN;671
SAHIN;670
LERCHE;669
BRØGGER;665
KASTRUP;665
SCHULZ;662
HEDE;660
KAYA;657
LADEGAARD;655
FUNCH;654
BENGTSEN;652
STEENSEN;652
FLINDT;651
STEENBERG;651
HOLGERSEN;650
LINDHARDT;649
LYNGGAARD;649
STOUGAARD;649
KLEIN;643
FOG;642
HAVE;641
STÆHR;640
STAAL;636
POST;635
ENEMARK;633
GRØNNING;633
LINDE;633
CONRADSEN;630
HORN;630
REFSGAARD;629
BOSSSEN;627

RISAGER;626
CRAMER;624
GERTSEN;623
ANDERSON;622
MARKER;619
PAASKE;619
OSMAN;618
STRAND;618
MUNCK;617
HØEG;613
MOSE;612
SINGH;610
SKAANING;610
ØRUM;610
MUNKHOLM;609
DØSSING;605
KANSTRUP;604
STAMPE;603
HØEGH;601
GOTTLIEB;600
ELGAARD;598
BÆKGAARD;597
WOLF;597
BOJSEN;596
MELGAARD;596
BJERRING;594
BENGTSON;592
ALSTRUP;591
DELEURAN;591
LAUSTEN;591
DAHLGAARD;587
VISTISEN;587
EHLERS;586
VANGSGAARD;585
RASCH;583
CARSTENS;579
KUSK;578
LOHSE;578
SERUP;578
ROSENDAL;577
SØNDERBY;573
AARUP;573

FARAH;572
HØY;571
FALKENBERG;567
AAEN;567
KAAE;566
LYHNE;566
LINNET;565
KOLD;564
MARCHER;564
GRØNBÆK;563
JONSSON;563
KOLDING;561
DUEHOLM;560
GULDAGER;560
HØJER;560
LILLELUND;560
MALLING;560
AAGESEN;560
BRUN;558
GORMSEN;556
HAMANN;556
MOLLERUP;556
TRANBERG;553
VINDING;552
SKIPPER;545
LYNGSØ;544
ENGEL;543
LAU;543
HJORTSHØJ;542
SØBY;542
WEST;542
FENGER;541
WITT;541
FINK;540
SCHACK;540
VOIGT;539
ZACHARIASSEN;539
BOEL;538
AGGER;535
BACHMANN;532
KØHLER;532
LINDGAARD;531

MOHR;531
AGERSKOV;530
BUGGE;529
STILLING;529
AGGERHOLM;528
BERNTSEN;528
HARBOE;528
EGEBERG;527
DIDRIKSEN;525
LOHMANN;525
NØRBY;524
ALBREKTSSEN;523
EGHOLM;523
IQBAL;522
MYGIND;522
HALKJÆR;518
SØNNICHSEN;518
EJLERSEN;517
HARBO;517
KARSTENSEN;517
OTTE;516
GUSTAVSEN;515
ULRICH;514
NOER;513
BLAABJERG;512
BECKER;511
MØRUP;511
BREUM;510
LANGHOFF;509
WALTHER;509
BROBERG;508
SØE;508
VALENTIN;506
BANK;505
GRØNLUND;505
HØST;505
VENDELBO;505
SOELBERG;504
VITTRUP;504
AKHTAR;502
BRAMSEN;500
BYSKOV;500

Dato: 9. juni 2004

Dokument nr.: 191579
Registreringskontoret
e-post: regkt@km.dk

Baggrundsnotat om Den Ny Kirkebog (DNK).

Folkekirkens ministerialbog.

Den grundlæggende personregistrering i Danmark (bortset fra Sønderjylland), sker ved anmeldelse til folkekirkens ministerialbøger, jf. lov om anmeldelse af fødsler og dødsfald. Ministerialbøgerne indeholder dermed grundlæggende oplysninger om befolkningen i Danmark, herunder oplysninger om fødsel, slægtskab, vielse, navn og dødsfald.

Attester fra ministerialbøgerne fungerer således som retsgyldig dokumentation for disse forhold.

Ved varetagelsen af den grundlæggende personregistrering virker den enkelte ministerialbogsfører dog ikke som repræsentant for et trossamfund: Personregistreringen er en forvaltningsopgave, og ministerialbogsførerne er forvaltningsmyndigheder der træffer forvaltningsafgørelser i forvaltningsretlig forstand.

Det medfører bl.a. at ministerialbogsførerne skal behandle borgerne – uanset race, evt. tro eller politiske opfattelser – i overensstemmelse med god forvaltningsskik, ligesom ministerialbogsførerne i øvrigt er underlagt sædvanlige forvaltningsretlige regler på linie med den øvrige del af den offentlige forvaltning, herunder bestemmelser om tavshedspligt.

I forlængelse heraf skal det for en god ordens skyld fastslås, at ministerialbogsførerne naturligvis ikke missionerer i forbindelse med at borgere af anden religiøs overbevisning (eller for den sags skyld uden religiøs overbevisning) skal have foretaget registrering af personoplysninger.

Ministerialbøgerne fungerer desuden som den danske folkekirkes medlems- og hændelsesregister. Omkring 85% af befolkningen i Danmark er medlem af folkekirken.

Opmærksomheden henledes i den forbindelse på, at det af § 13, stk. 2, i Kirkeministeriets cirkulære af 13. december 2001 om folkekirkens ministerialbog (DNK) fremgår, at attester for medlemmer af folkekirken som udgangspunkt bærer teksten ”DEN DANSKE FOLKEKIRKE” i attestens øverste venstre hjørne, men at denne tekst på rekvirentens begæring kan fjernes fra attesten inden udskrift fra DNK.

Af samme bestemmelse fremgår desuden, at attester for personer, der ikke er medlemmer af folkekirken, som udgangspunkt *ikke* bærer teksten ”DEN DANSKE FOLKEKIRKE”, men at teksten på rekvirentens begæring kan indsættes på attesten inden udskrift fra DNK.

Om folkekirken som forvaltningsvæsen henvises i øvrigt til afsnit 5.3 og 5.5 i Preben Espersens *Kirkeret i grundtræk* (Nyt Juridisk Forlag, 2000).

Betegnelserne ”ministerialbog” og ”kirkebog” er opretholdt efter overgangen til elektronisk registrering i DNK. DNK blev planmæssigt taget i brug i de sidste dele af landet i december 2003.

Ministerialbogsføringen sker i sognet.

Opgaven som ministerialbogsfører varetages i det enkelte sogn af dén sognepræst, til hvis stilling hvervet som ministerialbogsfører er henlagt.

I større sogne (bysogne) varetages opgaven i praksis af en kordegn, der fører ministerialbogen på vegne af den omtalte sognepræst.

På landsplan findes over 2.100 sogne. Registreringsnetværket er med andre ord væsentligt mere finmasket end hvad nogen anden offentlig myndighed kan tilbyde, og registreringen i ministerialbogen sker således tæt på borgerne.

Det er i dag muligt ved skriftlig henvendelse til ministerialbogsføreren (dvs. uden personligt fremmøde) at få registreret oplysninger om f.eks. fødsel, navngivning (ved anmeldelse) og navneændring.

Kirkeministeriet arbejder for tiden på at indføre mulighed for borgerne for også at foretage sådanne anmeldelser digitalt ved brug af digital signatur.

En række folkekirkelige handlinger er tillagt borgerlig gyldighed: Det drejer sig om navngivning ved dåb samt vielse.

Desuden foretages den overvejende del af begravelser her i landet med gejstlig medvirken: Det sker således også, at efterladte fremsætter anmodning til begravelsesmyndigheden (sognepræsten) om, at begravelse foretages med gejstlig medvirken, på trods af at afdøde ikke (evt. ikke længere) var medlem af folkekirken på dødstidspunktet. I sådanne situationer afgør begravelsesmyndigheden, hvorvidt begravelse skal ske med eller uden gejstlig medvirken. Begravelsesmyndighedens afgørelse kan indbringes for skifteretten.

Grundregistreringens placering i folkekirken betyder, at borgerne kun behøver at henvende sig til én myndighed for at få gennemført den retsgyldige registrering. Da langt den overvejende del af befolkningen som sagt er medlemmer af folkekirken, og da folkekirken under alle omstændigheder skal vedligeholde sit eget medlemsregister, er registreringsopgavens placering således også rationel ud fra en rent samfundsøkonomisk betragtning.

I bilag A15 til rapporten *Den Ny Kirkebog – Design af en IT-baseret løsning* (Kirkeministeriet, 1998) fremgår det af figur 3.2, at der i 1996 fandt over 62.800 fødsler sted i Danmark. Det oplyses desuden, at der blev foretaget over 57.100 dåb i folkekirken, samt over 13.800 navngivninger (ved anmeldelse). Det fremgår videre, at der blev foretaget mere end 17.600 folkekirkelige vielser, ligesom der blev registreret over 59.200 dødsfald. Antallet af navneændringer er oplyst at ligge over 28.500.

Det samlede antal ministerialbogshændelser pr. år, der medfører opdatering af CPR, blev opgjort til godt 315.000. Hertil kommer over 43.000 konfirmationer samt øvrige kirkelige handlinger.

Samspelet mellem ministerialbogen og CPR-registeret.

CPR-registeret indeholder oplysninger om personhenførbare forhold, som f.eks. personnummer, statsborgerskab, opholdsgrundlag, personlige myndighedsforhold, bopæl osv. Det er et formål med

registeret, at oplysningerne kan videregives til offentlige myndigheder og private, der har en berettiget interesse heri.

Oplysningerne i CPR-registret stammer fra forskellige kilder. Oplysningerne baserer sig således ofte på forvaltningsafgørelser truffet af forskellige offentlige myndigheder, og – i visse situationer – afgørelser fra domstolene.

Der består et nært samspil mellem ministerialbøgerne og CPR-registret.

Det Centrale Personregister (CPR) blev oprettet i 1968, og alle dalevende personer var forinden blevet registreret i CPR på grundlag af oplysninger fra folkeregistrene. Ingen personer er slettet i CPR siden oprettelsen. CPR rummer således i dag oplysninger om godt 8 mio. personer.

Personer, som var døde frem til 1968, er ikke registreret i CPR. Personer i CPR, som har forældre, der var døde i 1968, har ikke registreret forældrerelation i CPR. Disse personer er imidlertid registreret i ministerialbøgerne. Det betyder, at dokumentation af slægtskab og af slægtsnavne fortsat er afhængig af oplysningerne fra ministerialbøgerne for disse personers vedkommende.

Det er kun et udsnit af personoplysningerne fra ministerialbogen, som indrapporteres til CPR. Oplysninger om rent kirkelige forhold indrapporteres således ikke. Som eksempler på rent kirkelige forhold, der ikke indberettes til CPR, kan nævnes oplysninger om konfirmation, lysning, gejstlig medvirken ved begravelser og kirkelig velsignelse af borgerligt indgået ægteskab.

Følgende ministerialbogshændelser udløser opdatering af CPR:

- Fødsler
- Navngivning/dåb
- Navneændringer
- Vielser
- Ændring af tilhørsforhold til folkekirken
- Dødsfald.

Nye registreringer af civile personoplysninger i ministerialbøgerne blev fra 1968 indsendt til folkeregistrene med henblik på indtastning i CPR. Denne indrapportering, som folkeregistrene med andre ord foretog på vegne af ministerialbogsførerne, er nu bortfaldet i takt med at ministerialbogsføringen sker elektronisk via DNK. I forbindelse med ministerialbogsførers registrering i DNK sker der nemlig automatisk opdatering af CPR med de relevante oplysninger, jf. nærmere nedenfor.

DNK-rapportens bilag A15 bringer i tabel 1 en specifikation af hvilke registreringer i ministerialbogen, der inden ibrugtagningen af DNK medførte opdatering af CPR. Tabellen indeholder ikke længere en fuldstændig oversigt over hvilke ministerialbogshændelser der udløser opdatering af CPR. Det skyldes at der i dag sker flere CPR-opdateringer ved registrering i DNK. Det kan bl.a. oplyses at oversigten ikke anfører at der nu sker opdatering af oplysninger vedrørende mellemnavn.

For en god ordens skyld skal det fremhæves, at der ikke er tale om, at nogle af de i skemaet anførte opdateringer af CPR er faldet bort.

Tabel 1 fra DNK-rapportens bilag A15 har følgende indhold (inkl. fodnoter):

Ministerialbogshændelser med CPR-opdatering

CPR-oplysninger der opdateres	Fødsel	Dåb, navngivning	Navneændring	Vielse	Ændring af medlemskab	Dødsfald
Personnummer	x					
Personnummer dato	x					
Fødselsdato	x					
Køn	x					
Fornavn		x	x			
Efternavn	x	x	x	x		
Navnedato		x	x	x		
Navneophørsdato ¹			x			
Navnemyndighedskode ²	x	x	x	x		
Navnemarkering efternavn ³	x	x	x	x		
Navnemarkering fornavn ³	x	x	x	x		
Moder personnummer ⁴	x					
Moder dokumentation	x					
Fader personnummer	x					
Fader dokumentation	x					
Faderskabsdato	x					
Faderskabsmyndighedskode	x					
Civilstand	x			x		x
Civilstandsdato				x		x
Civilstandsmyndighed				x		x
Ægtefælles personnummer				x		x
Ægtefælles navn				x		
Fødselsregistreringsdato	x					
Fødselsreg.mdh. kode	x					
Fødestedstekst	x					
Folkekirkemarkering	x	x			x	
Folkekirkemarkeringsdato	x	x			x	
Folkekirkemyndigheds-kode	x	x			x	

¹ Navnehistorik er tilgængelig i CPR fra 1971

² Navnemyndigheder er tilgængelig fra 1978

³ En "*" -markering betyder, at der er tvivl om navnet er korrekt stavet

⁴ Forældrerelation er tilgængelig fra 1960. For perioden 1950-59 er der registreret forældre på 59% af personerne

Formålet med overgangen til DNK.

DNK-projektet er en omlægning af ministerialbogsføringen fra håndførte protokoller til moderne it-teknologi. Ministerialbogsførernes registreringer gennemføres fremover via pc i en fælles DNK-/CPR-database, i stedet for med pen og blæk i håndførte protokoller.

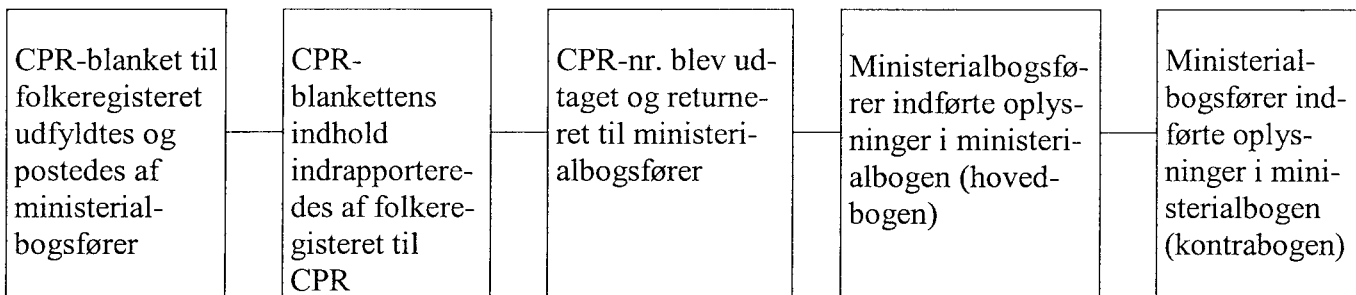
DNK-projektet gennemføres i et nært samarbejde mellem Kirkeministeriet og Indenrigs- og Sundhedsministeriets CPR-kontor. Projektet har bl.a. medført, at Kirkeministeriet og CPR-kontoret har indledt et strategisk samarbejde omkring den løbende drift og udvikling af den fælles DNK-/CPR-database.

Formålet med indførelsen af DNK er at give en bedre service for både borgere og andre offentlige myndigheder ved at udnytte it til at forenkle og effektivisere ministerialbogsføringen.

Tidligere har ministerialbogsførerne, som omtalt ovenfor, videresendt blanketter med en række oplysninger fra de håndførte ministerialbøger til kommunernes folkeregistre, med henlik på at folkeregistre derefter indrapporterede oplysningerne til CPR-registeret.

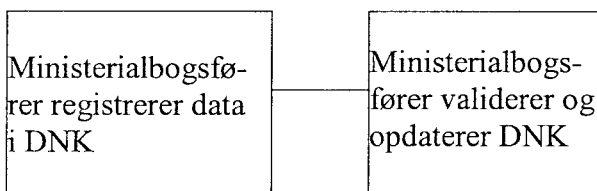
Den samme oplysning er med andre ord hidtil først registreret af ministerialbogsføreren, der herefter har noteret den selvsamme oplysning på en blanket. Blanketten blev derefter videresendt med posten til folkeregisteret, som herefter endelig har indrapporteret de selvsamme oplysninger til CPR-registeret.

Grafisk kan den tidligere procedure fra de håndførte ministerialbøger illustreres således:

Med gennemførelsen af DNK-projektet bortfalder den selvstændige videregivelse af oplysninger fra ministerialbogsføreren til folkeregisteret. Dermed bortfalder også arbejdet med dobbeltregistrering af oplysninger, idet CPR-registeret automatisk opdateres med de relevante oplysninger i forbindelse med ministerialbogsførers registrering i DNK, da registre har en fælles database.

Gennemførelsen af registreringer i ministerialbogen sker således nu i en (evt. to) arbejdsgange, hvortil som sagt kommer, at CPR automatisk opdateres med de relevante oplysninger.

Det skal i den forbindelse understreges, at oplysninger om rent kirkelige forhold (f.eks. konfirmation) som sagt fortsat ikke videregives til CPR-registeret.

Kort om opbygningen af DNK.

En central nyskabelse i forbindelse med indførelsen af DNK er, at registreringerne af oplysningerne om borgerne nu sker på en virtuel ministerialbogsside for hver enkelt borger: Fremover vil alle sogne registrere oplysninger om en borger på ministerialbogssiden for netop denne konkrete borger, uanset hvor i landet registreringen i praksis gennemføres.

Tidligere tiders arbejde med at huske at tilbagemelde registreringer til andre sogne (oftest fødselsregistrerings sognet for den pågældende borger) er med andre ord faldet bort efter indførelsen af DNK.

Alle DNK-pc'er er forbundet i et lukket netværk (VPN) med adgang til den fælles DNK-/CPR-database. Kommunikationen mellem den enkelte DNK-pc og den fælles DNK-/CPR-database er krypteret.

Samtlige registreringer gemmes i den fælles DNK-/CPR-database. Databasen findes i to (spejlede) versioner på hver sin beskyttede adresse.

Der gemmes således ikke ministerialbogsdata på de lokale DNK-pc'er.

Det betyder bl.a. at registrerede data ikke går tabt, selv om en lokal pc beskadiges, stjæles eller lignende. I princippet vil registrering i sådanne situationer om nødvendigt blot kunne gennemføres fra nabosognets DNK-pc.

Dataverificering.

Dataverificeringen er betegnelsen for en proces, hvorved en række oplysninger, der er indberettet til CPR-registeret, sammenholdes med de tilsvarende retsgyldige oplysninger i ministerialbøgerne.

Formålet med processen er at sikre at ministerialbogsførerne får en høj nytteværdi af DNK allerede fra tidspunktet for ibrugtagning af systemet.

I forbindelse med udarbejdelsen af rapporten *Den Ny Kirkebog – Design af en IT-baseret løsning* gennemførtes en sammenligning mellem den retsgyldige registrering i ministerialbogen i 12 sogne og de tilsvarende oplysninger i CPR-registeret (se hovedrapportens afsnit 8.4, samt bilag A6 og bilag A15).

De generelle resultater af denne sammenligning var, at

- nyere registreringer var mere korrekte og fuldstændige end ældre registreringer
- registreringer i bysogne havde færre fejl end landsogne
- der forekom fejl af typen ”fejlstavning af navn”, ”manglende fødselsmyndighed” og ”forkortelse af navn”
- forældre ikke var registreret for personer født før 1960
- der i enkelte sogne forekom et ikke ubetydeligt antal fejl (10 fejl fundet på 78 personer i et sogn), såsom fejl i navne, navnedatoer og faderskabsdatoer
- navnedatoerne manglede eller var forkerte for personer født før 1978. I de tilfælde, hvor datofeltet var forkert, var årsagen, at feltet i en række tilfælde var blevet brugt til at angive konverteringsdato
- forældrehistorik, som er af betydning ved adoptioner af danske børn, var ikke registreret i CPR
- historik for en persons medlemskab af folkekirken var ikke registreret
- det kunne ikke konstateres i CPR, om en person var døbt, og hvornår dåben i givet fald havde fundet sted

- fra 1991 registreredes ændringer af eget efternavn ikke i CPR, når man fører giftenavn.

Konklusionen af ovenstående var, at eksisterende persondata i CPR ikke kunne anvendes i ministerialbogen (DNK) uden forudgående kontrol. Hertil kom, at der manglede vigtige data om navneforhold og dåb.

Derfor skulle data fra CPR verificeres (dvs. kontrolleres og suppleres i fht. de retsgyldige oplysninger i ministerialbøgerne), inden DNK blev sat i drift.

Kirkeministeriet udsendte derfor cirkulære af 28. januar 2000 om gennemførelse af DNK-dataverificering. Ved dataverificeringen blev de eksisterende elektroniske oplysninger i CPR sammenholdt med de tilsvarende retsgyldige oplysninger i ministerialbøgerne. Endvidere suppleredes med oplysninger om evt. dåbsdato og -sted, ligesom navne opdelttes i for-, mellem- og efternavne.

For at sikre maximal nytteværdi i forhold til verificeringsarbejdet blev det besluttet, at verificeringen skulle omfatte personer født fra og med 1. januar 1960 og derefter, dog således at sognene kunne tage DNK i brug, såfremt verificeringen i sognet var gennemført for personer, født fra og med 1. januar 1969.

Verificeringen blev påbegyndt primo 2000. DNK blev taget i brug i de første sogne i december 2001, og i december 2003 var de sidste sogne planmæssigt overgået til fuld elektronisk registrering i DNK.

I alt er der pr. 10. maj 2004 verificeret data som anført i nedenstående tabel:

	Personer, født i 1969 eller senere	
	Antal personer	Antal i %
Verificerede	2.056.715	98,51 %
Under verificering	15.923	0,76 %
Ikke verificerede	265	0,01 %
Ikke verificerbare	14.957	0,72 %
I alt	2.087.860	100,00 %

Gruppen af ikke verificerbare omfatter bl.a. personer, der er fraflyttet landet.

Det kan supplerende oplyses, at der i maj 2004 tillige var gennemført verificering af omkring 60% af den del af befolkningen, som er født i perioden fra og med 1960 til og med 1968.

Når oplysninger om en borger én gang er registreret eller verificeret i DNK, kan borgeren henvende sig til en hvilken som helst ministerialbogsfører og rekvirere en attest herom. Dataverificeringen medvirker således til en væsentlig forbedring af den service, ministerialbogsførerne yder borgerne.

---ooOoo---

Dato: 9. juni 2004

Dokument nr.: 191580
Registreringskontoret
e-post: regkt@km.dk

Notat om Den Ny Kirkebog (DNK) i forhold til Navnelovsudvalgets udkast til ny navnelov.

Indledning.

Med Navnelovsudvalgets udkast til ny navnelov opgives den hidtidige sondring mellem eget efternavn og giftenavn.

En følge heraf er, at såfremt man én gang har båret et efternavn, har man mulighed for senere at genantage dette, også selv om det pågældende efternavn oprindeligt var erhvervet på grundlag af ægteskab.

En anden ændring ved udvalgets udkast til ny navnelov er, at *alle* ansøgninger om navngivning eller navneændring fremover skal indgives til ministerialbogsførerne (personregisterførerne).

Hovedparten af navnesagerne forudsættes fortsat behandlet af ministerialbogsførerne (personregisterførerne). I den situation at en navnesag skal behandles hos statsamtet, videresender ministerialbogsførerne (personregisterførerne) sagen til rette statsamt.

Navnelovsudvalget har udbedt sig en nærmere gennemgang af, hvorledes folkekirkens ministerialbogsførere bliver i stand til at administrere udvalgets udkast til ny navnelov med de nye krav og muligheder, som den foreslåede ændring af navneloven vil medføre.

Konkrete eksempler på administration.

Nedenfor gives en række konkrete eksempler på, hvorledes ministerialbogsførerne i DNK kan administrere i overensstemmelse med bestemmelserne i udvalgets udkast til ny navnelov.

Eksempel 1.

I forbindelse med en kirkelig vielse den 23. marts 2003, ønsker Hanne Birgitte Søndergaard Kristensen at antage sin ægtefælles efternavn, jf. lovudkastets § 5, stk. 1. Ægtefællen hedder Claus Gasbjerg Andersen.

Senere ønsker hun at antage ægtefællens mellemnavn i stedet for sit hidtidige mellemnavn, jf. udkastets § 11, stk. 1, nr. 7. Det hidtidige mellemnavn bortkastets ved samme lejlighed, jf. udkastets § 11, stk. 4, 1. pkt.

Status	Fornavn	Mellempnavn	Efternavn	Eget efternavn	Dato	Slutdato	Myndighed	Anmærkning
	Hanne Birgitte	Gasbjerg	Andersen		08.01.2006		Gimlinge Sogn, Hashøj	Iflg. ansøgning
	Hanne Birgitte	Søndergaard	Andersen	Kristensen	23.03.2003	08.01.2006	Gerlev Sogn, Hashøj	Iflg. prøvelsesattest
	Hanne Birgitte	Søndergaard	Kristensen	Kristensen	12.05.1986	23.03.2003	Varpelev Sogn, Vallø	Iflg. forældrenes anmeldelse
Rettet	Hanne Birgitte Søndergaard		Kristensen		12.05.1986	12.05.1986	Varpelev Sogn, Vallø	
	Hanne		Kristensen	Kristensen	12.08.1980	12.05.1986	Varpelev Sogn, Vallø	

Skemaet ovenfor svarer til det vindue, man kan se ved opslag under menuen "Tidligere navne" på DNK-fanebladet "Navne". Det skraverede eget efternavnsfelt er udtryk for, at feltet ikke længere skal udfyldes efter en vedtagelse af udvalgets udkast til ny navnelov. Det påtænkes, at feltet ikke skal fremgå i arbejdsgangsvinduet i DNK. Feltet vil dog kunne ses under historiske oplysninger.

Skemaet viser følgende (læst nedefra): Oprindeligt navngivet Hanne Kristensen den 12. august 1980 i Varpelev Sogn. Hvis man vil konstatere om datoen også er dåbsdato, ses det under opslag "Dåb" i DNK. I forbindelse med gennemførelsen af den systematiske DNK-dataverificering er Kristensen blevet anført som eget efternavn i navngivningslinien fra 12. august 1980.

Rettet række viser fornavne samt nyt mellemnavn placeret i fornavnerubrikken. For- og mellemnavne er anmeldt til fødselsregistreringssagnet den 12. maj 1986. Rækken rettes i forbindelse med verificeringen, og den verificerede navnerække vises umiddelbart ovenfor den rettede række. Som det fremgår, har verificeringen flyttet mellemnavnet på plads i mellemnavnsrubrikken, ligesom feltet med eget efternavn er udfyldt.

Den 23. marts 2003 bliver Hanne Birgitte gift i Gerlev Sogn, og hun antager i den forbindelse ægtefællens efternavn (Andersen).

Den 8. januar 2006 bortkaster hun ved anmeldelse til ministerialbogsføreren i bopæls sognet sit eget mellemnavn, jf. lovudkastets § 11, stk. 4, og antager ved samme lejlighed ægtefællens mellemnavn (Gasbjerg), jf. udkastets § 11, stk. 1, nr. 7.

Såfremt Hanne Birgitte og Claus var blevet viet borgerligt på rådhuset i Hashøj, ville oplysningerne blive præsenteret således for ministerialbogsføreren i vinduet i DNK:

Status	Fornavn	Mellemlavn	Efternavn	Eget efternavn	Dato	Slutdato	Myndighed	Anmærkning
	Hanne Birgitte	Gasbjerg	Andersen		08.01.2006		Gimlinge Sogn, Hashøj	Iflg. ansøgning
	Hanne Birgitte	Søndergaard	Andersen	Kristensen	23.03.2003	08.01.2006	Hashøj, Hashøj	
	Hanne Birgitte	Søndergaard	Kristensen	Kristensen	12.05.1986	23.03.2003	Varpelev Sogn, Vallø	Iflg. forældrenes anmeldelse
Rettet	Hanne Birgitte Søndergaard		Kristensen		12.05.1986	12.05.1986	Varpelev Sogn, Vallø	
	Hanne		Kristensen	Kristensen	12.08.1980	12.05.1986	Varpelev Sogn, Vallø	

Den ændrede myndighedsangivelse ved vielsen oplyser, at det er den borgerlige vielsesmyndighed (Hashøj kommune), der den 23. marts 2003 har ændret hendes efternavn til giftenavn efter § 4, stk. 1, i den gældende navnelov. Her er ingen anmærkning i DNK.

Eksempel 2.

Kirsten Olsen ønsker i december 2006 at antage et mellemnavn:

Status	Fornavn	Mellemlavn	Efternavn	Eget efternavn	Dato	Slutdato	Myndighed	Anmærkning
	Kirsten	Juul	Olsen		24.12.2006		Boholte Sogn, Køge	Iflg. ansøgning
	Kirsten		Olsen	Svendsen	28.04.1978	24.12.2006	Korsør, Korsør	
	Kirsten		Svendsen	Svendsen	15.12.1963	28.04.1978	Gerlev Sogn, Hashøj	
	Kirsten		Sørensen	Svendsen	23.05.1956	15.12.1963	Gerlev Sogn, Hashøj	
	Kirsten		Svendsen	Svendsen	26.01.1926	23.05.1956	Gerlev Sogn, Hashøj	

Skemaet ovenfor svarer til det vindue, man kan se ved opslag under menuen "Tidligere navne" på DNK-fanebladet "Navne". Der er denne gang valgt visning uden medtagelse af rettede rækker. Denne funktionalitet er valgfri for ministerialbogsførerne. Det skraverede eget efternavnsfelt er udtryk for, at feltet ikke længere skal udfyldes efter en vedtagelse af udvalgets udkast til ny navnelov. Det påtænkes, at feltet ikke skal fremgå af arbejdsgangsvinduet i DNK. Feltet vil dog kunne ses under historiske oplysninger.

Skemaet viser følgende (læst nedefra): Oprindeligt navngivet Kirsten Svendsen den 26. januar 1926 i Gerlev Sogn. Hvis man vil konstatere, om dette også er dåbsdato, ses dette under opslag "Dåb" i DNK. Eget efternavn er indsat i navngivningslinien i forbindelse med verificering.

Ved vielse i Gerlev Sogn den 23. maj 1956 antager Kirsten giftenavnet Sørensen. Der er ingen anmærkning, da denne navneændring var obligatorisk efter den dagældende navnelov.

Den 15. december 1963 genantager Kirsten sit eget efternavn (Svendsen) og bortkaster herved giftenavnet.

Ved borgerlig vielse i Korsør den 28. april 1978 antager Kirsten giftenavnet Olsen.

Den 24. december 2006 antager Kirsten mellemnavnet Juul, jf. lovudkastets § 11, stk. 1, nr. 3, da Juul var hendes mors mellemnavn.

Eksempel 3.

En indrejst kvinde med navne fra hjemlandet får domicil i Danmark. Hun ansøger efterfølgende om antagelse af 2. fornavn ved statsamtet og bliver senere borgerligt viet med antagelse af ægtefælles efternavn.

Første fornavn ønskes efterfølgende bortkastet, mens 2. fornavn beholdes.

Status	Fornavn	Mellempnavn	Efternavn	Eget efternavn	Dato	Slutdato	Myndighed	Anmærkning
	Pavem		Yildis		22.01.2006		Roskilde Domsogn, Roskilde (7156)	Iflg. ansøgning
	Miyase Pavem		Yildis		10.04.2003	22.01.2006	Roskilde (265)	
	Miyase Pavem		Inac		12.12.1985	10.04.2003	Roskilde Statsamt (1304)	
	Miyase		Inac		01.04.1973	12.12.1985	Tyrkiet (5172)	

Skemaet ovenfor svarer til det vindue, man kan se ved opslag under menuen "Tidligere navne" på DNK-fanebladet "Navne". Der er valgt visning uden medtagelse af rettede rækker. Det skraverede eget efternavnsfelt er udtryk for, at feltet ikke længere skal udfyldes efter vedtagelsen af udvalgets udkast til ny navnelov. Det påtænkes, at feltet ikke skal fremgå af arbejdsgangsvinduet i DNK. Feltet vil dog kunne ses under historiske oplysninger.

Skemaet viser følgende (læst nedefra): Navngivet den 1. april 1973 i Tyrkiet. Oplysningen er i sin tid registreret i CPR af folkeregisteret på baggrund af oplysninger fra indrejsemyndigheden.

Miyase blev tillagt et 2. fornavn (Pavem) ved navnebevis fra Statsamtet Roskilde den 12. december 1985. Navneændringen blev gennemført ved statsamtet efter den gældende navnelov, da hun dengang ikke figurerede i ministerialbogen.

Hun blev borgerligt viet i Roskilde den 10. april 2003 og antog i den forbindelse ægtefællens efternavn (Yildis) som giftenavn, jf. § 4, stk. 1, i den gældende navnelov.

Den 22. januar 2006 bortkaster hun sit 1. fornavn (Miyase) ved anmeldelse til ministerialbogsføreren i bopælssognet, jf. lovudkastets § 15.

Overvejelser om fremtidige krav til dokumentation og sagsbehandling i DNK.

Såfremt Navnelovsudvalgets udkast til ny navnelov vedtages, kan man forestille sig en række situationer, hvor dokumentation af en persons navn får betydning. Det kan dreje sig om situationer, hvor en person selv ønsker at modtage dokumentation for sit aktuelle navn.

Det kan også dreje sig om en myndigheds krav til dokumentation for en persons navn. Det kan f.eks. være i forbindelse med gennemførelsen af en navneændring for den pågældende selv, eller det kan dreje sig om dokumentation af forældres navne i forbindelse med fødselsregistrering og navngivning af forældrenes barn.

For alle nulevende personer, der er fødselsregistreret i en folkekirkelig ministerialbog, vil navneoplysninger være tilgængelige via DNK. Er oplysningerne om den pågældende endnu ikke verificeret, f.eks. fordi den pågældende er født før 1969, eller en persons giftenavn ikke er verificeret, skal de relevante oplysninger verificeres, før de kan indgå i ministerialbogsførerenes sagsbehandling – herunder ved attester/udskrifter fra ministerialbogen.

For personer, der er navngivet ved *dåb eller anmeldelse i folkekirken*, er retsgyldig dokumentation for eget navn en fødsels- og dåbsattest hhv. fødsels- og navneattest fra folkekirkens ministerialbog (DNK). Disse attester indeholder bl.a. oplysninger om personens fornavn, mellemnavn og efternavn.

For personer, der er navngivet ved *dåb i et anerkendt trossamfund* efter 1968, er retsgyldig dokumentation en fødsels- og dåbsattest eller en fødsels- og navneattest fra det anerkendte trossamfunds ministerialbog. Som retsgyldig dokumentation kan ligeledes anvendes en fødsels- og navneattest fra folkekirkens ministerialbog (DNK), da der består en gensidig tilbagemeldingspligt mellem disse ministerialbøger.

Dåbs- og navneattester fra DNK henter i dag oplysninger om personens efternavn fra DNK-/CPR-tabellen "Eget efternavn".

Såfremt den pågældende bærer giftenavn, er retsgyldig dokumentation for personens aktuelle navn i dag en vielsesattest fra vielsesmyndigheden.

DNK-/CPR-tabellen "Efternavn" indeholder personens aktuelle efternavn. Det betyder, at når en person aktuelt bærer eget efternavn, vil tabellerne "Efternavn" og "Eget efternavn" have samme indhold.

Bærer personen derimod giftenavn, vil giftenavnet fremgå af tabellen "Efternavn", mens tabellen "Eget efternavn" vil indeholde oplysninger om den pågældendes eget efternavn.

Ved vedtagelse af Navnelovsudvalgets udkast til ny navnelov, vil sondringen mellem eget efternavn og giftenavn falde bort. Som følge heraf skal udtrækkene til fødsels- og dåbsattesten samt til fødsels- og navneattesten i DNK herefter ændres, således at oplysningerne om en persons efternavn hentes fra DNK-/CPR-tabellen "Efternavn". Dermed vil en fødsels- og dåbsattest eller en fødsels-

og navneattest fra DNK fremover vise personens aktuelle navn - også for gifte personer. Tilbage-meldingspligten mellem folkekirkens ministerialbog og de anerkendte trossamfunds ministerialbøger opretholdes.

Det er Kirkeministeriets vurdering, at disse ændringer vil kunne implementeres relativt let.

Såfremt personens navn ikke er verificeret, fordi den pågældende er født før 1969, og derfor ikke har været omfattet af den systematiske DNK-verificering, sker verificering på sædvanlig vis, jf. § 5, stk. 2, i DNK-cirkulæret.

Verificering af giftenavn skal ske efter forevist eller indhentet dokumentation.

Personer, der er indrejst og domicileret her i landet, bliver ikke registreret i en dansk ministerialbog ved indrejsen.

Efter gældende ret er sådanne personer først blevet tilført ministerialbogen (DNK), såfremt ministerialbogsføreren har haft brug for, og hjemmel til, at tilføre oplysninger om den pågældende. Det har f.eks. været tilfældet, hvis vedkommende er blevet optaget som medlem af folkekirken eller har deltaget som hovedperson i en kirkelig handling som dåb, vielse eller konfirmation. Desuden kan der på begæring ske optagelse i ministerialbogen (DNK) af en udenlandsk født person, der er adopteret i henhold til en dansk adoptionsbevilling.

Efter vedtagelse af Navnelovsudvalgets udkast til ny navnelov udvides ministerialbogsføreren behov for, og hjemmel til, at tilføre oplysninger om sådanne personer, f.eks. ved dokumentation af navn og ved behandling af navnesager. En sådan tilførelse af oplysninger vil kunne ske, uden at der er behov for tekniske ændringer af DNK i forhold til i dag.

Ministerialbogsføreren bør stille krav til dokumentation for en indrejst persons aktuelle navn, såfremt vedkommende skal registreres i ministerialbogen (DNK).

Også i dag stiller ministerialbogsføreren krav til dokumentation for indrejste personers navn, f.eks. hvis vedkommende skal optages i folkekirken eller er hovedperson i en kirkelig handling som f.eks. vielse. I praksis opfyldes dokumentationskravet i sådanne situationer ved forevisning af arbejds- og opholdstilladelse eller dokumentation for hjemlandets fødselsregistrering.

Vedlagte bilag:

Underbilag A: Kopi af DNK-navne (skærmprent fra demo-version af DNK).

Underbilag B: Eksempel på standardtekster til anmærkningsrubrik ved navneændring.

DNK-Person Gerlev Sogn, Hashøj Kommune (7358) Demo

Filer Arbejdsgange RetFortryd Vent Advis Kirkebogssiden Søg Vindue Blanketter Administration System Hjælp

140680-1728 Kristensen, Hanne Birgitte S Demo

Funktioner Søg Rediger Vis Faneblad Attester Tidl. navne

140680-1728 Hanne Birgitte S Kristensen Gerlev Sogn, Hashøj Kommune (Gerlev Sogn, Hash...
 Udenfor Seendrupvej 28, 4200 Slagelse Ny person 140680-1728 Søg

Forældre Barn Konfirmation vielse Lyssing Velsignelse Civilstand Dødsfald Begravelse Adresse
 Oversigt Fødsel Døb Fremstilling Medlem Navne

i

Hændelsesdato 12.05.1986 Gerlev Sogn, Hashøj Kommune(7358)
 Verificeret 07.09.2001 Gerlev Sogn, Hashøj Kommune(7358)

Fornavn Hanne Birgitte
 Mellemnavn Søndergaard
 Efternavn Kristensen
 Eget efternavn Kristensen

Adresseringsnavn Kristensen, Hanne Birgitte S Indrap. Gerlev Sogn, Hashøj Kommune(7358)

Alternativ myndighedstekst

Anmærkninger flg. anmeldelse. Gerlev Sogn, Hashøj Kommune(7358)

Luk

WUACP015 Gerlev, Hashøj (7358) 23.03.2004 Klar

Ved tryk på menuen Tidl. navne vises nedenstående skærbillede

DNK-Person Gerlev Sogn, Hashøj Kommune (7358) Demo

Filer Arbejdsgange RetFortryd Vent Advis Kirkebogssiden Søg Vindue Blanketter Administration System Hjælp

140680-1728 Kristensen, Hanne Birgitte S Demo

Funktioner Søg Rediger Vis Faneblad Attester Tidl. navne

140680-1728 Hanne Birgitte S Kristensen Gerlev Sogn, Hashøj Kommune (Gerlev Sogn, Hash...
 Udenfor Seendrupvej 28, 4200 Slagelse Ny person 140680-1728 Søg

Forældre Barn Konfirmation vielse Lyssing Velsignelse Civilstand Dødsfald Begravelse Adresse
 Oversigt Fødsel Døb Fremstilling Medlem Navne

i

Hændelsesdato 12.05.1986 Gerlev Sogn, Hashøj Kommune(7358)
 Verificeret 07.09.2001 Gerlev Sogn, Hashøj Kommune(7358)

Fornavn Hanne Birgitte
 Mellemnavn Søndergaard
 Efternavn Kristensen
 Eget efternavn Kristensen

Adresseringsnavn Kristensen, Hanne E

Alternativ myndighedstekst

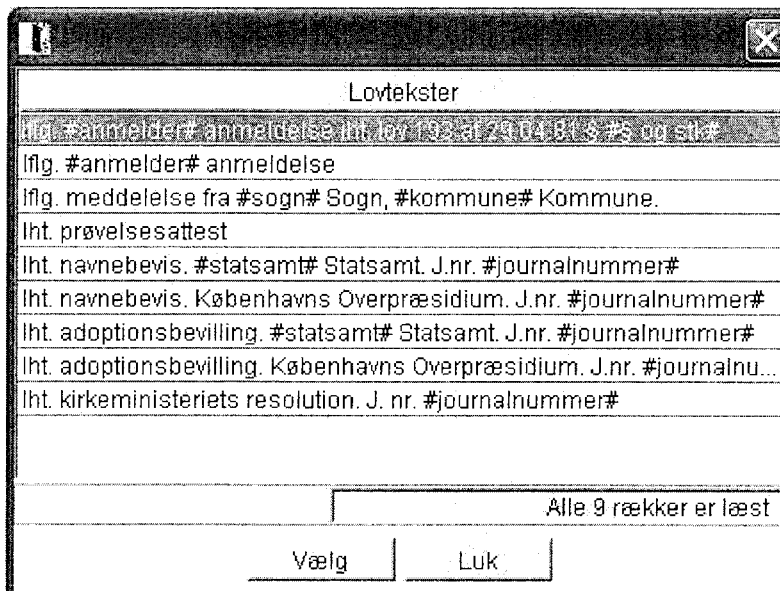
Anmærkninger flg. anmeldelse.

Vis

WUACP015 Gerlev, Hashøj (7358) 23.03.2004 Klar

To rækker er læst

**Eksempel på
standardtekster til anmærkningsrubrik ved navneændring**

Anmærkningsrubrikken og dens indhold er kun tilgængelig for ministerialbogsføreren. Indholdet fremgår således ikke af CPR.

Anmærkningsrubrikken kan udfyldes ved valg mellem en række standardtekster, jf. eksemplerne ovenfor. Disse standardtekster kan let tilpasses. Det vil således let kunne lade sig gøre i fornødent omfang at tilpasse standardtekster til Navnelovsudvalgets udkast til ny navnelov, f.eks. ved at optage standardtekster med henvisning til bestemmelserne i lovudkastets § 7, stk. 1, nr. 1, og udkastets § 7, stk. 1, nr. 2.

Der kan alternativt anføres fritekst i anmærkningsrubrikken.